

БЛАЖЕНИ
ТЕОФИЛАКТ ОХРИДСКИ

ТУМАЧЕЊЕ СВЕТОГ
ЕВАНЂЕЉА ОД МАТЕЈА

Манастир Високи Дечани 1996

Свети ТЕОФИЛАКТ Охридски

**ТУМАЧЕЊЕ СВЕТОГ
ЕВАНЂЕЉА ПО МАТЕЈУ**

Родослов Исуса Христа и Његово Рођење

1. Родослов.[1]

Зашто није рекао "виђење" или "реч", као пророци, који су тако почињали своје књиге? "Виђење које виде Исаија".[2] или "Реч која дође Исаији".[3] Желиш ли да сазнаш зашто?

Зато што су се пророци обраћали непослушним људима тврдокорног срца па су говорили: "Ово је божанско виђење" или "Ово је реч од Бога" како би се људи уплашили и не би презрели њихове речи. Матеј је, међутим, говорио верујућим, добронамерним и послушним људима, те зато није почео исто као пророци. Имам још нешто да кажем.

Оно што су пророци видели, видели су умом, созерцавајући тајне Светим Духом, па су то зато назвали виђењима. Али, Матеј није умом видео Христа и созерцавао Га, већ је чувствено живео с Њим, слушао Га својим ушима и гледао у телу. Зато није рекао "виђење које сам видео", или "указање", већ "родослов".

Исуса.

"Исус" није грчко, већ јеврејско име и у преводу значи "Спаситељ", пошто реч "иао" код Јевреја значи "спасење".[4]

Христа.

Христосима (помазаницима) називани су цареви и свештеници, јер су помазивани светим јелејем из рога који је полагао на њихову главу.[5] Господ се назива Христом и као цар, јер се зацарио против греха;[6] и као свештеник, јер је Себе принео на жртву ради нас. Он је у пуном смислу помазан истинитим јелејем, Светим Духом јер ко је други имао Духа као Господ? Али док у светима делује благодат Светога Духа, у Христу делује не благодат Светога Духа него сам Христос заједно са једносушним Њему Духом чини чудеса.

Сина Давидова.

Пошто је споменуо "Исуса", како ти не би помислио да он говори о неком другом Исусу, додао је и "Сина Давидова". Постојао је и други Исус, познат као војсковођа јеврејског народа после Мојсеја, али њега су звали "син Навин", а не "син Давидов" јер је живео више поколења пре Давида и није био из племена Јудина из којег је произашао Давид већ из другог.

Сина Авраамова.

Зашто је Матеј ставио Давида пре Авраама? Зато што је Давид код Јевреја био познатији; живео је после Авраама и био славнији као цар. Он је први од царева који је благоугодно Богу и добио обећање од Бога да ће Он из његовог семена подићи Христа. [7]

Зато су Христа сви звали "сином Давидовим". Давид је заиста био веран праобраз Христов, јер као што се он зацарио после Саула, одбаченог од Бога и презреног,[8] тако је и Христос дошао у телу и зацарио се над нама, пошто је Адам био лишен царства и власти коју је имао над свим живим створовима и демонима. [9]

2. Авраам роди Исака.

Родослов почиње од Авраама, јер је он био отац Јевреја и први је примио обећање да ће се "у његовом семену благословити сви народи".[10] Зато с правом (Матеј) од њега започиње родослов Христов, јер је Христос "семе Авраамово" у коме смо благословени сви ми који смо раније били незнабошци и налазили се под клетвом. "Авраам" у преводу значи "отац народа"[11], а Исаак, "радост", "смех". Еванђелиста не спомиње Авраамову децу од иноча (Исмаила[12] и остале), јер Јевреји нису потекли од њих већ од Исака.

А Исаак роди Јакова. А Јаков роди Јуду и браћу његову.[13]

Видиш да зато спомиње Јуду и његову браћу, јер је од њих произашло дванаест племена.

3. А Јуда роди Фареса и Зару с Тамаром.[14]

Тамара је била Јудина снаја, удата за Ира, једног од његових синова. Када је Ир умро не оставивши порода, Јуда је Тамару дао своје другом сину Авнану. Када је и он лишен живота због своје злоће,[15] Јуда Тамару више није удавао. Али, како је она желела да има дете од семена Авраамова, свуче са себе хаљине удовичке, обуче се као блудница и леже са својим свекром, те зачне од њега близанце. И када је требало да их роди, прво дете избаци своју руку из материце, као да ће се први родити, па бабица одмах обележи испружену руку детињу црвеном врпцом како би се познао прворођени. Али, дете врати руку назад у утробу мајчину, те се други роди као први, док онај који је био испружио руку изађе за њим. Зато је онај који се први родио назван Фарес, што значи "застој", јер је зауставио природни поредак, док је друго дете које је повукло руку названо Зара.[16]

Ова прича указује на неку тајну. Као што је Зара први избацио руку, а потом је опет повукао, тако се и живот у Христу пројавио у оним светитељима који су живели пре Закона и обрезања, јер се они нису оправдали држањем Закона и заповести већ еванђелским животом. Погледај на Авраама који је оставио свога оца и дом ради Бога и чак се одрекао природе. [17] Погледај на Јова и Мелхиседека![18]

Када је дошао Закон, нестало је и оваквог начина живота. Али, како се тамо после рођења Фареса опет појавио Зара, тако је по предаји Закона опет засијао еванђелски живот запечаћен "црвеном врпцом", то јест, крвљу Христовом. Зато еванђелиста и спомиње ово двоје деце, јер је њихово рођење означавало нешто тајанствено. Осим тога, иако Тамара, како се види, не заслужује похвалу због свог телесног односа са свекром, еванђелиста помиње и њу да би показао, да је Христос, примивши ради нас све, примио и такве претке. Или тачније: да би их тиме што се сам родио од њих, осветио, јер Он није дошао „да зове праведнике, већ грешнике”. [19]

3-5 А Фарес роди Есрома. А Есром роди Арама. А Арам роди Аминадава. А Аминадав роди Наасона. А Наасон роди Салмона. А Салмон роди Вооза с Рахавом.

Неки мисле да је Рахава она Рава блудница која је примила уходе Исуса Навина[20] и спасивши њих спасла и саму себе. Матеј је спомиње како би нам показао да, као што је она била блудница, тако су и незнабожачки народи блудничили својим делима. Али су се ипак спасли сви они незнабошци који су примили "Исусове уходе", то јест апостоле, и поверовали њиховим речима.

А Вооз роди Овида с Рутом.[21]

Ова Рута је била странкиња, али се ипак удала за Вооза. Тако је и црква међу незнабошцима, будући странкиња и ван завета, заборавила свој народ, поштовање идола и оца свога ђавола, те се обручила Сину Божјем.

5-6 А Овид роди Јесеја. А Јесеј Роди Давида цара. А Давид цар роди Соломона са Уријиницом.

Опет спомиње Уријеву жену[22], како би показао да се не треба стидети својих предака, него се још више ваља потрудити да и њих прославимо својим врлинским животом. То чини и зато да бисмо видели да Бог све прима, чак и оне који су рођени у прељуби, само ако добродетелно живе.

7-11 А Соломон роди Ровоама. А Ровоам роди Авију. А Авија роди Асу. А Аса роди Јосафата. А Јосафат роди Јорама. А Јорам роди Озију. А Озија роди Јоатама. А Јоатам роди Ахаза. А Ахаз роди Језекију. А Језекија роди Манасију. А Манасија роди Амона. А Амон роди Јосију. А Јосија роди Јехонију и браћу његову, у сеоби вавилонској.

"Сеоба вавилонска" означава ропство у које су на крају пали (Јевреји) и сви заједно били одведени у Вавилон.[23] Вавилонци су и раније ратовали против њих, али им нису нанели толико зла. Овај пут су их, међутим, потпуно иселили из њихове отаџбине.

12-16 А по сеоби вавилонској, Јехонија роди Салатила. А Салатил роди Зоровавеља. А Зоровавель роди Авиуда. А Авиуд роди Елиакима. А Елиаким роди Азора. А Азор роди Садока. А Садок роди Ахима. А Ахим роди Елиуда. А Елиуд роди Елеазара. А Елеазар роди Матана. А Матан роди Јакова. А Јаков роди Јосифа, мужа Марије, од које се роди Исус звани Христос.

Зашто се даје родослов Јосифа, а не Богородице? Какво је учешће Јосифа у том бесеменом зачећу? Јосиф није био стварни отац Христов да би се од Јосифа изводио Његов родослов. Дакле, ствар је у овоме. Јосиф заиста није имао никаквог учешћа у Христовом рођењу, и зато је било потребно да се да родослов Богородице. Али, пошто је постојао закон да се родослов не изводи по женској линији, Матеј и не даје родослов Дјевин.

Осим тога, дајући Јосифов родослов, он је дао и њен родослов, јер је постојао закон да се жена не узима ни из другог племена, ни из другог рода или породице већ из истог племена и рода.[24] Пошто је постојао такав закон, онда је јасно да, чим се даје родослов Јосифа, самим тим даје се и родослов Богородице, јер је Богородица била из истог колена и рода (као Јосиф). Да није тако, како би се онда она могла обручити Јосифу? На тај начин, еванђелиста је сачувао закон који је забрањивао извођење родослова по женској линији, али тиме је не мање дао родослов Богородице када је дао родослов Јосифов. А назвао га је "мужем Маријиним"[25] по општем обичају, јер и ми имамо обичај да и обручника називамо "мужем" жене која му је обручена, иако брак још није склопљен.

17. Свега, дакле, кољена од Авараама до Давида, кољена четрнаест, а од Давида до сеобе вавилонске, кољена четрнаест, и од сеобе вавилонске до Христа, кољена четрнаест.

Матеј је поделио колена у три дела како би Јеврејима показао да владавину судија до Давида, царева до сеобе и свештеника до Христа они нису искористили да се науче врлинском животу и да им је био потребан истински Судија, Цар и Свештеник -Христос. По пророштву Јаковљевом,[26] Христос је дошао онда када више није било (јеврејских) владара.

Али, како од сеобе вавилонске до Христа има четрнаест колена када је споменуто само тринаест особа? Када би се порекло могло изводити преко женске линије, могли бисмо уврстити и Богородицу, те тако употпунити број. Али, пошто жене не улазе у родослов, како ово објаснити? Неки кажу да је Матеј рачунао и саму сеобу као једно колено.

18. А рођење Исуса Христа овако би: Кад је мати његова Марија била обручена Јосифу. [27] Зашто је Бог допустио да Богородица буде обручена и тако људима дао повод да подозревају како се Јосиф састао с њом? Зато да би имала свога заштитника у невољама, јер се он бринуо о њој и сачувао је приликом бекства у Египат.[28] Поред тога, Дјева је била обручена да би се преварио ђаво, јер је он чуо да ће девица зачети[29] те је зато будно мотрио на њу. Да би се преварио

обманитељ, Приснодјева[30] је обручена Јосифу, тако да је њихова заједница имала само привид брака, иако у ствари то није била.

А прије него што се бјеху састали, нађе се да је затруднила од Духа Светога.

"Састати" овде означава телесни однос супружника. Дакле, затруднела је пре него што је било икаквог телесног односа.[31] Зато се еванђелиста диви том чудесном догађају[32] и кличе: "Нађе се".

19. А Јосиф муж њезин, будући праведан, и не хотећи је јавно изобличити, намисли је тајно отпустити.

Како је Јосиф могао да буде праведан[33] када је Закон налагао да се прељубница изобличи, то јест, пријави и јавно казни,[34] док је он намеравао да прикрије њен грех и тако преступи Закон? То се може објаснити тиме што је он био праведан управо зато што се није понео сурово према њој, већ се показао човекољубив због своје велике добротe, показујући да је изнад Закона и да већ живи изнад законских правила.

Поред тога, Јосиф је знао да је Дјева зачала од Духа (Светога) те није хтео да изобличава и злоставља ону која је зачала од Духа Светога, а не од блуда. Погледај шта каже (еванђелиста)! "Нађе се да је затруднела."

Ко је нашао? Јосиф. Он је, дакле, разумео да је Марија зачала од Духа Светога, те је зато "намисли тајно отпустити",[35] јер се више није усуђивао да држи као жену ону која је удостојена такве благодати.

20. Но, кад он тако помисли, гле, јави му се у сну анђео Господњи говорећи.

Док се праведник колебао, јавио му се анђео, казујући му шта треба да ради. Јавља му се у сну, јер је Јосиф имао јаку веру. Са пастирима, као грубима, анђео је говорио на јави,[36] а са Јосифом као праведним и верујућим, у сну. Како је онда могао да не поверује када му је анђео говорио о ономе о чему је он сам у себи размишљао и о чему никоме није ништа казао? Док је он, дакле, размишљао о томе, никоме ништа не говорећи, јавио му се анђео. Разуме се, Јосиф је поверовао да је (анђео) од Бога, јер само Бог зна оно што није изречено.

Јосифе, сине Давидов.

Назвао га је "сином Давидовим", подсећајући га на пророштво по коме је Христос требало да произађе из семена Давидова.[37] Анђео је тако говорио како би убедио Јосифа да поверује и сети се Давида који је примио обећање о доласку Христа.

Не бој се узети.

Овим показује да се Јосиф плашио да задржи Марију како не би разгневио Бога тиме што пружа уточиште прељубници. Или, у другом смислу. "Не бој се", то јест: "Иако се бојиш да приђеш оној која је зачала од Духа Светога, ипак се не плаши да је примиш к себи, то јест, да је задржиш у своме дому", јер је у уму и мислима својим Јосиф већ био отпустио Марију.

Марију, жену своју.

Анђео каже: "Ти, можда, мислиш да је она прељубница, али ја ти кажем да је она твоја жена, то јест, нико је није осрамотио, већ је она твоја невеста." [38]

Јер оно што се у њој зачело од Духа је Светога.

"Она не само да је невина од сваког безаконог телесног односа већ је и зачала на неки божански начин. Зато, пре треба да се радујеш због тога."

21. Па ће родити сина.

Да нико не би рекао: "Како да ти поверујем да је зачала од Духа Светога", (анђео) говори о будућности, да ће (Дјева) родити сина. "Ако се у том случају покаже да говорим истину, јасно је да ће бити истинито и оно што сам већ рекао о њеном зачећу од Духа Светога." Анђео није рекао: "Родиће ти сина", већ једноставно: "Родиће (сина)"; јер Га Марија није родила Јосифу него целој васељени, нити је ова благодат била дата само њему, већ се излила на све.

И надјени му име Исус.

"Ти му надјени име, као отац[39] и заштитник Дјеве. Немој да помишљаш, Јосифе, о томе да оставиш Дјеву без помоћи, јер је њено зачеће од Духа Светога, него јој послужи у свему."

Јер ће он спасти народ свој од гријеха њихових.

Овде (анђео) објашњава да име "Исус" значи "Спаситељ". "Јер ће Он", каже, "спасити народ свој", и то не само јеврејски народ него и незнабожачке народе који се потруде да поверују и постану Његов народ. Од чега ће их спасти? Можда од ратова? Не, већ од "грехова њихових". Из тога је јасно да Онај који се има родити јесте Бог, јер је само Богу јединоме својствено отпуштати грехове.

22. А све се ово догодило да се испуни што је Господ казао преко пророка који говори.

"Немој мислити да је Бог тек од недавно одлучио да оствари ову велику тајну, јер је она на небесима била предвиђена још од почетка.[40] Будући да си васпитан у Закону, Јосифе, и познајеш пророке, сети се шта је казао Господ. Није рекао: 'Оно

што је казао Исаија', јер није говорио човек, него Бог "кроз уста пророка", те је отуда и његово пророштво веродостојно."

23. Ето, девојка ће зачети. [41]

Јевреји кажу да у пророштву не стоји "девица", [42] већ "млада жена", на шта њима треба рећи да у Светом Писму "млада жена" и "девица" имају исто значење, јер се изразом "млада жена" означава невина девојка (дакле, девица). Затим, када не би родила девица, какав би то чудесан знак био?

Послушај добро Исаију који говори: "Зато ће вам сам Господ дати знак", те одмах додаје: "Ето девица ће зачети..." и друго. Да није требало да роди девица, то не би био (никакав) знак. Јевреји по својој злоби мењају Писмо и стављају "млада жена" уместо "девице". Међутим, било да стоји "млада жена" или "девица", треба разумети да се ова реч односи на невину девојку која ће родити да би то заиста био чудотворан знак.

И родиће сина, и надјенуће му име Емануил, што ће рећи: С нама Бог.

Јевреји говоре: "Зашто се Он не зове Емануил него Исус Христос?" Треба им зато казати, да није речено: "Наденућеш", него: "Наденуће му име". То значи да ће сама Његова дела показати да је Он Бог који живи с нама. [43] У Божанском Писму, имена се дају по делима, на пример: "Надјени му име брз на плен" [44]. Где су икада некога звали тим именом? Пошто је истовремено са рођењем Господњим ђавоља обмана оплењена и побеђена, зато се и каже да је Он тако назван јер је добио име по делу које је учинио.

Уставши Јосиф од сна учини како му заповиједи анђео Господњи.

Погледај ревносну душу како је одмах поверовала.

И узе жену своју.

Матеј стално назива Марију "женом Јосифовом", одбацујући рђаво подозрење и учећи нас да је она била жена не неког другог већ управо његова.

И не знадијаше за њу док не роди.

То јест, никада је није познао, јер реч „док“ овде не значи да је пре порођаја није познао, а да је после познао већ да је он уопште никада није познао. Таква је особина језика Светог Писма, јер се каже да се гавран није вратио "док не пресахну вода на земљи" [45], иако се није вратио ни после тога. Или, опет, (када Господ каже): "Ја сам с вама у све дане до свршетка века." [46] Зар после свршетка неће бити са нама? Како је то могуће? Управо тада ће бити још више (са нама).

Тако и овде речи: "док не роди", схвати у том смислу да Јосиф није знао за њу ни пре ни после порођаја. Јер како би се Јосиф коснуо ње, свете, када је добро знао за њен неисказан порођај.

Сина својега Првенца.

Назива Га првенцом не зато што је она тобож родила неког другог сина, већ просто зато што се Он родио као први и као једини: Христос је и "првородни", као онај који се родио први, и "јединородни", као онај који нема другог брата.

И надјену му име Исус.

Јосиф и овде показује своје послушање, јер је све учинио што му је анђеоло рекао.

НАПОМЕНЕ:

1. Родослов (слов. книга родства). Реч не означава просто рођење, већ происхођење, порекло и постајање, (уп. Лк. 3:23-38).
2. Ис. 1:1
3. Ис. 2:1
4. Јеврејски облик имена гласи (Yehoshua', касније Yeshua') што значи Јахве (Бог) је спасење.
5. Уп. 2.Мојс. 29, 7; 1Цар. 15:1 ; 3 Цар.19:16; Ис. 61:1
6. Свети Оци су тумачили да је суштина греха у томе да човек у духовној обмани и слепилу усмерава своје природне и богомдане енергије у погрешном смеру и на тај начин се удаљује и отуђује од Бога. Живећи у греху, човек живи неприродно.
7. Ис. 9:7; Јер. 25:3; Јез. 34:23, 37:25; Ам. 9:11
8. 1.Цар 13:11-14; 1. Цар. 15:1; Дн. 10:13
9. 1.Мојс. 1:28
10. 1. Мојс. 22:18
11. 1. Мојс. 17:45
12. 1. Мојс. 16: 15-16
13. И њима су дата обећања о доласку Спаситеља света (уп. 1.Мојс. 18:18; 22:18; 24:4; 28:14; итд).
14. 1.Мојс. 38:24-30
15. 1.Мојс. 38: 8-10
16. Зара значи "излазак".
17. Спремношћу да жртвује рођеног сина Исака (уп. 1.Мојс. 22:1-19).
18. 1.Мојс. 14:18-20
19. Мт. 9:13; Мк. 2:17; Лк. 5:32
20. Ис.Нав. 2:1-21; 6:21-25.
21. Рут. 4:13-17

22. Давид је у прељуби са женом Урија Хетејина добио сина Соломона (уп. 2.Цар. 11:2-27; 12:24)
23. Године 587. пре Христа, вавилонски цар Навуходоносор освојио је Јерусалима и порушио Соломонов Храм. Тада је велики број Јевреја одведен у прогонство у Вавилон. (уп. 4.Цар. 24 и 25).
24. 4 Мојс. 36:8-9
25. Код Јевреја су заруке биле озбиљна ствар као и сам брак. Човек за кога је обручена девојка називао се њеним мужем и она његовом женом (уп. 1.Мојс. 29:21; .5 Мојс. 22:33).
26. 1 Мојс. 49:10: "Палица владалачка неће се одвојити од Јуде, нити од могу његових онај који поставља закон, докле не дође онај коме припада, и њему ће се покоравати народи." Када је Ирод Велики, који није био Јеврејин, већ Идумејац, узурпирао власт и узео титулу "цара јудејског" по први пут је прекинута линија наслеђа Јудиног племена. То је био знак доласка Христа (Месије) и испуњења Јаковљевог пророштва.
27. Уп. Лк. 2:1-73
28. Из једног од најстаријих апокрифних Еванђеља, "Првоеванђеља Јаковљевог" (в. G.Rauschen, Monumenta minora saeculi secundi, Florilegium Patristicum 3, Bonn 1914) можемо да сазнамо многе детаље о рођењу Господа Христа. У њему су сабране разне повести о Спаситељевом земаљском животу, посебно Његовом детињству, као и много детаља о животу Пресвете Богородице. Ово апокрифно Еванђеље први спомиње Ориген, а користили су га и Климент Александријски и Јустин Философ. Посебно леп и исцрпан преглед повести о рођењу Спаситеља може се наћи у Житијама Светих, архимандрита Јустина Поповића, за дан 25. децембар, том 12. стр. 722, Београд, 1977.
29. Ис. 7:14
30. Увек Дјева. Ово је један од уобичајених назива Пресвете Богородице у богословској литератури и богослужбеној поезији. У нашем језику ова се реч најчешће преводи словенском речју "Приснодјева" и означава да је Пресвета Богородица била и остала девица пре рођења, у време рођења, као и после рођења Богомладенца.
31. Свакако ово не значи да је икада после имала телесни однос са Јосифом. Пресвета Богородица је по Предању цркве, цели свој земаљски живот провела у девичанству. Телесни грех се никада ние дотакнуо не само Њеног тела, већ ни Њене душе. Поред тога, Јосиф је, по Предању, био старац од осамдесет година, који се о Њој очински бринуо као о својој кћери и држао је у својој кући у Назарету.
32. "Не питај", каже Златоуст, "на који начин је Дух Свети учинио да Дјева затрудни? Та немогуће је објаснити начин зачећа када оно бива под природним условима, а камоли када оно бива чудотворним дејством Духа." (Comment. In Matth. Migne P.G. t.57, Homil. 3,1).
"Знај само то", додаје Зигабен, "да се Син оваплоћава благовољењем Оца и сарадњом Светога Духа" (Comment. In Matth. C.1, v.18; Migne P.G. t. 129).
33. У Светом Писму се праведником назива човек "који има све врлине", а "праведношћу - скуп свих врлина" (Свети Јован Златоуст, Ibid, Homil. 4,3).

34. Уп. 5. Мојс. 22:23-24. Иако обручник и обручница нису живели као муж и жена, сваки облик неверства сматрао се као прељуба и кажњаван је каменовањем.
35. У сиријском преводу се каже "намисли је тајно оставити". Тиме се још више наглашава Јосифово човекољубље, јер не желећи да Марију изобличи ни тиме што би је отпустио од куће, намеравао је сам отићи далеко.
36. Лк. 2:8-18.
37. 2.Цар. 7:12-16; Пс. 88:35-37.
38. Слично расуђује и Св.Василије Велики који каже: "Анђео назива Марију и Дјевом и обручницом мужу, да би се и девству одало поштовање и брак не би био укорен. Девство, дакле, би изабрано за свето рођење, а обручење, које је почетак брака, би извршено по закону зато да не би ко помислио да је од безакоња оно што се има родити; а још и зато, да би Јосиф био стални сведок Маријине чистоте, те да је не би стали клеветати како је Она, тобоже, оскрнавила своје девство. Овако у лицу свога обручника Јосифа Она имађаше сведока и чувара свога живота." (Реч на Рођење Христово).
39. "Јосиф ће наденути име", каже Зигабен, "као отац по закону, иако не по природи и бринуће се о њему као отац, иако оно није његово дете.
40. По учењу Светог Максима Исповедника, Бог је у Свом предвечном промислу предвидео сједињење божанске и људске природе. Ово сједињење је требало да се оствари у Адаму и да се преко њега читава твар учини причасником божанске природе. Након првородног греха, Адам је изгубио заједницу са Богом те се сам Син Божији оваплотио, као нови Адам, да би извршио оно што Адам није успео. Међутим, да би се извршило обожење човека, било је потребно да сам Бог пострада у телу и васкрсне и ослободи људску природу оковану грехом и смрћу. Пошто је Бог унапред знао да ће Адам сагрешити, може се рећи да је Он "од почетка" предвидео оваплоћење Свога Сина (уп. Свети Максим Исповедник *Quaestiones ad Thalassium* (60) *Migne P.G. t. 90; De ambigus, P.G. t.91, 1308*).
41. Ис. 7:14
42. Реч 'almah на јеврејском језику може да означава девицу или младу жену. Међутим, у Старом завету ова реч појављује се само 8 пута, и то у значењу младе неударе жене, девице (уп. 1.мојс. 24:43; 2 Мојс. 2:8; Пс. 68: 25; Пр. 30:16; Проп. 1:3; 6:8; Ис. 7:14). Текст књиге пророка Исаије који је пронађен међу свицима са мртваг мора у Кумрану 1947. године иде у прилог преводу Седамдесеторице који су реч ('almah) превели као девица.
43. "Име Емануил открива нам велику тајну оваплоћеног Бога, Господа Христа. Шта оно значи? Значи ово: с нама је Бог, с нама људима, с нашом људском природом. Он је примио на Себе сву природу људску. Да је ишта изоставио, Он не би могао извршити спасење целога човека. Јер изостављено не би било спашено". (архим. Јустин Поповић, "Тумачење Светог Еванђеља по Матеју", стр. 24, Београд 1979.)
44. Ис. 8:3
45. 1.Мојс. 8:7
46. Мт. 28:20

Долазак мудраца са Истока, Ирод убија витлејемску децу

1. А када се Исус роди у Витлејему јудејскоме. [1]

Витлејем у преводу значи "дом хлеба", [2] а Јудеја "исповедање (Бога)". [3] Нека би и ми исповедањем Бога постали дом духовног хлеба.

У дане Ирода.

Спомиње Ирода да би ти дознао да више није било кнежева и царева из племена Јудина [4] и да је требало да дође Христос, пошто Ирод није био Јеврејин, већ Идумејац, син Антипатров, од жене Арабљанке. Када, дакле, више није било (јеврејских) владара, дошао је Христос - "очекивање народа", као што је пророковао Јаков [5].

Цара.

Постојао је и други Ирод, четворовласник, те зато евангелиста додаје царску титулу [6].

Гле, дођоше мудраци од Истока у Јерусалим.

Зашто долазе мудраци? [7] За осуду Јеврејима. Када су мудраци, људи идолопоклоници, поверовали, какво оправдање остаје Јеврејима. Мудраци су такође дошли да би слава Христова још више засијала њиховим сведочењем, посебно зато што су они били слуге демона и непријатељи Божји.

Од Истока.

И ово каже да би осудио Јевреје, јер су мудраци дошли из тако велике даљине да се поклоне Христу, док су Га Јевреји, са којима је живео, прогонили.

2. И рекоше: Гдје је цар јудејски што се роди?

Прича се да су ови мудраци били потомци пророка Валаама, и када су пронашли његово пророштво: "Засијаће звезда од Јакова", разумели су тајну Христову те су зато и дошли, желећи да виде новорођено (дете).

Јер видјесмо његову звијезду на Истоку.

Када чујеш за звезду, немој мислити да је то била једна од оних које ми видимо, већ божанска и анђелска сила која се јавила у облику звезде. Пошто су мудраци били звездари, Господ их је привукао помоћу онога што је њима било познато; као што је Петра, рибара, задивлио мноштвом риба које је уловио у име Христово. Да је

звезда стварно била анђелска сила, види се из тога што је она сијала дању и што је ишла када су мудраци ишли, а стајала када су се они одмарали. То се види и из тога што се она кретала од севера, то јест од Персије, према југу, ка Јерусалиму, а познато је да се звезде никада не крећу од севера ка југу.

И дођосмо да му се поклонимо.

Изгледа да су ови мудраци били врлински људи, јер када су дошли у страну земљу да се поклоне Христу, са коликом би га тек смелошћу проповедали у Персији?

3. Кад то чу цар Ирод, уплаши се, и сав Јерусалим са њим.

Ирод се уплашио да као странац не изгуби царску власт, јер је знао да је није био достојан. Али, Јевреји, зашто се они плаше? Требало би пре да се радују, јер се код њих појавио цар коме се клањају персијски цареви. Али је њихова злоба заиста била неразумна.

4. И сабравши све првосвештенике и књижевнике народне, питаше их гдје ће се Христос родити.

Књижевници[8] су били народни учитељи, као они које ми (данас) називамо граматичарима. Њих Ирод пита по промислу Божјем, да би исповедили истину; стога ће и бити осуђени што су распели Онога кога су најпре исповедили.

5. А они рекоше: у Витлејему јудејскоме; јер је тако пророк написао.

Који пророк? Михеј,[9] јер он каже:

6. И ти Витлејеме, земљо Јудина, ни по чем нијеси најмањи међу кнежевима Јудиним.

На Витлејем су, као мали град, гледали с презиром. Сада је, међутим, он постао славан јер је из њега произишао Христос, па многи, из свих крајева света, долазе да се поклоне томе светом Витлејему.

Јер ће из тебе изаћи Вођа.

Добро је рекао: "Изаћи ће", а не: "У теби ће остати", јер Христос није остао у Витлејему, већ је по Свом рођењу отишао из њега и највише времена провео у Назарету. Јевреји говоре да се ово пророчанство односи на Зоровавелу,[10] али се варају у томе, јер Зоровавел није рођен у Витлејему, него у Вавилону. Погледај његово име:[11] "Зоро" означава "семе" или "рођење", а "Вавел" Вавилон; дакле, "онај који је зачет или рођен у Вавилону". Јевреје отворено изобличава и само пророштво у коме се каже: "Којему су исходи од почетка, од дана века." Чији су, дакле, исходи "од почетка и од дана века" ако не Христови? Он је имао два "исхода", то јест, рођења. Прво рођење било је "од почетка" (у вечности) од Оца, а

друго (у телу) "од дана века (овога)", то јест, од Пресвете Богородице у времену. Нека сада кажу Јевреји да ли је Зоровавел постојао од вечности? Али, они немају ништа да кажу.

Који ће напасати.

Каже "напасати", а не "тиранисати" или "прождирати", јер други цареви нису пастири, већ вукови. Али, Христос је пастир, као што то сам каже: "Ја сам пастир добри..."

Народ мој Израиљ.

Израиљским народом назива оне Јевреје и незнабошце који су поверовали, јер "Израиљ" у преводу значи "онај који види Бога"[12]. Зато су Израиљци сви они који виде Бога, па чак и они који су раније били незнабошци.

7. Онда Ирод, тајно дозававши мудраце.

Позвао их је тајно, због Јевреја, плашећи се да се они не забрину за дете, те покушају да Га избаве као свог будућег ослободиоца. Зато је и тајно спремао заверу против Њега.

Сазнаде од њих кад се појавила звијезда.

Дакле, питао је и тачно сазнао. Звезда се појавила мудрацима пре него што се Господ родио. Будући да им је требало много времена за пут, звезда се много пре појавила како би мудраци стигли да Му се поклоне док је још био у пеленама. Други, међутим, говоре да се звезда појавила чим се Христос родио, и да су мудраци дошли након две године, те Господа нису нашли у пеленама, нити положена у јасле, него у кући са својом мајком, када Му је било две године. Ти ипак сматрај прво тумачење бољим. [13]

8. И пославши их у Витлејем, рече: Идите и распитајте се добро за дијете.

Није рекао "за Цара", него "за дете" јер није могао да поднесе ни име Његово. То (јасно) показује колико је био гневан на Христа.

8-9. Па, када га нађете, јавите ми, да и ја дођем да му се поклоним. А они саслушавши цара, пођоше.

Мудраци су били незлобиви, па су мислили да и он говори искрено.

И гле, звијезда, коју су видјели на Истоку, иђаше пред њима.

Звезда се била сакрила на неко време, по Божјем промислу, да би мудраци питали Јевреје и да би се Ирод уплашио, те на тај начин истина постала очигледнија. Али, када су мудраци изашли из Јерусалима, звезда се опет појавила, показујући им пут. Отуда се види да је звезда била нека божанска сила.

Док не дође и стаде одозго гдје бјеше дијете.

И ово је чудесно, јер се звезда спустила са висине и, дошавши близу земље, показала им место (где је било дете). Како би иначе могли тачно да сазнају где се налазио Христос, да је звезда остала на висини? Небеска тела (својим сјајем) обухватају широко пространство, тако да ти, можда, видиш месец изнад своје куће, док се мени чини да је он изнад моје, и уопште, свако ће рећи да месец или нека звезда стоје изнад њега. Ова звезда не би могла да покаже Христа да није сишла и стала тачно изнад детиње главе.

А кад видјеше звијезду, обрадоваше се веома великом радости.

Обрадовали су се јер нису били изневерени, већ су нашли оно што су тражили.

10. И ушавши у кућу, видјеше дијете са Маријом Матером Његовом.

Чим се дете родило, Дјева Га је положила у јасле, јер тада још нису били нашли кућу. Касније су, вероватно, нашли неку кућу где су их мудраци затекли. Јосиф и Марија су отишли у Витлејем да би се тамо пописали, како каже Лука[14], али, пошто се сабрало много народа на попис, нису одмах нашли кућу већ се дете родило у пећини. Потом су нашли кућу, у којој су мудраци угледали Господа.

И падоше и поклонише му се.

Каквог ли озарења душе! Угледали су пред собом сиромаша и поклонили Му се, јер им је било речено да је Он Бог. Зато су Му и принели дарове, као Богу и као човеку. Слушај, даље!

Па отворивши ризнице своје принесоше му даре: злато, тамјан и смирну.

Злато су Му принели као цару, јер цару ми, као поданици, приносимо злато; тамјан као Богу, јер Богу кадимо тамјаном; а, смирну као Ономе који ће окусити смрт, јер Јевреји пре погребња умрле помазују смирном да би тело остало нетрулежно. Смирна, која је сува, исушује влажност тела и не дозвољава црвима да га растачу. Видиш ли веру мудраца, који су се из Валаамовог пророштва научили да је Господ и Бог и цар, и да ће умрети ради нас? Послушај пророштво: "Легао је и отпочинуо као лав и као лавић... Који тебе благосиљају, биће благословени." [15] Разуми да "лав" означава царско достојанство, а "легао је" смрт. Ето и божанства, јер само божанска природа има силу благослова.

12. И примивши у сну заповијест да се не враћају Ироду, другим путем отидоше у земљу своју.

Обрати пажњу на редослед догађаја! Прво их је Бог помоћу звезде привео вери. Затим, када су дошли у Јерусалим, научили су од пророка да ће се Христос родити у Витлејему. Напослетку (су примили Божју заповест) преко анђела. Послушали су пророштво, то јест реч Божју. Примивши, дакле, божанско откровење, преварили су Ирода и нису се уплашили да ће он за њима послати потеру већ су храбро ишли у сили Рођеног (Богомладенца), као истински сведоци.

13. А кад они отидоше, а то анђеоски Господњи јави се Јосифу у сну и рече: Устани, узми дијете и матер његову.

Видиш ли сада разлог зашто је Бог допустио да Дјева буде обручена? Овде ти се каже: Зато да би Јосиф могао да се брине о њој и чува је. (Анђеоски) није рекао: "Узми жену своју", већ "матер његову." Он је више не зове женом Јосифовом, пошто је нестало подозрења и праведник се од чудеса при детињем рођењу уверио да је све било од Духа Светога.

Па бјежи у Египат.

Чак и Господ бежи, како би се сви уверили да је заиста прави човек, јер да је пао у Иродове руке и чудом избегао смрт, изгледало би да се привидно оваплотио. Зато бежи у Египат да би и ту земљу осветио.[\[16\]](#) Две су земље (у оно време) биле радионице свакога безакоња: Вавилон и Египат. Поклоњење Вавилона Господ је примио преко мудраца, док је Египат осветио Својим доласком.

И буди онамо док ти не кажем.

Каже: "Буди онамо", а не "бићеш онамо", док те Бог не позове. Тако и ми не бисмо ништа смели да чинимо мимо воље Божје.

Јер ће Ирод тражити дијете да га погуби.

Погледај безумље човека који се труди да победи вољу Божју. "Ако дете које се родило није од Бога, зашто га се онда плашиш? Али, ако јесте, како ћеш га погубити?"

14-15 И он уставши, узме дијете и матер његову ноћу и отиде у Египат. И би тамо до смрти Иродове - да се испуни што је Господ рекао преко пророка који говори: Из Египта дозвах сина својега. [\[17\]](#)

Јевреји говоре да је то казано за народ који је Мојсеј извео из Египта. А ми, одговарамо: Шта је чудно у томе да је за народ речено оно што је у стварности испунио Христос? Запитајмо се, ко је Син Божји? Јеврејски народ који се клањао идолима и кипу Велфегора или Онај који је заиста Син Божји?

16. Тада Ирод, видјев да су га мудраци преварили.

Као што је Бог преко Мојсеја преварио фараона, тако је Ирода преварио преко мудраца, јер су обојица, и фараон и Ирод, били децоубице. Фараон је поклао мушку јеврејску децу у Египту, а Ирод у Витлејему.

Разгњеви се веома и посла те погуби сву дјецу по Витлејему[18] и по свој околини његовој до двије године и ниже, по времену које је тајно сазнао од мудраца.

Свој бес према мудрацима Ирод искаљује на деци која му ништа нису учинила. Али зашто је Бог дозволио да деца пострадају? Зато да би се показала Иродова злоба. Ти ћеш можда рећи: шта је то? Зар је деци нанесена неправда само зато да се обелодани Иродова злоба? Чуј, дакле: Није им нанесена неправда него су се удостојили венаца, јер сваки који страда овде на земљи, страда или ради отпуштења грехова или ради умножења венаца. Тако ће и ова деца (на небесима) још више бити овенчана.

17. Тада се испуни што је рекао пророк Јеремија говорећи.

Како неко не би помислио да су деца побијена без Божјег допуштења, еванђелиста показује да је то Господ унапред знао и предсказао.[19]

18. Глас у Рами чу се.

Рама је једно место у палестинском горју и њено име означава узвишицу[20]. Припала је у наслеђе племену Венијаминовом, који је био син Рахиље, сахрањена у Витлејему. Зато уместо "Витлејема", пророк спомиње "Рахиљу", јер је она тамо сахрањена. Он говори да ће се с висине чути ридање и плач. Послушај, дакле, шта каже пророк.

Плач и ридање и нарицање много, Рахиља оплакује дјецу своју.

То јест, Витлејем плаче за децом својом, и неће да се утјешу, јер их нема.

Нису више у овоме животу, али су душе њихове бесмртне.

19. А по смрти Иродовој.

Ирод је доживео горку смрт. Разболео се од грознице, болова у стомаку и свраба. Ноге су му покрили чиреви, а стидни делови тела почели су да труле и по њима су гамизали црви. Дисао је тешко, дрхтећи, а све његове удове стезали су грчеви, да би напослетку извргнуо своју нечастиву душу.

19-20. Гле, анђео Господњи јави се у сну Јосифу у Египту, и рече: Устани и узми дијете и матер његову и иди у земљу Израилеву.

Не каже "бежи" него "иди" јер више није било разлога за страх.

Јер су помрли који су тражили душу дјетета.

Где је сада Аполинарије који је говорио да Господ није имао човечију душу[21]. Ове га речи јавно изобличавају.

21-22. А он уставши, узе дијете и матер његову, и дође у земљу Израилеву. Али чувши да Архелај царује у Јудеји умјесто Ирода, оца својега, побоја се онамо ићи.

Ирод је оставио три сина: Филипа, Антипу и Архелаја. Архелаја[22] је наименовао за цара (Јудеје), а другу двојицу за тетрархе. Јосиф се плашио да иде у земљу Израилеву, то јест у Јудеју, јер је Архелај био сличан Ироду, своме оцу. Антипа је био млађи Ирод који је погубио Претечу.

Него, примивши у сну заповијест, отиде у крајеве Галилејске. [23]

Галилеја није била израилска, већ незнабожачка земља, те су зато Јевреји са гнушањем гледали на Галилејце.

23. И дошавши настани се у граду званом Назарет.

Како то да Лука каже да је Господ у четрдесети дан после Свог рођења држан у наручју Симеоновом, па онда отишао у Назарет, а овде Матеј говори да је у Назарет отишао тек након повратка из Египта? Разуми, дакле, да је Лука говорио о ономе што је Матеј прећутао. Шта заправо хоћу да кажем? У четрдесети дан пошто се родио, Господ је отишао у Назарет (када је бежао у Египат). То нам каже Лука. Матеј говори о ономе што се десило после тога, то јест, да је побегао у Египат и да се после из Египта вратио у Назарет. Они, дакле, не противрече један другоме, него Лука говори о одласку из Витлејема у Назарет, а Матеј о повратку из Египта у Назарет.

Да се испуни што су рекли пророци да ће се Назарећанин назвати.

Који је пророк то рекао? Сада се то не може сазнати, јер су многе (пророчке) књиге изгубљене, како због непажње Јевреја, тако и због честих одвођења у ропство. Можда је ово међу Јеврејима било неписано пророштво. Реч "Назарећанин"[24] значи "освећен". Пошто је Христос свет, с правом се назива Назарећанин јер многи пророци Господа називају "свцем Израилевим". [25]

НАПОМЕНА:

1. Поред Витлејема јудејског постојао је и Витлејем у племену Завулоновом, близу Галилејског језера (Ис. Нав. 19, 15). Како сазнајемо из Лукиног Еванђеља (Лк. 2), Јосиф и Марија су пошли из Назарета у Јудеју у град Витлејем да би се пописали у својој постојбини, пошто је Јосиф био из племена Давидова. Када се Јосиф приближи граду, дође време да Пречиста роди, и он стаде тражити кућу за преноћиште где би Марија могла да се на миру породи. Не нашавши места у гостионици због мноштва иарода који се скупио у Витлејему, Јосиф и Марија су се склонили у једну пећину у којој су овчари ноћу затварали овце. Пресвета је, по предању, у поноћ родила Богомладенца без бола и сама Га повила и сместила у јасле, како каже Лука. Из апокрифа сазнајемо да су у пећини били везани во и магарац да би се испунило Исаијино пророчанство: "Во познаје господара свога и магарац јасле господара свога" (Ис. 1, 3). Њих је Јосиф повео из Назарета; магарца због бремените Дјеве, да би је носио за време пута, док је во поведен да би га продали и тако исплатили данак цару и купили себи све што је потребно. Према учењу Шестог Васељенског Сабора, Господ се родио у ноћи између суботе и недеље (уп. Прем. Сол. 18,14-15). Зато се недеља слави као дан у који је Господ створио светлост, у који се родио, примио крштење, васкрсао из мртвих и ниспослао Духа Светога на своје ученике (уп. Житија Светих, 25. децембар, "Повест о рођењу Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа", стр. 722, Београд 1977)
2. Јев. Veeyt - Laachem
3. Од јев. yadah - исповедање Бога
4. 1.Мојс. 49:10; види фусноту за Мт.1:17
5. Види горе
6. Цар Ирод Велики био је оснивач Идумејске династије. Владао је Галилејом и Јудејом од 40. год. пре Христа све до Христовог рођења. Своју царевину поделио је између својих синова: Архелаја (Мт. 2, 22), Ирода Антипе и Филипа. Ирод Антипа био је тетрарх Галилеје и Переје, и то је онај Ирод који је погубио Јована Претечу (Мт. 14, 1-12). У Делима Апостолским спомињу се каснији представници Идумејске династије: Ирод Агрипа I (Д. ап. 12) и Ирод Агрипа II (Д. ап. 25; 26)
7. Звездари, мудраци. То је назив који је код Халдејаца, Миђана и Персијанаца био уобичајен за мудраце, учитеље магије, свештенике, научнике, астрологе, тумаче снова и врачаре. Обично су били саветници царева и имали су огроман утицај. По мишљењу Св. Јована Златоуста, Св. Кирила Александријског и неких других отаца, мудраци су били из Персије која је била позната по науци звездочатаца. Св. Јустин Философ, Св. Кипријан и Св. Епифаније Кипарски мисле да су они били из Арабије која је била богата златом, тамјаном и смиром. Бл. Јероним је, међутим, сматрао да су

- мудраци дошли из Етиопије. У каснијем предању Цркве се спомиње да су имена тројице мудраца била: Валтазар, Каспар и Мелхиор.
8. Књижевник, писмозналац. (јев. sofer). Још се називају законцима или учитељима Закона. Ословљавани су титулом рабина. Они субили познаваоци Мојсејевог Закона и свештених списа, тумачи и народни учитељи Посебно су се бавили тумачењем тешко разумљивих законских одредаба, па су уводили разна правила која би требало да омогуће потпуније испуњавање Закона. Пошто је њихово мишљење било изузетно цењено приликом судских расправа, били су заступљени и у Синедриону (Санхедрину). Међу њима је било и свештеника, иако су већином били лаици Господ их често сврсгава у исту групу са фарисејима зато што нису разумевали духовни смисао Закона, већ су га тумачили буквално и легалистички
 9. Мих. 5:2
 10. Види књигу пророка Агеја и Мт. 1:12
 11. Јев. Zerubbabel потиче од речи (zarab - потицати однекле, бити рођен) и речи (babbel - пометња, Вавилон).
 12. Yisra'el најчешће се преводи у значењ "владаће као Бог." Етимолошки се изводи од речи (sarah - иамти моћ, силу) и речи (El - Бог). Блажени Теофилакт овде проналази везу са одељком 1.Мојс. 32:28-30, где се говори како је Јаков видео Бога лицем у лице и борио се с Њим. Они који виде (тј. познају) Бога заиста су народ Божји.
 13. О времену појаве звезде постоје различита мишљења. Једни кажу да се она појавила у саму ноћ и сами час Спаситељевог рођења од Дјеве, што не изгледа логично, јер како су онда мудраци из такве даљине могли стићи до Јерусалима у тако кратком року? Св. Епифаније је сматрао да се звезда појавила у време рођења Христовог и да су мудраци дошли на поклоњење након две године (зато је по његовом мишљењу ирод наредио да се побију сва деца од две године наниже). Таквог је мишљења и Бл. Јероним. Међутим, ово је по већини тумача тешко прихватљиво, јер су Јосиф и Марија с Богомладенцем након поклоњења у Храму одмах отишли у Назарет, одакле су отпутовали у Египат. Јасно је да их мудраци никако нису могли наћи у Витлејему након две године. Ипак је највероватније мшнљење Св. Златоуста који тврди следеће. "Звезда се јавила мудрацима пре Рођења Христовог. Пошто су имали провести много времена на путу, зато им се звезда јавила дуго времена пре рођења Спасова да би оии могли благовремено стићи у Витлејем и поклонити се Христу док је још био у повоју до данас је раширено веровање по коме се звезда појавила у сам дан Благовести, тј. зачепа Господа у утроби Маријиној (види: архим. Јустин Поповић, Житија Светих, "Повест о Поклоњењу мудраца", стр. 738., Београд 1977.)
 14. Лк. 2
 15. 4. Мојс. 24:9
 16. У Еванђељу се не наводи место где је Јосиф отишао са Маријом и Богомладенцем. Предање спомиње село Матареју, близу Леонтопоља, на

самој делти Нила. О боравку Богомладенца Христа у Египту постоји веома богато апокрифно предање.

17. Ос. 11:1
18. У богослужбеним књигама спомиње се број од 14 000 младенаца побијених у Витлејему.
19. По учењу Православне Цркве не постоји предодређење (praedestiantio), већ само Божје предзнање (praecognitio). Према томе Бог преко пророка предсказује по предзнању, а не предодређењу, јер ничим не ограничава човеков слободни избор (уп. Фусноту за Мт. 26:23-25). Свети Дамаскин пише: "Треба знати да Бог све унапред зна, али не предодређује све; унапред зна и оно што је у нашој власти, али га не предодређује, јер нити жели да буде зла, нити насилно изнуђује врлину. Према томе, предодређење је дело божанске прогностичке заповести. Међутим, оно што није у нашој власти Бог предодређује по Свом предзнању; јер, по Својем предзнању, Бог је већ предрасудио о свему, по мери Своје доброте и праведности, (Тачно изложење Православне вере, глава 44, стр. 98; Никшић. 1985).
20. Лев. гатаћ - узвишица, висина, брежуљак.
21. Погрешно учење Аполинарија лаодикијског осуђено је као јерес на Другом Васељенском Сабору одржаном у Константинопољу 381. године. Реч која се Еванђељу преводи речју "душа" означава дословно "животни дах", па се може превести и као "душа" и као "живот" у зависности од контекста. Упореди тумачење на Мт. 6:25; и Мт. 22:37
22. Архелај је тако сурово и тирански владао Јудејом да га је император Август лишио престола и послао на заточење у Галију где је и умро (види белешку за Мт. 2:1)
23. У Галилеји су тада живели и Јевреји и незнабошци. Јерусалимски Јевреји су на своје сународнике из Галилеје гледали са презиром зато што су ови живећи у њиховој средини прихватили много паганских обичаја. Сматрало се да из Галилеје ништа добро не може доћи (уп. Јован 1:46)
24. Назарећанин - означава становника града Назарета, али истовремено има старозаветно значење назореја, лица издвојеног од других посебним заветом који узима на себе.
25. Уп. Ис. 1:4

Проповед Јована Крститеља и крштење Христово

1. У оне пак дане. Не онда када је Господ био дете и живео у Назарету, већ просто тако каже "у оно време" које је претходило данашњем времену.

Дође Јован Крститељ.

Бог је послао Јована да прекори Јевреје и да их приведе познању својих грехова како би тако прихватили Христа. Ако човек није свестан својих грехова, не може се покајати. Зато је Јован послан.

1-2. И проповиједаше у пустињи Јудејској. И говораше: Покајте се.

Јевреји су били горди, па их зато позива на покајање.[\[1\]](#)

Јер се приближило Царство небеско.

Царством небеским назива први и други долазак Христов, као и врлински живот. Јер ако ми, странствујући по земљи, живимо као на небу, далеко од страсти, онда имамо Царство небеско (у себи).

Јер то је онај за кога је рекао пророк Исаија говорећи: Глас вапијућег у пустињи, припремите пут Господњи, поравните стазе његове. [\[2\]](#)

"Путем" се назива Еванђеље, а "стазама" законске одредбе, које су овештале и старе. Стога каже: "Припремите се за еванђелски живот, и законске одредбе 'поравните', то јест, испуните их духовно", јер је Дух "прав". Када, дакле, видиш Јеврејина који телесно разуме заповести Закона, можеш да кажеш: "Овај није поравнао своје стазе", то јест, духовно не разуме Закон. [\[3\]](#)

4. А сам Јован имаше хаљину своју од камиље длаке.

На покајање је позивао самим својим изгледом, јер је носио одећу жалости. За камилу кажу да је негде између чисте и нечисте животиње. Пошто прежива, она је чиста животиња, али нема раздвојене папке, и по томе је нечиста.[\[4\]](#) Тако је Јован носио хаљину од камиље длаке, јер је Богу приводио јеврејски народ, који је сматран чистим, и нечисти народ незнабожаца, те је био посредник између Старог и Новог Завета. Зато је и носио одећу од камиље длаке.

И појас кожни око бедара својих.

Сви светитељи који се спомињу у Писму били су опасани појасом око бедара, јер су стално радили, док су лењивци и доколичари распојасани, као што је то данас случај са Сараценима. Светитељи су били опасани кожом зато што су умртливи страсти телесне пожуде, пошто се кожа добија од тела мртвих животиња.

А храна му бијаху акриде и дивљи мед. [5]

Неки кажу да су акриде врста биљке која се још назива мелагра, други опет, да је то врста ораха или дивљих плодова. Дивљи мед производе дивље пчеле и може се наћи у дрвећу и стенама.

5-6. Тада излажаше к њему Јерусалим и сва Јудеја, и сва околина јорданска. И он их крштаваше у Јордану, и исповиједашу гријехе своје.

Иако су крштавани, Јованово крштење[6] није давало опроштење грехова. Јован је само проповедао покајање и приводио опроштењу грехова, то јест, Христовом крштењу, којим се добија опроштење грехова.

7. А кад видје многе фарисеје.

"Фарисеји"[7] у преводу значе "издвојени", јер су се они понашали као издвојени од других својим животом и знањем, мислећи да су виши од осталих.

И Садукеје [8]

Они нису веровали ни у Васкрсење, ни у анђеле, ни и (постојање) духа. "Садукеји" у преводу значе "праведни", јер је "седек" праведност. Не зна се да ли су сами себе звали "праведнима" или су тако названи по оснивачу њихове секте Садоку[9].

Гдје долазе да их крсти, рече им.

Они нису долазили са искреном намером као остали, те их зато прекореваше:

Породи аспидини, ко вам каза да бјежите од гњева који иде?

Оштро им се обраћа, познавајући њихову изопаченост, али их и похваљује када говори: "Ко вам каза да бјежите", јер се чудило како се десило да се њихов нечастиви род каје. Назива их "породи аспидини", јер се прича да као што аспиде излазе из своје мајке прождирући њену утробу, тако су они побили своје очеве, то јест, своје учитеље и пророке. "Гнев који иде" означава пакао.

8. Родите, дакле, род достојан покајања.

Видиш шта говори? Не треба се само уклањати од зла, већ и приносити плодове врлине, јер је писано: "Клони се од зла и чини добро." [10]

9. И не мислите и не говорите у себи: Имамо оца Авраама.

Они су се уздали у своје племенито порекло и то им је било на погибао.

Јер вам кажем да може Бог и од камења овога подигнути дјецу Аврааму.

Под "камењем" се подразумевају незнабошци, од којих су многи поверовали. Осим тога, Јован дословно каже да Бог може и од камења подигнути децу Аврааму[11]. Као камен је била и Сарина материца, због њене неплодности, па је она ипак родила.[12] А када је Господ од камења подигао децу Аврааму? У оно време када су Га распели и када су многи, видевши како се распада камење, поверовали. [13]

10. А већ и сјекира код коријена дрвећу стоји.

"Секиром" назива Христов суд, а "дрвећем" свакога од нас. Тако се онај који није поверовао још одавде у корену сече и у огањ баца.

Свако, дакле, дрво, макар водило порекло од Авраама, које не рађа добра рода.

Није рекао "које није родило", већ "које не рађа", јер увек треба рађати плодове врлина. Ако си јуче дао милостињу, а данас отимаш, ниси благоугодио Богу.

Сијече се и у огањ баца, то јест, у огањ паклени.

11. Ја вас крштавам водом за покајање; а онај што долази за мном , јачи је од мене.

Прво им је рекао: "Рађајте род", а сада им показује какав род - да верују у Онога који долази за њим, јер је за њим дошао Христос. Као што се Христос родио само шест месеци после Јована, тако се исто (након шест месеци) после Јована и појавио пред људима. Прво се, дакле, појавио Претеча, а тек онда је дошао Христос, за кога је Јован сведочио.

Ја нисам достојан њему обуће понијети.

"Ја нисам", каже "чак ни најмањи од Његових слуга, да би Му понео обућу." Под "обућом" се подразумевају два силаска Господња. Прво са неба на земљу, и друго са земље у ад. "Обућа" означава кожу тела и умртвљење. Претеча, дакле, не може да "понесе" тајну ова два силаска, то јест, није у стању да разуме како су се она десила.

Он ће вас крстити Духом Светим и огњем.

То јест, обилно ће излити на вас благодатне дарове Духа. "Моје крштење", говори Јован, "не даје ни благодат Духа Светога, ни опраштај грехова, али Он ће вам опростити (грехове) и дати Духа у изобиљу." [14]

12. Њему је лопата у руци.

Немојте мислити да ће вам Он опростити ако будете грешили пошто примите крштење од Њега, већ знајте да је у Његовим рукама "лопата", то јест суд и истрага.

Па ће отријебити гумно своје - Цркву, у којој је много крштених као пшенице на гумну. Међутим, неки од оних који су крштени лакомислени су попут плевне, коју као ветар разносе зли духови, док су други као пшеница и доносе корист другима хранећи их учењем и (врлинским) делима.

И скупиће пшеницу своју у житницу, а пљеву ће сажећи огњем неугасивим.

Тај огањ је неугасив. Зато Ориген празнослови када говори да ће пакленом мучењу доћи крај. [15]

13-14. Тада дође Исус из Галилеје на Јордан Јовану да га овај крсти. А Јован му брањаше

"Иако си чист, Господе мој, крстиш се да би нас опрао (од греха), и показао нам да се пре крштења морамо очистити, како не бисмо оскрnavили своје крштење тиме што ћемо се после њега лако упрљати по рђавој навици". Јован Му брањаше, да они који су ово гледали не би помислили да се и Христос крштава ради покајања, као остали.

Говорећи: ти треба мене да крстиш.

Претеча је имао потребу да га Господ очисти, јер је и он сам, као потомак Адамов, био заражен нечистотом непослушности, а оваплоћени Христос је очистио све.

А ти ли долазиш мени?

Није се усудио рећи: "Зар да те ја крстим?", већ говори: "А ти ли долазиш к мени?". Тако је био благочестив.

15. А Исус одговори и рече му: Остави сада:

Каже: "Остави сада, јер ће доћи време да примимо заслужену славу, иако сада изгледа да је немамо."

Јер тако нам треба испунити сваку правду.

Под "правдом" подразумева Закон. "Људска природа је", каже, "била проклета зато што није могла испунити Закон. Зато сам Ја испунио све остало што Закон захтева. Само ми још остаје да се крстим. А када и то испуним, тада ћу ослободити природу од проклетства. Ето, то ми ваља чинити."

15-16. Тада га остави. И кртивши се Исус.

Крштава се у тридесетој години, јер у тим годинама човек упознаје све грехове. У раном узрасту се деца понашају лакомислено, у другом, младићком узрасту, распаљују се телесном појудом и гневом. Код одраслих људи много је среброљубља. Чекао је, дакле, тај узраст како би испунио Закон за све узрасте и све нас осветио. [16]

Изађе одмах из воде. [17]

Манихејци кажу да је Господ Своје тело оставио у Јордану и потом се привидно показао у неком другом телу. Али, ове их речи оповргавају, јер каже: "Исус изађе." Нико други није изашао, већ управо Он који је сишао у воду.

И гле, отворише му се небеса.

Адам их је затворио, али Христос их опет отвара како би и ти научио да својим крштењем отвараш небеса.

16-17. И видје Духа Божијега гдје силази као голуб и долази на њега. И гле, глас са неба који говори.

Дух силази да би посведочио да је Онај који се крштава већи од онога који крстк Јевреји су Јована сматрали за великог човека, док на Христа нису толико обраћали пажњу. Сви су видели да Дух силази на Исуса како не би помислили да је глас - "Ово је Син мој љубљени" - био ради Јована, него да би сви, видећи Духа, поверовали да се тај глас односи на Исуса. (Дух се јавио) "као голуб", јер је то незлобива, кротка и врло чиста птица која се не задржава тамо где је нечисто. Тако је и са Светим Духом. Као што је у време Ноја голуб објавио крај Потопа, доневши маслинову гранчицу [18], тако и овде Свети Дух објављује ослобођење од греха. Тамо је (знак) био маслинова гранчица, а овде је то милост Божја.

Ово је Син мој љубљени који је по мојој вољи.

То јест, који ми је мио и благоугодан.

НАПОМЕНА:

1. Реч покајање означава промену начина мишљења, промену ума, преумљење. Покајање се не састоји само у жаљењу за учињеним грехом, већ подразумева истовремено и активан труд у стицању врлине, промену живота и начина мишљења.
2. Ис. 40:3
3. По тумачењу Зигабена, путем Господњим и стазама Његовим пророк назива душе, којима је имала доћи проповед Еванђеља. Он саветује да се душе припреме, то јест, очисте путем покајања: да се почупа трње страсти, избаци камење греха и тако начине здравима и глаткима за примање Еванђеља (Ibid, c.3, v.3; col. 160 A).
4. Јевреји су имали детаљне прописе на основу којих су животиње делили на чисте и нечисте. (уп. 1.Мојс. 8:20; 3.Мојс. 7:21; 3.Мојс. 20:25; 5.Мојс. 14:3-20)
5. Ова реч може да се преведе и као скакавци, мада Блажени Теофилакт, као и већина тумача сматра да је реч о биљној храни. По древној палестинској традицији Свети Претеча се хранио неком врстом дугуљастих и тврдих плодова који су личили на скакавце, по којима су и добили име. Акриде такође могу означавати и овршке (крајеве) гранчица и лишћа са пустињске траве и чкаља. Дивљи мед, по мишљењу Светог Атанасија Великог био је "веома горак и непријатног укуса".
6. Јованово крштење вршено је погружењем у реци. При Јовановом крштењу, људи су исповедали грехове и добијали опроштај и на тај начин се духовно припремали за долазак Христа. Ово је било једино крштење водом које су примили апостоли и нигде није забележено да су поново крштавани до Педесетнице.
7. Реч је о секти која је настала након Вавилонског ропства. Поред свих књига Старог Завета, фарисеји су веровали да је усмена традиција основно мерило веровања и живота. Посебно су се трудили у спољашњем вршењу законских правила и побожности, као што су церемонијална прања, постови, молитве, давањем милостије, али су својим лицемерјем били далеко од духа истинске побожности. Били су веома поносни на своја дела и зато и данас појам фарисејства означава лицемерје. Чврсто су веровали у постојање добрих и злих анђела и чекали су долазак Месије. Веровали су, такође, да душе умрлих по својим делима одлазе у стање блаженства или казне и да ће их Месија на крају васкрснути и узвратити им по њиховим делима. Насупрот власти Ирода узурпатора и Римској тиранији залагали су се за теократију. Имали су велики утицај на прост народ. Према Јосифу Флавију, у Христово време било их је око 6.000. Били су Његови велики противници јер их је редовно прекоревало због њихове похлепе, славољубља, самопоуздања и лажне побожности којом су хтели да задобију популарност у народу
8. Верска секта чији су чланови одбијали усмено предање и који су сматрали да је једино писани закон обавезан. Одбацивали су Васкрсење мртвих,

- бесмртност душе, постојање духова и анђела и друго. То је била секта свештеничке аристократије и по предању је потицала од Садока. Вероватно је реч о првосвештенику из времена Давида и Соломона или о некој другој личности из каснијег периода
9. 2. Цар 8:17
 10. Пс. 34:14
 11. Поводом ових Претечиних речи Евтимије Зигабен каже: "Деца су Авраамова стварно они који подражавају његове врлине. И они ће се удостојити са њим Царства небеског, па били од јевреја или незнабожаца, јер је сродство по врлини веће од сродства по крви, онолико колико је душа драгоценија од тела." (Ibid, c.3, v.9; col. 165 Ab)
 12. 1.Мојс. 18:11-12; 21:1-2
 13. Мт. 27:51
 14. По Зигабену крштење Јованово се састоји у уздржању од грехова, а Христово у задобијању Духа Светога. Дух Свети је сишао на апостоле у облику огњених језика (уп. Д.Ап. 2:1). Тада су се они крстили Духом Светим и огњем (Ibid, c.3, v.11 col. 168 BC)
 15. Блажени Теофилакт овде мисли на Оригеново учење о "васпостављењу" (свега) које је осуђено на Петом Васељенском Сабору у Константинопољу 553. године (види опширније у фусноти за Мт. 25:41-46)
 16. Оваплотивши се, Господ се појавио у "обличју тела греха" по свему сличан нама осим по греху, да би нас целе спасао, као што Свети Григорије Богослов каже: "Оно што (Христос) није узео (оваплоћењем на Себе), то није исцелио" (Epistula 101 ad Cledonion PG, t.37, 177-180).
 17. Исус је одмах изишао из воде, то јест, није се у њој задржао. Постоји предање да је Свети Јован Крститељ свакога човека кога је крштавао., погружавао до гуше у воду и држао га док све грехе своје исповеди, а онда га пуштао да изађе из воде. Христос, пошто није имао греха, није се задржавао у води, због чега Еванђеље и каже да одмах изађе из воде (уп. Архим. Јустин Поповић, Житија Светих, јануар 6., "Реч на Богојављење Господње", стр. 217, Београд. 1977.)
 18. 1. Мојс. 8:11

Глава четврта

*Кушање Христа у пустињи, почетак проповеди у Галилеји,
позив првих Апостола, прва чудеса*

1. Тада Исуса одведе Дух у пустињу.

Да би нас научио да после крштења још више треба да очекујемо искушења, Дух Свети одводи Исуса у пустињу, јер (Господ) ништа није чинио без Духа. А у пустињу[1] Га одводи желећи да нам покаже како нас ђаво искушава онда када види да смо сами и немамо никога да нам помогне. Зато не смемо да живимо без савета, уздајући се у себе.

Да га ђаво куша.

Ђаво се назива "клеветником" зато што је Бога оклеветао пред Адамом када му је рекао: "Бог вам завиди." Чак и сада, ђаво пред нама клевете врлину.

2. И постивши. Постио је како би нам показао да је пост[2] јако оружје против искушења, као што је стомакоуга ђање почетак сваког греха.

Дана четрдесет и ноћи четрдесет.

Постио је онолико колико су постили Мојсеј и Илија,[3] јер да је постио дуже од њих, онда би Његово оваплоћење изгледало привидно.

Напоследку огладње.

Огладнео је онда када је то сам допустио Својој (људској) природи, како би дао прилику ђаволу да Га искуша глађу, и Својим га трпљењем савладао и поразио, те нама даровао победу.

3. И приступи к њему кушач и рече: Ако си Син Божји, реци да камење ово постану хљебови.

Нечастиви је чуо глас с неба ("Ово је Син Мој..."), а потом је видео да је Господ огладнео, па се збунио, чудећи се како Син Божји може да огладни. Зато Га и куша да би то сазнао. Ласка Му говорећи: "Ако си Син Божји...", желећи да Га превари. Али питаш се: "Какав је то грех претворити камење у хлебове?" Онда знај: (по)слушати ђавола ма у чему - грех је. Уосталом, видиш да он није рекао: "Реци да овај камен постане хлеб", већ каже "ово камење", желећи тако да наведе Христа у неумереност, јер је гладноме и један хлеб сасвим довољан. Зато га Христос није (по)слушао.

4. А он одговори и рече: Писано је: Не живи човјек о самом хљебу, но о свакој ријечи која излази из уста Божијих.

Ово сведочанство је узето из Старог Завета, јер су то речи Мојсејеве. Јевреји су се такође хранили маном, која није била прави хлеб, већ је, по речи Божјој, задовољавала све потребе Јевреја и постајала она храна коју су људи желели да једу. Када би Јеврејин, наиме, пожелео рибу, јаје, или сир, мана је у устима добијала укус те хране.

5-6. Тада га ђаво одведе у Свети град и постави га на крило храма. Па му рече: Ако си Син Божји, скочи доље, јер је писано: Анђелима својим заповиједиће за тебе и узеће те на руке, да како не запнеш за камен ногом својом.

Говорећи му: "Ако си Син Божји...", ђаво као да хоће да каже: "Не верујем гласу с неба, али ако си Ти заиста Син Божји, покажи ми то." "Али, јадниче, ако Он и јесте Син Божји, зар да се баци са Храма по твојој речи? Твојој суровости је својствено

да баца у провалију оне који су опседнути, а Божје је да их спасава." Речи: "узеће те на руке..." не односе се на Христа, већ на свете којима је потребна помоћ анђела.[4]

Христу, као Богу, није потребна таква помоћ.

7. А Исус му рече: И ово је написано: Немој кушати Господа Бога својега. [5]

Христос мирно одгони ђавола и тако нас учи да демоне треба побеђивати кротошћу.

8-9. Опет га узе ђаво и одведе на гору врло високу и показа му сва царства овога свијета и славу њихову. И рече му: Све ово даћу теби ако паднеш и поклониш ми се.

Неки мисле да је "гора врло висока" - страст среброљубља којом је непријатељ желео да победи Исуса. Али, они нису у праву. Господ није примао помисли, далеко било, већ Му се ђаво отворено јавио, и на гори Му у видљивом облику, пред очима, представио сва царства овога света рекавши: "Све ово даћу теби..." У својој гордости ђаво сматра свет својим поседом. Ово и данас ђаво говори похлепним људима, па ће они који му се поклоне заиста имати у својој власти свет.

10. Тада му Исус рече: Иди од мене, Сатано,[6] јер је написано: Господу Богу своме клањај се и њему јединоме служи!

Господ се разгневио на њега, видевши да он присваја оно што је Божје и говори: "Све ово даћу теби...", као да је то његово. Видиш каква је корист од Светог Писма, јер је њиме Господ затворио уста непријатељу.

11. Тада га ђаво остави, и гле, анђели приступише и служаху му.

Господ је победио три искушења: стомакоугађање, славољубље и среброљубље,^[7] то јест љубав према богатству, јер су то главне страсти. Победивши њих, далеко је лакше савладати и остале. Зато Лука и каже: "Кад сврши ђаво све кушање...",^[8] мада је Господ победио само главна искушења. Анђели Му служе како би се показало да ће они и нама слу-жити када победимо (страсти), јер Христос све чини и показује ради нас, пошто Њему, као Богу, анђели увек служе.

12-13. А кад чу Исус да је Јован предан, отиде у Галилеју. И оставивши Назарет дође и настани се у Капернауму при-морскоме, у крајевима Завулоновим и Нефталимовим.

Исус одлази како би нас научио да се (непотребно) не излажемо опасностима. А одлази у Галилеју,^[9] земљу "палих", јер су незнабошци, који су тамо живели, пали у грех. Настањује се у Капернауму, који у преводу значи "дом утехе" јер је Христос сишао с неба да би од незнабожачких народа начинио дом Духа Утешитеља - (Цркву). Завулон значи "ноћни", а Нефталим "ширина". Тако је и живот незнабожаца био мрачан и широк, јер нису ишли уским путем, него путем који води у пропаст.

14-16. Да се испуни што је рекао пророк Исаија говорећи: Земља Завулонова и земља Нефталимова, на путу к мору с оне стране Јордана, Галилеја незнабожачка; Народ који сједи у тами видје свјетлост велику, и онима који сједе у области и сјени смрти, свјетлост засија.

"Светлост велика" је Еванђеље. И (старозаветни) Закон је такође био светлост, али мала. "Сена смрти" је грех, јер је грех слика и прилика смрти. Као што смрт обузима тело, тако и грех обузима душу. Светлост нам је засијала, не зато што смо је тражили, већ нам се она сама јавила као да нас је прогонила.

17. Од тада поче Исус проповиједати и говорити.

Исус је почео да проповеда онда када је Јован затворен у тамницу, јер је чекао да Јован први посведочи о Њему и да Му припреми пут којим је имао ићи, онако како то слуге чине за своје господаре. Будући једнак Оцу, Господ је такође имао свога

пророка, Јована, као што је Његов Отац и Бог имао пророке пре Јована, иако су сви они, у ствари, били заједнички пророци и Оца и Сина.

Покајте се, јер се приближило Царство небеско.

Царство небеско је сам Христос, али исто тако и врлински живот. Када неко живи као анђеоло на земљи, зар тада није небески човек? Зато је Царство небеско у свакоме од нас када живимо као анђели.

18-19. А идући покрај мора Галилејског видје два брата, Симона, званог Петар, и Андреја, брата његова, гдје бацају мрежу у море, јер бијаху рибари. И рече им.

Ова двојица су били Јованови ученици, и док је Јован још био у животу, долазили су Христу.^[10] Али, када су видели да је Јован затворен, опет су се вратили риболову. Тада дође Господ да их улови, говорећи им:

19-20. Хајдете за мном и учинићу вас ловцима људи. А они одмах оставише мреже и пођоше за њим.

Погледај послушне људе - одмах су пошли за Њим. Из овога се јасно види да је то био други позив. Господ их је поучио првом приликом и после тога су Га оставили. Када су Га опет видели одмах су кренули за Њим.

21. И отишавши одатле, видје друга два брата, Јакова Зеведејева, и Јована брата његова, у лађи са Зеведејем, оцем њиховим.

Велика је врлина када се деца брину о својим родитељима у њиховој старости и када се хране од свог поштеног труда.

Гдје крпе мреже своје, и позва их.

Били су сиромашни и пошто нису могли да купе нове мреже, крпили су старе.

22. А они одмах оставише лађу и оца својега и пођоше за њим.

Изгледа да Зеведеј није поверовао и зато су га оставили. Видиш ли, дакле, када деца треба да оставе своје родитеље? Онда када их они ометају у врлини и богопоштовању. Видевши прву двојицу како одлазе за Христом, и Јаков и Јован су се угледали на њих и кренули за Господом.

23. И прохођаше Исус по свој Галилеји учећи по синагогама њиховим, и проповиједајући јеванђеље о Царству.

Исус је улазио у јеврејске синагоге[11] да би показао да се не противи Закону.

И исцјељујући сваку болест и сваку немоћ у народу.

Он почиње са знаковима и чудесима како би (лакше) поверовали ономе чему их учи. Под "болешћу" подразумева хронично обољење, а под "немоћи" привремену слабост тела.

24. И отиде глас о њему по свој Сирији; и приведоше му све болеснике, разним болестима и мукама обузете, и бјесомучне, и мјесечаре, и богаље, и исцијели их.

Христос није тражио веру ни од једног болесника који Му је доведен, јер је и сама чињеница да су доношени из далека била довољан знак њихове вере. "Месечарима" Матеј назива оне који су били опседнути од демона. Ђаво је, наиме, желео да посеје у човеку сумњу да небеска тела проузрокују зло, тако да су демони чекали на пун месец и онда нападали људе. То су чинили да би људи за узрок своје болести сматрали месец и тако оклеветали Божју творевину. У ову заблуду су веровали и манихејци.

25. И за њим иђаше народа много из Галилеје, и из Декапоља,[\[12\]](#) и из Јерусалима, и Јудеје, и испреко Јордана.

НАПОМЕНА:

1. По предању Господ је кушан на тзв. Гори кушања, на месту пустом и безводном с којег се као на длану види цела плодна јерихонска оаза и долина Јордана у позадини.
2. Реч "Пост" означава неједење, добровољно уздржавање од хране.
3. 2.Мојс. 34:28 и 3.Цар. 19:8
4. Пс. 91:11-12
5. 5.Мојс. 6:16
6. Сатана је јевејски назив за ђавола, а иначе, значи противник, непријатељ.
7. Господ Христос је, по учењу Светих Отаца, као Нови Адам победио главна три искушења којима су подлегли прародитељи (1 Мој. 3, 6: "А жена видећи да је род на дрвету добар за јело и да га је милина гледати и да је дрво врло драго ради знања, узабра рода с њега и окуси, па даде и мужу својему, те и он окуси.") Сластољубље (тј. стомакоугађање) победио је тако што није претворио камење у хлебове, иако је био гладан; славољубље, тако што није скочио са крила Храма да би Га народ прославио и среброљубље, тиме што није прихватио понуду ђавола који Му је понудио сва царства овога света. Поред тога, Господ је Својим подвигом на Гори кушања показао како се могу излечити све три душевне силе: умна, блењем и молитвом; страсна, противљењем ђаволу и вољна, постом и уздржањем (уп. Калист Ангеликудис, Добротољубље т. 5, col. 36.).
8. Лк. 4:13

9. Галилеја је област у северној Палестини. На северу граничи се са Сиријом, на западу са Сидоном, Тиром, Птолемаидом и кармилским ртом, на југу са Самаријом, а са источне стране је омеђује Јордан. Дели се на Горњу и Доњу Галилеју. Галилеја је позната под именом "Галилеја незнабожачка" (Ис. 9:1), јер су незнабошци, дакле становништво нејеврејског порекла, чинили већину њеног становништва.
10. Јован 1:35-42
11. Реч "синагога" (зборница) потиче од речи окупљати, сабирати. Она у ужем смислу означава молитвену заједницу јеврејског народа. Синагогом се звало и место где су се Јевреји у једном граду или селу окупљали ради читања и тумачења Светог Писма, као и ради молитве. За разлику од синагога, где је народ непосредно учествовао у молитви и читању светих списа, храмовно богослужење било је искључива привилегија свештенства које је једино имало приступ унутар јерусалимског Храма (народ се окупљао по тремовима и двориштима ради приношења жртава, молитве и поучења). Зато су синагоге, које су у Исусово време биле бројне, постале центри не само духовног већ и друштвеног живота Јевреја. Оне су такође имале функцију судова и школа.
12. Десет градова, грчки: Декаполис, налазили су се са оне стране Јордана, североисточно од Палестине. Већим делом су их насељавали Грци и Сирци. Ови су градови сачињавали савез, били су под непосредном управом Римљана и уживали су нарочите привилегије.

**Беседа на Гори: блаженства, о достојанству Апостола,
о Закону старозаветном и Заповестима Христовим**

1. А кад он видје народ многи, попе се на гору.

На гору се пење како би нас научио да ништа не чинимо ради показивања пред људима. Будући да је намеравао да поучи народ, показује нам како треба да се удаљимо од многољудне вреве када учимо друге.

И сједе и приступише му ученици његови.

Народ Му прилази ради чуда, а ученици ради поука. После чудесних исцелења тела, Он лечи и душе, како бисмо научили да је он Творац и душа и тела. [1]

2. И отворивши уста своја.

Зашто еванђелиста каже: "Отворивши уста своја"? Зар ове речи нису сувишне? Нису, јер је Он учио и не отварајући уста. Како је то чинио? Својим животом и чудесима.[2] А сада је отворио Своја уста и **учаше их говорећи.**

Није учио само ученике већ и народ. Почео је с блаженствима, као што је и Давид своје псалме започео с блаженством. [3]

3. Блажени сиромашни[4] духом, јер је њихово Царство небеско.

На почетку као темељ поставља смирење. Пошто је Адам пао због гордости, Христос нас подиже смирењем. Док се Адам понадао да ће постати бог, "сиромашни духом" су они који су скрушени у души.

4. Блажени који плачу, јер ће се утјешити.

"Блажени су који плачу" због својих грехова, а не због ствари овога света. "Који плачу" непрестано, а не повремено, и то не само због својих властитих грехова већ и због грехова својих ближњих. "Јер ће се утешити" и у овоме животу, јер се онај који плаче због својих грехова духовно радује, а још више у будућем.

5. Блажени кротки, јер ће наслиједити земљу.

Неки под "земљом" разумеју духовну земљу, то јест, небо. Али, треба разумети и ову земљу. Пошто кротке обично сматрају за презрене и убоге људе, то Спаситељ каже да управо они имају све. А кротки, то нису они који се никада не гневје, јер су такви људи безосећајни и равнодушни, већ они који умеју да се разгневе, али се уздржавају, гневјећи се онда када је потребно. [5]

6. Блажени гладни и жедни правде, јер ће се наситити.

Желећи да говори о милостињи, прво показује да човек мора да задобије праведност, како не би давао милостињу од онога што је стекао крађом и преваром. Праведност треба са усрђем тражити, јер такви су "гладни и жедни правде". Иако се користољупци хвале да су богати и сити, Исус каже да ће се праведници још у овоме животу наситити јер имају непропадљиво богатство.

7. Блажени милостиви, јер ће бити помиловани. Милосрђе се не указује само новцем и стварима, већ и речју, а ако баш ништа немаш, онда сузама саосећања. Милостиве ће помиловати и људи у овоме животу, јер онеме који је јуче био милостив, данас ће и самом затребати помоћ и сви ће према њему бити милостиви, док ће га Бог још више помиловати (у будућем веку).

8. Блажени чисти срцем, јер ће Бога видјети.

Много је оних који нису похлепни, и још дају милостињу, а опет живе у блуду и свакој нечистоти. Зато нам Христос заповеда да уз друге врлине треба да будемо чисти и целомудрени,^[6] и то не само у телу него и у срцу,^[7] јер нико без светости и целомудрија неће видети Бога. Као што само на чистом огледалу можемо да видимо свој лик, тако само чиста душа може да види Бога и разуме Свето Писмо.

9. Блажени миротворци, јер ће се синови Божји назвати.

"Миротворци" нису само они који живе у миру с другима, него и они који мире посвађане. "Миротворци" су и они који својим учењем обраћају непријатеље Божје. А назваће се синови Божји, јер је нас јединородни (Син Божји) помирио с Богом.
^[8]

10. Блажени прогнани правде ради, јер је њихово Царство небеско.

Прогоне не само мученике, већ и многе друге, зато што помажу невољнима и уопште због сваке врлине, а свака врлина и јесте "правда". Лопове и убице такође прогоне, ипак они нису блажени.

11. Блажени сте када вас срамоте и успрогоне.

Најзад, Господ говори Својим апостолима, показујући, да је учитељима на првом месту својствено да буду срамоћени.

И лажући говоре против вас свакојакe рђаве ријечи, због мене.

Није, дакле, блажен сваки који подноси срамоту, већ онај кога срамоте ради Христа, и то лажући. У противном случају, такав је заиста јадан и бедан, јер многе саблажњава.

12. Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима.

Господ није говорио о "великој плати" за друге врлине, а овде говори о њој, показујући тиме да је трпљење увреда велики и тежак подвиг, јер су многи сами себи одузели живот (не могући да га претрпе).^[9] Чак се и Јов, који је издржао сва друга искушења, нашао на муци када су га пријатељи вређали како он, тобож, страда због грехова.

Јер су тако прогонили и пророке прије вас.

Да апостоли не би помислили да их прогоне због учења које је противно Богу, Он их теши говорећи: "Чак су и пророке пре вас прогањали због врлине, зато у њиховом страдању имате утеху."

13. Ви сте со земљи.

"Пророци су били послани само једном народу (Јеврејима), а ви сте со целој земљи, со која крепи слабе учењем и прекорима, да се у њима не би стално легли црви (то јест, страсне помисли). Имајући то у виду, не одустајте од својих оштрих прекора, макар вас мрзели и гонили." Зато каже:

Ако со обљутави, чиме ће се осолити? Она већ неће бити ни за што, осим да се проспе напоље и да је људи погазе.

Ако учитељ "обљутави", то јест, престане да опомиње и прекорава, те постане сувише благ и попустљив, "чиме ће се осолити" душе? Ко ће их исправити? Таквог учитеља тада лишавају његове дужности и он бива "погажен", то јест, презрен.

14. Ви сте свјетлост свијету.

Прво "со", а затим "светлост", јер светлост изобличава тајна дела. Светлост је та која све обелодањује. Апостоли су просветили не само један народ, већ читав свет.

Не може се град сакрити кад на гори стоји.

Господ их учи да буду ревносни и строгог живота, јер ће сви гледати на њих. "Немојте мислити", каже Он, "да ћете се сакрити у неки ћошак, него ће на вас јавно гледати и посматрати вас." Стога гледајте да живите врлински и непорочно, да не бисте постали саблазан за друге.

Нити се ужиже свјетиљка и меће под суд, него на свијећњак, те свијетли свима који су у кући:

"Ја сам", каже Христос, "у вама запалио неугасиву светлост благодати. На вама је да се ревносно потрудите да и другима засија светлост вашег живота." Стога им говори:

Тако да се свијетли свјетлост ваша пред људима, да виде ваша добра дјела, и прославе Оца вашег који је на небесима:

Није им рекао: "Показујте врлину пред људима", јер то није добро, већ нека она сама светли, тако да ће вам се чак и ваши непријатељи дивити и прослављаће, не вас, већ Оца вашег. Када чинимо добро, то смо дужни да чинимо ради славе Божје, а не ради своје славе.

17. Не мислите да сам дошао да укинем Закон или Пророке; нисам дошао да укинем, него да испуним.

Будући да је дошао да постави нове законе, Христос није желео да Јевреји помисле како се Он противи Богу. Стога, да би отклонио сумње које су многе смућивале, говори им: "Нисам дошао да укинем Закон, него да га испуним." Како га је испунио? Прво, испунио је све што су пророци о Њему прорекли, и зато еванђелиста често говори: "Да се испуни што је речено преко пророка..." Такође је испунио све законске одредбе, "јер Он греха не учини, нити се нађе превара у устима Његовим."[\[10\]](#) И на други начин је испунио, односно допунио Закон, јер оно што је Закон само зацртао, Христос је довршио. Закон каже: "Не убиј!", а Христос: "Не гневи се ни за што." Тако и сликар не уништава своју скицу, већ је допуњује и довршава.

18. Јер, заиста вам кажем: Док не прође небо и земља, неће нестати ни најмањег слова или једне црте из Закона, док се све не збује.

Овде показује да свет пролази и мења се. Дакле, док постоји свет, неће нестати ни најмањег слова из Закона. Неки кажу да слова и црта[\[11\]](#) означавају десет Божјих заповести, а други да представљају крст, при чему је слова усправни, а црта попречни крак. Христос је, дакле, рекао да ће се испунити све што је било речено о крсту.

19. Ако, дакле, ко укине једну од ових најмањих заповијести, и научи тако људе, назваће се најмањи у Царству небескоме:

"Најмање заповести" су оне које нам је Сам намеравао предати, а не оне из Мојсејевог Закона. Назива их "најмањим" због смирења, да би и ти научио да смирено поучаваш друге. "Назваће се најмањи у Царству Небескоме", дакле, при Васкрсењу ће се наћи последњи и биће бачен у пакао. Такав никако неће ући у Царство Небеско. Под "царством" разуми Васкрсење.

А ко изврши и научи, тај ће се велики назвати у Царству небеском:

Прво каже "изврши", а затим "научи"; јер како могу да водим друге путем којим сам нисам прошао? Осим тога, ако извршавам заповести, а не учим друге, немам такву награду, него ћу још и бити кажњен ако због зависти или немара не учим друге.

20. Јер вам кажем да, ако не буде правда ваша већа него правда књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство небеско:

Под "правдом" подразумева сваку врлину, као што је речено за Јова да "беше праведан и непорочан".[\[12\]](#) Задрхти од страха, човече, када схватиш колико се много тражи од нас. Затим нас учи како да наша правда буде већа од правде књижевника и фарисеја, те набраја врлине.

21. Чули сте како је казано старима: Не убиј; јер ко убије биће крив суду:

Христос не спомиње ко је ово казао,[\[13\]](#) јер, да је рекао: "Ово је заповедио старима мој Отац, а Ја вама кажем..." изгледало би да Он установљује законе противећи се Оцу. А да је, опет, рекао: "Ја сам казао старима", то би људи тешко прихватили. Зато говори неодређено: "Казано је старима", показујући тиме да је Закон застарео. А пошто је застарео и треба да буде укинут, ми смо дужни да га оставимо и окренемо се новим заповестима.

22. А ја вам кажем да ће сваки који се гњеви на брата свога (ни за што), бити крив суду.

Када су прорицали, пророци су говорили: "Тако говори Господ", а Христос вели: "Ја вам кажем", показујући тиме ауторитет Свога божанства. Пророци су били слуге, док је Он Син Божји који има све што има и Отац. Онај "који се гневи на брата свога ни за што" биће осуђен; ако се пак неко гневи с разлогом и ради поуке или из духовне ревности, тај неће бити осуђен. Чак се и Павле разгневио на Елиму

врачара, а касније и на првосвештеника (Ананију), али не без разлога, већ из ревности.[14] Али, када се гневимо због новца или славе, тада се гневимо "ни за што".

А ако ли ко рече брату своме: "Рака!" биће крив синедриону.

"Синедрион"[15] је јеврејски суд, а "рака" (погрдан) израз за "ти"; као када некога хоћемо презриво да отерамо, па по обичају кажемо "хеј ти, бежи одавде". Господ нам ово говори с намером да нас научи да будемо пажљиви и у најмањим стварима, те да поштујемо једни друге. Неки говоре да је "рака"[16] сиријска реч која означава презреног човека, ништарију. Онај, дакле, који вређа свога брата називајући га ништаријом биће крив пред Сабором светих Апостола када седну да суде дванаест племена.

А ко рече: "Будало!" биће крив паклу огњеноме. [17]

Многи говоре и мисле да је ова осуда тешка и сурова. Али, није тако. Јер како није достојан пакла онај који брата свога лишава разума и памети, то јест, онога чиме се ми разликујемо од животиња? Ко вређа и понижава, тај љубав разара, а са разарањем љубави нестају и све друге врлине, које једино на љубави опстају. Који вређа (брата свога), уништавајући љубав руши све врлине, зато је достојан пакла огњеног.

23-24. Ако, дакле, принесеш дар свој жртвенику, и ондје се сјетиш да брат твој има нешто против тебе, остави ондје дар свој пред жртвеником, и иди те се најпре помири са братом својим, па онда дођи и принеси дар свој.

Бог се одриче Своје властите части, само да бисмо ми живели у љубави. Зато каже: "Ако брат твој има нешто против тебе", и не додаје ништа више. Дакле, имао он оправдано нешто против тебе или не, помири се с њим. Није рекао: "Ако ти имаш нешто против њега", већ "ако он има нешто против тебе", постарај се да га учиниш својим пријатељем. Заповеда ти да оставиш свој дар како би те обавезао да се измириш, јер ако хоћеш да принесеш дар, мораш се прво помирити с братом. Истовремено, Господ показује да је љубав истинска жртва.

25-26. Мири се са супарником својим брзо, док си на путу с њим, да те супарник не преда судији, а судија да те не преда слуги и у тамницу да те не вргну. Заиста ти кажем: Нећеш изићи оданде док не даш до последњега новчића (кодранта).

Неки мисле да је "супарник" ђаво, а "пут" живот.[18] Према томе, Господ нас опомиње: "Док си још у овоме животу раздужи се са ђаволом, како касније он не би могао да те као свог дужника оптужи због греха и не преда те на мучење, где ћеш одговарати и за најмању погрешку, јер један кодрант вреди две лепте." Ра-зуми, такође, да се ове речи односе и на супарнике у овоме свету, те да нас Господ упозорава да се не судимо с њима и не уда-љавамо од божанских дела. Па чак и да ти се учини неправда, не иди на суд, већ се измири "на путу", како не би горе пострадао од моћи свога супарника.

27. Чули сте како је казано старима: Не чиии прељубу. [19]

Једно је прељуба, а друго блуд. Прељуба је грех са удатом женом, а блуд са неудатом.

28. А ја вам кажем да сваки који погледа на жену са жељом за њом, већ је учинио прељубу с њом у срцу своје.

То значи да је у своје срцу већ учинио зло онај који стоји и знатижељно посматра жену, распаљујући пожуду гледањем, па је опет гледа како би је још више желео. Али, шта ако своју жељу не спроведе у дело, јер му се није пружио прилика? Кривица се тиме не умањује, јер да је имао прилику, одмах би остварио своју злу намеру. Добро знај, да ако смо пожелели жену, а потом били спречени да учинимо грех, јасно је да нас је сачувала благодат. Али и жене, ако се уреде да би привукле друге, чак и ако у томе не успеју, криве су зато што су налиле отрова у чашу, иако га нико није попио.

29-30. Ако те око твоје десно саблажњава, ископај га и баци од себе; јер ти је боље да погине један од удова твојих него ли све тијело твоје да буде бачено у пакао. Ако ли те десна рука твоја саблажњава, одсијечи је и баци од себе; јер ти је боље да погине један од удова твојих него ли да све тијело твоје буде бачено у пакао.

Када чујеш за "око" или "руку", немој ми-слити да се говори о деловима тела, јер у том случају не би рекао "десно око" и "десна рука". Господ овде говори о онима за које мислимо да су нам пријатељи, а наносе нам штету; на при-мер, неки младић има пријатеље блуднике и њихов лош утицај наноси му штету. Такве, дакле, "одсеци" од себе, јер ћеш можда тако спасити и њих, ако се уразуме и познају свој грех. Не успеш ли да спасеш њих, спасићеш барем себе. Ако, међутим, наставиш да се дружиш с њима пропаћеш и ти и они.

31. Тако је казано: Ко отпусти жену своју, нека јој да књигу отпусну.

У Закону свом Мојсеј наређује[20]: ако ко мрзи жену своју, да се одвоји од ње, да се не би десило нешто горе, јер ко мрзи може у мржњи убити жену своју. Отпуштајући своју жену муж је био дужан да јој да отпусницу, која се (овде) зове "отпусна књига", како се после развода она никада не би вратила њему, као и да не би настао раздор када муж стане да живис другом (женом).

32. А ја вам кажем да сваки који отпусти жену своју, осим због прељубе, наводи је да чини прељубу; и који се ожени отпу штеницом, прељубу чини.
[21]

Господ не нарушава Мојсејев Закон, већ исправља, забрањујући мужу да без разлога мрзи своју жену. Ако је отпусти због ваљаног разлога, то јест, због прељубе, неће бити осуђен. Ако ли је пак отпусти не због прељубе, биће осуђен, јер је тиме наводи на прељубу. Но и онај који је узме к себи такође је прељубник, јер да је није узео, она би се можда вратила своме пређашњем мужу и покорила му се. Хришћанин мора да буде миротворац према другим људима, а поготово према својој жени.

33. Још сте чули како је казано старима: Не куните се криво, а испуни што си се Господу заклео.

Другим речима, када дајеш заклетву говори истину.

34-35. А ја вам кажем: Не куните се никако; ни небом, јер је пријесто Божији; ни земљом, јер је подножје ногама Његовим; ни Јерусалимом, јер је град великога Цара.

Пошто су Јевреји чули да је Бог рекао: "Небо је престо мој и земља подножје ногама Мојим", [22] имали су обичај да се заклињу небом и земљом. Забрањујући им то, Господ не каже: "Не куните се тако, јер је небо прекрасно и величанствено, а земља корисна", већ им уместо тога вели: "Не куните се њима, јер је небо престо Божији, а земља подножје ногама Његовим." Он их опомиње како не би пали у идолопоклонство и направили богове од ових стихија којим се куну, као што се то раније дешавало.

36. Ни главом својом не куните се, јер не можеш ни длаку једну бијелом или црном учинити.

Сам Бог се куне Собом, зато што никоме није подређен. Али како ми, који немамо власт над собом, можемо да се кунемо својом главом? Она је власништво другога. Ако мислиш да теби припада, промени онда, ако можеш, једну длаку на њој!

37. Дакле, нека буде ријеч ваша: да, да; не, не.

Да не би говорио: "Како ће ми онда поверовати?" Христос каже: "Вероваће ти ако увек будеш говорио истину и никада се не будеш клео." Јер, нико не изазива толико неповерење као онај који се олако куне.

А што је више од овога, од злога је.

Господ каже да све што је у заклетви више од "да" или "не", долази од ђавола. Али, рећи ћеш: "Да ли је онда Закон Мојсејев, који наређује да се кунемо, био рђав?[23]" Знај да у оно време није било зло заклету се, али после Христа јесте. Тако је и са обрезањем и уопште са свим јеврејским обичајима. Одојчету приличи да сиса на грудима мајке, док је то срамота за одраслог човека.

Чули сте да је казано: Око за око, и зуб за зуб.[24]

Закон је из снисхођења допуштао одмазду, како људи не би чинили зло једни другима због страха да им не буде узвраћено.

А ја вам кажем да се не противите злу, него, ако те ко удари по десном образу твом, окрени му и други.

Када каже "зло", мисли на ђавола, који делује кроз људе. Зар не треба да се противимо ђаволу? Да, треба, али не тако што ћемо истом мером узвратити своје ближњем, већ трпљењем. Ватра се не гаси ватром него водом. Немој мислити да је овде реч само о ударцу у образ, већ о свакој врсти неправде.

40-41. И који хоће да се суди с тобом и кошуљу твоју да узме, подај му и хаљину.

Ако те одвуче на суд и стане ти досађивати, уз оно што тражи, подај му и хаљину.

И ако те ко потјера једну миљу,[25] иди с њим двије.

"Али, шта то говорим", каже Господ, "какву кошуљу и хаљину? И само тело своје подај ономе који те неправедно вуче на суд, те учини и више од онога што од тебе тражи.

42. Који иште у тебе, подај му; и који хоће од тебе да позајми, не одреци му.

Подај му, макар он био непријатељ, пријатељ или неверник, било да тражи новац или какву другу помоћ. "Позајмити" овде мисли једноставно без камате, јер су и у Закону давали без камате. [26]

43-44. Чули сте да је казано: Љуби ближњег својег, и мрзи непријатеља својег.[27] А Ја вам кажем: Љубите непријатеље своје.

Овде је Господ дошао до врхунца врлина, јер шта је веће од љубави према непријатељима? То није немогуће постићи. Мојсеј и Павле љубили су више од себе самих Јевреје који су беснили против њих, а и сви светитељи имали су љубави према својим непријатељима.

Благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе и молите се за оне који вас вријеђају и гоне.

Њих треба да сматрамо својим добротинитељима, јер сваки који нас прогони и куша, олакшава нам казну која нас чека због наших грехова. Осим тога, Бог ће нам зато дати велику награду. Зато послушај шта каже:

Да будете синови Оца својег који је на небесима; јер Он својим сунцем обасјава и зло и добро; и даје дажд на праведне и неправедне:

Видиш ли колико ти благо доноси онај који те мрзи и злоставља, само ако хоћеш да претрпиш? Под "даждом" и "сунцем" разуми знање и учење, јер Бог све просветљује и учи.

Јер ако љубите оне који вас љубе, какву плату имате? Не чине ли тако и цариници?

Задрхтимо од страха, јер нисмо слични чак ни цариницима,[\[28\]](#) пошто мрзимо и оне који нас љубе.

47-48. И ако поздрављате само браћу своју, шта одвише чините? Не чине ли тако и незнабошци? Будите ви, дакле, савршени, као што је савршен Отац ваш небески. [\[29\]](#)

Онај који једне љуби као пријатеље, а друге мрзи, није савршен. Савршенство је љубити све људе (једнако)

НАПОМЕНА:

1. По учењу Светих Отаца, тело није само привремено обиталиште душе, нити тамница у којој је душа након пада заробљена и које се треба ослободити, већ је и оно позвано на преображење, обожење и вечни живот. Без Васкрсења тела, душе не би могле да осете пуноћу блаженства будућег века. У Светом Писму се јасно види да су телесне болести последица духовне ослабљености и греха. Господ, као истински лекар, не лечи само болест тела већ исцељује и главни узрок телесне болести, огреховљеност душе
2. Блажени Августин каже да је Господ сада сам отворио уста, док је у Старом Завету обичавао да отвара уста пророка (О беседи на Гори, Migne, P.L. t. 34)

3. Пс.1:1
4. Блажени су, дакле они који су "богобојажљиви и смирени духом."
5. Свети Оци нас уче да су страсти наше природне, богомдане енергије, које су деформисане грехом. Циљ нашег духовног живота није, дакле, постизање стања неосетљивости, већ бестрашћа, које не подразумева одсуство страсти, већ преусмеравање наших природних енергија према богомданом циљу и стицању врлина (Евагрије Понтијски сматра да је бестрашће неодвојиво од љубави, док Дијадох Фотички говори о "огњу бестрашћа"). Према томе, добро је богатити се, али не материјалним благом, већ Богом. Добро је гневити се, али не на ближњега свога, већ на грех и греховне помисли. Добро је волети славу, али не пролазну и сујетну славу овога света, већ небеску славу која се стиче смирењем и служењем другима.
6. Преп. Јустин Ћелијски у свом тумачењу Еванђеља од Матеја пише: "Целомудрије је врлина која не допушта да се у души човековој задржи и настани рђава мисао, рђаво осећање, рђава жеља. Од свега тога душа треба да је здрава, цела, чиста. Стога је најбоље превести са здравоумље, целоумље. Златоуст ову врлину назива - свеопшта врлина", (Ibid, стр. 145).
7. У Светом Писму појам "срца" има много шире значење него што то има у данашње време. Срце је духовно средиште човековог бића. Оно није само орган емоција, већ и гносеолошки орган. У Библији можемо видети да срце може да "мисли", "разуме", "замишља", "памти". Срце може да "одлучује". Светоотачка, традиција срце сматра и главним органом богопознања. Отуда се у Еванђељу и каже: "Блажени чисти срцем, јер ће Бога видети", пошто познање Бога у библијској традицији није ствар интелектуалне спознаје рационалног ума, већ "виђење" Бога чистим срцем, Онаквог какав јесте и сједињење са Њим.
8. Уп. 2.Кор. 5:18
9. У Светом Писму имамо неколико случајева самоубиства: Саула, цара израиљског (уп. 1.Цар. 31:4-5; 1 Дн. 10:4-5); Ахитофела (уп. 2. Цар 17:23); цара Зимрија (уп. 3.Цар. 16:18) и Јуде (уп. Мт. 27:5; Д.Ап. 1:18).
10. 1. Пет. 2:22
11. Грчко слово "јота" (јевр. jodh). То је најмање слово јеврејског алфабета и символ је нечег малог и незнатног. У грчком систему бројева, јота праћена акцентом - означава број 10 који је символ десет Божијих заповести.
12. Јов. 1:1
13. Уп. 1.Мојс. 9:5-6; 2.Мојс. 20:13; 5.Мојс. 5:17
14. Д.ап. 13:6-12; 23: 2-3
15. Синедрион, скупштина (јев. Санхедрин); састојао се од 71 члана и чинили су га књижевници, старешине, истакнути чланови свештеничких породица и првосвештеник који је био председавајући. Синедрион је имао улогу суда пошто су Римљани Јеврејима оставили судску аутономију и могао је да донесе све пресуде, укључујући и смртну казну, иако је за њено извршење била потребна сагласиост римског прокуратора. Синедрионом се није називао само Санхедрин већ и сваки локални савет који је имао улогу месног суда.
16. Јев. геук. Реч је о увреди која је била уобичајена у то време.

17. У Новом Завету се пакао најчешће назива речју "геена". То је реч јеврејског порекла, која означава долину (сина) Хиномова (јев. ge-henna, Ge-Hinnom). Ова долина се налази јужно од Јерусалима где је бацано ђубре и спаљиване мргве животиње. Отуда је ова долина постала символ вечне казне.
18. Бл. Августин сматра да реч "супарник" означава "Божју заповест", која се противи онима који желе да греше. Дакле, треба се помирити са Божјом заповешћу док је време, да не бисмо били предани на вечно мучење. Преподобни Доротеј Гаски у својим поукама (3, 3) супарником назива савест јер се стално супротставља нашој злој вољи. Ипак, већина древних тумача сматра да је супарник - ђаво, како се и каже у 1.Пет. 5,8.
19. Уп. 2.Мојс. 20:14; 4.Мојс. 20:10; 5.Мојс. 5:18
20. Упореди 5 Мој. 24, 1-4. По јеврејским законима једино је муж могао отпустити жену, док жена није имала право да самовољно остави свога мужа. Приликом развода жена би добијала тзв. отпусну књигу. Овај закон је омогућавао жени да се преуда, и правно је штитио од њеног бившег мужа, ако би он пожелео да је поново узме к себи
21. У Христово време међу књижевницима постојали су различити ставови о овом питању. Раби Шамај је тврдио да је прељуба једини разлог за развод, док је раби Хилел био либералнији и сматрао је да речи из 5 Мој. 24:1 могу односити на више разлога. Између осталог, тврдио је да се жена може отпустити ако лоше кува.
22. Ис. 66:1
23. 5.Мојс. 6:13; 10:20
24. 2.Мојс. 21:22-27; 3.Мојс. 24:19-20; 5.Мојс. 19:19
25. Једна римска миља износила је око 1.5 километара
26. Уп. 2.Мојс. 22:25; 3.Мојс. 25:36-37; 5.Мојс. 23:19-20
27. 3.Мојс. 19:18; 5.Мојс. 23:6
28. Царинике су у оно време презирали не само Јевреји већ и други народи, зато што су често били похлепни, сурови и непоштени у вршењу свога посла.
29. Код Луке (6: 33-36) налазимо на допунске поуке које су у вези са овим поменутиим.

Наставак Беседе на Гори: о милостињи, о молитви Оче наш, о праштању, посту, истинском богатству, служењу Богу и уздању у Оца Небеског

1. Пазите да милостињу своју не чините пред људима да вас они виде; иначе плате немате од Оца својега који је на небесима.

Пошто их је довео до љубави као највеће врлине, Господ сада говори о сујети која се прикрада добрим делима. Погледај шта каже: "Пазите"; као да говори о некој страшној звери и упозорава те да пазиш да те она не растргне. Ако дајеш милостињу "пред људима", и то не радиш да би те они видели, нећеш бити осуђен. Али, ако то чиниш ради сујете, бићеш осуђен чак и ако подаш милостињу тајно у својој соби, јер Бог кажњава или награђује нашу намеру.

2. Када, дакле, дајеш милостињу, не труби пред собом, као што чине лицемјери по синагогама и по улицама да их људи хвале.

Лицемери нису имали трубе, већ овде Господ исмева њихову намеру, пошто су они желели да раструбе (пред људима) своје милосрђе. "Лицемери" су они који настоје да се представе другачијим него што заправо јесу. Тако се они показују као милостиви, иако нису такви.

Заиста вам кажем: Примили су плату своју:

Сва ће им плата бити похвала коју су примили од људи.

3. А ти кад чиниш милостињу, да не зна левица твоја шта чини десница твоја.

Желећи да нагласи своје речи, Господ каже: "Ако је могуће, сакриј и од самог себе да си дао милостињу." У другом смислу, "левица" означава сујету, а "десница" милостињу. Дакле, "да не зна сујета за твоју милостињу".

4. Да би милостиња твоја била у тајности; и Отац твој који види тајно, узвратиће теби јавно.

Када? Када све буде откривено и јавно, и тада ћеш још више бити прослављен.

5. И када се молиш Богу, не буди као лицемјери, који радо по синагогама и на раскршћу улица стоје и моле се да их видељуди. Заиста вам кажем: Примили су плату своју.

Лицемерима назива и оне људе који мисле да служе Богу, а у ствари служе људима. Од њих ће зато и примити своју плату.

6. А ти када се молиш, уђи у клијет своју, и затворивши врата своја, помоли се Оцу своме који је у тајности; и Отац твој који види тајно, узвратиће теби јавно.

"Шта, дакле; зар не треба да се молим у цркви?" И те како треба, али са исправним настројењем срца, а не ради показивања. Не смета молитви место, већ начин и намера с којом се молимо. Много је и оних који се тајно моле да би угодили људима. [1]

7. А када се молите, не празнословите као незнабошци. "Празнословити" значи тражити у молитви светске ствари, као што су слава, богатство или победа. Ова реч[2] (на грчком језику означава неразговетан, дечији говор. Зато пази да не празнословиш (у молитви).

Јер они мисле да ће за многе ријечи своје бити услишени. Нису нам потребне дуге молитве већ краће и учесталије. Боље је изговорити мање речи, али зато бити истрајнији у молитви.

8. Не будите, дакле, слични њима; јер зна Отац ваш шта вам треба прије но што заиштете од њега. Циљ молитве није да научимо Бога шта нам је потребно, већ да одвојимо свој ум од житејских ствари и да добијемо духовне користи од разговора с Богом.

9. Овако, дакле, молите се ви: Оче наш који си на небесима.

Једно је завет, а друго молитва. Завет је обећање које дајемо Богу, на пример, када се заветујемо да ћемо се уздржавати од вина или нечег другог. Молитва је, међутим, тражење неког добра од Господа. Када каже: "Оче", Христос ти показује каквог си се блага удостојио, поставши син Божји (по благодати). А када каже: "на небесима" показује ти отаџбину твоју и очински дом. Ако хоћеш да Бога имаш за Оца, онда гледај у небо, а не у земљу. Не говори "Оче мој", него "Оче наш", јер си дужан да на све људе гледаш као на своју браћу, децу једног Оца (небеског).

Да се свети Име Твоје:

Ово значи: учини нас светим да би се и Ти прослављао кроз нас. Јер, као што се Бог хули преко мене, тако нека се кроз мене и "свети", то јест, нека се слави као Свет.

10. Да дође царство твоје, то јест, други долазак (Господњи).

Само онај који има чисту савест моли се да дође Васкрсење и суд.

Да буде воља твоја и на земљи као на небу.

"Научи нас да вршимо вољу Твоју као што је врше анђели на небу."

11. Хљѐб наш насушни дај нам данас.

Каже: "насушни", то јест, хлеб који нам је потребан за одржање живота и телесног здравља. Овим нас учи да одбацимо сваку бригу за сутра. "Хлеб насушни" је такође Тело Христово, па се зато молимо да **се** њиме причешћујемо без осуде.

12. И опрости нам дугове наше, као што и ми опраштамо дужницима својим.

Пошто грешимо и после крштења, молимо се Богу да нам опрости, и то да нам опрости као што и ми опраштамо "дужницима својим". Ако будемо злопамтили, Господ нам неће опростити, јер Он гледа на нас, и како ми чинимо другима, тако ће и Он учинити нама.

13. И не уведи нас у искушење.

Ми људи смо слаби и зато не треба да трчимо у искушења. Ако смо већ пали, треба да се молимо да нас искушење потпуно не савлада. За онога кога је искушење победило и савладало кажемо да је пао у "јаму искушења". То се не односи на онога који је пао, али је ипак успео да победи искушење.

Но избави нас од злога:

Није рекао од злих људи, јер нам зло не чине људи, већ ђаво.

Јер је твоје царство и сила и слава у вијекове. Амин. [3]

Господ нас храбри, јер ако је наш Отац Цар, силан и славан, тада ћемо сигурно победити злога и напослетку бити прослављени.

14. Јер ако опростите људима сагрешења њихова, опростиће и вама Отац ваш небески.

Опет нас учи да не памтимо зло. Подсећа нас на Оца, како би се постидели Њега, јер смо деца таквога Оца, а понашамо се као дивље звери.

15. Ако ли не опростите људима сагрешења њихова, ни Отац ваш неће опростити вама сагрешења ваша: Ништа толико не мрзи кротки Господ као немилосрђе.

16. А кад постите, не будите суморни као лицемјери; јер они натмуре лица своја да се покажу људима како посте. Заиста вам кажем: Примили су плату своју.

"Натмурити лице" значи побледети у лицу, како оно не би изгледало онакво какво јесте, већ суморно и мрачно.

17-18. А ти када постиш, намажи главу своју,[4] и лице своје умиј, да те не виде људи гдје постиш, него Отац твој који је у тајности; и Отац твој који види тајно, узвратиће теби јавно.

Некада су се људи у знак радости мазали уљем после купања. Тако и ти чини и буди радостан када постиш. "Уље" још означава милосрђе, а наша "глава" је Христос, кога треба помазивати делима милосрђа, а "лице", то јест, чула, омивати сузама покајања. [5]

19-21. Не сабирајте себи блага на земљи, гдје мољац и рђа квари, и гдје лопови поткопавају и краду; него сабирајте себи блага на небу, гдје ни мољац ни рђа не квари, и гдје лопови не поткопавају и не краду.

Пошто је изобличио болест сујете, сада говори о нестицању, јер људи управо због сујете скупљају више него што им је потребно. Показује нам да су земаљска блага бескорисна, јер одећу и храну квари мољац и рђа, док злато и сребро краду лопови. А онда, да Му нико не би приговорио како не бивају сви људи покрадени од лопова, Господ каже: "Па чак и да се ништа од тога не догоди, само то што сте заробљени бригом о богатству, велика је мука." Зато им каже:

Јер гдје је благо ваше, ондје ће бити и срце ваше.

22-23. Свјетилка тијелу је око. Ако, дакле, око твоје буде здраво, све ће тијело твоје свијетло бити. Ако ли око твоје кварно буде, све ће тијело твоје тамно бити. Ако је, дакле, свјетлост која је у теби, тама, колика је тек тама!

То значи ако оптеретиш свој ум бригом о пролазним стварима угасићеш свјетилку и помрачити своју душу. Као што здраво око просветљује тело, а кварно и болесно га помрачује, тако и бриге (овога света) ослепљују ум. А када се ум помрачи, помрачује се и цела душа, а с њом још више и тело.

24. Нико не може два господара служити.

Двојицом господара назива оне који дају међусобно противне заповести. Такви су господари Бог и мамон.^[6] Ми од ђавола правимо свога господара, као што од свога стомака правимо себи бога, иако је у ствари Господ наш једини и истинити Бог и господар, док је мамон неправда.

Јер или ће једнога мрзити, а другога љубити; или ће се једнога држати, а другога презирати. Не можете служити Богу и мамону:

Видиш ли да је немогуће богатом и неправедном човеку да служи Богу, јер га његово користољубље удаљује од Бога?

25. Зато вам кажем: Не брините се душом својом шта ћете јести, или шта ћете пити; ни тијелом својим у шта ћете се одјенути.

Зашто нам ово говори? Зато, што брига о пролазним стварима удаљује човека од Бога. Душа не може да једе јер је бестелесна, али Господ ово каже држећи се уобичајеног начина говора. Очигледно је да душа не може да борави у телу, ако се оно не храни. Господ нас не спречава да радимо, већ нам забрањује да се потпуно предамо својим бригама и тако занемаримо Бога. Треба обрађивати земљу, али и радити на својој души.

Није ли душа претежнија од хране, и тијело од одијела?

Зар нам неће дати храну и одећу Господ, који нам је дао оно што је претежније од тога, створивши нам душу и тело.

26. Погледајте на птице небеске како не сију, нити жању, ни сабирају у житнице; па Отац ваш небески храни их. Нисте ли ви много претежнији од њих.

Иако је могао да наведе пример Илије и Јована (Претече), Он спомиње птице, да би нас постидио, јер смо постали бесловеснији од њих. Господ их храни тако што им је дао природни нагон да сакупе храну.

27. А ко од вас бринући се може придодати расту своме лакат један!

Ово значи да иако се много бринеш, ништа не можеш учинити, ако то није по вољи Божјој. Зашто онда себе мучиш без разлога?

28-29. И за одијело што се бринете? Погледајте на кринове у пољу како расту; не труде се нити преду. Али ја вам кажем да се ни Соломон у свој слави својој не одјену као један од њих.

Господ нас посрамљује не само преко бесловесних птица већ и преко кринова који вену. Када је Бог тако украсио цвеће коме то није потребно, колико ће тек пре задовољити нашу потребу за одећом? Он нам показује да колико се год ми бринули, никада се нећемо тако лепо обући као кринови у пољу. Чак ни премудри и прославни Соломон, за све време свога царевања, никада се није тако обукао.

30. Па кад траву у пољу, која данас јесте а сутра се у пећ баца, Бог тако одијева; а камоли вас, маловјерни?

Из овога можемо да научимо да се не треба бринути о спољашњој лепоти, јер то приличи пролазном цвећу. Зато су они који себе украшавају налик на траву. "Али, ви сте, каже, словесна створења којима је Бог саздао душу и тело." "Маловјерни" су сви они који се брину (за пролазне ствари), јер када би имали савршену веру у Бога, не би се о томе толико бринули.

31-32. Не брините се, дакле, говорећи: шта ћемо јести, или шта ћемо пити, или чиме ћемо се одјенути? Јер све ово незнабошци ишту.

Не забрањује нам, дакле, да једемо, већ да говоримо: "Шта ћемо јести!" Богати увече говоре: "Шта ћемо сутра јести?" Видиш да забрањује преједање и неумереност.

32-33. А зна и Отац ваш небески да вама треба све ово. Него иштите најприје Царство Божије, и правду његову, и ово ће вам се све додати.

Царство Божје је уживање (вечних) блага. Оно се стиче праведношћу. Ономе који тражи духовна блага, Господ, у својој великодушности, даје и телесна.

34. Не брините се, дакле, за сутра; јер сутра бринуће се за се. Доста је свакоме дану зла свога;

То јест, невоље и муке своје. Доста ти је да се трудиш и мучиш за данас. Ако се још будеш бринуо за сутра, и стално себе оптерећивао телесним стварима када ћеш имати времена за Бога?

НАПОМЕНА:

1. Свети Оци често пишу о страсти човекоугодништва која подразумева чињење врлинских дела да би се допали људима и од њих добили похвалу или неку материјалну корист. (уп. Гал. 1:10)
2. Реч означава брз и неартикулисан говори и често понављање, дакле, брбљање, празнословље. У религијама незнабожачких народа молитве су често биле декламоване брзо и неартикулисано.
3. Постоји мишљење да су ове речи накнадно ушле у текст Еванђеља. Њих не налазимо у најранијим рукописима Вулгате. Биле су непознате Тертулијану, Кипријану, Оригену, Кирилу Јерусалимском, Јерониму, Августину, Григорију Ниском и другим оцима. Евтимије Зигабен је мишљења да су их додали тумачи или преписивачи, пошто их у црквеном богослужењу изговара свештеник након прочитане молитве Господње.
4. Уп. Ис. 61:3

5. Овде Господ показује да пост није само телесно уздржавање од хране и пића, већ истовремено подразумева труд у делима милосрђа , очишћење чула покајањем, као и одсуство сваког лицемерја и сујете.
6. Реч арамејског порекла која означава богатство и похлепу. Реч је о персонификацији среброљубља.

*Крај Беседе на Гори: о неосуђивању ближњих,
чувању светиње и постојаности у молитви,
о уским вратима и тесном путу, о лажном извршењу заповести Христових*

1. Не судите, да вам се не суди. [1]

Господ не забрањује да исправљамо друге, већ да их осуђујемо. Док је исправљање на корист ближњих, осуђивањем их исмевамо и презиремо, јер сами имајући велике грехове, осуђујемо друге који су мање грешни од нас и које ће судити Бог.

2-5. Јер каквим судом судите, онаквим ће вам се судити; и каквом мјером мјерите, онаквом ће вам се мјерити. А зашто видиш трун у оку брата својега, а брвно у оку своје не осјећаш? Или, како ћеш рећи брату својему: стани да ти извадим трун из ока твога; а ето брвно у оку твојем? Лицемјере, извади најприје брвно из ока својега, па ћеш онда видјети извадити трун из ока брата својега.

Онај који жели да исправи друге мора сам да буде беспрекоран. Ако он има "брвно" у оку својем, то јест велике и јавне грехове, а прекорјева другога, који у оку има само "трун", учиниће га још бестиднијим у својем греху. Господ нам показује да онај који много грешнији је у стању да јасно види грех брата својега, јер како ће човек који има "брвно" у оку видети (грехове) човека који је мање сагрешио.

6. Не дајте светиње псима; нити бацајте бисера својих пред свиње, да их не погазе ногама својим, и окренувши се не растргну вас. [2]

"Пси" су неверници, а "свиње" верници који воде нечист и сраман живот. Зато не треба причати о тајнама вере пред неверницима, нити говорити прекрасне и

скупоцене речи богословља пред нечистима. "Свиње" ће презрети и погазити оно што смо рекли, а "пси" ће се окренути и растргнути нас. То раде такозвани философи, јер када чују да је Бог распет, растржу нас својим силогизмима, мудрујући да тако нешто није могуће.

7-8. Иштите, и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте, и отвориће вам се. Јер сваки који иште, прима; и који тражи налази; и који куца, отвориће му се.

У претходним поукама, Господ нам је предао велике и тешке заповести. Овде нам показује како се оне извршавају уз помоћ непрестане молитве. Рекао је: "Иштите", дакле, непрестано тражите, а не "једном затражите". После тога, Своје речи потврђује примером из свакодневног живота:

9-10. Или који је међу вама човјек у кога ако син његов заиште хљеба, камен да му да? Или ако рибе заиште, да му да змију?

Овде нас учи да није потребно само да упорно тражимо, већ и да тражимо оно што нам је на корист. "Када вам деца", каже, "траже оно што им је потребно, хлеб и рибу, ви им дајете оно што желе. Тако и ви, тражите оно што је духовно, а не телесно."

11. Када, дакле, ви зли будући, умијете даре добре давати дјечи својој, колико ће више Отац ваш небески дати добра онима који му ишту?

Људе назива злим, упоређујући их са све добрим Богом. Наша је природа добра, јер је Бог такву створио, али зли постајемо својом слободном вољом.

12. Све, дакле, што хоћете да чине вама људи, тако чините и ви њима: јер то је Закон и Пророци.

Укратко нам показује пут ка врлини. Ми, људи, сами по себи знамо како треба да се понашамо према својим ближњим. Ако желиш да ти други чине добро, чини и ти њима добро. Ако желиш да те твоји непријатељи воле, воли и ти њих, јер нас Закон Божји и Пророци уче исто оно што нам налаже и природни закон.

13. Уђите на уска врата; јер су широка врата и широк пут што воде у пропаст, и много их има који њиме иду.

"Уским вратима" назива подвиге које добровољно прихватамо, дакле пост и друго, као и искушења која нам долазе мимо наше воље, на пример, затвори и прогони. Као што крупан човек, или онај који носи велики терет, не могу да прођу кроз уска врата, тако исто кроз њих не може да прође ни сластољубац или богаташ. Такви улазе на широка врата. Да би показао како је тескоба краткотрајна, а ширина пролазна, користи речи "врата" и "пут". Кроз "уска врата", то јест, злострадања пролази онај који се злопати, док сластољубљем, као "широким путем", иде човек који живи без уздржања. Пошто су оба пута пролазна, треба изабрати онај који је бољи.

14. Јер су уска врата и тијесан пут што воде у живот, и мало их је који га налазе.

Ове речи изражавају чуђење, као да говори: "Авај, како је тесан тај пут." Али, како то да Господ на другом месту каже: "Моје бreme је лако"?[3] Оно је заиста лако, ако имамо у виду награде које нас чекају.

15-16. Чувајте се од лажних пророка, који вам долазе у одијелу овчијем, а изнутра су вуци грабљиви. По плодовима њиховим познаћете их.

Јеретици су лукави и варалице, и зато Господ каже: "Чувајте се!" Они говоре слатким речима и претварају се да живе часно, али у томе и лежи замка. "Одело овчије" је кротост у коју се они преоблаче како би нам ласкали и преварили нас. Познаћемо их по њиховим "плодовима", то јест, по њиховим делима и животу. Иако су у стању да се лицемерно прикрију за неко време, ипак ће их изобличити они који имају расуђивања.

16-17. Еда ли се бере с трња грожђе, или са чичка смокве? Тако свако дрво добро плодове добре рађа, а зло дрво плодове зле рађа.

"Трњем" и "чичком" назива лицемере. Они су као трње јер нас изненада убоду, а као чичак, због своје лукавости и превејаности. "Зло дрво" јесте сваки човек који је искварен нечистим и распусним животом.

18. Не може дрво добро плодове зле рађати, ни дрво зло плодове добре рађати.

"Дрво зло" не може родити добра плода док год је болесно, али ако оздрави, може. Видиш, дакле, да није рекао "неће моћи", већ само док је болесно не може (да роди добра плода).

19-20. Свако дрво које не рађа добра плода, сијече се и у огањ баца. И тако, дакле, по плодовима њиховим познаћете их.

Господ се обраћа Јеврејима, и говори исто што им је Јован говорио.^[4] Дрво је слично човеку јер се може прицепити од бесплодног греха на врлину. ^[5]

21. Неће сваки који ми говори: Господе, Господе, ући у Царство небеско; но који твори вољу Оца мојега који је на небесима.

Христос нам овим речима показује да је Он сам Господ и Бог. Такође нас учи да нећемо имати користи од своје вере, ако је не потврдимо делима. "Онај који твори вољу Оца мојега" није онај који је само једном извршио вољу Божју, већ онај који је непрестано врши до смрти. Није рекао: "који твори Моју вољу", да не би саблазнио своје слушаоце, већ "вољу Оца Мојега", јер је увек једна воља оца и његовог сина, осим ако се син одметне од оца.

22-23. Многи ће ми рећи у онај дан: Господе, Господе, нијесмо ли у име твоје пророковали, и твојим именом демоне изгонили, и твојим именом чудеса многа творили? И тада ћу им јавно казати: Никад вас нисам знао; идите од мене ви који чините безакоње!

На почетку проповеди, многи који су били недостојни изгонили су демоне. Они су бежали од имена Исусовог, јер је благодат деловала чак и у недостојнима, исто као што ми примамо освешћење и од недостојних свештеника. И Јуда је чинио чудеса, чак и синови Скевини.^[6] Када Исус каже: "Никад вас нисам знао", Он жели да каже, да их у време када су чинили чудеса није познавао, то јест, није их љубио, јер се овде под "знањем" подразумева "љубав".

24-25. Сваки, дакле, који слуша ове ријечи моје и извршује их, упоредићу га са човјеком мудрим који сазида кућу своју на камену; и удари дажд, и дођоше воде, и дунуше вјетрови, и навалише на кућу ону, и не паде; јер бјеше утемељена на камену.

Ниједна се врлина не може задобити без помоћи Божје, те зато Христос каже: "Упоредићу га са човеком мудрим." "Камен" је Христос, а "кућа" је душа. Дакле, ништа неће поколебати човека који изгради своју душу на делању заповести Божјих; ни "дажд", то јест, ђаво који је пао са неба, ни од дажда нарасле "воде", које представљају зле и неправедне људе који се од толиког "дажда" умножавају, ни "ветрови", односно, зли духови, ни било какво друго искушење, не могу да оборе таквог човека.

26-27. А сваки који слуша ове ријечи моје и не извршује их, биће сличан човјеку лудом који сазида кућу своју на пијеску; и удари дажд, и дођоше воде, и дунуше вјетрови и ударише на кућу ону, а паде, и пад њезин бијаше страшан.

Говорећи о човеку који верује, али не извршава заповести Христове, Господ није рекао: "Упоредићу га са човеком лудим", него: "биће сличан човеку луду", дакле, сам ће му се уподобити. Такав човек гради кућу своје душе на песку, од лошег материјала, (то јест, без врлинских дела која су чврст темељ). Зато и пада под искушењима. Када претрпи непогоду, то јест, када се на душу обруши искушење, она пада "страшним падом". Неверници не падају, јер они стално леже на земљи,

већ верник (који не живи по заповестима Божјим). Зато је и његов пад страшан, будући да је хришћанин.

28-29. И кад заврши Исус ријечи ове, дивљаше се народ науци његовој. Јер их учаше као онај који власт има, а не као књижевници и фарисеји.

Нису се дивиле старешине, јер како би Му се дивили они који су Га презирали? Дивило Му се незлобиво мноштво људи, и то не Његовој речитости, већ одважности и ауторитету његовог говора. Он је говорио са већом влашћу него Пророци. Док су они говорили: "Тако говори Господ", Христос се народу обраћао као Бог: "Ја вам кажем".

НАПОМЕНА:

1. Уп. Лк. 6:37; Рм. 2:1-2; 14:3-4; 14:10-13
2. Уп. Пр. 23:9
3. Схолија у словенском преводу гласи: "Бреме, јарам и пут означавају заповести. Оне су лаке и добре за све који искрено желе да обрете вечне и неизрециве благослове, али су тешке и мучне за немарне и лење и све оне који са сладострашћем јуре за стварима овога века. Зато је мало оних који се спасавају. Гледај да се и ти нађеш међу њима."
4. Мт. 3:10
5. Ако се накалеми плодном младицом и бесплодно дрво може да донесе плода. Тако исто и грешан и бесплодан човек накалемљен Христом, може да донесе плодове врлине. (уп. Рим. 11:19-24).
6. Д.Ап. 19:14-17

*О исцељењу губавога, слуге капетановог, таиште Петрове и других болесника,
о условима идења за Христом, стишавање буре на мору
и исцељење гадаринских бесомучника*

**1-2. И кад сиђе с горе, за њим пође много народа. И гле, дође губавац и
клањаше му се говорећи: Господе, ако хоћеш, можеш ме очистити.**

Као разборит човек, губавац[1] се није попео на гору да не би прекинуо проповед. Али, када је Исус сишао с горе, он Му се поклонио. Губавац није рекао: "Ако замолиш Бога, исцелићеш ме", већ је показао већу веру и рекао: „Ако хоћеш." Зато га је Христос и исцелио.

**3-4. И пруживши руку Исус, дохвати га се говорећи: Хоћу, очисти се. И одмах
се очисти од губе своје. И рече му Исус: Гледај, никоме не казуј, него иди и
покажи се свештенику, и принеси дар који је заповједио Мојсеј ради
свједочанства њима.**

Дотакнувши се губавца, Христос је показао да не подлеже Закону који је забрањивао дотицање губавих, већ да је Он сам господар Закона.[2] Такође је показао да за Њега, као чистог, ништа није нечисто, и да од Његовог светог тела долази освећење. Избегавајући славу, заповеда губавцу да никоме не говори, већ да се покаже свештенику, јер док свештеник не каже да је губавац очишћен, он је морао да остане ван града.[3] Поред тога му заповеда да принесе дар ради сведочанства Јеврејима, као да хоће да каже: "Када ме оптуже да нарушавам Закон, ти ћеш ми бити сведок да сам ти заповедио да принесеш дарове који се траже по Закону."

**5-6. А кад уђе у Капернаум приступи му капетан[4] молећи га и говорећи. Ни
он Му није пришао на гори, да не би прекинуо Његову проповед. То је онај исти
човек кога спомиње Лука. Иако Лука каже да је капетан послао Исусу као**

посреднике друге људе (јеврејске старешине),^[5] ипак не противречи Матеју који говори да је капетан сам дошао Исусу. Вероватно је прво послао друге, а потом је, видевши да ће његов слуга умрети, сам дошао и рекао:

6-7. Господе, слуга мој лежи дома одузет, и страшио се мучи. А Исус му рече: Ја ћу доћи и исцијелићу га.

Капетан није донео свога слугу на постељи, јер је веровао да га Он може и у одсуству исцелити. Зато:

8-10. И капетан одговори и рече: Господе, нисам достојан да под кров мој уђеш; него само реци ријеч, и оздравиће слуга мој. Јер и ја сам човјек под влашћу, и имам под собом војнике, па речем једноме: иди, и иде; и другоме: дођи, и дође; и слуги своје: учини то, и учини. А кад чу Исус, задиви се и рече онима што иду за њим: Заиста вам кажем: ни у Израилју толике вјере не нађох.

"Ако ја", каже, "као царев слуга, заповедим војницима који су ми подређени, (и они ме слушају), Ти још више можеш да заповедиш смрти и болестима, да они оставе једнога човека и пређу на другога." Телесне болести су војници Божији и извршитељи казне. Христос се удивео овим речима, па каже: "Нисам нашао толико велику веру ни међу Израилјцима, као код овога незнабошца." ^[6]

11-12. А кажем вам, да ће многи од истока и запада доћи и сјешће за трпезу с Авраамом, и Исаком, и Јаковом у Царству небескоме; А синови царства биће изгнани у таму најкрајњу; ондје ће бити плач и шкргут зуба.

Господ није отворено рекао: "Многи незнабошци ће сести...", како не би огорчио Јевреје, већ је то казао на прикривен начин: "Многи ће од истока и запада доћи..." Авраама је споменуо како би показао да се Он не супротставља Старом Завету. Говорећи о "тама нај-крајњој" научио нас је да постоји и нека друга тама која је мање страшна, јер у паклу постоје различити степени мучења. О Јеврејима говори као о "синовима Царства", јер су старозаветна обећања била њима упућена. Зато и назива Израил својим првенцем. ^[7]

13. А капетану рече Исус: Иди, и како си вјеровао нека ти буде. И оздрави слуга његов у тај час.

Исцеливши слугу само Својом речју, показао је да је говорио истину када је рекао да ће Јевреји бити изгнани из Царства.

14-15. И дошавши Исус у дом Петров видје ташту његову гдје лежи и грозница је тресе. И дотаче се руке њене, и пусти је ватра, и устаде и служаше му.

Исус је дошао у Петров дом да би тамо обедовао. Када се дохватио женине руке, не само да је њу оставила грозница, него је и потпуно оздравила. Одмах јој се повратила снага, тако да је могла да Му служи, иако знамо да је потребно дуже времена да се болесник опорави и ојача. Други еванђелисти кажу да су Га укућани прво молили за њу, па је тек онда Исус исцелио жену. Матеј ово не спомиње ради краткоће излагања. Већ сам ти раније рекао да оно што један еванђелист изостави, други спомене. Научи из овога такође да брак није препрека за врлину. И врховни апостол имао је ташту. [8]

16-17. А кад би вече доведоше к њему бјесомучних много, и изагна духове ријечју, и све болеснике исцијели, да се збуде што је казао Исаија пророк говорећи: Он немоћи наше узе и болести понесе.

Увече, све до касних часова,[9] доводили су Му болеснике и Он их је као човекољубив све исцеливао. А како ти не би посумњао да је у тако кратком времену исцелио толико болести, еванђелиста за сведока наводи пророка Исаију. Иако пророк говори о гресима, Матеј спомиње болести, по-што већина болести настаје услед грехова.

18. А када видје Исус много народа око себе, заповиједи да пређу на ону страну.

Он није био славољубив, већ је хтео да се уклони од зависти Јевреја.

19-20. И приступивши један књижевник рече му: Учитељу, ићи ћу за тобом куд год поћеш. Рече му Исус: Лисице имају јаме и птице небеске гнијезда; а Син Човјечији[10] нема гдје главу заклонити.

"Књижевником" назива онога који познаје слово Закона. Када је овај видео многе знаке које је Исус учинио, помислио је како ће Он од тога зарадити много новца, па је зато пожелео да иде за Њим не би ли и он нешто зарадио. Али Господ као да одговара на његову помисао овим речима: "Хоћеш да идеш за Мном да би зарадио новац. Зар не видиш да сам бескућник? Такав треба да буде и онај који иде за Мном." Ово је рекао како би га убедио да се обрати и крене за Њим. Али, књижевник је отишао. Неки говоре да "лисице" и "птице" означавају демоне. Исус, дакле, каже: "Демони су нашли своје обиталиште у теби, зато нема покоја за Мене у срцу твоме."

21-22. А други од ученика његових рече му: Господе, допусти ми најприје да одем и укопам оца својега. А Исус му рече: Хајде за мном, а остави нека мртви упогавају своје мртве.

Када човек себе преда Господу, не треба да се окреће светским стварима. Свакако, треба поштовати своје родитеље, али Бога треба поштовати више од њих. Отац овога човека био је неверујући што се види из Исусових речи: "Нека мртви, дакле, неверујући, упогавају своје мртве." Када овоме човеку није дозвољено да сахрани свога оца, тешко онима који су кренули путем монашког живота, па се окрећу светским стварима.

23-24. И кад уђе у лађу, за њим уђоше ученици његови. И гле, бура велика настаде на мору, тако да се лађа покри валовима; а он спаваше.

Са Собом је повео само Своје ученике да би видели чудо. Допушта валовима да бацају лађу по мору, како би их научио да трпељиво подносе искушења, али и да би видевши ово чудо још више поверовали. Господ спава да би они, када се уплаше, познали своју немоћ и призвали Га у помоћ. Стога каже:

25-26. И пришавши ученици његови пробудише га говорећи: Господе, спаси нас, изгибосмо! И рече им: Зашто сте страшљиви, маловјерни?

Није их назвао "невернима", већ "маловернима". Када су рекли: "Господе, спаси нас" - показали су у томе веру, но реч: "изгибосмо" - није била од вере, јер је Исус био с њима у лађи, те није било разлога за страх. Видиш ли како их прекорева због страшљивости, желећи да им покаже да сама страшљивост са собом доноси опасност. Зато прво стишава немир у њиховим душама, а потом буру на мору.

26-27. Тада уставши запријети вјетровима и мору, и настаде тишина велика. А људи се зачудише говорећи: Ко је овај да га слушају и вјетрови и море?

Зачудили су се, јер је по изгледу био човек, а по делима - Бог. [\[11\]](#)

28. А кад он дође на ону страну у земљу Гергесинску, [\[12\]](#) сретосе га два бјесомучника.

Док су се људи у лађи чудили говорећи: "Ко је овај да га слушају и ветрови и море", демони долазе да дају одговор. Иако Марко и Лука говоре о једном човеку кога је опсео легион демона, ти разуми да је овај човек један од двојице коју спомиње Матеј, и то онај који је по злу био чувенији. Христос је к њима дошао сам, јер су толико били страшни да се нико није усуђивао да их доведе к Њему.

Излазећи из гробова, тако опака, да не могаше нико проћи путем оним.

Живели су у гробовима зато што су демони желели да убеди људе како људске душе после смрти постају демони. Али, нека никоме такво нешто не пада на памет, јер када душа напусти тело, не задржава се више у овоме свету. Душе праведника су у руци Божјој, а душе грешника одлазе у ад, тамо где је отишла и душа оног немилостивог богаташа.

29. И гле, повикаше говорећи: Шта хоћеш од нас, Исусе, Сине Божији? Зар си дошао амо прије времена да нас мучиш?

Гле, прво изражавају своје непријатељство, а потом Га исповедају као Сина Божјег. Демонима је мучење ако их неко онемогући да чине зло људима. Разуми да њихове речи "пре времена" значе да су они мислили да Христос, не могући више да подноси њихову велику злобу, неће чекати време мучења. Али, није тако, јер је демонима дозвољено да се боре с нама до краја света.

30-32. А далеко од њих пасијаше велико крдо свиња. И демони га мољажу говорећи: Ако нас изгониш, дозволи нам да идемо у крдо свиња. И рече им: Идите. И они изишавши отидоше у крдо свиња. И гле, навали све крдо свиња с бријега у море и утопише се у води.

Демони су молили Исуса да уђу у свиње, како би погубљењем свиња огорчили њихове газде да не приме Христа. Христос им је учинио по вољи желећи да покаже колика је њихова злоба према људима, али и да би се видело колико би нама учинили још веће зло, само да имају власт и да их у томе Господ не спречава. Зато Господ чува бесомучнике да се не убију.

33-34. А свињари побјегоше и дошавши у град казаше све, и за бјесомучнике. И гле, сав град изађе у сусрет Исусу; и видјевши га молише да би отишао из њихова краја.

Будући ожалошћени, становници града су се плашили да ће им се после нешто још страшније догодити, па су зато молили Исуса да оде из њиховог краја. А ти научи, да тамо где се живи "свињским животом" не обитава Христос, него демони.[\[13\]](#)

НАПОМЕНА:

1. Губа или лепра, јесте врста тешке кожне болести која је била распрострањена у подручју Средњег Истока. Делови коже на болеснику постепено су се претварали у ране, трулили и отпадали. Болеснима од лепре су такође испадали и зуби. Код Јевреја она је сматрана непосредном Божјом казиом и постојало је веровање да она долази само од Бога и да је једино Бог може излечити. Отуда је лекари нису лечили, већ су губавци изоловани ван насеља по строгим одредбама Закона и сматрани су нечистим, те их се нико није смео дотицати. Једино им је преостајало да се надају у Божју милост и чекају Његово исцелење. Када би дошло до исцелења, болесник се морао показати свештенику који би потврдио да је здрав и очишћен. Потом је приношена жртва и оздрављеник је могао да се укључи у заједнички живот (уп. 3 Мој. 13; 14).
2. Свети Златоуст каже да га додирује руком како би показао да исцељује не као слуга, већ као Господ", (уп. Ibid.Номил 25,1; с.328)
3. Уп. 3.Мојс. 2:59
4. Centurion, капетан, стотник. Војни заповедник јединице која броји између 50 и 100 људи. Једна римска легија бројала је до 60 кентурија.
5. Овај капетан је могао бити Јеврејин у римској војној служби. Можда је због тога и сматрао себе недостојним да прими Господа у своју кућу и да оде к Њему (уп. Лк. 7: 6-7). Јевреји су, по сведочењу Јосифа Флавија, своје сународнике у римској војној служби сматрали грешницима и горим од цариника. Међутим, вероватније је био у питању странац обраћеник (прозелит). У Капернауму су до данас сачувани остаци синагоге коју је по предању изградио један римски официр.
6. Схолија у грчком тексту каже: „Други су ове речи овако тумачили: Када је Јаков, чувени патријарх, угледао лествицу која је досезала до небеса и анђеле Божје како се пењу и силазе низ њу, разумео је да је Господ био присутан на том месту, али не и да је свугде присутан. Тако је рекао: 'Како је страшно мјесто ово! Овдје је заиста кућа Божја, и ово су врата небеска', (1 Мој. 28, 16-17). Господ се сада диви великој и натприродној вери једног незнабошца, те каже: 'Ни у Израилу...', дакле, ни код Јакова, 'толике вере не нађох; јер Јаков је веровао да се Ја могу појавити на једном месту, али овај човек верује да сам Ја свуда присутан, на сваком месту, и да речју могу све да извршим.' Зато је казао: 'Само реци реч и оздравиће слуга мој'." *Ex collatione codd. Venet S.Marci*
7. 2.Мојс. 4:22
8. Св. апостол Петар као и неки други апостоли били су ожењени. У тој кући је поред Петра, његове жене (коју еванђелист не спомиње) и болесне таште, живео и Петров брат Андреј. Када Јован каже да су Петар и Андреј били родом из Витсаиде, тиме не противречи Матеју. Наиме, постојале су две

Витсаиде. Витсаида - Јулија на североисточној страни Галилејског језера и ова Витсаида у којој је живео Петар и која је била рибарско село у предграђу Капернаума. И данас се може обићи место на коме је била Петрова кућа, недалеко од чувене капернаумске синагоге.

9. На основу Марковог и Лукиног Еванђеља можемо да закључимо да су болесници доведени увече онога дана када је Исус говорио у капернаумској синагоги. Пошто је то био суботњи дан, логично је да болесници нису долазили пре вечери, пошто је у суботу било забрањено лечити болеснике.
10. Син Човечији - овај назив је Христос за Себе најчешће користио. Само на једном месту Га неко други назива овим именом (Д.Ап. 7:56)
11. По мишљењу Оригена, Господ који је чинио чудеса на копну, учинио је и ово чудо на мору како би показао да је Господар и копна и мора.
12. У тексту изворника Матеј спомиње земљу Гадаринску, док Марко (Мк. 5, 1-6) спомиње "земљу Герасинску", а Лука (Лк. 8, 26.27) "земљу Гергесинску" (иако у зависности од рукописа који су узимани за основу превода има разлика). У Христово време су у тој области постојала три града по којима се она и називала. Били су то:
 - 1.) Гераса, мало подаље од Галилејског језера, затим
 - 2.) Гадара која је била већином насељена Грцима, па је Јосиф Флавије назива "грчким градом", припадала је тзв. Декаполису (десетограђу);
 - 3.) По сведочанству Оригена и Евсевија Кесаријског постојала је и Гергеса, док други верују да су Гераса и Гергеса један исти град. Описани догађај се вероватно десио у близини ових градова.
13. "Обрати пажњу", каже Свети Златоуст, "на кротост Исуса Христа сједињену са силом. Када је становницима те земље учинио добро они су Га принудили да се удаљи, а Он је, без икаквог противљења, отишао и оставио њих који су себе показали недостојним Његовог учења, оставивши им за наставнике оне које је ослободио од демона и свињаре, да би од њих сазнали о свему што се догодило." (Ibid, Homil. 28,3; с.354)

Лечење одузетог, позивање Апостола Матеја, о гријешницима, покајању и посту, васкрсење Јаирове кћери, лечење болесне жене, двојице слепаца и других, о жетви и посленицима

1-2. И ушавши у лађу, пређе и дође у свој град. И гле, донесоше му одузетог који лежаше на одру.

"Својим градом" Исус назива Капернаум, јер је тамо живео. У Вителејему је, дакле, рођен, у Назарету је одрастао, док је у Капернауму живео. Овај одузети није онај исти кога спомиње Јован,[\[1\]](#) јер је онај живео у Јерусалиму код Овчије бање, а овај је био из Капернаума. Онај није имао човека (да га спусти у бању), док су овога носила, како каже Марко,[\[2\]](#) четворица људи, и спустила га кроз (откривени) кров од куће, што је Матеј изоставио.

И видјевши Исус вјеру њихову.

Дакле, веру оних који су одузетог донели, јер је Господ често чудотворио по вери оних који су доносили болеснике; или пак видевши веру самог болесника,

рече одузетоме: Не бој се, чедо, опраштају ти се гријеси твоји.

Назива га "чедом" као створење Божје или као онога који је поверовао (у Њега). Да би показао да је човекова болест последица греха, Исус му прво опрашта грехове.

3-5. И гле, неки од књижевника рекоше у себи: Овај хули на Бога. А Исус видјевши помисли њихове, рече: Зашто ви зло мислите у срцима својим? Јер шта је лакше, рећи: Опраштају ти се гријеси; или рећи: Устани и ходи?

Тиме што је видео њихове помисли, Он показује да је Бог. Потом их прекорева као да говори; "Ви мислите да Ја хулим на Бога зато што присвајам Себи право да опраштам грехове, што је велико дело, и сматрате да то чиним како бих избегао прекор. Али, када исцелим тело, уверићу вас да је и душа исцељена. Учинивши оно што је мање, иако то изгледа теже, потврдићу да су грехови отпуштени, што је заиста много веће, иако вама то изгледа лакше, јер није видљиво за око."

6-8. Али да знате да власт има Син Човјечији на земљи опраштати гријехе; Тада рече одузетоме: Устани, узми одар свој и иди дому своме. И уставши отиде дому своме. А народ видјевши задиви се и прослави Бога, који је дао такву власт људима.

Заповедио му је да понесе одар, како његово исцељење не би изгледало као привиђење, али и да би народ видео чудо, пошто се мислило да је Исус обичан човек, иако је био већи од свих.

9. И одлазећи Исус оданде видје човјека гдје сједи на царини, по имену Матеја, и рече му: Хајде за мном. И уставши отиде за њим.

Матеја није позвао заједно са Петром и Јованом, већ онда када је видео да ће он поверовати. Тако је и Павла позвао касније, у своје време. Задиви се како еванђелиста открива свој ранији начин живота, док други еванђелисти прикривају његово име, називајући га Левије. Матејево обраћење, и то само на реч Господњу, дело је Божје.

10-11. И кад јеђаше у кући, гле, многи цариници и гријешници дођоше и јеђаху са Исусом и са ученицима његовим. И видјевши то, фарисеји рекоше ученицима његовим: Зашто са цариницима и гријешницима Учитель ваш једе и пије?

Радостан, јер је у свој дом примио Христа, Матеј је позвао царинике. Христос је јео с њима ради њихове користи, иако су Га оптуживали због тога. Фарисеји су хтели

да Његове ученике одвоје од Њега, те су Га клеветали зато што једе с цариницима.
[3]

12-13. А Исус чувши рече им: Не требају здрави љекара него болесни. Него идите и научите се шта значи: Милости хоћу, а не жртвоприношење. Јер нисам дошао да зовем праведнике но грјешнике на покајање:

"Нисам", каже, "сада дошао као судија, већ као лекар те зато подносим смрад и прљавштину." Прекорева их као неуке, говорећи: "Идите и научите се", што значи: "Ако до сада нисте успели да се научите, онда барем од сада идите и научите се да је Богу милост према грешницима дража од сваке жртве".[4] Господ са иронијом говори: "Нисам дошао да зовем праведнике", желећи да каже: "Нисам дошао да зовем вас који себе сматрате праведнима, јер нико од људи није праведан. Дошао сам да зовем грешнике, не да остану грешници, већ да се покају."

14. Тада му приступише ученици Јованови говорећи: Зашто ми и фарисеји постимо много, а ученици твоји не посте?

Јованови ученици су завидели Христовој слави и зато су Га прекоревали што не пости. Вероватно су се и чудили како је Он без подвига побеђивао страсти, што Јован није могао. Они нису знали да је Јован, као обичан човек, био праведан због својих врлина, а да је Христос, као Бог - сам Врлина.

15. А Исус им рече: Еда ли могу сватови бити жалосни док је с њима женик? Него ће доћи дани када ће бити отет од њих женик, и онда ће постити.

"Ово време", каже, "док сам Ја са Својим ученицима, време је радости." "Жеником" назива Себе, јер се обручује новој заједници, пошто је стара (синагога) умрла. "Сватови" су апостоли. Господ, дакле, каже: "Доћи ће Време, после Мога страдања и вазнесења, када ће они постити у глади, жеђи и прогонима." Да би показао да Његови ученици још нису савршени, додаје:

16-17. Јер нико не меће нове закрпе на стару хаљину; јер ће се закрпа одадријети од хаљине, и гора ће рупа бити. Нити се сипа вино ново у мјехове старе; иначе се продру мјехови, а вино се пролије, и мјехови пропадну. Него се сипа вино ново у мјехове нове, и обоје се сачува. "Пошто

Моји ученици још нису ојачали", каже, "потребно им је снисходити и не оптерећивати их тешким бременом заповести". Исус је ово рекао да би и ученике научио да сами буду снисходљиви када касније буду учили целу васељену. "Закрпе" и "вино ново" означавају пост, а "стара хаљина" и "мехови стари" су слабост ученика.

18-19. Док он тако говораше њима, гле, кнез један дође и клањаше му се говорећи: Кћи моја сад умрије; него дођи и стави на њу руку своју, и оживјеће. И уставши Исус пође за њим, и ученици његови.

Види се да је овај човек имао вере, мада није била тако велика (као капетанова).[5] Он моли Исуса, не само да каже реч, већ и да дође и стави руку (на његову кћерку). Иако Лука каже да она још није умрла,[6] кнез овде говори да је његова кћерка већ умрла. То је мислио зато што је дете оставио на последњем издисају, или да би преувеличао несрећу, те тако подстакао Христа на милосрђе.

20-22. И гле, жена која је дванаест година боловала од течења крви приступи састраг и дохвати се скута хаљине његове. Јер говораше у себи: Ако се само дотакнем хаљине ње-гове, оздравићу. А Исус обазревши се и видјевши је, рече: Не бој се кћери, вјера твоја спасла те је. И оздрави жена од онога часа.

Жена је била нечиста због своје болести[7] и зато се није усуђивала да Му слободно приђе, плашећи се да је не отерају. Иако је мислила да се прикрије, понадала се да ће добити исцелење ако се дохвати само скута Његове хаљине. Али, Спаситељ је разоткрива, не зато што је волео славу, већ да би показао њену веру ради наше користи, и да би ојачао веру старешине синагоге. Исус јој говори: "Не бој се", зато што се уплашила да је украда дар, и назива је "кћери", као верујућу. Тиме нам показује, да она не би примила благодат, да претходно није дринела веру, иако су Његове хаљине биле свете. Прича се да је ова жена направила статуу Христову, и у њеном подножју гајила биљку која је помагала свима који су

боловали од крвотечења. Неки безбожници су уништили овај кип у време цара Јулијана Одступника. [8]

23-24. И дошавши Исус у дом кнежев и видјевши свираче и народ ускомешан, рече им: Одступите, јер дјевојка није умрла, него спава. И подсмјеваху му се.

Будући да је девојка била неударена, за њом су туговали уз свадбене фруле, што је било противно Закону. Господ је рекао да спава зато што је за Њега, који је лако могао васкрснути девојчицу, смрт била као сан. Немој се чудити што су Му се подсмевали, јер то још више потврђује чудо, пошто је Он васкрсао девојчицу која је заиста била умрла. Сви присутни су тако посведочили да је она била мртва, како касније нико не би могао да каже да је она само изгубила свест.

25-26. А кад истјера народ, уђе и ухвати је за руку, и уста дјевојка. И пронесе се глас о овоме по свој земљи оној.

Христос није чинио чудеса у гужви и метежу. Девојчицу узима за руку да би јој дао снагу. И тебе, умртвљеног гресима, Господ ће такође васкрснути када одагна гужву и пометњу и узме те за руку делатног подвига.

27. А кад је Исус одлазио оданде, за њим иђаху два слијепца вичући и говорећи: Помилуј нас, сине Давидов!

Слепци Му као Богу вапију: "Помилуј нас", а као човеку говоре: "Сине Давидов", јер се код Јевреја говорило да ће Месија доћи од семена Давидова.

28. А кад дође у кућу, приступише му слијепци, и рече им Исус: Вјерујете ли да могу то учинити? А они му рекоше: Да, Господе.

Допушта да слепци иду за Њим све до куће, како би показао њихову чврсту веру и тако посрамио Јевреје. Пита их да ли верују како би нас научио да се вером може све постићи.

29-30. Тада се дохвати очију њихових говорећи: По вјери вашој нека вам буде. И отворише им се очи.

Исцељује их у кући, насамо, уклањајући се од сујетне славе. Господ на сваком месту људе учи смирењу.

30-31. И запријети им Исус говорећи: Гледајте да нико не дозна! А они изишавши разгласише га по свој земљи оној.

Видиш ли Христово смирење! Они су разгласили Његову славу због захвалности, а не због непослушања. На другом месту каже: "Иди и казуј славу Божју".^[9] У овоме нема ништа противречно, јер Он жели да они ништа не говоре о Њему него да исповедају славу Божју.

32-33. Кад они пак излажаху, гле, доведоше му човјека нијема и бјесомучна. И пошто изагна демона, проговори нијема.

То није била природна болест, већ од демона. Зато га и доводе други. Сам болесник није могао да призове Исуса, јер му је демон везао језик. Отуда Господ и не тражи веру од њега, већ га одмах исцељује, истерујући демона који му је онемогућио говор.

И дивљаше се народ говорећи: Никада се то није видјело у Израиљу.

Народ се дивео Христу уздижући Га изнад пророка и патријараха, јер је Он исцељивао са влашћу, за разлику од оних који су то чинили молитвом Богу. Погледајмо шта су на то рекли фарисеји:

34. А фарисеји говораху: Помоћу кнеза демонског изгони демоне.

Ове су речи врхунац безумља, јер ниједан демон неће истерати другог демона. Али, претпоставимо да је Он тобож истеривао демоне као слуга кнеза демонског, помоћу магије. Како је онда исцељивао болести, опраштао грехе и проповедао Царство Божје? Демон чини оно што је супротно томе: изазива болести и удаљује човека од Бога.

35. И прохођаше Исус по свим градовима и селима учећи по синагогама њиховим и проповиједатујући јеванђеље о Царству, и исцељујући сваку болест и сваку немоћ у народу.

Као човекољубац, Господ не чека људе да дођу к Њему, већ сам иде к њима, како не би имали изговор да кажу: "Нико нас није научио." Окупљао их је око Себе речју и делом, поучавајући и чудотворећи.

36. А гледајући мноштво народа сажали се на њих, јер бијаху сметени и напуштени као овце без пастира.

Они нису имали пастира, јер њихове вође не само да их нису исправљале већ су их квариле. Прави се пастир познаје по саосећању и самилости према своме стаду. [\[10\]](#)

37-38. Тада рече ученицима својим: Жетве је много, а посленика мало. Молите се, стога, господару жетве да изведе посленике на жетву своју.

"Жетвом" назива народ коме је било потребно исцелење, а "посленицима" оне који су дужни да га поучавају, а таквих тада није било у Израилу. "Господар жетве" је сам Христос који је Господар пророка и апостола. То се види када изабара дванаесторицу, а да то не тражи од Бога. Почуј, дакле, шта каже:

НАПОМЕНА:

1. Јн. 5:2-9
2. Мк. 2:3-12
3. Цариници су били скупљачи пореза за потребе римске управе која је од јеврејског народа убирала неколико врсти пореза. Били су презрени од људи зато што су често узимали више новца него што је било прописано, али и због тога што су радили за омражену римску валст.
4. Ос. 6:7
5. Мт. 8:8
6. Лк. 8:42
7. 3.Мојс. 15:19
8. Ову причу спомиње чувени црквени историчар из 4. века, Евсевије Кесаријски у својој "Црквеној историји", гл. 8,8; (Eusebius, *The History of the Church from Christ to Constantine*, Penguin Books, London 1988).
9. Уп. Јн. 9:24
10. Уп. Јн. 10:11-18

***Имена Дванаесторице Апостола, давање власти и упутстава Апостолима
и предсказивање страдања због Еванђеља***

1. И дозавши својих дванаест ученика даде им власт над духовима нечистим да их изгоне, и да исцјељују од сваке болести и сваке немоћи.

Изабрао је дванаесторицу ученика према броју дванаест племена израиљских, и пошто им је дао силу, послао их је на проповед, иако их је било мало. Дакле, мало је оних који иду уским путем. Господ им даје силу да чудотворе, како би људи, задивљени чудесима, лакше поверовали њиховом учењу.

2. А имена дванаест апостола су ова: први Симон, који се зове Петар, и Андреј брат његов.

Матеј набраја имена апостола због оних који су се лажно представљали као апостоли. Прво спомиње Петра и Андреја, јер су они први позвани, а потом синове Зеведејеве. Јакова ставља пре Јована, не ради части, већ напросто помиње њихова имена редом, како долазе. Даље наставља:

2-4. Јаков Зеведејев и Јован брат његов; Филип и Варто-лемеј; Тома и Матеј цариник; Јаков Алфејев и Левеј прозвани Тадеј; Симон Кананит и Јуда искаротски, који га и издаде.^[1]

Видиш ли Матејево смирење, како себе ставља иза Томе. Када је дошао до Јуде, није рекао: "проклети Јуда, непријатељ Божји", већ га назива искаротски по његовој постојбини. Постојао је, наиме, и други Јуда кога су још звали Левеј или Тадеј. Дакле, била су два Јакова: један Зеведејев и други Алфејев; двојица Јуда: Тадеј и издајник; као и три Симона: Петар, Кананит и издајник Јуда Искаротски, који се такође звао Симон.

5-7. Ову Дванаесторицу посла Исус и заповиједи им говорећи: На пут незнабожаца не идите, и у град самарјански не улазите. Него идите најприје изгубљеним овцама дома Израилјева! И ходећи проповиједајте и казујте да се приближило Царство небеско.

"Ова дванаесторица"... Ко су они? Рибари, прости људи и цариници. Господ их прво шаље Јеврејима, како после не би могли да кажу: "Апостоли су прво послани незнабошцима и зато ми, Јевреји, нисмо поверовали." Зато Јевреји немају никаквог изговора за своје неверовање. Самарјане убраја у незнабошце, зато што су они били Вавилонци,^[2] који су се населили у Јудеји и нису признавали Пророке, него само пет Мојсејевих књига. Под "Царством небеским" разуми будуће блаженство. Господ им даје силу да чине чудеса говорећи:

8. Болесне исцјељујте, губаве чистите, мртве дижите, демоне изгоните; на дар сте добили, на дар и дајте.

Ништа толико не приличи учитељу као смирење и добровољно сиромаштво.^[3] Он указује управо на ове две врлине када говори: "На дар сте добили." Немојте се, дакле, гордити, као да имате нешто велико да дате другима, јер сте и ви то примили на дар, благодаћу Божјом. Будите, зато, смирени и не трчите за богатством, јер Господ каже: "На дар и дајте." Напослетку, желећи да у њима одсече корен свакога зла, говори:

9-10. Не носите злата ни сребра ни бакра у појасима својим, ни торбе на пут, ни двије хаљине ни обуће ни штапа; јер је посленик достојан хране своје.

Господ их вежба у строгости и зато им не дозвољава да поседују ишта сувишно, учећи их да буду без сујетних брига. Не да им чак да понесу ни штап, јер је сила добровољног сиромаштва у томе, да они који га виде на делу лако поверују речима онога који га проповеда. А, онда, да не би питали: "Како ћемо се прехранити," каже им да је "псленик достојан своје хране", то јест, да ће их хранити њихови ученици. Господ каже "достојан своје хране", а не стомакоугађања, јер учитељи не смеју да живе у изобиљу и уживањима.

11. А кад у који град или село уђете, испитајте ко је у њему достојан и ондје останите док не изиђете.

Заповеда им да не иду свима, како их не би клеветали да се друже с недостојнима. Ако буду ишли само достојнима, они ће подмирити све њихове потребе. Заповеда им да не прелазе из једне куће у другу, већ да остану тамо где су прво ушли док не изађу из села, да их људи не би осуђивали као прождрљивце и да не би увредили оне који су их први примили.

12-13. А улазећи у кућу, поздравите је говорећи: Мир дому овоме! И ако буде кућа достојна, нека дође мир ваш на њу; а ако ли не буде достојна, нека се мир ваш вама врати.

Под "поздравом" и "миром" разумите благослов, који остаје само на достојнима. Научи, дакле, из овога да су наша дела та која нам доносе благослов Божји.

14-15. Ако вас ко не прими нити послуша ријечи ваших, излазећи из куће или из града онога отресите прах с ногу својих. Заиста вам кажем: Лакше ће бити земљи содомској и гоморској у дан Суда него ли граду ономе.

Заповеда им да отресу прах с ногу својих како би показали да ништа нису примили од тих људи због њиховог неверја, али и као знак сведочанства дугога пута који су апостоли прешли ради њих, од чега ови нису извукли користи. Лакша ће бити казна Содомљанима него онима који апостоле нису примили, јер су Содомљани примили казну још у овоме животу,^[4] па ће у будућем бити мање мучени.

16. Ето, ја вас шаљем као овце међу вукове.

Господ је апостолима дао силу чудотворења и ослободио их бриге о храни отворивши им врата достојних људи. Сада им пак говори о невољама које ће их

снаћи, показујући тиме Своје предзнање, па их теши речима: "Ето, Ја, свемоћни Бог, вас шаљем, и зато се не плашите, јер вас неће савладати." Припрема их за страдања, "јер, као што је немогуће да не буде нападнута овца окружена вуковима, тако је немогуће да и ви не пострадате, окружени Јеврејима. Али, ако и пострадате, не гневите се, јер Ја хоћу да ви будете кротки као овце и да тако задобијете још већу победу."

Будите, дакле, мудри као змије и безазлени[5] као голубови!

Господ такође жели да Његови ученици буду мудри, зато да ти, када чујеш да их назива овцама, не би помислио да хришћани треба да буду глупи и наивни. Отуда Христос говори да хришћани морају бити мудри и знати како треба да живе окружени многим непријатељима. Као што змија дозвољава да је ударају по целом телу, али главу чува, тако и хришћанин треба да разда сва своја имања, па чак и тело своје да преда онима који хоће да га туку, само да би сачувао своју "Главу", а то је Христос и вера у Њега. Као што се змија провлачи кроз уске рупе да би свукла своју стару кожу, тако и ми ходећи уским путем, свлачимо старог човека. Но, пошто је змија такође отровна, Господ нам заповеда да будемо "безазлени", то јест простодушни и незлобиви, као голубови, и да никоме не наносимо зло. Када неко одвоји младе голубиће и отера их, они се опет незлобиво враћају својим господарима. Буди, дакле, "мудар као змија", како те ђаво не би исмејао у овоме животу, али и у свему беспрекоран. Према људима од којих страдаш буди као голуб, простодушан и незлобив. [6]

17-18. А чувајте се од људи; јер ће вас предати судовима, и по синагогама својим тући ће вас. И пред старјешине и царева изводиће вас мене ради за свједочанство њима и незнабошцима.

Ево шта значи бити мудар: треба да пазиш да не дајеш повода онима који желе да те угњетавају и да се према њима понашаш мудро. Ако прогонитељ твој тражи новац или част, подај му, како он не би имао разлога да те прогони. Али, ако хоће да ти одузме веру, чувај "Главу". Христос намерава да пошаље своје ученике не само Јеврејима већ и незнабошцима. Зато каже: "За свједочанство њима и незнабошцима", то јест, за прекор онима који не верују.

19-20. А кад вас предаду, не брините се како ћете или шта ћете говорити; јер ће вам се у онај час дати шта ћете казати. Јер нећете ви говорити, него Дух Оца вашег говориће из вас.

Да ученици не би питали: "Како ћемо ми, прости људи, уверити мудре", Господ им заповеда да буду храбри и да се о томе не брину. Када намеравамо да разговарамо са верујућим, морамо претходно добро промислити и спремити одговор, како нам, уосталом, Петар саветује.^[7] Али, када се нађемо у маси људи и међу незнабожачким владарима, Господ нам обећава да ће нам Он дати Своју силу да се не уплашимо. Наше је да исповедимо Бога, а Божје да нам помогне да мудро одговоримо. Но да ти не би помислио да је реч о нашој природној способности, каже: "Нећете ви говорити, него Дух..."

21. А предаће брат брата на смрт и отац сина; и устаће дјеца на родитеље и побиће их.

Предсказује им оно што ће се догодити, како се не би уплашили када их снађу невоље. Такође им показује силу проповеди, која побуђује људе да презру и саму своју природу. Такво је хришћанство. Христос својим ученицима открива и нечовечност оних који неће поштедети чак ни своје најближе.

22. И сви ће вас мрзити имена мога ради; али који претрпи до краја тај ће се спасти.

"Сви ће вас мрзети" значи да ће их многи мрзети. Нису их мрзели сви, јер је било и оних који су примили веру. Вечног живота ће се, дакле, удостојити, онај који претрпи искушења до краја, а не онај који само у почетку покаже трпљење.

23. А кад вас потјерају у једном граду, бјежите у други. Јер вам кажем заиста: Нећете обићи градова Израилевих док не дође Син Човјечији.

Страшне претње које горе помиње: "Предаће вас", "Сви ће вас мрзети", односе се на догађаје који ће уследити после Вазнесења, док је оно што се говори у садашњем времену у вези са догађајима пре Христовог страдања. "Дакле, будући прогањани, ви нећете стићи да обиђете све градове Израиља, а Ја ћу већ доћи к вама." Заповеда им да беже када их прогоне. Ђаволско је дело када човек отворено срља у опасност те тако постаје узрок осуде својим убицама, а с друге стране наноси штету онима који би могли да имају користи од његове проповеди. "Док не дође Син Човјечији." Ове речи се не односе на Други долазак Господњи, већ на утеху коју им је дао када су били заједно пре Његовог Страдања, јер након што их је послао на проповед, апостоли су се опет вратили Христу и били заједно с Њим.

24-25. Нема ученика изнад учитеља својега, ни слуге изнад господара својега. Доста је ученику да буде као учитељ његов и слуги као господар његов.

Овде их учи да трпељиво подносе увреде. Јер ако сам их Ја", каже, "као Учитељ и Владика, поднео, колико пре треба да то чините ви, ученици и слуге." Но питаш ли, како то да нема ученика над учитељем, када ми видимо да има много ученика који су бољи од својих учитеља? Знај, дакле, да док су ученици, они су мањи од учитеља; но када постану бољи од њих, онда већ нису ученици; као што и слуга док је слуга, не може бити над господаром својим.

25-26. Ако су домаћина назвали Веелзевулом,[8] колико ће прије домаће његове? Не бојте их се дакле; јер нема ништа сакривено што се неће открити, ни тајно што се неће дознати.

"Утешите се", каже, "гледајући Мене, јер ако су Мене назвали кнезом демонским, шта је страшно у томе да зло говоре о вама, Мојим домаћима?" Назива их "домаћим Својим", а не слугама, показујући тако Своју блискост према њима. "Не бојте их се, дакле", јер се истина неће сакрити, већ ће време показати вашу врлину и злобу оних који вас клевећу, пошто ништа није сакривено што се неће открити. Они сада могу да вас клевећу, али ће касније дознати ко сте.

27. Што вам говорим у тами, казујте на видикју; и што вам се шапће на уши, проповиједајте са кровова.

"Оно што сам вам говорио насамом и на једном месту, јер то значи 'на уши' и 'у тами', проповедајте смело и гласно да вас сви чују." А пошто смелој проповеди следеју опасности, додаје:

28. И не бојте се оних који убијају тијело, а душу не могу убити; него се више бојте[9] онога који може и душу и тијело погубити у паклу.

Учи их да презиру чак и смрт, јер је мучење у паклу страшније од смрти. Они који нас убијају, само тело предају трулежи, а души често чине добро. Али Бог кажњава и душу и тело оних које баца у пакао.[10] Он каже "у паклу", желећи да покаже да је мучење непрекидно, јер је пакао вечан.

29-31. Не продају ли се два врапца за један новчић? Па ни један од њих не падне на земљу без Оца вашег. А вама је и коса на глави сва избројана. Не бојте се, дакле; ви сте бољи од много врабаца.

Како се ученици не би уплашили да су остављени, Господ им говори: "Ако чак ни врабац не бива уловљен без Мога знања, како ћу оставити вас које љубим?" А да би показао да о нама има тачно знање и промисао, каже да нам је чак и коса на глави избројана. Немојте мислити да се врапци лове Божјом помоћу, већ схватите да ни њихов улов не прође без Његовог знања.

32-33. Сваки који призна мене пред људима признаћу и ја њега пред Оцем својим који је на небесима. А ко се одрекне мене пред људима, одрећи ћу се и ја њега пред Оцем својим који је на небесима.

Подстиче их на исповедништво.[11] Није, дакле, довољна само вера у души, већ Бог тражи и исповедање вере устима. Није рекао "сваки који Мене исповеди", него "који у Мени исповеди", то јест, "Мојом силом", јер онај који исповеда веру то чини потпомогнут благодаћу Бо-жјом. За онога који Га се одриче, Господ није рекао "ко се Одрекне у Мени", већ "Мене", показујући тиме да се он одриче зато што нема помоћи одозго (то јест, зато што се није поуздао у Бога). Сваки човек који исповеди да је Христос Бог, наћи ће Христа који њега исповеда као истинског слугу пред Оцем. Али они који се одричу Христа чуће речи: "Не познајем вас."

34-36. Не мислите да сам дошао да донесем мир на земљу; нисам дошао да донесем мир[12] него мач. Јер сам дошао да раставим човјека од оца његова и кћер од матере њезине и снаху од свекрве њезине и непријатељи човјеку постаће домаћи његови.

Није увек добро остати у слози и понекад је боље раздвојити се. "Мач" је, дакле, реч вере који нас одсеца и раставља од веза с нашим ближњим и рођацима, када они ометају нашу побожност. Господ нам не говори да се од њих одвојимо без оправданог разлога, већ само онда када они не желе да прихвате нашу веру и труде се да нас омету у њој.[13]

37. Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан; и који љуби сина или кћер већма него мене, није мене достојан.

Видиш ли да смо дужни да "мрзимо" своје родитеље и децу само онда када они траже да њих већма љубимо него Христа.[14] Али, зашто да говорим о оцу, мајци и деци? Послушај оно што је још веће од тога:

38. И који не узме крст свој и не пође за мном, није мене достојан.

Који се, дакле, не одрекне свог садашњег живота, и не преда себе на срамну смрт, јер су тако звали крст у старини, "није Мене достојан." Али, пошто је било много разбојника и лопова који су распињани на крст, Он додаје: "и не пође за Мном", то јест "живи по Мојим законима".

39. Који чува живот свој, изгубиће га, а који изгуби живот свој мене ради, наћи ће га.

Онај који чува телесни живот, мисли да "налази своју душу", мада је он у ствари губи и наслеђује вечно мучење. А онај који "погуби своју душу"[\[15\]](#) и умре, али не као разбојник или самоубица, већ Христа ради, спасава своју душу.

40-41. Који вас прима, Мене прима; а који прима Мене, прима Онога који Ме је послао. Који прима пророка у име пророчко, плату пророчку примиће; и који прима праведника у име праведничко, плату праведничку примиће.

Подстиче нас да примимо оне који су са Христом, јер онај који поштује Христове ученике, поштује и самог Христа, а кроз Њега и (Бога) Оца. Треба, дакле, да примамо праведнике и пророке у име праведничко и пророчко, зато што су праведници и пророци, а не ради неке заштите или помоћи од царева. Ако се деси да неко има изглед пророка, али делом то не потврђује, ти и таквога прими као пророка и Бог ће ти узвратити као да си примио праведника, јер то значе речи: "плату праведничку примиће". Али ово можеш разумети и на други начин. Онај који прими праведника, сам ће бити сматран за праведника и примиће плату коју праведници примају.

42. И ако неко напоји једнога од ових малих само чашом студене воде у име ученичко, заиста вам кажем, неће му плата пропасти.

Како се нико не би изговарао на сиромаштво, Господ каже: "Ако подаш коме барем чашу хладне воде зато што је Мој ученик, примићеш и његову плату." Чашу хладне воде даје и онај који учи другог, запаљеног огњем гнева и пожуде, и чини га учеником Христовим. Ни таквоме неће пропасти плата.

НАПОМЕНА:

1. Ст. 2-4, уп. Мк. 3,13-19; Лк. 6,12-16
 У сва три синоптичка Еванђеља и Делима апостолским налазимо списак апостола. Разлике које се уочавају последица су чињенице да су поједини апостоли имали по два имена, тако да се у једном списку спомињу под једним, а у другом под другим именом. Поред тога и редослед имена је различит:
 - 1.) (Мт. 10,2-4): Симон Петар, Андреј, Јаков, Јован, Филип, Вартоломеј, Тома, Матеј, Јаков Алфејев, Левеј, Симон Кананит и Јуда Искариотски;
 - 2.) (Мк. 3, 16-19): Симон Петар, Јаков, Јован, Андреј, Филип, Вартоломеј, Матеј, Тома, Јаков Алфејев, Тадеј, Симон Кананит, Јуда Искариотски;
 - 3.) (Лк. 6, 14-16): Симон Петар, Андреј, Јаков, Јован, Филип, Вартоломеј, Матеј, Тома, Јаков Алфејев, Симон Зилот, Јуда Јаковљев, Јуда Искариотски;4.) (Д. ап. 1, 13-26): Петар, Јован, Јаков, Андреј, Филип, Тома, Вартоломеј, Матеј, Јаков Алфејев, Симон Зилот, Јуда Јаковљев и новоизабрани Матија.
 Натанаил, који се спомиње у Јовановом Еванђељу (Јн. 1, 46-50; 21,2), није побројан ни на једном од ових спискова. Св. Златоуст и Августин су сматрали да Натанаил није ни био један од Дванаесторице. Неки новији тумачи сматрају да се ради о апостолу Матеју, иако нигде на наилазимо на потврду ове претпоставке. Највероватније је, ипак, да је реч о апостолу Вартоломеју, јер се то име у Јовановом Еванђељу нигде не спомиње. По том тумачењу, Вартоломеј није име, већ назив и значи "син Толмеја".
2. Самарија је од поделе царства до 8. века пре Христа припадала израиљском царству и насељавала су је племена Јефрема и Манасије. Јачањем моћи Асирије, главни град Северног царства, Самарија, пада у руке незнабожаца 722 - 721. год. После тога, већи део јеврејског становништва из целе ове области депортован је у Асирију и Вавилон, док је цар Саргон тамошње незнабожачко становништво населио у Самарији. Они су се измешали женидбеним везама са тамошњим преосталим јеврејским староседеоцима (4 Цар. 17, 24), прихвативши многе њихове обичаје. Нови талас незнабожачке колонизације наступа у време цара Есархадона и Асурбанипала (Езр. 4,10). Самарјани су изградили неку врсту синкретистичког култа, те иако поштују Тору, код њих су приметни јаки утицаји незнабожачких религија. Јевреји су на њих гледали с презиром као на незнабошце и када су из Јудеје ишли за Галилеју радије су путовали уз оеку Јоодан него ли кроз крајеве самарјанске
3. Нестицање, нестјажаније, добровољно сиромаштво. Свети Оци сматрају похлепу за стицањем и поседовањем материјалних ствари једном од главних препрека у духовном животу. Светитељи су се супротстављали овој страсти нестицањем и добровољним сиротовањем, како се не би везивали ни за шта пролазно и тако лакше стекли истинску љубав према Богу и ближњима.
4. Уп. 1.Мојс. 19:1-29
5. Господ нас, дакле, учи да је потребно да будемо и мудри и безазлени, јер је мудрост без безазлености - лукавство, док је безазленост без мудрости - наивност.

6. Свети Василије Велики каже: "Мудар је као змија онај који са обазривошћу и разборитошћу предлаже учење, како би успешније привео слушаоце усвајању учења. А безазлен је као голуб онај ко и не помишља да се освети ономе који му зло мисли." (Свети Василије Велики, Epist. 125,3).
7. 1 Пет. 3:15
8. Име филистејског божанства из Акарона (уп. 4.Цар. 1:2,3,16). У преводу значи "бог мува". У неким рукописима се јавља и облик "Веелзевув". То је и назив за Сатану, кнеза демонског.
9. Евтимије Зигабен каже на овом месту: "Страх побеђујте страхом - страх од људи побеђујте страхом Божјим" (Ibid с. 10, V. 28, со1. 340 С). Под страхом Божјим не подразумева се само страх од Божје казне и вечног мучења, већ и страх да не ожалостимо Бога својим гресима, да се не удаљимо од Њега и изгубимо заједницу с Њим. Зато код савршених, љубав изгони страх.
10. По учењу Светих Отаца пакао, ад је место самоизгнанства где, по своме сопственом избору, одлазе они који су изабрали дела таме у овом животу. Пакао није казна којом Бог кажњава човека да би задовољио своје увређено достојанство (како је тврдио средњевековни римокатолички теолог Анзелмо Кентербериски).
Св. Иринеј Лионски каже: "Онима који се удаље од Бога по свом личном избору, Бог допушта одвајање од Њега, које су они својевољно изабрали. Али одвајање од светлости је тама..." (Contra Haereses, 5, 27:2). Другим речима, Бог није мучитељ, већ човекољубац, али они који су одступили од Бога, у оном свету и Његову љубав и светлост ће доживљавати као мучење и казну, јер ће Бог после Свеопштег Васкрсења бити свуда и у свему. Зато Св. Василије каже: "Зла у паклу не долазе од Бога, него од нас самих." (ЕПЕ 7, 92).
Св. Исак Сирин мисли управо на то када каже: "Кажем, они који се муче у паклу, муче се јер не могу да поднесу да их неко жарко воли... Потпуно је нетачно мишљење да су грешници у паклу лишени Божије љубави. Љубав је плод познања истине, према томе Љубав је подарена свима једнако. Али љубав има двојаки учинак: она је мучна за грешнике, док је уживање за оне који су живели у складу са њом".
11. Грчка реч значи сведочење али и мучеништво.
12. Господ није проповедао пацифизам, мир по сваку цену, мир који настаје као компромис између истине и лажи, Бога и ђавола.
Говорећи о рату Св. Златоуст каже: "Јединомислије није увек добро, јер и разбојници бивају сагласни. Тако рат није последица Христовог опредељења, већ дело воље самих људи. Сам Христос жели да сви буду једногласни у делима побожности, али како су се људи међу собом поделили, отуда је и настао рат", (Ibid, Homil. 35, 1). Зато је Господ Христос једини "мир наш, мир до кога се долази кроз рат и победу над грехом, смрћу и ђаволом (уп. Еф. 2, 14-16).
Имајући ово у виду, Св. Григорије Богослов каже: "Бољи је похвални рат од мира који од Бога одваја", (Homil. 2, 82. PC 35, со1. 488).
13. "Ове речи из Михејевог пророштва (Мих. 7, 6) изостављене су код Матеја. Он (пророк) каже: "Кћи устаје на матер своју, снаха на свекрву своју,

- непријатељи су човеку домашњи његови." Ова пророчка реч, да ће непријатељи човеку постати сви домаћи његови, опет је речена за Јевреје, који су се међусобно разделили. Христос је, дакле, благовремено предсказао присутним да ће сви домаћи оних који ће поверовати, постати напоследку њихови непријатељи." Ex. Collatione codd. Venet. S. Marci
14. "Овим Господ не заповеда", каже Златоуст, "просто мрзети, јер би то било супротно Закону, већ ако неко узажели да њега већма љубиш него Господа Христа, мрзи на њега због тога, јер то уништава и оног који љуби и онога који је љубљен". (Ibid, Honil. 35,1; col. 407).
 15. По Светом Макарију Великом, човек својим грехољубљем просто образује у себи, у својој боголикој души, другу душу, душу греха. И када Спаситељ тражи од Својих следбеника да мрзе и саму душу своју, Он тражи да ми мрзимо ту другу душу у себи, душу греха (уп. Лк. 14:26). (Види Духовне беседе Светог Макарија, 15, 35; P.G. t.34, col. 600).

*Изасланство Јована Крститеља и сведочанство Исусово о њему,
претња непокајаним галилејским градовима, прослављање Бога Оца,
позив уморнима и натоваренима*

1. И кад заврши Исус заповијести Дванаесторици ученика својих, отиде оданде да учи и проповијода по градовима њиховим.

Када је разаслао ученике на проповед, Господ се повукао у тишину и није чинио чудеса, већ је само проповедао у синагогама. Да је тада сам исцељивао болеснике, нико не би ишао његовим ученицима. Зато се и повукао како би њима дао прилику да исцељују.

2-3. А Јован чувши у тамници[1] дјела Христова, посла двојицу ученика својих. И рече му: Јеси ли ти Онај што ће доћи,[2] или другога да чекамо?

Јован ово није литао зато што сам није знао ко је Христос, јер како је могао да не познаје Онога за кога је сведочио говорећи: "Гле, јагње Божје?"[3] Он је послао своје ученике, који су завидели Христу, да би се сами уверили и видевши чудеса поверовали да је Христос већи од Јована. Зато он тобоже у незнању пита: Јеси ли Ти Онај што ће доћи";[4] дакле Онај кога чекамо да дође у телу, како кажу Писма? Неки, међутим, говоре да речи "Онај што ће доћи" означавају силазак у ад и да Јован, као да не зна одговор, пита Господа: „Јеси ли ти Онај који ће сићи у ад, или да чекамо другог?" Али, то је неразумно, јер како је могуће да Јован, који је био већи од свих Пророка, није унапред знао за распеће Христово и Његов силазак у ад,[5] када Га је претходно већ назвао "Јагњетом", зато што ће бити заклан за нас? Јован је добро знао да ће Господ душом сићи у ад, да би чак и тамо, како каже Св. Григорије Богослов, спасао оне који би поверовали у Њега да се оваплотио у њихово време. Дакле, Јован ово не пита зато што не зна одговор, већ да би његови ученици сазнали ко је Христос преко Његових чудеса. Гледај, дакле, како Христос одговара на ово питање:

4-6. А Исус одговарајући рече им: Идите и јавите Јовану ово што чујете и видите: Слијепи прогледају и хроми ходе, губави се чисте и глухи чују, мртви устају и сиромашнима се про повиједа јеванђеље.[6] И благо ономе који се не саблазни о мене.

Није рекао: "Кажите Јовану да сам Ја Онај што ће доћи", већ знајући да је Јован послао своје ученике да виде чудеса, говори: "Кажите Јовану ово што видите и даћете му прилику да вам још више посведочи за Мене." Речи: "Сиромашнима се проповеда еванђеље" могу се односити на оне који проповедају еванђеље, дакле апостоле, који су били сиромашни рибари и презрени као прости и неуки људи, или пак на оне који слушају еванђеље и проповед о вечном блаженству. А да би показао Јовановим ученицима да Му нису промакле њихове помисли, Христос им говори: "Благо ономе који се не саблазни о Мене", јер су ученици били обузети многим сумњама према Господу.

7. А кад они отидоше, поче Исус говорити народу о Јовану: Шта сте изишли да видите у пустињи? Трску коју повија вјетар.

Људи су се вероватно саблазнили када су чули Јованово питање, помисливши да чак и Јован сумња да је Он Христос, и да је Крститељ тако лако променио своје мишљење, иако је раније сведочио о Њему. Одбацујући ову сумњу, Христос каже да Јован није непостојан као трска. "Када би он заиста био такав зашто бисте онда изишли к њему у пустињу? Сигурно не би изишли да видите "трску", превртљивог човека, већ мужа великог и постојаног. Он је и сада онакав каквог сте га познавали."

8. Него шта сте изишли да видите? Човјека у меке хаљине обучена? Ето, који меке хаљине носе по царским су дворовима.

Како не би могли да кажу да се Јован предао раскоши и погорди, Он их разуверава говорећи да сама његова хаљина од камиље длаке јасно показује да је он противник угађања телу. Да је носио меке хаљине, живео по царским дворовима и волео раскош, не би се нашао у затвору. Из овога и ти научи да истинском хришћанину не приличи да носи раскошну одећу.

9. Него шта сте изишли да видите? Пророка? Да, кажем вам и више од пророка.

Јован је био више од пророка, зато што су други пророци само предсказивали Христа, а он Га је сам видео својим очима, што је заиста велика част. Други пророци су прорицали после свог рођења, а Јован је препознао Христа и заиграо док је још био у мајчиној утроби. [7]

10. Јер он је тај о којем је писано: Ето, ја шаљем анђела свога пред лицем твојим, који ће приправити пут твој пред тобом.

Јован је назван анђелом због свог анђелског и бестелесног живота, али и зато што је био гласник[8] који је објављивао Христа. Он је Христу припремио пут сведочећи о Њему и крштавајући за покајање, јер после покајања долази опроштај грехова, који даје Христос. Господ је све ово рекао када су Јованови ученици већ били отишли, како не би изгледало да им ласка. Пророштво које се спомиње прорекао је Малахија.

11. Заиста вам кажем: Међу рођеним од жена није се појавио већи од Јована Крститеља.

Господ са сигурношћу изјављује да нико није већи од Јована. "Међу рођеним од жена" каже, да би искључио Себе, пошто је Он рођен од девице, а не од жене која је ступила у брак.

А најмањи у Царству небескоме већи је од њега.

Како ученици не би помислили да је Јован већи од Њега, пошто је казао многе похвалне речи о Јовану, Христос још јасније говори: „Ја сам мањи од Јована и по годинама и по вашем миш-љењу, али сам већи од њега у Царству небеском, то јест,

у духовним и небеским стварима. Овде сам мањи од њега, јер се он родио пре Мене и зато што вам се он овде чини великим, али тамо, у Царству небеском, ипак сам Ја већи од њега".

12. А од времена Јована Крститеља до сада, Царство небеско с напором се осваја, и подвижници^[9] га задобијају.

Изгледа као да Господ прекида ток Својих мисли. Али, није тако. Пази дакле! Говорећи за Себе да је већи од Јована, Христос их подстиче да верују у Њега, показујући да многи с напором задобијају Царство небеско, то јест веру у Њега. Потребан је, заиста, велики подвиг да би човек оставио оца и мајку и презрео свој живот.

13. Јер су сви Пророци и Закон прорицали до Јована.

Христос даље наставља своју мисао, говорећи: „Ја сам 'Онај што ће доћи', јер се испунило све што су Пророци предсказали. Пророштва се не би испунила да Ја нисам дошао. Немојте, дакле, ништа више да чекате."

14. И ако хоћете вјеровати, он је Илија што ће доћи.

"Ако хоћете", каже, "веровати"; то јест, "ако праведно и непристрасно расудите, видећете да је Јован онај кога је пророк Малахија назвао "Илијом што ће доћи".^[10] И Јован и Илија имају исту службу. Јован је био претеча првог доласка Господњег, а Илија ће бити претеча другог. А потом, да би показао да је поистовећење Јована и Илије тајна и да је потребна духовна мудрост да би се она разумела, даље говори:

15. Који има уши да чује, нека чује!

Дакле, подстиче их да питају, како би научили.

16-17. Али са киме ћу упоредити род овај? Сличан је дјечи која сједе по трговима и довикују друговима својим говорећи: Свирасмо вам, и не играсте; нарицасмо вам, и не ридасте.

Овде говори о тврдоглавости јеврејског народа, јер им као таквим није био по вољи ни Јованов подвижнички живот, нити Христова једноставност. Они су били као распуштена деца којој се ничим није могло угодити. Када неко плаче, не свиђа им се; када свира и весели се, није им по вољи.

18-19. Јер дође Јован, који нити једе нити пије, а они кажу: Ђаво је у њему. Дође Син Човјечији, који и једе и пије, а они кажу: Гле човјека изјелице и винопије, друга цариницима и гријешницима.

Јованов живот Христос упоређује са "ридањем", јер је Јован показивао велику строгост на речи и делу, док Свој живот на земљи упоређује са "свирањем фруле", јер је био милостив и снисходљив према свима да би их придобио и благовестио им Царство небеско. Код Њега није било такве строгости живота као код Јована.

И би оправдана премудрост од дјече њезине.

Ево, дакле, шта каже: "Пошто вам се не свиђа ни Јованов ни Мој начин живота, и презирете све путеве спасења, то се Ја, Премудрост Божја, јављам праведан, а ви нећете имати изговора за ваше неверовање и бићете потпуно осуђени. Ја сам са Своје стране све испунио, и ви својим неверовањем сами показујете да сам Ја праведан, јер ништа нисам пропустио."

20. Тада поче Исус корити градове у којима су се догодила многа чудеса његова, што се не покајаше.

Пошто су Јевреји и даље остали непокајани, иако им је претходно показао да је учинио све што је требало учинити, Господ почиње да их укорева.

21. Тешко теби, Хоразине! Тешко теби, Витсаидо!

Како би разумео, да они који нису поверовали, нису били зли по природи већ по својој слободној вољи, Христос спомиње Витсаиду, одакле су били Петар, Андреј, Филип и синови Зеведејеви. Зло, дакле, не долази од природе већ од слободне воље. Да долази од природе, онда би и ови апостоли били зли.

21-22. Јер да су у Тиру и Сидону била чудеса која су била у вама, давно би се у врећи и пепелу покајали. Али вам кажем: Тиру и Сидону[11] лакше ће бити у дан Суда него вама.

Господ говори како су Јевреји били гори од Тираца и Сидонаца, јер су незнабожни Тирци преступали само природни закон, док су Јевреји преступали и Мојсејев. Незнабошци нису видели чудеса, а синови Израиља су их видели и похулили на Бога. "Врећа" је символ покајања, јер су се они који су били у жалости облачили у врећу и посипали по глави пепелом и прашином. [12]

23-24. И ти, Капернауме, који си се до неба подигао, до пакла ћеш сићи; јер да су у Содому била чудеса што су се у теби догодила, остао би до данашњег дана. Али вам кажем да ће земљи Содомској[13] лакше бити у дан Суда него теби.

Капернаум се узвисио, јер је у њему живео Исус, па је био прослављен као град Његовог завичаја. Ипак њему то није било од користи, јер није поверовао. Штавише, зато је и осуђен на пакао, јер није извукао никакву корист од тога што је имао таквог житеља. Капернаум значи "место утехе". Из тога можеш да видиш да ако се неко удостоји да постане обиталиште "Утешитеља", то јест Светог Духа, а потом се погорди, превазносећи се до небеса, пашће напослетку због своје гордости. Зато, човече, ужасни се и задрхти!

25. У то вријеме одговори Исус, и рече: Хвалим те, Оче, Господе неба и земље, што си ово сакрио од мудрих и разумних, а открио си безазленима.

Дакле, шта каже? "Хвалим Те" - уместо "благодарим Ти" - "Оче, што Јевреји који себе сматрају мудрим и искусним у Светом Писму нису поверовали, док су неуки и безазлени[14] поверовали и познали тајне". Бог је сакрио Своје тајне од оних који су се правили мудрим, не зато што им је завидео или што је желео да их остави у незнању, већ зато што нису били достојни, јер су сами себе сматрали мудрим. Онај, дакле, који себе сматра мудрим и узда се у своје знање, не призива Бога. А Бог ономе који Га не призива, не помаже и не открива му се. Поред тога, Бог из Свога човекољубља многим не открива тајне, како после не би били још више мучени зато што су их познали, а потом презрели.

26. Да, Оче, јер је тако била блага воља твоја.

Овде Христос показује Очево човекољубље, јер је Он открио тајне безазленима иако то нико није тражио од Њега, зато што је Њему тако било угодно од почетка. Реч "благовољење" означава "(добру) вољу" и "задовољство".

27. Све је мени предао Отац мој.

Христос је горе рекао Оцу да је Он открио (тајне безазленима). Како ти не би помислио да Христос ништа Сам не чини и да је све од Оца, Он каже: "Све ми је предао Отац, а Отац и Ја имамо исту власт." Када чујеш реч "предао", немој мислити да Му је предао као слуги или подређеном, већ као Сину, јер се Он родио од Оца и зато Му је "све предао" (у наслеђе). Да се Он није родио од Оца и да није исте природе са Њим не би Му све ни било предато. Зато пази шта говори: "Све је Мени предао", не Господар, већ "Отац Мој." Када се, на пример, лепом оцу роди лепо дете, дете касније каже: "Добио сам, односно наследио сам, лепоту свога оца."

И нико не зна Сина до Отац; нити Оца ко зна до Син, и ако хоће Син коме открити.

Овде говори о још већим стварима. "Ништа није чудно што сам ја Господар свега, јер имам нешто што је још веће од тога, а то је да знам Оца, и тако Га знам, да Га могу открити другима." Размисли добро. Горе је рекао да је Отац открио тајне безазленима, а овде да Син открива Оца. Зар не видиш једну силу Оца и Сина, јер и Отац и Син (заједно) откривају (тајне)?

28. Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени и ја ћу вас одморити.

Христос позива све људе, не само Јевреје већ и незнабошце. Под "уморним"[\[15\]](#) разуми Јевреје који су строго следовали Закону и трудили се у вршењу његових заповести. "Натоварени" су незнабошци, који су били обременјени тешким теретом грехова. Све њих одмара Христос, јер какав је напор поверовати, исповедити и крстити се? Зар то није одмор када још у овоме животу живиш без брига које си имао пре крштења, а у будућем те чека (вечни) покој.

29-30. Узмите јарам мој на себе, и научите се од мене; јер сам ја кротак и смирен срцем, и наћи ћете покој душама својим. Јер је јарам мој благ, и бреме је моје лако.

"Јарам Христов" је смирење и кротост. Ко себе смири пред сваким човеком, има покој у души и остаје миран, док је славољубив човек и гордељивац увек у бригама, јер не жели да буде мањи од других и увек мисли о томе како ће се већма прославити и победити своје непријатеље. Зато је "јарам Христов", смирење, лако носити, јер је нашој пониженој природи лакше да се смирава него ли да се преузноси. Али, и све Христове заповести такође су "јарам", и оне су лаке због награде која нас очекује, иако понекад изгледају тешке.

НАПОМЕНА:

1. Матеј је већ споменуо да је Јован био затворен (4:12). Он се налазио, како пише Јосиф Флавије, у тврђави Махерон. Како сазнајемо од других еванђелиста, Јован је био затворен зато што је цару Ироду рекао да "не може иамти жене брата свога."
2. У Христово време месијанска очекивања међу Јеврејима била су на врхунцу. Народ је очекивао Божјег Помазаника (Месију, Христа) који ће избавити

народ свој и успоставити своје царство. Неки су мислили да је Јован Претеча Месија (Јн. 1:20). Други су говорили да ће Месија доћи из Витлејема (Јн. 7:42). Ипак, највећи број Јевреја је очекивао да ће Месија бити политички вођа који ће срушити римску тиранију и обновити Давидово царство. Да су месијанска очекивања била жива и међу простим народом видимо и из одговора Самарјанке на Јаковљевом бунару (Јн. 4, 25-26). Господ је јавно избегавао да Га зову Месијом (иако је то открио Својим ученицима Мт. 16,16-17), зато што Његово Царство није од овога света, већ је духовно (Јн. 18, 36). Да се јавно представљао као Месија, народ би помислио да је Он цар који подиже устанак против Римљана. Ово је управо био главни камен спотицања (1 Кор. 1, 23) за Јевреје који су очекивали војсковођу, а добили Онога Који на Себе узима грехе света и страда за све људе (Ис. 52, 13-53, 12), зато су се многи разочарали и оставили Га. Може се претпоставити, дакле, да су Јованови ученици имали другачије представе о Месији. Зато их Јован шаље Исусу да би им Он одговорио пророштвом које открива циљ и смисао Христовог доласка на земљу.

3. Јн. 1:29
4. Ово мишљење заступају и остали познати тумачи: Златоуст, Јероним, Иларије, Зигабен и други.
5. Јев. Sheol - тамно обиталиште душа после смрти. Пре Христовог доласка у ад су ишле душе и праведника и неправедника. Својим Васкрсењем, Господ је разбио двери ада и омогућио излазак праведних душа, које би поверовале у Њега да је дошао у време у коме су они живели. Ад је место незнања и невиђења Бога.
6. Господ одговара пророштвом пророка Исаије (уп. Ис. 61:1).
7. Лк. 1:44
8. У православној иконографији Свети Претеча се често изображава са крилима, као анђео - Свети Јован Крилати
9. Онај који себе присиљава, подвижник, аскета.
10. Мал. 4:5: "Ево, Ја ћу вам послати Илију пророка прије него дође велики и страшни дан Господњи."
11. Тир и Сидон су били древни феничански градови на обали Средоземља, у данашњем Либану, познати по идолопоклонству и разврату.
12. Уп. 1.Мојс. 37:34; Јоиљ 1:8; Јест. 4:1-4; Јов. 16:15; 3. Цар. 21:27
13. Содом и Гомор су били древни градови на обали Мртвог мора. Пошто су њихови становници непокајано живели у противприродном блуду, Господ их је уништио огњем.
14. Грчка реч етимолошки означава онога који не уме да говори, дакле дете, безазлено створење. Уп. 1.Кор. 14:20 где апостол Павле каже: "Браћо не будите дјеца умом, него злоћом дјетињите, а умом будите савршени."
15. Они који се труде

*О тргању класја у суботу, лечење сухоруког,
испуњење пророштва о слуги Господњем, исцељење бесомучника,
о хули на Духа Светога и знаку пророка Јоне, Мати и браћа Исусова.*

1-4. У то вријеме иђаше Исус у суботу кроз усјеве; а ученици његови огладњеше, и почеше тргати класје и јести.

У намери да разреши законска правила, Господ води ученике кроз усеве, како би они јели и тако нарушили закон о суботи.

А фарисеји видјевши то рекоше му: Гле, ученици твоји чине што не ваља чинити у суботу.^[1] А он им рече: Нисте ли читали што учини Давид кад огладње, он и који бијаху с њим? Како уђе у дом Божији и хљебове предложења поједе, којих није ваљало јести њему ни онима што су били с њим, него само свештеницима.

Фарисеји опет налазе кривицу у природној потреби за храном, док сами живе у много тежим греховима. Господ их посрамљује причом о Давиду који се, каже, усудио да због глади учини још тежи преступ. "Хлебове предложења"^[2] били су дванаест хлебова који су сваки дан постављани на храмовну трпезу, шест са десне стране, а шест са леве. Иако је Давид био пророк, њему по Закону није било дозвољено да их једе, већ само свештеницима. Поготово их нису смели јести они који су били с њим? Он се ипак због глади удостојио (Божјег) опроштаја. Тако је и са ученицима.

5-6. Или нисте читали у Закону^[3] како суботом свештеници у храму суботу обесвећују, па нису криви? А ја вам кажем да је овдје већи од храма.

"Закон је забрањивао рад суботом и зато су свештеници који су цепали дрва и палили ватру (приликом жртвоприношења), обесвећивали, то јест, скрnavили суботу, како ви сматрате". Али, ти ћеш рећи: "Они су били свештеници, а ученици то нису." "А Ја вам кажем, да је овде већи од Храма. Ја сам, дакле, Господар који је већи од Храма, и пошто сам овде са Својим ученицима, они имају веће право од свештеника да нарушавају суботу."

7-8. Када би сте пак знали шта је то: Милост хоћу а не жртвоприношење, не бисте осуђивали иевине. Јер је Син Човјечији господар и суботе.[4]

Христос им још показује да су незналице које не познају пророчке списе.[5] Зато им говори: "Зар се није требало смиловати гладним људима? Уосталом, Ја сам Син Човечији и Господар сам суботе, као Творац свега, па и дана Зато Ја, као Господар, нарушавам суботу." Разуми ово и у пренесеном смислу: Пошто су апостоли "посленици", а верници "жетва и класје житно", апостоли су их "брали" и "јели", то јест, њихова храна је била спасење људи. Ово су чинили у суботу која је била одређена за дан "одмора", то јест, уздржања од сваког зла. Фарисеји су негодовали. Тако и у Цркви има оних који су фарисејски пуни зависти и незадовољства према учитељима који их уче и чине им добро.

9-10. И отишавши оданде, дође у синагогу њихову. И гле, ту бијаше човјек са руком сухом; и запиташе га говорећи: Ваља ли суботом лијечити? - да би га оптужили.

Други еванђелисти кажу да је Исус ово питање поставио фарисејима. Ипак, може се рећи да су фарисеји из зависти прво питали Њега, како каже Матеј. А онда их је то исто упитао сам Христос како би их исмејао и наругао се њиховој неосетљивости, о чему говоре други еванђелисти. Фарисеји су Му поставили ово питање да би имали повода за клевету.

11-12. А он им рече: Који је међу вама човјек који има овцу једну, па ако она у суботу упадне у јаму, да је неће узети и извадити? А колико ли је човјек претежнији од овце? Дакле, ваља суботом добро чинити.

Показује им да су они ради користољубља, да не би изгубили овцу, нарушавали суботу, а то нису допуштали када је требало исцелити болесног човека. Овим речима их Господ изобличава као користољубиве и немилостиве људе, који презиру и самога Бога, јер они презиру суботу да не би изгубили једну овцу, а немилосрдни су јер не желе ис-целење болесника.

13. Тада рече човјеку: Пружи руку своју. И пружи. И постаде здрава као и друга.

Многи људи и данас имају "сухе руке", то јест, немилостиви су и тврдице, али када чују реч Еванђеља, пружају своје руке да би дали милостињу. Они то чине, иако фарисеји, горди демони који су одвојени од нас,^[6] не желе, у својој мржњи према нама, да пружамо руку ради давања милостиње.

14-15 А фарисеји отишавши начинише вијећање против њега како да га погубе. Но Исус, дознавши то, уклони се оданде.

О, какве ли зависти! Када им неко чини добро они се разбесне. Исус се уклања одатле јер још није било дошло време Његовог страдања, али и зато да би поштедео Своје непријатеље да не падну у грех убиства. Неразумно се излагати опасности, није, дакле, богоугодно. Обрати пажњу на реч "отишавши", јер су фарисеји начинили већање како би убили Исуса тек пошто су "отишли", то јест удаљили се од Бога, јер нико ко обитава у Богу не би пожелео да нешто тако учини.

15-16. И за њим идоше људи многи, и исцијели их све, и запријети им да га не разглашују.

Христос не жели да Га разглашују, како би смирио завист фарисеја, јер је на сваки начин желео да их исцели.

17-19. Да се испуни што је речено преко Исаије пророка: Гле, Слуга мој, кога сам изабрао, Љубљени мој, који ми је по вољи душе моје: метнућу Дух свој на њега, и суд незнабошцима јавиће. Неће се свађати ни викати.

Матеј наводи пророка (Исаију)[7] као сведока Исусове кротости. Он ће, каже, учинити све што Јевреји буду желели. Ако они не буду хтели да се Његово име разгласи, Он га и неће разглашавати, и неће им се супротстављати, као што то чине славољубиви људи, нити ће се с њима свађати. Он ће говорити људима да Га не разглашују, али ће такође објавити суд незнабошцима и научити их да је суд - учење, знање и расуђивање добра.[8] Он ће објавити и будући суд незнабошцима, који никада нису чули за њега.

Нити ће ко чути по трговима гласа његова,

јер Он није поучавао народ по трговима, као што то чине славољубиви учитељи, већ у Храму, синагогама, на гори и обалама мора.

20. Трску стучену неће преломити и жижак тињајући неће угасити.

Он је, каже, могао да сломије Јевреје као "трску стучену" и да угаси њихов гнев као "жижак тињајући", али то није желео, док не испуни сав домострој спасења и победи их у свему[9], јер то значе речи које следе:

20-21. Докле не доведе правду до победе, и у име његово уздаће се народи.

Како Јевреји не би имали никаквог изговора, Христос је све претрпео да би касније могао да осуди и победи оне који ништа неће имати да кажу у своју одбрану. Шта све Он није учинио да их придобије? Али, Јевреји то нису желели, и зато ће се у име Његово уздати незнабожачки народи.

22-23. Тада доведоше њему бјесомучног који бјеше слијеп и нијем; и исцијели га тако да слијепи и нијем прогледа и проговори. И дивљаху се сви људи говорећи: Није ли ово Син Давидов?

Демон је у човеку затворио путеве вере: очи, уши и језик, али Исус их исцељује. Људи Га називају Сином Давидовим, јер се очекивало да ће Христос доћи од семена Давидова. Тако и сада, ако видиш човека који не разуме шта је добро, нити прихвата речи другога, сматрај га за "слепог и немог", кога нека Бог исцели дотакнувши се његовог срца.

24. А фарисеји чувши то рекоше: Овај другачије не изгони демоне до помоћу Веелзевула, кнеза демонског.[\[10\]](#)

Мада се Господ удаљио ради њих, фарисеји су, чувши издалека за ово чудо, почели да Га клевећу зато што је чинио добро људима. Из овога се види да су они били непријатељи природе, као што је то и ђаво.

25-26. А Исус знајући мисли њихове рече им: Свако царство које се раздијели само у себи, опустјеће; и сваки град или дом који се раздијели сам у себи, неће се одржати. И ако сатана сатану изгони, сам се у себи раздијелио; како ће дакле, опстати царство његово?

Изобличавајући јавно њихове помисли, Христос је показао да је Бог. Он се брани од њих примерима из свакодневног живота и показује безумље фарисеја. Јер, како демони могу да изгоне сами себе, када се они труде да помогну један другоме?[\[11\]](#) Реч "сатана" значи "противник".

27. А ако ја помоћу Веелзевула изгоним демоне, синови ваши чијом помоћу изгоне? Зато ће вам они бити судије.

"Нека сам Ја", каже, "онакав каквим ме ви сматрате. Чијом силом, онда, ваши синови, то јест моји ученици, изгоне демоне? Није ваљда да их и они изгоне

помоћу Веелзевула? Ако их они изгоне Божјом силом, колико пре то Ја чиним, јер они чудотворе у Моје име. Зато ће вам они бити на осуду, јер их видите како чудотворе у Моје име, а ипак ме и даље клевете." ,

28. А ако ли ја Духом Божијим изгоним демоне, онда је дошло к вама Царство Божије.

Господ хоће да каже: "Ако Ја демоне изгоним Божјом силом, онда сам Ја Син Божји, и дошао сам ради вас и ради вашег добра. Тако је "дошло к вама" Царство Божје, које је само Моје присуство. Зашто ме онда клевете када сам дошао ради вас?"

29. Или како може ко ући у кућу јакога и покућство његово отети, ако најприје не свеже јакога? - и онда ће кућу његову оплијенити.

"Ја", каже, "не само да не сматрам демоне Својим пријатељима већ се борим против њих и 'везујем' оне који су пре Мога доласка били 'јаки' (због вашег нехата)." Када је, дакле, Христос дошао у "кућу", то јест, у свет, отео је "сасуде" демона, дакле, људе.

30. Који није са мном, против мене је; и који не сабира са мном, расипа.

"Како ће", каже, "Веелзевул сарађивати са Мном, када се он више од свих осталих противи Мени? Ја људе учим врлини, а он злу. Како, онда, он може да буде са Мном? Ја 'сабирам' људе за спасење, а он их 'расипа'". Овим речима указује и на фарисеје, јер док је Он учио народ и чинио му добро, они су људе "расипали" и смућивали да не би отишли к Њему. Дакле, показује им да су заправо они били опседнути од демона.

31-32. Зато вам кажем: Сваки гријех и хула опростиће се људима; а хула на Духа Светога неће се опростити људима. И ако рече ко ријеч против Сина

Човјечијега, опростиће му се; а који рече против Духа Светога, неће му се опростити ни у овоме вијеку ни у будућем.

Овде каже да човек може наћи какво-такво оправдање за сваки други грех учињен у људској слабости, као што је блуд, крађа и слично, и лакше му је од Бога добити опроштај. Али, када неко види чудеса која су учињена Духом Светим и похули на њих говорећи да су она од демона, какво ће наћи оправдање? Јасно је да такав човек добро зна да је све то од Духа Светога, а ипак намерно говори зло. Како се таквом човеку може опростити? Када су Јевреји видели Господа како једе и пије и дружи се са цариницима и блудницима и све друго чини као Син Човечији, осуђивали су Га као изјелицу и винопију, што се може опростити, а да се неће од њих ни тражити покајање, јер су се (по слабости) оправдано саблажњавали. Али, када су Га видели да чудотвори и опет Га клеветали и хулили на Духа Светога, говорећи да Он то чини уз помоћ ђавола, како да им се опрости такав грех ако се не покају? Стога знај да онај који хули на Сина Човечијега, гледајући Га како живи као човек и називајући Га пријатељем блудника, изјелицом и винопијом због онога што је радио, такав неће одговарати за свој грех, чак иако се не покаје. Опростиће му се, јер није познао Христа као Бога скривеног у телу.

Али, онај који хули на Духа Светога или на духовна дела Христова, и назива их демонским, ако се не покаје,[\[12\]](#) неће му се опростити, јер он нема оправдан разлог да Га клевете, као онај који Га је видео са цариницима и блудницима. Неће му се опростити ни у овом ни у оном свету и на оба места биће кажњен. Многи се муче у овоме свету, али су тамо поштеђени мука, као убоги Лазар; док су други кажњени и овде и тамо, као Содомљани и они који хуле да Духа Светога. Али, неки, као што су апостоли и Претеча, нису кажњени ни овде ни тамо. Иако изгледа да они који су овде прогоњени бивају кажњени од Бога, то нису казне за грехове, већ кушње које доносе венце.

33. Или усадите добро дрво, и род његов биће добар, или усадите рђаво дрво, и род његов биће рђав; јер се по роду дрво познаје.

Како Јевреји нису могли да оклеветају сама чудеса као зла дела, похулили су на Христа који их је чинио, говорећи да је опседнут од демона. Зато им Он каже: "Можете рећи да сам Ја 'добро дрво' и тада ће сва моја чудеса која су Мој род такође бити добра, или пак да сам 'рђаво дрво', и тада је јасно да ће онда и мој род, дакле, чудеса бити рђава. Али пошто кажете да су чудеса, која су Мој род, добра, онда сам и Ја 'добро дрво'. И заиста, као што се дрво по роду познаје, тако ћете и Мене познати по чудесима која чиним."

34. Породи аспидини, како можете добро говорити и када сте зли?

"Гле", говори им, "ви који сте 'рђава дрвета', носите рђав род када говорите зло о Мени. Тако бих и Ја да сам рђав доносио рђав род, а не оваква чудеса." "Породима аспидиним" их назива зато што су се хвалили Авраамом. Господ им је показао да не потичу од Авраама, већ од својих предака који су достојни њихове злобе.

34-35. Јер од сувишка срца уста говоре. Дobar човјек из добре ризнице износи добро; а зао човјек из зле ризнице износи зло. Када видиш човека злоречива, знај да он у своме срцу нема исто онолико зла колико на устима, већ много више. Сувишак се прелива из срца, и онај који има скривено благо, открива тек мали део. Тако онај, који говори добро, још више добра има у срцу своме.

36-37. А ја вам кажем, да ће за сваку празну ријеч коју рекну људи дати одговор у дан Суда. Јер ћеш због својих ријечи бити оправдан и због својих ријечи бити осуђен.

Овде нас Господ испуњава страхом, говорећи да ћемо дати одговор за сваку "празну реч", то јест, за лаж, клевету и за сваку непримерну и подсмешљиву реч. Потом наводи сведочанство из Светога Писма како не бисмо мислили да говори нешто од Себе, па каже да ће свако због својих речи бити оправдан или због својих речи осуђен.

38. Тада одговорише неки од књижевника и фарисеја говорећи: Учителу, хоћемо од тебе знак да видимо.

Еванђелиста у чуђењу додаје реч "тада", јер када је требало да Му се потчине због Његових претходних чудеса, они траже знак. Хтели су да виде знак с неба, како каже други еванђелиста, зато што су мислили да Он ова чудеса на земљи чини силом ђавољом, јер је ђаво кнез овога света. Шта на то каже Спаситељ?

39-40. А он одговарајући рече им: Род зли и прељуботворни тражи знак; и неће му се дати знак осим знака Јоне пророка. Јер као што је Јона био у утроби китовој три дана и три ноћи; тако ће бити и Син Човјечији у срцу земље три дана и три ноћи.

Назива их "родом злим", јер су били варалице и лукави људи, али и "родом прељуботворним" зато што су отступили од Бога и сјединили се са ђаволом. "Знаком" назива Своје Васкрсење. Оно је заиста преславан знак, јер је Он сишао у срце земље, у преисподњу, дакле, у сам ад, а потом васкрсао у трећи дан. "Три дана и три ноћи" схвати не као целе дане и ноћи већ њихове делове. Христос је умро у петак, и то је један дан; у суботу је лежао мртав, ето другог дана; у ноћи између суботе и недеље још је био у гробу. Отуда имамо непуна три дана и три ноћи, јер имамо обичај да тако рачунамо време.[\[13\]](#)

41. Ниневљани ће устати на Суд са родом овим, и осудиће га; јер се покајаше Јониним проповиједањем; а гле, овдје је већи од Јоне.

"Јона је", каже, "изашавши из утробе кита, про поведао (у Ниневији) и људи су му поверовали. Али, ви ми нећете поверовати чак ни после Васкрсења, и зато ћете бити осуђени од оних Ниневљана који су поверовали Моме слуги Јони и то без чудесних знакова, иако су били варвари. Ви, који сте одрасли уз пророке и видели толике знаке, нисте поверовали Мени, вашем Господару, јер то значе речи: "Гле, овде је већи од Јоне"."

42. Царица јужна устаће на Суд са родом овим, и осудиће га; јер она дође с краја земље да слуша премудрост Соломонову; а гле, овдје је већи од Соломона.

"Краљица (Савска) је," каже, "дошла из далека, иако је била слаба жена, да би чула о стаблима, дрвећу и другим природним појавама. А ви, нисте примили Мене када сам сам дошао к вама, и говорио вам о неизрецивим тајнама."

43-45. А кад нечисти дух изиђе из човјека, иде кроз безводна мјеста тражећи покоја, и не налази. Онда каже: Да се вратим у дом свој откуда сам изишао; и

дошавши нађе празан, пометен и украшен. Тада отиде и узме са собом седам других духова горих од себе, и ушавши борави ондје; и буде потоње горе човјеку ономе од првога. Тако ће бити и овоме роду зломе.

Показује им како су себе довели до потпуне пропасти зато што Га нису прихватили. "Као што они, који су се ослободили од демона, још страшније страдају ако западну у лењост и немар, тако се и ваш род нашао у власти демона када сте се поклонили идолима. Али, овога демона сам истерао помоћу Пророка и сам сам дошао желећи да вас још више очистим. Ипак, пошто сте Ме отерали и још се трудите да Ме убијете, ваш грех је тим већи, па ће зато и ваша казна бити већа, тако да ће последње ропство ваше бити много страшније од претходних."

Ти разуми и ово - да се нечисти дух истерује крштењем и одлази међу "безводне" и некрштене душе, али у њима не налази покоја. За демоне је покој да искушавају рђавим делима крштене душе, будући да већ некрштене држе у својој власти. Зато се демон враћа у крштеног са седам других духова.^[14] Као што постоји седам дарова Духа Светога, тако насупрот њима постоји седам духова зла. Када демон поново уђе у крштену душу, несрећа бива још већа, јер је раније постојала нада да се душа очисти крштењем, али сада више не постоји нада у друго крштење, већ једино у "крштење покајањем", које је веома тешко и напорно.

46. Док он још говораше народу, гле мати и браћа његова стајаху напољу тражећи да говоре с њиме.

Његова мајка је по извесној људској слабости хтела да покаже да има власт над својим дететом, пошто још није познавала Његову величину. Зато је она, док је Он још говорио народу, затражила да дође к њој, желећи да у свом честољубљу свима покаже да јој је син послушан. Шта, дакле, чини Христос, њен син, пошто је разумео намеру Своје мајке? Послушај добро шта каже!

47-50. И неко му рече: Ево мати твоја и браћа твоја стоје напољу, тражећи да говоре с тобом. А он одговори и рече ономе што му каза: Ко је мати моја, и ко су браћа моја? И пруживши руку своју на ученике своје, рече: Ево мати моја и браћа моја. Јер ко изврши вољу Оца мојега који је на небесима, тај је брат мој и сестра и мати.

Господ не вређа Своју мајку, већ исправља њену славољубиву помисао својствену људској слабости. Он није рекао: "Она ми није мајка", већ: "Ако не чини вољу Божју, ништа јој не помаже што Ме је родила." Господ не пориче сродство по природи, већ му присаједињује сродство по врлини, јер ономе ко је недостојан не користи телесно сродство. Када је, дакле, исправио, болест сујете, опет је послушао Своју мајку која Га је звала, као што о томе даље говори еванђелиста.

НАПОМЕНА:

1. У Талмуду је брање класја и одвајање зрна пшенице један од 39 послова који су строго забрањени суботом.
2. 3.Мојс. 24:5-9
3. 4.Мојс. 28:9-10
4. Уп. Рим. 14:4,5,17; Кол. 2:16-17
5. Ос. 6:6; Ис. 1:11-17; Мих. 6:6-8
6. Реч "фарисеј" на јеврејском значи - "онај који је одвојен".
7. Ис. 42:1-4; уп. Еф. 1:3-6; Јев. 10:5-10
8. "И суд народима јавља, то јест правду, јер пророк обично правду назива судом" (Свети Јован Златоусти, Ibid. Homil. 40,2; с.441).
9. "Сматрам", каже Василије Велики, „да 'трска стучена' оаначава човека који са неком страшћу врши заповести Божје, и кога не вреди преломити и посећи, већ радије исцелити, како нас је, уосталом, Господ учио говорећи: 'Пазите да милостињу своју не чините пред људима да вас они виде', (Мт. 6, 1). И Апостол нам заповеда: 'Све чините без гунђања и двоумљења... Ништа не чините из пркоса или за празну славу' (Фил 2,14.3). 'Жижак што тиња' је онај који заповести Божје врши без искреног расположења и праве ревности, већ то чини лењиво и немарно. Таквога не треба 'угасити', већ радије подићи и подсетити на судове Божје и Његова обећања.
10. Веелзевул (јев. Baal-Zebub) у преводу "Господар мува" био је "бог Екрона" (3.Цар. 1:2-3; 6:16). То је било име под којим су филистејци у граду Екрону поштовали бога Вала. Сматран је богом који кажњава тако што наводи муве на људе, али уједно и као бог који штити од ове пошести. У Новом Завету Веелзевула су Јевреји сматрали за старешину злих духова (Мт. 10:25; 12:27; Лк. 11: 18-19). Фарисеји су га називали "кнезом демонским", а Господ га поистовећује са Сатаном.

11. Тумачећи ове речи Св. Златоуст каже: "Ако ја, имајући у себи демона, помоћу њега изгоним друге демоне, то значи да међу демонима постоји несагласност и сукоб и да устају један на другога; а ако устају један на другога, онда се њихова сила губи и пропада." (Ibid, Homil. 41,1; c.446).
12. Дакле, нема греха који се неће опростити, осим греха непокајаног.
13. По јеврејском и византијском рачунању времена, које је преузела и Црква Христова, "дан" почиње заласком сунца. Тако је "недељна ноћ", у ствари оно што ми зовемо "суботња ноћ". Отуда у богослужбеном циклусу дневна богослужења почињу вечерњом службом (уп. Фусноте за Мт. 28:1-8).
14. По Зигабену, дух нечисти који доводи седам других духова јесте стомакоугађање, а седам духова су седам страсти: блуд, среброљубље, гњев, чамотиња, нехат, гордост и завист. (Ibid. c. 12, v. 43-45; col. 276).

*Приче о Царству небеском: о Сејачу и семену, о пшеници и кукољу,
о зрну горушичином, о квасцу, о сакривеном благу, о трговцу бисера, о мрежи,
Исус презрен у постојбини Својој.*

1-2. А онога дана изишавши Исус из куће сјеђаше крај мора. И сабра се око њега народ многи, тако да је морао ући у лађу и сјести; а народ сав стајаше на обали.

Сео је у лађу да би могао да своје слушаоце гледа у лице и да би Га сви чули. Тада Он као рибар, с мора лови оне који су на земљи.

3. И он им казива много у причама говорећи:

Простом народу на гори говорио је без прича,^[1] али пошто су овде били и лукави фарисеји, обраћа им се у причама, како би они који не разумеју могли да Га питају и науче. Поред тога, није добро јавно износити учење пред онима који су недостојни, јер не треба "бацати бисере пред свиње". Почео је с причом која ће привући пажњу слушалаца. Зато почуј шта каже:

Гле, изиђе сијач да сије.

Себе назива "сејачем", а Своју реч "семеном". Изишао је, дакле, не из једног места, јер је био свуда присутан, већ је дошао к нама у људском телу. Зато и каже: "изиђе", јер је изашао из наручја Очевог. Изишао к нама, зато што ми нисмо мргли да дођемо к Њему. А зашто је изишао? Да очисти земљу од трња? Или, можда, да нас казни? Не, него да сеје. Христос каже "Своје семе", јер су и пророци сејали, али Он није сејао њихово семе, већ Божје. Будући Бог, Он је сејао Своје властито семе.

Њему није била дата мудрост благодаћу Божјом, далеко било, већ је сам био Премудрост Божја.

4-7. И кад сијаше, једна зрна падоше покрај пута и дођоше птице и позобаше их. А друга падоше на каменита мјеста, гдје не бијаше много земље, и одмах изниклоше, јер не бијаше земља дубока. И кад обасја сунце, увенуше; и будући да немаху жила, посахнуше.

Они "покрај пута" су лењи и немарни, који уопште не примају реч (Божју). Њихов ум је као утабан пут, тврд и нимало обрађен. Од таквих људи реч Божју грабе "птице небеске", то јест, духови поднебесја, демони. Они "на каменитим местима", јесу људи који су чули и примили реч, али због своје слабости нису издржали искушења и невоље, већ су оставили своје спасење. "Сунце које је засијало" јесу искушења, јер она попут сунца показују људе онаквима какви јесу и као сунце обасјавају оно што је сакривено.

А друга падоше у трње и нарасте трње и подави их.

Овде се говори о људима који светским бригама гуше реч Божју, јер иако богатом човеку изгледа да чини неко добро дело, то дело не узраста и не напредује, будући да га спречавају (светске) бриге.

8. А друга падоше на земљу добру, и доношаху род, једно по сто, а једно по шездесет, а једно по тридесет.

Три четвртине семена су пропале и само је једна сачувана, јер је мало оних који се спасавају. После тога, Господ говори о "земљи доброј", како би у нама пробудио наду за покајањем. Наиме, људи који су налик на утабан пут, каменито место или њиву зараслу у коров, могу само покајањем да постану "добра земља". Ипак, сви који су примили реч не доносе једнак род, већ један доноси "стотину", то јест, онај који живи у потпуном сиромаштву и крајњем подвигу; други "шездесет", дакле општежитељни монах и подвиг жник делатних врлина, а трећи "тридесет", дакле онај који живи у честитом браку, и усрдно, колико може, проходи пут врлине.

Видиш ли Божју доброту, како све прима, и оне који чине велике врлине, и оне који чине средње, па и оне који чине најмање? [2]

9. Ко има уши да чује, нека чује!

Господ показује да они који су стекли духовни слух ове речи треба да разумеју у пренесеном смислу. Многи имају уши, али их не користе за слушање. Зато је додао: "Ко има уши да чује, нека чује."

10-12. И приступивши ученици рекоше му: Зашто им говориш у причама. А он одговарајући рече им: Зато што је вама дано да знате тајне Царства небескога, а њима није дано. Јер ко има, даће му се, и претећи ће му; а ко нема узеће му се и оно што има.

Ученицима много тога што је Христос говорио није било јасно, те су зато дошли да Га, као представници народа, упитају за објашњење. А Он им каже: "Вама је дано да знате тајне", то јест, "дано вам је, пошто у себи имате жељу и ревности да сазнате. А онима који немају ревности то није дано". Онај који тражи, налази, па зато и каже: "Тражите и даће вам се". [3] Видиш, како је овде Господ испричао причу, али су само ученици затражили (објашњење) и добили (одговор). Зато смо добро рекли да се ономе који има ревности даје знања у изобиљу. А од онога који нема духовне ревности, ни достојан ум, узеће се чак и оно што мисли да има. То значи да ако има и најмању искрицу добра у себи, угасиће је, ако на њу не дува и не распали је Духом, и духовним делима.

13. Зато им говорим у причама, јер гледајући не виде, и слушајући не чују, нити разумију.

Обрати пажњу, јер се овде даје одговор онима који кажу да су неки људи зли по природи или од Бога. Они говоре да је и Христос казао: "Вама је дано да познате тајне, а Јеврејима није дано." Онима који ово тврде одговарамо, уз помоћ Божју, да је Господ све људе створио таквим да по природи могу да разумеју оно што је потребно, јер Он "обасјава сваког човека који долази на свет", [4] али нас је помрачила наша слободна воља. То се и овде каже, јер Христос говори да они гледајући по природи, то јест, будући створени од Бога такви да могу да разумеју, ипак не виде по свом слободном избору и слушајући, то јест, од Бога створени

такви да чују и да разумеју, они ипак не чују нити разумеју по свом слободном избору. Кажу ми, зар они нису видели чудеса Христова? Јесу, али намерно су покрили очи и осудили га. Ово је, дакле, значење речи: "гледајући не виде..." Затим Господ наводи пророка као сведока.

14-15. И испуњава се на њима пророштво Исаијино, које говори: Ушима ћете чути, и нећете разумјети; и очима ћете гледати, и нећете видјети! Јер је отврднуло срце овога народа, и ушима тешко чују, и очима својим зажмурише да како очима не виде, и ушима не чују, и срцем не разумију и не обрате се да их исцијелим.

Видиш шта каже ово пророштво? Ви не разумете, не зато што сам Ја отврднуо ваше срце већ зато што је оно само отврднуло (од греха), иако је претходно било осетљиво и меко, јер оно што је отврднуло, некада је морало бити меко. А када им је отврднуло срце, они су "зажмурили" очима. Пророк не каже да им је Бог затворио очи, већ да су то они сами учинили, по својој властитој вољи. "А, то су", каже, "учинили како се не би обратили да их исцијелим." Дакле, они су се по злој вољи потрудили да остану неисцељени и непокајани.

16-17. А благо вашим очима што виде и ушима вашим што чују. Јер заиста вам кажем, да су многи пророци и праведници жељели видјети што ви видите, а не видјеше; и чути што ви чујете, и не чуше.

Чак су телесне очи и уши апостола блажене. Али су још више достојне блаженства њихове душевне очи и уши, јер су препознале Христа. Он апостоле ставља изнад пророка, зато што су они и телесно видели Христа, а пророци само мислено и што се пророци нису удостојили толиких тајни и таквог знања као апостоли. У две ствари, дакле, апостоли превазилазе пророке: најпре тиме што су Христа видели телесним очима, а затим што су научени духовнијем разумевању божанских тајни. Потом Господ објашњава причу својим ученицима:

18-19. Ви пак чујте причу о сијачу! Свакоме који слуша ријеч о Царству и не разумије, долази нечастиви и краде посијано у срцу његовом; то је оно поред пута посијано.

Подстиче нас да разумемо оно што говоре учитељи, како се не бисмо уподобили онима који су "поред пута", јер ако је Христос "пут", онда су они "покрај пута" ван Христа, пошто нису на путу, већ изван њега

20-21. А на камениту мјесту посијано, то је који слуша ријеч и одмах је с радошћу прима, али нема корјена у себи, него је непостојан, па кад буде до невоље или га потјерају због ријечи, одмах се саблазни.

Говори о "невољама" јер многи које притисну (неверујући) родитељи или неке друге несреће, одмах похуле на Бога. Спомиње и прогоне, због оних који падају у руке тирана.

22. А посијано у трњу то је који слуша ријеч, но брига овога свијета и обмана богатства загуше ријеч и без рода остане.

Не каже да "овај свет" загушује семе, већ "брига овога света", и не каже "богатство" већ "обмана богатства", [5] јер богатство када се раздаје убогим не загушује реч већ јој помаже да још више узрасте. "Трње" су светске бриге и уживања, јер они распаљују пламен пожуде и вечне муке. Као што је трње оштро, пробада тело и с муком се вади, тако је и са уживањима. Ако овладају душом и уђу у њу, с великом се муком искорењују.

23. А посијано на доброј земљи, то је који слуша ријеч и разумије, који, дакле, и род рађа, и доноси један по сто, а један по шездесет, а један по тридесет.

Различите су врсте врлина, као што су различити они који у њима напредују. Видиш ли како у причи постоји поредак? Прво морамо да чујемо и разумемо реч (Божју), да не бисмо били као "они покрај пута"; затим, да чврсто држимо оно што смо чули; и на крају, не смемо да будемо среброљубиви, јер каква је корист ако чујем и држим реч Божју, а среброљубљем је загушим.

24-30. Другу причу каза им говорећи: Царство небеско је као човјек што посија добро сјеме на њиви својој. А кад људи поспаше, дође његов непријатељ, и посија кукољ по пшеници па отиде. А када ниче усјев и род донесе, онда се показа кукољ. Тада дођоше слуге домаћинове и рекоше му: Господару, ниси ли ти добро сјеме сијао на њиви својој? Откуда, дакле, кукољ? А он им рече: Непријатељ човјек то учини. А слуге му рекоше: Хоћеш ли, дакле, да идемо да га почупамо? А он рече: Не; да не би чупајући кукољ, почупали заједно с њиме и пшеницу. Оставите нека расте обоје заједно до жетве; и у вријеме жетве рећи ћу жетеоцима: Саберите најприје кукољ и свежите га у сноплје да се сажеже; а пшеницу одвезите у житницу моју.

У претходној причи Господ је рекао да је четврти део семена пао на "земљу добру", док у овој причи показује да непријатељ чак ни оно семе штопе пало на добру земљу не оставља чистим и непоквареним зато што смо поспали и разленили се. "Њива" је, дакле, свет или човечија душа. "Сејач" је Христос. "Добро семе" су добри људи или добре мисли. "Кукољ" су јереси или рђаве мисли, а онај који га је посејао је ђаво. "Људи који су поспали" јесу они који су у својој лењости и немару дали места јеретицима или рђавим мислима. "Слуге" су анђели који негодују зато што су се појавиле јереси или рђаве мисли у души човековој и желе да искорене и посеку из овога живота јеретике и оне који мисле о злу. Али, Бог не дозвољава да се јеретици истребљују насиљем, како заједно с њима не би страдали и били истребљени праведници. Такође, не жели ни да посече човека због његових рђавих мисли и грехова, како се не би заједно с њима упропас-тила и "пшеница" (то јест оно што је добро у њима).

Да је, на пример, Матеј посечен док је још био "кукољ", била би почупана са њим и "пшеница" речи која ће касније нићи из њега. Слично је и с Павлом и (покајаним) разбојником. Док су били "кукољ" нису посечени, већ су остављени у животу, да би касније узрасла њихова врлина. Зато Господ каже анђелима да ће на крају света сакупити "кукољ", то јест јеретике. Али, како? У окове, то јест, свезавши им руке и ноге, пошто у то време човек ништа неће моћи да уради већ ће свака његова делатна сила бити свезана. Дотле ће "пшеницу", дакле светитеље, анђели жетеоци сабрати у небеске житнице. Тако је и са рђавим мислима које је имао Павле када је прогањао (хришћане). Оне су изгореле у огњу Христовом који је Он дошао да баци на земљу, док је "пшеница", дакле, његове добре мисли, сабрана у црквене "житнице".

31-32. Другу причу каза им говорећи: Царство небеско је као зрно горушично које узме човдк и посије на њиви својој. - Оно је, истина, најмање од свију сјемења, али кад узрасте, веће је од свега поврћа, и буде дрво да птице небеске долазе,⁴и настањују се на гранама његовим.

"Зрно горушично" означава и проповед и апостоле, јер иако их је на изглед било мало, обухватили су целу васељену, тако да "птице небеске", људи одуховљеног ума који се уздиже ка висинама, долазе и налазе покој међу њима. Буди и ти, дакле, као зрно горушично, мали по изгледу, јер није добро хвалити се врлинама, али загрејан, ревностан, оштар и строг (у подвигу). Тако ћеш својим савршенством бити већи од "свега поврћа", то јест од људи слабих и несавршених. "Птице небеске", анђели, почиваће на теби, који живиш авфелским животом, јер се и они радују праведницима. [6]

33. Другу причу каза им: Царство небеско је као квасац који узме жена и метне у три копање брашна док све не ускисне.

"Квасцем" назива апостоле, као што их је пре тога назвао "зрном горушичним". "Као што квасац, незнатан по количини (брзо) закваси сво брашно, тако ћете и ви преобразити цео свет, иако вас је мало." "Копања" (сатон), [7] била је мера код Јевреја, као што и ми (Грци), примера ради, имамо "хиникс" и "декалитру". Неки сматрају да је "квасац" проповед, а "три копање" три душевне силе: умна, страсна и вољна.[8] "Жена" је душа која је у све три своје душевне силе сакрила проповед, учење апостола, и онда све то њиме замесила, заквасила и осветила, јер сви ми треба да будемо заквашени и преображени божанским делима. Зато и каже: „док све не ускисне“.

34-35. Све ово у причама говори Исус људима, и без прича ништа им не говораше. Да се испуни што је речено преко пророка који говори: Отворићу у причама уста своја, исказаћу сакривено од постања свијета.

Како ти не би помислио да је Господ пронашао неки нови начин поучавања, Он приводи за сведока пророка (Давида), који је пророковао да ће Исус поучавати и у причама.[9] Речи: „да се испуни“ немој схватити у узрочном смислу, већ као последицу ствари. Христос није поучавао на овај начин да би се испунило пророштво, већ самим тим што је поучавао у причама догодило се да се на Њему испунила реч пророка. "Без прича им није говорио" само тада, јер није увек говорио у причама. Господ је изрекао оно што је било сакривено од постања света, јер нам је Сам објавио небеске тајне.

36. Тада отпусти Исус народ и дође у кућу.

Народ је оставио онда, када он није извукао никакву корист од Његовог учења. Говорио им је у причама да би Га питали (за објашњење). Међутим, они нису марили за то, нити су тражили да нешто науче. Зато их је и оставио.

И приступише му ученици његови говорећи: Протумачи нам причу о кукољу на њиви.

Питали су Га само за ову причу, јер су им друге изгледале јасније. Кукољ су разне штетне биљке које расту међу пшеницом.

37-42. А он одговарајући рече им: Који сије добро сјеме то је Син Човјечији; а њива је свијет; а добро сјеме синови су Царства, а кукољ синови су зла. А непријатељ који га је посијао јесте ђаво; а жетва је свршетак вијека; а жетеоци су анђели. Као што се, дакле, кукољ сабира и огњем сажиже, тако ће бити на посљетку овога вијека. Послаће Син Човјечији анђеле своје, и сабраће из царства његова све саблазни и оне који чине безакоње. И баћиће их у пећ огњену; ондје ће бити плач и шкргут зуба.

Оно што је требало да се каже, већ смо рекли горе. Казали смо, дакле, да Господ овде говори о јересима које су остављене да постоје до краја света. Када бисмо убијали и истребљивали јеретике, настали би сукоби и борбе и вероватно би многи верни настрадали у њима. Чак су и Павле и (покајани) разбојник имали "кукоља" у себи пре него што су поверовали, али тада нису били посечени због "пшенице" која ће касније израсти у њима. Они су тек после донели род Богу, а "кукољ" су попалили огњем Светога Духа и топлином своје вере.

43. Тада ће се праведници засјати као сунце у Царству Оца свога. Ко има уши да чује нека чује!

Пошто сунце изгледа сјајије од других звезда, Господ упоређује славу праведника са сунцем. Они ће засијати чак јаче од сунца. Пошто је Христос "Сунце Правде", праведници ће засијати као сам Христос, јер ће и они бити богови (по благодати).[10]

44. Још је Царство небеско као благо сакривено у пољу, које нашавши, човјек сакри и од радости своје отиде и све што има продаде и купи поље оно.

"Поље" је свет, а "благо" проповед и познање Христа. Оно је сакривено у свету, као што каже Павле: "Говоримо премудрост Божју у тајни сакривену".[11] Онај који тражи познање Бога, наћи ће га. А када га нађе, све оно што поседује, било да су то јелинска учења, зли обичаји или богатства, одмах одбацује и купује "поље", то јест свет, јер ономе који поседује познање Христа припада цели свет. Немајући ништа, он поседује све. Природне стихије Му служе и он им заповеда, као Исус Навин и Мојсеј.[12]

45-46. Још је Царство небеско као човјек трговац који тражи добра бисера. Па кад нађе једно многоцјено зрно бисера, отиде и продаде све што имаше и купи га.

Овај живот је као море. "Трговци" су они који њиме плове у потрази за знањем. Многи мисле да су бисери мисли разних философа. Ипак, само је један "многоцени", јер постоји само једна истина, а то је Христос. Прича се да бисер настаје у шкољци чији су крајеви отворени. Када муња уђе у шкољку, она се опет затвори и тако се од светлости муње и капљице росе зачне бисер. Отуда му такав сјај. Тако се и Христос зачео у утроби Дјеве, од небеске муње, Светога Духа. И као што човек који има бисерје често пребира рукама своје благо, знајући какво велико богатство поседује, док други то не знају, тако је исто проповед Христова скривена међу неприметним и неугледним људима. Потребно је да продамо све што имамо, да бисмо стекли тај бисер.

47-50. Још је Царство небеско као мрежа која се баци у море и сабере рибе од сваке врсте. Кад се напуни, извуку је на обалу и, посједавши, изаберу добре у судове, а лоше избаце на-поље. Тако ће бити на свршетку вијека: изаћи ће анђели и одлучиће зле од праведних, и бациће их у пећ огњену; ондје ће бити плач и шкргут зуба.

Страшна је ова прича, јер нам показује да ћемо бити бачени у огањ паклени ако само верујемо а не живимо добрим животом. "Мрежа" је учење рибара апостола, исплетена од чудеса и сведочанстава пророчких, јер оно што су апостоли учили потврђивали су чудесима и речима пророка. У овој мрежи су се сабрали људи свих врста: варвари, Јелини, Јевреји, блуднице, цариници и разбојници. Када се она напуни, то јест, када дође крај света, тада ће бити раздвојени они који су у мрежи. Иако смо поверовали, а нађемо се рђави, бићемо избачени. Они који нису такви стављају се у "судове", то јест у вечна обиталишта. Свако дело, било да је оно добро или рђаво, назива се душевном храном. И душа има мислене зубе. Тада ће, дакле, грешна душа шкргутати њима, сатирући своје делатне силе зато што је чинила грех.

51-52. Рече им Исус: Разумијете ли све ово? Рекоше му: Да Господе! А он им рече: Зато је сваки књижевник који се научио Царству небескоме као домаћин који износи из ризнице своје ново и старо.

Видиш ли како су постали пажљивији после ових прича? Ето, они који су раније били неразумни и неуки, сада с лакоћом разумеју тешке ствари које им говори. Зато их Спаситељ похваљује и каже: "Сваки књижевник..." и друго. Назива их књижевницима као људе научене Закону, али који, будући научени Закону, нису остали ограничени Законом, већ су се научили "Царству (небеском)", то јест познању Христа па су могли да говоре и из Старог и из Новог Завета. "Домаћин" је Христос. У Њему су ризнице мудрости. Док је учио о новим стварима, наводио је сведочанства из старине. На пример, рекао је: "За сваку празну реч коју рекну људи даће одговор у дан Суда."[\[13\]](#) То је ново. Затим је навео сведочанство из старине: "Због својих речи бићеш оправдан и због својих речи бићеш осуђен".[\[14\]](#) Овакви су били и апостоли, јер Павле каже: "Молим вас дакле угледајте се на мене", као ја на Христа.

53-54. И кад сврши Исус приче ове, отиде оданде. И дошавши на постојбину своју, учаше их у синагоги њиховој.

Матеј каже "приче ове", јер је Господ убрзо намеравао да исприча и друге. Одлази оданде, како би и другима помогао Својим доласком. Под Његовом постојбином разуми Назарет, јер је тамо одрастао. Учио је у синагоги и јавно говорио са смелошћу, како касније не би могли да кажу да је учио нешто противно Закону.

54-57. Тако да му се дивљаху, и говораху: Откуд овоме премудрост ова и моћи? Није ли ово дрводјелин син? Не зове ли се мати његова Марија, и браћа његова Јаков, и Јосија, и Симон, и Јуда? И сестре његове нису ли све код нас? Откуд њему све ово? И саблажњаваху се о Њега.

Назаретљани су били неразумни када су мислили да неплеменито порекло и сиромаштво родитеља спречавају човека да благоугоди Богу. Претпоставимо да је Исус био обичан човек, а не Бог. Шта би га спречавало у томе да постане велики чудотворац? Они су се, дакле, показали не само неразумни већ и пуни зависти, јер су Му завидели, уместо да се хвале и радују што је се њиховом граду појавио такав добар човек. Господ је имао браћу и сестре, децу Јосифову, која су се родила од Јосифа и жене његовог брата Клеопе. Пошто је Клеопа умро без деце, Јосиф је узео његову жену, по Мојсејевом закону, и са њом изродио шесторо деце: четири мушка и два женска детета, то јест, Марију, која се (по Закону) зове Клеопина, и Саломију.^[15] Кажу: "Нису ли све код нас", што значи: "Не живе ли овде са нама?" Назаретљани су се саблажњавали о Христу и вероватно су они били ти који су говорили да је Он изгонио демоне уз помоћ Веелзевула.

57-58. А Исус им рече: Нема пророка без части осим на постојбини својој и у дому своме. И не учини ондје чудеса многа због неверја њихова.

Видиш, како их Христос не укорава, већ им кротко говори да "нема пророка без части осим на постојбини својој". Ми, људи, често имамо обичај да омаловажавамо своје ближње, а да пријатељски дочекујемо странце. Додаје: "и у дому своме" јер су Му завидела и браћа његова који су били из исте куће. "И не учини онде чудеса многа због неверја њихова", желећи да их из сажаљења поштеди веће казне ако остану у неверју и после чудеса која је тамо могао да учини. "И не учини онде чудеса многа", већ само неколико, како касније не би могли да кажу: "Да је учинио чудеса поверовали бисмо у Њега." Схвати да ове речи још значе да је до данашњег дана Исус без части у својој постојбини, то јест, међу Јеврејима, док Га ми, странци, поштујемо.

НАПОМЕНА:

1. Тако су називане еванђелске приче којима је извесним фиктивним и дидактичким садржајем слушаца навођен на духовне закључке и поуке.
2. Неки тумачи заједно са Блаженим Августиним сматрају да "семе које доноси до сто" означава мучеништво за Христа. "Семе које доноси по шездесет" означава врлину еванђелског сиромаштва, док "по тридесет" доносе они који се труде у испуњавању еванђелских врлина. По мишљењу Евтимија Зигабена, Спаситељ "под стотиним" подразумева савршену плодноност врлине, под шездесет - средњу, а под тридесет - малу. Ibid
3. Мт. 7:7
4. Јн. 1:9
5. "Зато", каже Златоуст, "не треба кривити саме ствари, већ (нашу) искаврену вољу. Човек може поседовати богатство, али остати непреварен њиме, и може живети у овоме свету, а не предавати се бригама." (Ibid, Homil 44,4; с.469)
6. Зигабен благовести: "Неки веле да под гранама ваља разумети људе верујуће, у којима бораве птице небеске, то јест, анђели, чувари њихови. А други веле да под гранама треба разумети врлине, а под птицама људе, који узлећу над свим земаљским стварима и крилима ума дижу се у висину богопознања и стреме к небу". (Ibid, ad loc. col. 408 B)
7. Јев. seah - јеврејска мера. Три "сатона" чине једну "ефу", тј. око 14 литара.
8. Реч је о три душевне силе које одговарају Платоновој троделној подели душе (уп.Република, књ. 4) и коју су прихватили грчки Свети Оци.
9. Пс. 78:2
10. Постоје два аспекта с којих се може сагледати тајна Оваплоћења. Први, да је Син Божји, узевши наше тело, сјединио божанску природу са људском. Други аспект јесте да ће људска природа оних који су се усавршили у Христу подвигом охриствљења, не губећи своја својства, бити преображени божанском благодаћу. Тако ће они постати богови по благодати.
11. 1.Кор. 2:7
12. Ис.Нав. 10:12; 2.Мојс. 14:21
13. Мт. 12:36
14. Мт. 12:37; уп. Лк. 19:22; Јов. 15:6; Пр. 13:3
15. По неким другим тумачима то су биле Јестира и Тамара.

*Погубљење Јована Крститеља, Исус умножава хлебове, иде по мору,
исцељује болесника у Генисарету*

1-2. У то вријеме дође глас до Ирода четверовласника о Исусу. И рече слугама својим: То је Јован Крститељ, он устаде из мртвих, и зато чини чудеса.

Овај Ирод је био син онога Ирода који је побио витлејемске младенце.[1] Из ових речи можеш разумети у каквој гордости живи тиранин. Видиш, колико је времена требало Ироду да чује за чудеса Христова. До светских моћника овакве вести споро долазе, пошто их не занимају они који живе врлинским животом. Ирод се, изгледа, плашио Крститеља. Зато се не усуђује да то каже икоме другом, осим својим слугама. Пошто Јован није чинио никакве знаке за време свога живота, Ирод је помислио да је он после свога васкрсења од Бога примио и тај дар - да чини чудеса.

3-5. Јер Ирод ухвати Јована, свеза га и баци у тамницу због Иродијаде, жене Филипа брата свога; јер му Јован говораше: не можеш ти њу имати. И хтједе да га убије, али се побоја народа; јер га држаху за пророка.

У претходним причама Матеј није помињао Јована, зато што је намеравао да пише само о Христу. Ни сада га не би споменуо да се овај догађај није односио на Христа. Јован је прекорио Ирода зато што је противзаконито узео жену свога брата. Закон је одређивао да човек узме жену брата свога само ако он умре не оставивши порода.[2] У овом случају Филип није умро без деце, јер је његова кћерка била она девојка која је плесала на пиру. Неки чак говоре да је Ирод још за време Филиповог живота узео од брата не само тетрархију већ и његову жену. Било овако или не, то што је учинио било је противзаконито. Ирод се није усуђивао да одмах убије Јована, не зато што се плашио Бога већ због народа. Ипак, ђаво му је нашао погодну прилику (за злочин).

6-8. А кад бијаше дан рођења Иродова, игра кћи Иродијадина пред њима и угоди Ироду. Зато са заклетвом обећа јој дати што год заиште. А она,

наговорена од матере своје, рече: Дај ми овде на тањиру главу Јована Крститеља.

Какве ли дрскости! Принцеца игра, и што лепше игра, то страшније зло спрема. Заиста је срамно за једну принцезу да своју вештину користи за нешто тако недолично. Али, погледај опет безумља Иродовог, који обећава да јој да што год заиште. "Па, да је затражила твоју главу, Ироде, да ли би јој дао?" Али, она му каже: "Дај ми овде главу Јованову!" Зашто је рекла "овде"? Зато што се плашила да ће се Ирод опаметити и предомислити, па је зато пожурила да каже: "Дај ми овде главу".

9-12. И сневесели се цар; али због заклетве и оних који се гошћаху с њим, заповједи дати јој. И посла те посјekoше Јована у тамници. И донесоше главу његову на тањиру, и дадоше дјевојци и однесе је матери својој. И дошавши ученици његови, узеше тијело његово и сахранише га.

Сневеселио се због Јованове врлине, јер се чак и непријатељ у рату диви врлини (свога противника). Ипак због заклетве даје девојци нечовечни дар. Научимо из овога да је некада боље погазити заклетву него учинити безакоње у намери да је испунимо. Тело Крститељево ш било сахрањено у Севастии Кесаријској, док је његова часна глава најпре положена у Емеси.

И дођоше те јавише Исусу.

Шта су јавили Исусу? Сигурно не да је Јован умро, јер се вест о његовој смрти одмах прочула. Јављено Му је, дакле, да Ирод за Њега каже да је Он Јован.

13. И чувши Исус, отиде оданде лађом у пусто мјесто насамо.

Исус одлази због злочина који је Ирод починио, како би нас научио да се неразумно не излажемо опасности,^[3] али исто тако да не би изгледало да се привидно оваплотио. Да Га је Ирод ухватио, покушао би да Га убије. Када би се

Христос избавио из те опасности, будући да још није дошло време Његове смрти, изгледало би да Он није прави човек, него утвара. Го-спод, дакле, одлази на пусто место да би тамо учинио чудо са хлебовима.

13-14. А кад то чу народ, пође за њим пјешнице из градова. И изишавши Исус видје многи народ, и сажали се на њих, и ис-цијели болеснике њихове.

Народ показује своју веру, јер иде за Исусом чак и када Он одлази. Зато као награду за своју веру добијају исцелења. Њихова вера се још види у томе што су ишли за Њим пешке и без хране.

15-16. А пред вече[4] приступише му ученици његови говорећи: Овдје је пусто мјесто, а већ је доцкан; отпусти народ нека иде у села да купи себи хране. А Исус им рече: Нема потребе да иду; подајте им ви нека једу.

Као човекољубиви, ученици се брину о народу и не желе да га оставе гладног. Шта тада каже Спаситељ? "Подајте им ви нека једу", говори им, свакако не зато што није знао колико су апостоли били си ромашни; далеко од тога, већ да би они сами рекли да немају ништа, те да би се видело да Он чини чудо по потреби, а не из славољубља.

17-19. А они му рекоше: Немамо овдје до само пет хљебова и двије рибе. А он рече: Донесите иж мени овамо. И заповједи народу да посједају по трави, па узе оних пет хљебова и двије рибе, и погледавши на небо благослови.

"Донесите ми хлебова овамо, иако је вече, јер сам овде Ја, творац времена. Иако је ово пусто место, Ја сам Онај који даје храну свакоме телу." Из овога учимо да и оно мало што имамо треба да употребимо за гостољубље, јер су и апостоли мало имајући, да-вали народу. Као што се оно мало њихове хране умножило у изобиљу, тако ће се умножити и оно што је твоје без обзира колико га мало имао. Господ заповеда народу да посједа по трави да би нас научио простоти, да се и ти не би излежавао на скупоченим креветима и покривачима. Погледао је на небо и благословио хлебова, вероватно да би нам показао да се не противи Богу, већ да је

дошао од Оца, с неба, али исто тако да би нас научио да прво благодаримо Богу када седамо за трпезу, па тек онда да једемо.

19-21. И преломивши даде ученицима, а ученици народу. И једоше сви и наситише се, и накупише комада што претече дванаест котарица пуних. А оних што су јели бјеше људи око пет хиљада, осим жена и дјецe.

Ученицима даје хлебове да би се увек сећали овога чуда и да оно никада не би избледело у њиховом сећању, иако су га они убрзо заборавили. Како не би помислио да је Господ само привидно учинио чудо, хлебови су се (заиста) умножили. Дванаест котарица је претекло, како би Јуда могао да понесе једну и да, сећајући се овога чуда, не би појурио главом без обзира у издајство. Господ умножава хлебове и рибе, желећи тиме да покаже да је Он Творац земље и мора и да нам Он даје и умножава храну коју сваки дан једемо. Ово чудо је учинио на пустом месту, како неко не би помислио да је купио хлебове у оближњем граду и поделио их народу, јер је место било (сасвим) пусто. Ово је дословно тумачење догађаја. У пренесеном смислу разуми да, када је Ирод, који представља телесни и површни ум Јевреја (јер то у преводу значи његово име), одсекао главу Јована, који је био глава пророка, он је тиме показао да није поверовао онима који су пророковали о Христу.

Зато, дакле, Исус одлази на пусто место, међу незнабошце, који су били "напуштени" од Бога, и исцељује болесне душом, па их затим храни. Јер, да Он није Крштењем опростио наше грехове и исцелио наше болести, не би нас могао нахранити причешћем Својих пречистих тајни, јер се нико некрштен не може причестити. "Пет хиљада људи" су пет човекових чула која тешко болују и могу се излечити са "пет хлебова". Пошто је пет чула оболело, требало је толико мелема колико је било рана. "Две рибе" су речи рибара (апостола): једна је Еванђеље, а друга Апостол.^[5] Неки мисле да су "пет хлебова" - пет књига Мојсејевих: Постање, Излазак, Левитска књига, Бројеви и Поновљени закон. "Дванаест котарица" су узели и понели са собом апостоли, јер оно што ми прости људи не можемо да поједемо, то јест да разумемо, апостоли су понели и сачували (то јест, примили и разумели). "Осим жена и деце" значи да сваки хришћанин, било човек, жена или дете не сме бити детињаст, женоподобан и немужеван (већ храбар и савршен у свему).

22. И одмах принуди Исус ученике своје да уђу у лађу и иду прије њега на ону страну док он отпусти народ.

Матеј каже "принуди", желећи да покаже да су ученици били нераздвојни од Исуса, пошто су хтели да стално буду уз Њега. Он отпушта народ, јер није желео да Га прате, како се не би показао честољубив.

23-24. И отпустивши народ попе се на гору да се насамом помоли. А наста вече, и бијаше ондје сам. А лађа бјеше већ насред мора, угрожена од валова, јер бијаше противан вјетар.

Пење се на гору да би нам показао како се треба нерасејано молити. Све то чини ради нас, јер Он (као Бог) није имао потребу за молитвом. Молио се све до вечери дајући нам пример да одмах не остављамо молитву већ да се посебно молимо ноћу, пошто тада влада велика тишина и мир. Христос (затим) допушта да Његови ученици западну у опасност како би се научили да храбро подносе искушења и познају Његову силу. Чамац је био насред мора да би страх био још већи.

25-27. А у четврту стражу ноћи отиде к њима Исус ходећи по мору. И видјевши га ученици гдје иде по мору, узнемирише се говорећи: то је утвара; и од страха повикаше. А Исус им одмах рече говорећи: Не бојте се, ја сам, не плашите се!

Није одмах отишао к њима да утиша буру (већ тек у "четврту стражу"), како би ученике научио да не траже одмах избављење из искушења већ да их јуначки подносе. Војници који су чували стражу су по војничком обичају ноћ делили на четири страже. Свака стража трајала је три сата. Господ је, дакле, дошао тек после девог часа ноћи,^[6] ходећи по води, као Бог. Када су видели овај необичан и чудан приказ, ученици су помислили да је реч о утвари, јер Га нису препознали по изгледу, како због ноћи, тако и због страха. Господ их најпре храбри говорећи им: „Ја сам онај коме је све могуће, не бојте се.“

28. А Петар одговарајући рече му: Господе, ако си ти, реци ми да дођем теби по води. Пошто је Петар имао најватренију љубав према Христу, одмах је пожелео да Му приђе, још пре других. Он не само да је поверовао да Христос иде по мору већ да ће и њему дати ту силу. Зато Петар није рекао "нареди ми да ходам" већ "реци ми да дођем Теби". Оно прво би било знак сујете, док друго показује љубав коју је имао према Господу.

29-30. А он рече: Ходи! И изишавши из лађе Петар иђаше по води да дође Исусу. Но видећи јак вјетар уплаши се, и почевши тонути, повика говорећи: Господе, спаси ме!

Господ је учврстио море под Перовим ногама и тако показао Своју силу. Обрати пажњу како је Петар савладао море које је било већа опасност, да би се после уплашио ветра. Толико је слаба људска природа. Чим се уплашио, почео је да пропада у воду, јер када је вера ослабила, Петар је почео да тоне. Господ је ово допустио како се Петар не би погордио, али и да би утешио друге ученике који су му можда завидели. Овим је Христос такође показао колико је Он већи од Петра.

31-33. И одмах Исус пруживши руку ухвати га, и рече му: Маловјерни, зашто посумња? И кад уђоше у лађу, преста вјетар. А они у лађи приступише и поклонише му се говорећи: Ваистину ти си Син Божји.

Показујући да узрок Петровог потонућа није ветар већ његова малодушност, Христос не запређује ветру већ малодушном Петру. Зато га је, ухвативши, извукао из воде, а ветар пустио да дува. Ипак, Петар није потпуно посумњао, већ само делимично. Када се уплашио, показао је одсуство вере, али је завапивши: "Господе спаси ме", излечио своје неверје. Зато га Господ назива "маловерним", а не "неверним". И они који су остали у лађи такође су се избавили од страха, јер је ветар утихнуо. А тада су, препознавши у свему томе Исуса, исповедили Његово божанство, јер није својствено човеку да иде по води, већ (једино) Богу, како Давид каже: "По мору бејаше пут твој, и стазе твоје по великој води." [7]

У духовном значењу "лађа" је земља; "валови" су човеков живот узбуркан злим дусима; "ноћ" је незнање. Христос се појављује у "четврту стражу ноћи", то јест на крају века. У прву стражу је склопљен завет са Авраамом; у другу је предат Мојсејев закон; у трећу су дошли Пророци. Четврта стража означава долазак Христов, јер је Он спасао људе захваћене буром овога света. Дошао је и поживео с нама, како бисмо Му се поклонили познавши у Њему Бога. Такође можеш видети да је ово што се десило Петру на мору био наговештај његовог одречења Христа, а потом његовог обраћења и покајања. Као што ће после смело говорити: "Нећу те се одрећи", тако и овде каже: "Реци ми да дођем Теби по води." И као што ће Господ допустити да Га се он одрекне, тако овде допушта да он потоне у воду. Овде му Господ даје руку и не да му да потоне, а тамо ће га, преко његовог покајања, извући из понора одречења.

34-36. И прешавши дођоше у земљу Генисаретску. И познавши га људи из онога мјеста, послаше по свој оној околини, и донесоше му све болеснике. И мољаху га да се само дотакну скута од хаљине његове; и који се дотакоше оздравише.

Пошто је Исус дуго времена живио у земљи генисаретској, људи су Га познавали не само по изгледу већ и по Његовим чудесима. Они су показали чврсту веру, јер су хтели да се дотакну барем "скута од хаљине Његове". Они који су то учинили (с вером), одмах су бивали исцељени. Тако се, дакле, и ти дотакни "скута од хаљине Христове", који је крај Његовог живота у телу, јер ако поверујеш да се вазнео, бићеш спасен. "Хаљина Христова" означава Његово тело, а њен "скут" јесте крај Његовог живота на земљи.

НАПОМЕНА:

1. Види фусноту за Мт. 2:1. Иродова мајка била је Малтака Самарјанка. Владао је Галилејом и Перејом. Био је ожењен кћерком арапског цара Арете, коју је отерао да би узео Иродијаду, жену свога брата Филипа.
2. Тзв. закон левирата, уп. 5.Мојс. 25:5-10 (1.Мојс. 38:8,11)
3. "Бога куша онај", каже Зигабен, "који без икакве нужде срља у очигледну опасност уздајући се у Бога." (Ibid).
4. Вече је по јеврејском рачунању времена наступало око три сата поподне.
5. Апостолом се назива књига у којој су сабране све апостолске посланице Светог Писма Новог Завета
6. По јеврејском и византијском рачунању времена девети час ноћи био је пред свитање.

Христос критикује фарисеје за њихова људска предања, шта погани човека, вера жене Хананејке, лечење многих болесника, друго умножење хлебова.

1-2. Тада приступише Исусу књижевници и фарисеји од Јерусалима говорећи: **Зашто ученици твоји престапају предање старих?**[1] Јер не умивају руке своје кад хлеб једу. Иако је књижевника и фарисеја било у свим крајевима, они у Јерусалиму уживали су веће поштовање (од осталих). Зато су још више завидели Христу, пошто су били веома честољубиви. Јевреји су, по старом предању, имали обичај да хлеб не једу неопраних руку.[2] Када су видели ученике како нарушавају ово предање, помислили су да они презиру старе (учитеље). Шта тада чини Спаситељ? Не одговара им на њихове речи, већ их прекорева говорећи:

3-6. А он одговарајући рече им: **Зашто и ви престапате заповијест Божју за предање своје? Јер Бог заповједи говорећи: Поштуј оца и матер; и који ружи оца или матер смрћу да умре. А ви кажете: Ако који рече оцу или матери: прилог је оно чиме бих ти ја могао помоћи. Може и да не поштује оца свога или матер. И укидoste заповијест Божју за предање своје.**

Фарисеји су оптуживали ученике да престапају заповест старих учитеља, али им Христос показује да они престапају Закон Божји,[3] јер су учили младе да ништа не дају својим родитељима, већ све што имају да приложе у ризницу Храма. У Храму је, наиме, постојала скривница у коју је свако стављао колико је хтео и она се звала "газа". Све што се тамо нашло раздавано је сиромашнима. Фарисеји су, дакле, наговарали младе да ништа не дају својим родитељима, већ да то приложе у ризницу Храма. Учили су их да говоре: "Оно што тражиш од мене, оче, је дар, то јест приложено је Богу." Тада су они и фарисеји делили новац, а родитељи су остајали незбринуте у својој старости. На исти начин су посту-пали и зајмодавци. Ако би неки од њих позајмио сиромашу новац, а дужник касније није имао да врати дуг, зајмодавац би говорио дужнику да је оно што му дугује "корван", то јест дар посвећен Богу. Тада би дужник, који је тако дуговао Бог, био присиљен да и против своје воље плати дуг. Ето, чему су фарисеји учили младе.

7-9. Лицемјери, добро је за вас пророковао Исаија говорећи: Приближава ми се народ овај устима својим; и уснама ме поштује; а срце им је удаљено од мене. Но узалуд ме поштују учећи наукама и заповијестима људским.

Речима пророка Исаије,^[4] Господ показује да су се фарисеји и књижевници односили према Њему на исти начин као према Његовом Оцу. Будући зли, својим злим делима удаљили су се од Бога и само су устима говорили речи Божје. Зато они који Бога руже својим делима узалуд Га поштују и праве се да Му служе.

10-11. И дозавши народ, рече им: Слушајте и разумите. Не погани човјека што улази у уста; него оно што излази из уста оно погани човјека.

Господ се више не обраћа фарисејима, који су били неизлечиви, већ народу. Позивајући их, Он им указује поштовање, како би примили Његово учење, па им зато говори: "Слушајте и разумите", побуђујући их да буду пажљиви. Пошто су фарисеји већ оптуживали ученике да једу неопраним рукама, Господ говорећи о храни учи да ниједно јестиво не чини човека нечистим, то јест, не погани га. Ако нас не погани храна, онда нас још мање погани једење неопраним рукама? Оно што прља унутрашњег човека јесу неприличне речи. Овим речима хоће да покаже да су фарисеји опогањени, јер говоре речи пуне зависти. Обрати пажњу на Његову мудрост, јер јавно не установљава да се једе неопраним рукама, али то и не забрањује, већ нас учи нечем другом - да не дозволимо да из нашег срца излазе зле речи.

12. Тада приступише ученици његови и рекоше му: Знаш ли да фарисеји, чувши ту ријеч, саблазнише се?

Ученици за фарисеје кажу да су се саблазнили, иако су и они сами били збуњени. То се види из тога што је Петар пришао Исусу и упитао Га за објашњење. Када је Исус чуо да су се фарисеји саблазнили рекао је:

13-14. А он одговарајући рече: Свако дрво које није усадио Отац мој небески, искоријениће се. Оставите их, слијепи су вођи слијепима; а слијепи слијепога ако води, оба ће у јаму пасти.

Каже да ће бити искорењена древна предања и јеврејска учења, а не заповести Закона, као што мисле јеретици манихејци.[5] Закон је засадио сам Бог и он неће бити искорењен. Његов "корен", то јест, скривени дух остаје, док "лишће", видљиво слово Закона, опада. Зато ми више не разумевамо Закон по слову, већ по Духу. Пошто су фарисеји били у безнадежном стању и неизлечиви, Господ говори: "Оставите их." Из овога можемо да научимо да нам не доноси штету ако се о нас саблазне они који се својевољно саблажњавају и који су (духовно) неизлечиви. Господ их назива слепим учитељима слепаца. Ово говори како би народ одвратио од њих.[6]

15. А Петар одговарајући рече му: Растумачи нам причу ову. Иако је Петар знао да Закон не дозвољава да се једе свака врсте хране, плашио се да каже Исусу: "Твоје речи ме саблажњавају јер ми се чини да су против Закона." Зато Га он пита за објашњење правећи се да није разумео Његове речи.

16-20. А Исус рече: Бда ли сте и ви неразумни? Зар још не знате да све што улази у уста иде у трбух, и избацује се напоље? А што излази из уста излази из срца, и оно погани човјека. Јер из срца излазе зле мисли, убиства, прељубе, блуд, крађе, лажна свједочења, хуле. И ово је што погани човјека, а неумивеним рукама јести не погани човјека.

Спаситељ прекорева ученике као неразумне зато што су се саблазнили и нису разумели оно што је јасно и разумљиво. Тако им говори: "Оно што је разумљиво и очигледно за све, ви не разумете. Храна не остаје унутра већ се избацује вани и не прља човекову душу, јер се не задржава у човеку. Али, (зле) мисли се рађају у души и у њој остају. Када изађу вани, то јест, када се спроведу у дело, тада скрнавe човека." Блудна помисао рађа се у души и боравећи у њој прља душу. Међутим, када помисао изађе из душе и спроведе се у дело, скрнави и душу и тело.

21-23. И изишавши оданде Исус отиде у крајеве тирске и сидонске. И гле, жена Хананејка изиђе из оних крајева и повика му говорећи: Помилуј ме, Господе, сине Давидов, кћер моју врло мучи ђаво! А он јој не одговори ни ријечи.

Зашто је Господ ученицима забрањивао да иду на пут незнабожаца,[7] а Он сам одлази у Тир и Сидон, који су били незнабожачки градови? Знај, дакле, да тамо није ишао да би проповедао већ се скривао од људи, како пише Марко.[8] Осим тога, одлази незнабошцима када је видео да фарисеји нису примили Његово учење о храни. Жена говори: "Помилиј, не моју кћер која није свесна шта јој се догађа, већ мене која патим и страдам гледајући је како се она мучи." Није рекла: "Дођи и исцели је", већ "Помилиј". Господ јој не одговара ни речи, не зато што је презире, већ да би показао да је пре свега дошао ради Јевреја и да после не би могли да кажу како чини добро (само) незнабошцима. То је такође учинио да би се показала чврста вера женина.

23-24. И приступивши ученици његови мољаху га говорећи: Отпусти је, јер виче за нама. А он одговарајући рече: Ја сам послан само изгубљеним овцама дома Израилјева.

Ученицима је досадио женин плач, те су зато молили Христа да је отпусти, то јест, отера. То су учинили не зато што су били немилостиви, већ како би приволели Господа да се смилује на њу. Господ на то одговара да Он није послан никоме другом осим Јеврејима, који су изгубљене овце због покварености оних којима су били поверени. Тиме још више јавно показује женину веру.

25-27. А она приступивши поклони му се говорећи: Господе, помози ми! А он одговарајући рече: Није добро узети хљеб од дјеце и бацити псима. А она рече: Да, Господе! али и пси једу од мрва што падају са трпезе господара њихових.

Када је жена видела да њени заступници, апостоли, нису успели, она опет сама прилази и са чврстом вером обраћа се Господу. Христос о њој говори као о псу, зато што су незнабошци водили нечист живот и учествовали у идолским крвним жртвама, док Јевреје назива "децом". Али, она Му одговара паметно и сасвим мудро: "Иако сам пас који није достојан да добије парче хлеба, то јест, неко чудо и велики знак, ипак подај ми, јер је то ситница према оном што можеш да учиниш, док је за мене то велики дар. Они који се хране хлебом не сматрају мрвице низашта, а за псе оне много значе и њима се хране."

28. Тада одговори Исус и рече јој: О жено, велика је вјера твоја; нека ти буде како хоћеш! И оздрави кћи њена од онога часа.

Сада Исус открива зашто одмах није хтео да је исцели. Желео је да свима покаже њену веру и мудрост. Зато није пристао да јој одмах на почетку помогне, већ ју је чак терао од Себе. Али сада, када је њена вера откривена, она слуша речи похвале: „Зелика је вера твоја.“ Још додаје: „Нека ти буде како хоћеш“, како би показао да она не би добила оно што је тражила, да није имала вере. Тако и нас, када нешто пожелимо, ништа не спречава да то добијемо. Обрати пажњу, да чак и када светитељи посредују за нас, као што су то учинили апостоли за жену, ипак ћемо много пре бити услышени ако сами затражимо милост од Господа.

Хананејка је символ Цркве од незнабожаца. Незнабошци, који су најпре били одбачени, после су унапређени у ред синова и удостојени да једу „Хлеб“, то јест, Тело Христово, док су Јевреји постали „пси“ који су се хранили „мрвицама“, то јест, ситним и безначајним словима Закона. „Тир“ означава „опсаду“, „Сидон“ - „ловце“, а „Хананејка“ је „припремљена смирењем“. Дакле, незнабошци, који су били обузети злом и чије су душе ловили демони, припремљени су смирењем (да приме Христа), јер само су праведници спремни за висину Царства Божјег.

29-31. И отишавши Исус оданде, дође мору Галилејском, и попевши се на гору сједе ондје. И приступи му народ многи који имаше са собом хrome, слијепе, нијеме, богаље и многе друге, и положише их пред ноге Исусове, и исцијели их. Тако да се народ дивљаше, видећи глуве гдје чују, нијеме гдје говоре, богаље исцијељене, хrome гдје иду, слијепе гдје гледају; и хвалише Бога Израилјева.

Христос није често боравио у Јудеји као у Галилеји, зато што је неверје Јудејаца било велико, док су Галилејци били вернији од њих. Погледај само њихову веру, како се пењу на гору хrome и слепи и не оклевајући се бацају пред ноге Исусове, верујући да је Он више од човека. Зато су и добијали исцелења. Попењи се, дакле, и ти на „гору“ заповести где седи Господ. Ако си „слеп“ и не можеш сам да видиш оно што је добро; или „хром“, јер видиш добро, али не можеш да дођеш до њега; или си пак „глувонем“, те ниси у стању да чујеш поуке других, нити да сам друге поучиш; или „богаљ“, јер не умеш да пружиш руку и подаш милостињу; или си на било који други начин болестан - ако припаднеш ногама Исусовим и дохватиш се скута Његовог, бићеш исцељен.

32. А Исус дозавши ученике своје рече: Жао ми је народа, јер већ три дана стоје код мене и немају шта јести; а нисам рад отпустити их гладне да не малакшу на путу.

Људи се нису усуђивали да траже хлеба, јер су били дошли ради исцелења. Али, човекољубиви Господ ипак брине о њима. Како нико не би могао да каже да су имали хране, Он говори: "Чак и да су имали, потрошили су је, јер је већ прошло три дана." Да би показао да су дошли из далека каже: "Да не малакшу на путу." Све ово говори ученицима да би их подстакао да кажу: "Ти можеш да их нахраниш као што си већ нахранио пет хиљада људи." Али, ученици то још нису схватили.

33. И рекоше му ученици његови: Откуда нам у пустињи толико хлеба да се насити толики народ?

Требало је да разумеју како је раније још више људи било нахрањено у пустињи. Али, апостоли су овде остали неосетљиви, како би се ти задивио благодати Христовој када их касније видиш испуњене таквом премудрошћу.

34-38. И рече им Исус: Колико хлеба имате? А они рекоше: седам и мало рибица. И заповједи народу да посједају по земљи. И узевши оних седам хлеба и рибе, и заблагодаривши, преломи и даде ученицима својим, а ученици народу. И једоше сви и наситише се; и накупише комада што претече седам корпи пуних. А оних што су јели бијаше четири хиљаде људи, осим жена и дјецe.

Намеравајући да их научи смирењу и простоти, заповеда им да посједају по земљи, а да би нас научио да заблагодаримо Богу када седнемо за трпезу да једемо, Он и сам благодари. Вероватно се питаш како је тамо било пет хлеба, пет хиљада нахрањених људи и дванаест преосталих котарица, док овде има више хлеба, мање људи је нахрањено, а преостало је само седам корпи? Треба рећи да су "корпе" биле веће од "котарица", или Господ није желео да се чудо заборави због бројчане једнакости. Да је и овом приликом преостало дванаест котарица, због бројчане једнакости било би заборављено да је Он учинио чудо са хлебовима и по други пут. Али, такође знај, да је четири хиљаде људи, то јест, оних који су савршени у четири врлине,^[9] нахрањено са седам хлеба, дакле, духовнијим и савршенијим речима, јер је број седам символ седам духовних дарова. Седају на земљу, пошто су испод себе оставили све земаљско, као што је раније пет хиљада људи село на траву, то јест, бацило под себе тело и његову славу, јер је "свако тело трава и свака слава човечја као цвет пољски".^[10] Овде је преостало седам корпи, јер су то биле духовније и савршеније ствари које нису могли да "поједу" (то јест,

разумеју). Онога што је преостало било је толико да стане у седам корпи, то јест онолико колико само Свети Дух зна, "јер Дух све испитује и дубине Божје". [11]

39. И отпустивши народ уђе у лађу, и дође у крајеве Магдалске.

Исус одлази због тога што је ово чудо са хлебовима, више од свих других чуда привукло велики број људи да крену за Њим, тако да су неки чак хтели да Га прогласе за цара, како то каже Јован.[12] Зато Он одлази на друго место да би на тај начин избегао подозрење тирана Ирода

НАПОМЕНА:

1. Реч је о усменом предању за које се веровало да садржи прописе и учења које је Мојсеј усмено оставио и која су била поштована као и писани Закон.
2. Овај обичај није био установљен Законом, већ се јавио у усменом предању Јевреји су се толико строго придржавали овога обичаја да по једној јеврејској причи извесни рабин Акиба, будући затворен у торњу с тако малим залихама воде да је имао тек толико да се одржава у животу, радије био спреман да умре од жеђи него да једе неумивених руку.
3. Уп. 2. Мојс. 20:12; 21:16
4. Ис. 29:13
5. Манихејска јерес настала је у 2. веку после Христа и заступала је дуалистичко учење. По учењу манихејаца Бог Старог Завета није Бог Новог Завета и, према томе, старозаветне заповести нису за њих имале никакву вредност јер долазе од "злог" бога. По учењу Цркве, старозаветне заповести дао је сам Бог и Отац Господа Исуса Христа заједно са својим Сином и Духом Светим, али само као предобразац будућих заповести чији ће нам пуни смисао открити оваплоћени Син Божји.
6. "Велико је зло бити слеп", каже Златоуст, "но при слепоћи немати руковођу и заузимати дужност вођа - двојаки је или чак тројаки злочин, јер ако је погубно при слепоћи немати вођа, далеко је погубније узимати водити друге." (Ibid. ad. loc).

7. Мт. 10:5
8. Мк. 7:24
9. Св. Теофилакт мисли на храброст, мудрост, целомудреност и праведност.
10. Ис. 40:6; Пс. 103:15
11. 1.Кор. 6:15
12. Очигледно да су Јевреји у очекивању Месије као земаљског цара и ослободитеља Израиља од римске тираније поверовали да се Исус ради тога појавио међу њима, па су одмах хтели да Га прогласе за цара. Ипак, Господ ниједном речју не спомиње потребу ослобођења од римске окупације. Напротив, Он позива народ на обраћење срца и борбу против тираније греха. Оваквим ставом су посебно били разочарани зилоти који су очекивали да ће Исус позвати народ на устанак.

Тражење знака са неба, о квасцу фарисејском и садудејском,

Петрово исповедање Христа као Сина Божјег,

Исусов наговештај о страдању,

смрти и васкрсењу, о идењу за Христом и ношењу крста.

1. И приступивши фарисеји и садудеји, кушајући га искаху да им покаже знак с неба.

Иако су фарисеји и садудеји имали различита учења, ипак су сагласно деловали против Христа. Тражили су знак с неба, као на пример да стане сунце или месец,^[1] јер су сматрали да су знаци на земљи били од демонских сила и Веелзевула. У својој безумљу они су заборавили да је чак и Мојсеј у Египту учинио многе знаке на земљи, а да је огањ са неба, који је спалио Јовова стада, био од ђавола.^[2] Дакле, нису од Бога сви знаци што долазе с неба, нити је све што се дешава на земљи од демона.

2-4. А он одговарајући рече им: Увече говорите: биће ведро; јер је небо црвено. И ујутру: данас ће бити непогода, јер је небо црвено и мутно. Лицемјери, лице небеско умијете распознавати, а знаке времена не можете?

Господ их прекорева због њиховог лукавог захтева и назива их лицемерима говорећи: "Као што се при ваздушним променама разликује знак олује од знака лепог времена, и као што онај који види знак олује не очекује лепо време, нити онај који види знак лепог времена не очекује олују, тако и ви треба да расуђујете о Мени, јер је једно време Мога првог доласка, а друго време будућег. Сада су потребни знаци на земљи, док се небески знаци чувају за оно време када ће угаснути сунце и месец се сакрити и када ће се небеса променити."

Род зли и прељуботворни тражи знак, и знак неће му се дати осим знака Јоне пророка. И оставивши их отиде.

"Злим родом" их назива зато што Га кушају, а "прељуботворним" јер су одступили од Бога и приклонили се ђаволу. Иако су тражили знак с неба, Он им даје само знак Јонин: три дана ће бити у утроби "кита" - смрти, и тада ће васкрснути. Можда ћеш рећи да је и овај знак са неба, јер се по Његовој смрти помрачило сунце и сва твар изменила. Обрати пажњу на речи: "Неће вам се дати знака, осим знака Јоне пророка", Њима су давани знаци, то јест, бивали су ради њих, иако они нису веровали. Зато их оставља неизлечене и одлази.

5-6. И ученици његови полазећи на ону страну, заборавише узети хљеба. А Исус им рече: Пазите и чувајте се квасца фарисејског и садужејског.

Као што је квасац кисео и устајао, тако је и учење фарисеја и садужеја, с њиховим застарелим древним предањима, киселошћу изједало душе људи. И као што је квасац мешавина воде и брашна, тако је и учење фарисејско измешано од њихових речи и порочног живота. Господ није отворено рекао ученицима да се чувају учења фарисејског, како би их подсетио на чудо са хлебовима.

7-12. А они помишљаху у себи говорећи: То је што нисмо хљеба узели. А Исус разумјевши рече им: Шта помишљате у себи, маловјерни, што нисте хљеба узели? Зар још не разумијете, нити памтите пет хљебова на пет хиљада, и колико котарица накуписте? Ни оних седам хљебова на четри хиљаде, и колико кошара накуписте? Како не разумијете да вам не рекох за хљебове, него да се чувате квасца фарисејског и садужејског? Тада разумјеше да не рече да се чувају квасца хљебнога, него науке фарисејске и садужејске.

Апостоли су мислили да им је то рекао како би се чували од нечисте јеврејске хране. Зато су помишљали у себи говорећи: "То је што нисмо хлеба узели". Прекорева их као неразумне и маловерне. Неразумни су били јер су већ заборавили колико Му је хлебова требало да нахрани толики број људи, а маловерни зато што нису веровали да не морају да купе хлеб од Јевреја, јер га сам Христос може умножити. То су разумели тек када им је тако оштро запретио. Зато није увек добро говорити са кротошћу. Одмах су, дакле, разумели да "квасац" означава учење фарисеја. Ето шта бива од благовременог прекора.

13. А кад дође Исус у крајеве Кесарије Филипове, запита ученике своје говорећи: Шта о мени говоре људи ко је Син Човјечији?

Еванђелиста спомиње оснивача града (Филипа), пошто је постојала и друга, Кесарија, Стратонова.^[3] Дакле, у оној првој, а не у другој, Христос пита своје ученике. Он их одводи далеко од Јевреја, како би могли да говоре смело и без страха. Прво их пита за мишљење народа да би ученике узвео на виши степен разумевања, како не би пали у приземни начин расуђивања масе. Не пита их: "Шта о мени говоре фарисеји", већ "Шта о мени говоре људи", мислећи на прост и безазлен народ.

14. А они рекоше: Једни говоре да си Јован Крститељ, други да си Илија, други опет Јеремија, или који од пророка.

Они који су Га називали Јованом, мислили су као Ирод да је Јован васкрсао из мртвих и добио дар чудотворства. Други су Га називали Илијом зато што је опомињао народ, а очекивало се да се Илија врати. Трећи су мислили да је Јеремија, због његове природне мудрости коју је стекао без учења, пошто је Јеремија још као дете био позван на пророчку службу.

15-16. Рече им Исус: А вишта велите ко сам ја? А Симон Петар одговори и рече: Ти си Христос, Син Бога живога.

Још једном Петар ревносно иступа и исповеда да је Христос заиста Син Бога живога. Није рекао: "Ти си Христос син Божји", мислећи на било којег "сина Божјег", већ користи одређени члан и каже: "Син Божји", то јест један једини, не син по благодати већ Онај који је рођен из саме суштине Очеве. Било је много "христоса" (помазаника), то су били сви старозаветни свештеници и цареви, али је само један "Христос".

17. А Исус одговарајући рече му: Блажен си, Симоне, сине Јонин! Јер тијело и крв^[4] не открише ти то, него Отац мој који је на небесима.

Христос Петра назива блаженим зато што је познао Бога помоћу божанске благодати. Саглашујући се с Петром, Он је показао да су мишљења других људи била по-грешна. Назива га "сином Јониним" (Вар Јона), као да му говори: "Као што си ти син Јонин, тако сам и Ја Син Оца Мога који је на небесима и једносуштан сам Њему." Знање назива "откровењем", јер Му је сам Отац открио скривене и непознате тајне.

18. А и ја теби кажем да си ти Петар, и на томе камену сазидаћу Цркву своју, и врата пакла неће је надвладати.

Христос награђује Петра великом наградом и обећава да ће на њему саградити Цркву.^[5] Пошто Га је Петар исповедио као Сина Божјега, Господ му говори да ће ово исповедање које је изрекао бити темељ онима који верују, тако да ће сваки човек који жели да сагради дом вере поставити као темељ ово исповедање. Можемо да изградимо хиљаде врлина, али ако немамо темељ правилног исповедања, улудо градимо. Рекавши "Цркву Своју", Христос показује Себе као Господара свега, јер све служи Богу. "Врата пакла" су прогонитељи Цркве који су хришћане слали у смрт. И јеретици су такође "врата која воде у пакао". Црква је, дакле, победила многе прогонитеље и јеретике. Такође, сваки од нас који је постао дом Божји рредставља Цркву, јер ако смо чврсто утврђени у исповедању Христа, "врата паклена", то јест грехови, неће нас надвладати. Тако је и Давид, и сам будући уздигнут изнад тих врата, роворио: "Ти који ме подижеш од врата смртних".^[6] Од којих врата, Давиде? Од врата убиства и прељубе."^[7]

19. И даћу ти кључеве од Царства небескога: и што свежеш на земљи биће свезано на небесима; и што раздријеш на земљи биће раздријешено на небесима.

Исус говори са влашћу као Бог: "Даћу ти..., јер као што је Отац теби дао откровење (то јест објавио ти је да сам Ја Син Његов), тако ћу ти и Ја дати кључеве." Под "кључевима" разуми власт којом му је дао да свезује и разрешава грехове, то јест да их опрашта или кажњава, јер сви они, који су као Петар удостојени епископске благодати, имају власт да опраштају и свезују (грехове). Иако је Господ само Петру рекао: "Даћу ти", ову власт дао је свима апостолима. Када? Онда када је рекао: "Којима опростите грехе, опраштају им се."^[8] Такође се и речи "Даћу ти" односе на будуће време, дакле на време после Васкрсења. "Небеса" такође означавају и

врлине, а "кључеви од Царства небеског" јесу подвизи, јер се Царство небеско подвизима отвара. Нема тих кључева којима се може задобити нека врлина без подвига. Ако само знам шта је добро, а не трудим се, имам само кључеве знања, али остајем ван (Царства небеског). На "небесима", то јест у врлинама, свезује се онај који не живи врлински, док онај који је ревностан у њиховом стицању бива разрешен. Немојмо, дакле, живети у греховима, да не бисмо били свезани њиховим оковима.

20. Тада запријети ученицима својим да ником не казују да је он Христос.

Христос је желео да пре крста сакрије Своју славу, јер да су људи пре Његовог страдања чули да је Он Бог, а потом Га видели како страда, сигурно би се саблазнили. Зато Он скрива Себе од народа, да би Га после Васкрсења познали без саблазни, јер ће тада Свети Дух одагнати сваку сумњу чудесима која су учињена.

21. Од тада поче Исус казивати ученицима својим да њему ваља ићи у Јерусалим, и много пострадади од старјешина и првосвештеника и књижевника, и убијен бити, и трећи дан да ће устати.

Господ им предсказује Своје страдање, како се не би догодило да их оно изненади и саблазни, па да помисле да је Он страдао против Своје воље, не знајући шта Га чека. Пошто су у Петровом исповедању чули да је Христос Син Божји, Он им открива да ће пострадади. Али после тужних вести, најављује радост, јер ће трећега дана устати.

22. И узевши га Петар поче га одвраћати говорећи: Боже сачувај, Господе; то неће бити од тебе!

Петар је правилно исповедио оно што му је било откривено, али је погрешно у ономе што му није било откривено, како бисмо и ми научили да ту велику истину није изговорио без надахнућа Божјег. Он говори "Боже сачувај, то неће бити од Тебе" зато што није желео да Христос пострада, нити је познавао тајну Васкрсења.

23. А он окренувши се рече Петру: Иди од мене сатано! Саблазан си ми, јер не мислиш што је Божје него што је људско.

Када је Петар говорио исправно, Христос га је назвао блаженим, али када се без разлога уплашио, не желећи да Христос пострада, строго га је прекорио рекавши му; "Иди од Мене сатано." Сатана значи противник. Према томе, речи: "Одлази од Мене сатано" значе: "Немој се противити, већ следуј Мојој вољи." Господ овако назива Петра зато што ни сатана није желео да Христос пострада. Он му, дакле, говори: "Ти размишљаш на људски начин да Мени не приличи да пострадам, али не разумеш да Бог преко овога страдања устројава спасење свету, и зато Ми оно заиста и приличи."

24. Тада Исус рече ученицима својим: Ако хоће ко за мном ићи, нека се одрекне себе, и узме крст свој и за мном иде.

"Тада" - када? Онда када је прекорио Петра. Желећи да покаже да је Петар погрешно зато што Га је хтео спречити да пострада, говори: "Ти ме спречаваш да пострадам, а Ја ти кажем да Моје страдање не само да теби неће нанети штету (пошто без њега нема спасења), већ се и ти не можеш спасти уколико сам не умреш, као и нико други, било да је мушкарац или жена, богаташ или сиромаш." Господ каже: "Ако хоће ко...", да би показао да врлина долази од слободне воље, а не од нужности. Онај који иде за Исусом није само онај који Га исповеда као Сина Божјег већ и онај који трпељиво подноси све невоље и искушења. "Нека се одрекне себе", значи да је потребно потпуно одречење, то јест да немамо ништа заједничко с телом, већ да презремо и саме себе, као што постоји обичај да кажемо: "Одрекао се тога и тога", уместо "Нема пријатеља ни познаника". Зато не треба имати никакве љубави према телу,^[9] како бисмо могли понети крст, то јест смрт, и то са ревношћу затражити најсрамнију смрт, каква је у старини била смрт на крсту. Али, додаје: "И за Мном иде, јер се на крсту разапињу многи разбојници и лопови, али ипак нису Моји ученици. Нека, дакле, иде за Мном и нека покаже све друге врлине." Себе се одриче и онај који је јуче живео у блуду, а данас живи целомудрено. Такав је био и Павле који се толико одрекао себе да је говорио: "А не живим не више ја, него живи у мени Христос."^[10] Свој крст узима онај који себе умртви и разапне свету.^[11]

25. Јер ко хоће живот свој да сачува, изгубиће га; а ако ко изгуби живот свој меве ради, наћи ће га.

Христос нас подстиче на мучеништво. Онај који се одрекне Христа налази, дакле, "свој живот" у овоме свету (то јест избавља се од телесне смрти), али ће после "изгубити душу".[\[12\]](#) Међутим, онај који изгуби живот Христа ради и мученички пострада за Њега, наћи ће своју душу у нетрулежности и вечном животу.

26-27. Јер каква је корист човјеку ако сав свијет задобије, а души својој науди? Или какав ће откуп дати човјек за душу своју? Јер ће доћи Син Човјечији у слави Оца својега с анђелима својим, и тада ће узвратити свакоме по дјелима његовим.

"Претпоставимо", каже, "да си задобио цели свет. Каква ти је корист од тога ако је тело твоје здраво, а душа тешко болује. То би било исто тако као када би господарица куће носила поцепане рите, а служавке се обукле у прекрасне хаљине". Ни у будућем веку човек не може да да откуп за своју душу. Овде може да принесе сузе, уздахе и милостињу, а тамо ништа од тога. Тамо нас чека непоткупљив Судија, који свакога суди по његовим делима. Али, Он је такође и страшан, јер ће доћи у слави са свим својим анђелима, а не у смирењу и понижењу (као раније).

28. Заиста вам кажем: Има неких међу овима што стоје овдје који неће окусити смрт док не виде Сина Човјечијега гдје долази у Царству своме.

Рекао је да ће Син Човечији доћи у Својој слави. Како они, дакле, не би посумњали, Христос им каже да ће неки од њих, по својим моћима, видети славу Његовог другог доласка у Преображењу. Истовремено, показује у каквој ће слави бити они који пострадају Њега ради. Као што је Његово преобразено тело засијало као муња, тако ће засијати и светитељи у дан Његовог Другог доласка. Овде мисли на Петра, Јакова и Јована, које је узео са собом на гору и показао им "Царство Своје", то јест будућу славу у којој ће Он доћи и заједно с њим праведници, блистајући у светлости. Такође говори да неки од оних који су овде неће умрети док Га не виде преобразеног. Видиш ли, дакле, да ће они који су чврсти и непоколебљиви у добру, видети Исуса преобразеног у светлости и стално узрастати у вери и заповестима (Божјим).

НАПОМЕНА:

1. Свети Златоуст говори да су фарисеји и садукееји тражили од Исуса да заустави сунце као Исус Навин (Ис, Нав. 10:12-13) или да учини месец невидљивим, или да низведе муњу, учини неку промену у ваздуху, или нешто слично томе. Ibid.
2. Уп. 2 Мојс. 7:12; Јов: 1:16
3. Кесарија Филипова се налазила северно од Галилејског језера у подножју планине Ермон. Она се у Новом Завету спомиње само у овом догађају (в. Мк. 8:27). Друга (Стратонова) Кесарија је била на обали Средоземног мора и спомиње се неколико пута у Делима Апостолским.
4. "Телом и крвљу" Јевреји су фигуративно називали људску природу, човека.
5. Највећи број Светих Отаца сматра да је "камен" на коме ће Христос сазидати Цркву "Петрово исповедање вере у Сина Божјег", дакле његова вера. Ово место тако тумаче Св. Иларије, Амвросије, Августин, Златоуст, Григорије Назијанзин, Атанасије и многи други велики Оци Истока и Запада (Св. Кипријан Картагински нпр. у свом делу "De unitate ecclesiae" отворено тврди да се "Петрова катедра" налази у свакој помесној Цркви, а Св. Григорије Ниски да су преко Петра свим епископима дати кључеви Царства Небеског). Према томе, по древном предању Католичанске Цркве, Петрови наследници су сви правоверни епископи који исповедају Христа као Сина Божјег. Првенство римских епископа у првим вековима била је институција искључиво историјског порекла, пошто је Рим био престоница Царства и Римска Црква најугледнија по броју својих Мученика и Исповедника. Отуда је са светоотачког, Православног становишта потпуно неодрживо учење о тобожњој божанској институцији примата римског папе и његовој непогрешивости.
6. Пс. 91:3
7. Овде се мисли на Давидову прељубу са Витсавејом, женом Урија Хетејина (Давидовог верног ратника) и на убиство Уријево, које је Давид организовао како би прикрио свој грех (уп. 2. Сам. 11:2-25)
8. Да је ова власт дата само Петру онда би Господ рекао: "Којима опростиш грехове, опраштају им се." Пошто је глагол у множини јасно је да је овај дар предат свим апостолима, а преко њих и свим носиоцима апостолског прејемства.
9. Циљ хришћанског подвига није биолошко уништење тела. Свети Оци нас уче да морамо бити убице страсти, а не убице тела. У том смислу треба разумети и ове речи, јер се у аскетској литератури често говори о презрењу

и умртвљењу тела, а мисли се на уздржање од свих сувишних телесних потреба и борбу против греха који се телом спроводи у дело (уп. 1.Кор. 6:18).

10. Гал. 2:20

11. Уп. Гал. 6:14

12. Овде видимо да није исто изгубити живот (Христа ради) и изгубити душу, јер душу ће наћи онај који изгуби живот за Христа.

*Преображење Христово, исцељење бесоумчнога дечака, моћ вере,
друго предсказање страдања, смрти и васкрсења, порез храму.*

1. И послје шест дана узе Исус Петра и Јакова и Јована, брата његова.

Ово не противречи ономе што каже Лука: "А би око осам дана после ових речи".[1] Лука, наиме, рачуна и први и последњи дан од када су се попели на гору, док Матеј броји само оне дане који су прошли у међувремену. Са Собом је, дакле, узео Петра, зато што Га је овај силно волео; Јована, као омиљеног ученика, и Јакова, јер је и он био ревнитељ.[2] Његова ревност се види из обећања да ће испити чашу коју пије Христос,[3] као из Његовог страдања, јер га је Ирод погубио мачем да би угодио Јеврејима.

1-2. И изведе их на гору високу саме. И преобрази се пред њима, и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове постадоше бијеле као свјетлост.

Изводи их на "гору високу"[4] како би нам показао да се човек неће удостојити таквих божанских виђења, ако се претходно не узвиси (духом). На "гору високу", каже, "саме", јер је Христос често чинио најдивнија чуда у тајности, како народ, видећи Га као Бога, не би помислио да се Он само привидно оваплотио. Када чујеш да се преобразио, не-мој мислити да је Он тада одбацио тело, јер је оно остало у свом ранијем облику, пошто се спомињу Његово лице и хаљине. Али, оно се показало још сјајније, јер је божанство пројавило на њему делић своје славе, колико су апостоли били у стању да је виде.[5] Зато је Господ још и раније говорио о преображењу као о Царству Божјем, јер је оно разоткрило неисказиво величанство Његове моћи и показало да је Он истински Син Очев. Преображење је наговестило и славу Његовог другог доласка цеизрецивим сјајем лица Исусовог.

3. И гле, јавише им се Мојсеј и Илија који с њим говораху.

О чему су говорили? О "Његовом исходу", каже Лука, то јест о Његовом крсном страдању у Јерусалиму. Зашто су се по јавили баш Мојсеј и Илија? Да би се показало да је Христос Господар Закона и Пророка, живих и мртвих. Илија је пророк који је још жив,^[6] а Мојсеј законодавац који је (давно) умро. Али, то је било такође и зато да би се видело да се Он не противи ни Закону ни Богу, јер Мојсеј не би говорио с оним који се противи његовим одредбама, нити би ревнитељ Илија трпео противника Божјег. Мојсеј и Илија су се јавили, такође да би се ослободили сумње они који су за Исуса говорили да је он Илија или један од пророка.

Како су ученици познали да су то били Илија и Мојсеј? Сигурно не са икона, јер је у то време било противзаконито изобразавати ликове људи. Изгледа да су их препознали по њиховим речима. Мојсеј је вероватно говорио: "Ти си онај чије сам страдање наговестио заклавши јагње и свршивши Пасху";^[7] а, Илија: "Ти си Онај чије сам Васкрсење предназначио васкрснувши сина удовичиног",^[8] или нешто слично. Показујући им Мојсеја и Илију, Христос учи своје ученике да их подражавају; Мојсеја у кротости и пожртвованости према народу, а Илију у ревности и непоколебљивости, када је то потребно, да би као ова двојица били неустрашиви борци за истину.

4. А Петар одговарајући рече Исусу: Господе, добро нам је овдје бити; ако хоћеш да начинимо овдје три сјенице: теби једну, и Мојсеју једну, и једну Илији.

Петар, који због велике љубави није желео да Христос пострада, говори: "Добро је да останемо овде и да не силазимо (са горе) како нас не би убили; јер ако неко и дође овамо, имамо Мојсеја и Илију па нам помогну. Мојсеј је ратовао са Египћанима, а Илија је низвео огањ са небеса. Такви ће они бити и када овамо дођу непријатељи." Петар је ово говорио из великог страха "не знајући, како каже Лука, шта говори." Он или је занемео пред овим необичним догађајем, или заиста није знао шта говори јер је хтео да Исус остане на гори, да не силази и не пострада за нас. У страху да се не покаже дрзак, он каже: "Ако хоћеш да начинимо овде три сенице?"

5. Док он још говораше, гле, облак сјајан заклони их, и гле, глас из облака који говори: Ово је Син мој љубљени, који је по мојој вољи; њега слушајте.

"Ти Петре желиш рукотворене сенице, али Мене је Отац овде окружио облаком као нерукотвореном сеницом, показујући тако да, као што се Он у старини сам као Бог појавио у облаку, тако исто бива и са Његовим Сином." Овде је облак светао, а не мрачан као некада, јер Он није желео да их уплаши, већ да их поучи. Из облака се зачуо глас да би се показало да је Он од Бога. "Који је по мојој вољи" значи Онај у коме почивам и који ми је угодан. Он их учи: "Њега слушајте, и ако хоће да буде распет немојте Му се противити."

6-8. И чувши ученици падоше ничице и уплашише се веома. И приступивши Исус дохвати их се и рече: Устаните и не бојте се. А они, подигнувши очи своје никога не видјеше, до Исуса сама.

Ученици су пали ничице, јер нису били у стању да издрже сјај облака и силину гласа. Њихове очи су биле отежале од сна (како каже Лука).[9] Овде "сном" назива замор од прејакe светлости виђења. Како не би дуго остали у страху и заборавили оно што су видели, Господ их подиже и храбри. Остаје Он сам, како ти не би помислио да је глас сведочио за Мојсеја или Илију, већ за Њега, јер је Он Син (Божји).

9. И кад силажаху са горе заповиједи им Исус говорећи: Ником не казујте што сте видјели док Син Човјечији из мртвих, не васкрсне.

У Свом смирењу заповеда да никоме не казују што су видели) због тога да се они који то чују не би саблазнили када Га после виде распета на крсту. Они би (тада) могли помислити да је Он преварант који је сва Своја чудеса привидно учинио. Добро научи да је созерцање Бога дошло након шест дана, за колико је свет створен. Ако, дакле, не превазиђеш овај свет и не попнеш се високо на гору, нећеш видети славна виђења: ни "лице Исусово", које је Његово божанство, нити "одећу" - тело Његово. Али, ако се попнеш на "гору високу" тада ћеш видети Мојсеја и Илију како говоре са Христом, јер Закон, Пророци и Христос једно говоре и у свему се слажу. Када видиш човека да јасно тумачи значење Писма, знај да он јасно гледа и лице самога Исуса. Ако још и објашњава речи Писма и расветљује њихов смисао, знај да он гледа и "белу одећу Исусову", јер су речи одећа мислима. Али немој да кажеш као Петар да нам је "добро бити овде", јер увек треба да напредујемо и не задржавамо се на једном степену врлине и созерцања, већ да се још више пењемо у висину.

10. И запиташе га ученици његови говорећи: Зашто, дакле, књижевници кажу да Илија најприје треба да дође?

Обмањујући народ, књижевници су говорили да Он није Христос, јер би у том случају прво дошао Илија. Они нису знали да Христос треба да дође и други пут. Претеча првог доласка био је Јован, док ће другог бити Илија, што уосталом, Христос објашњава ученицима. Послушај, дакле.

11-13. А Исус одговарајући рече им: Илија ће заиста доћи најприје и уредити све. Али кажем вам да је Илија већ дошао, и не познаше га, него учинише с њиме што хтједоше; тако ће и Син Човјечији пострадали од њих. Тада разумјеше ученици да им рече за Јована Крститеља.

Када каже: "Илија ће заиста доћи", Христос показује да он још није дошао, али ће доћи као претеча другог доласка, и све Јевреје који се покажу послушним привешће вери у Христа и тако их вратити њиховом отачком наслеђу од кога су отпали. Али, када Христос каже да је "Илија већ дошао", мисли на Јована Претечу. Они "учинише с њим што хтједоше", јер су га (сами) убили тако што су дозволили Ироду да га погуби, иако су то могли спречити. Од тада су ученици постали оштроумнији и разумели су да он Јована зове "Илијом", јер је Јован био Претеча првог доласка, баш као што ће Илија бити претеча другог.

14-15. И када дођоше народу, приступи му човјек и паде на кољена пред њим говорећи: Господе, помилуј сина мојега; јер је мјесечар и мучи се љуто; јер много пута пада у ватру, много пута у воду.

Изгледа да је овај човек био потпуно без вере, чим му Христос говори: "О роде неверни." То се види и из тога што он окривљује (Исусове) ученике. Узрок болести (његовог сина) није био месец, већ демон који је нападао болесника када би видео да је месец пун, како би људи похулили на творевину Божју као узрок зла. Још знај, да се сваки безуман човек мења попут месеца, како је написано;[\[10\]](#) час се показује великим у врлини, а час пада и постаје ништаван. Он је као месечар који се баца у "огањ" гнева и пожуде, а потом у "воду" - валове брига овога света, у којима обитава Левијатан[\[11\]](#) - ђаво, који царује у водама. Зар нису брига богаташа као узбуркани валови?

16-18. И доведох га ученицима твојим и не моглоше га исцијелити. А Исус одговарајући рече: О роде неверни и цокварени! Докле ћу бити с вама? Докле ћу вас трпјети? Доведите ми га амо. И запрјети му Исус; и демон изиђе из њега; и оздрави момче од онога часа.

Видиш ли како овај човек пребацује грех свога неверја на ученике који нису могли исцелити његово дете. Зато га Господ посрамљује, јер је окривио Његове ученике, те му говори: "О роде неверни", што значи: "Узрок неуспеха није толико у слабости апостола, колико у твом неверју,^[12] јер је оно будући велико, превагнуло над једнаком мером њихове силе." Укоравајући овога човека, Господ укорава и све оне који су стајали унаоколо, говорећи им: "Докле ћу бити с вама." Христос тиме показује да жели да пострада на крсту и да оде од њих. Он као да говори: „Докле ћу живети с вама подругљивим и неверним". "И запрети му Исус" - коме? Месечару.^[13] Из овога се, дакле, види да је и он био неверан и да је својим неверјем дао места демону да уђе у њега.

19-21. Тада приступише ученици Исусу и насамо му рекоше: Зашто га ми не могосмо изагнати? А Исус им рече: За неверовање ваше. Јер заиста вам кажем: Ако имате вјере колико зрно горушично, рећи ћете гори овој: пређи одавде тамо, и пређи ће, и ништа вам неће бити немогуће. А овај се род не изгони осим молитвом и постом.

Апостоли су се уплашили да можда нису изгубили благодатну силу која им је била дата против демона, па су зато узнемирени насамо питали Исуса (зашто нису могли изагнати демона). Господ их укорава као још несавршене у вери, одговарајући им: "За неверовање ваше, јер да сте имали јаку и чврсту веру учинили бисте велике ствари без обзира колико мале оне изгледале." Нигде није записано да су апостоли премештали горе. Они су их можда и премештали, али о томе нигде не пише, јер није све записано. По другом тумачењу, они их нису премештали јер за то није било прилике, али су, уместо тога, чинили већа чудеса. Обрати пажњу како Господ говори: "Рећи ћете гори овој: пређи одавде тамо...", дакле: "Када јој кажете, тада ће и прећи". Према томе, апостоли никада нису рекли некој гори да се премести, јер за то није било прилике нити потребе, па стога и нису премештали горе. Али, да су то рекли, оне би се сигурно преместиле. "Овај се род", демона, "не изгони осим молитвом и постом".^[14] Дакле, поготово они који су у власти демона, али и они којичнамеравају да их исцеле, морају прво да посте, а тек онда да се помоле, јер молитва не долази од ситости и пијанства, већ од поста. Разуми да је јака вера као зрно горушично. Она изгледа ништавна због "лудости проповеди", ^[15] али ако

наиђе на добру земљу разрасте се у велико дрво на коме ће се настанити "птице небеске", то јест, мисли које узлећу ка висини. Дакле, сваки човек који има јаку веру може рећи "овој гори", то јест, (у овом случају) демону: "Иди одавде" и он ће отићи. Овде Христос мисли на демона кога је истерао.

22-23. А кад су ходили по Галилеји, рече им Исус: Син Човјечији биће предан у руке људске; И убиће га, и трећи дан устаће. И веома се ожалостише.

Господ опет говори о Свом страдању како не би помислили да страда против Своје воље. На тај начин је припремао своје ученике, да се они неочекивано не би смутили када оно дође. Ипак, ономе што је тужно додаје и радосно, и обећава им да ће васкрснути (у трећи дан).

24. А кад дођоше у Капернаум, приступише Петру они што купе дидрахме, и рекоше: Зар учитељ ваш не даје дидрахме? Петар рече: Даје.

Бог је желео да на место прворођених синова јеврејских посвети Себи племе Левијево. Оно је бројило само двадесет две хиљаде људи, док је прворођених синова од свих дванаест племена било двадесет две хиљаде двеста седамдесет и три.[16] Зато је Бог одредио да се свештеницима дају две драхме за свакога од прворођених синова јеврејских који прелази број племена Левија. Од тада се усталио обичај да се за свакога прворођеног сина плати порез од две драхме, које су вредиле пет сикала или две стотине овола.[17] Пошто је Господ био првенац, такође је плаћао порез свештеницима. Осећајући срам пред Христом због Његових чуда, порезници се нису обратили Њему, већ Петру. Можда су то учинили у лукавству говорећи: "Да ли ваш учитељ, који се противи Закону, пристаје да плати дидрахму?"

25-26 И кад уђе у кућу, претече га Исус говорећи: Шта мислиш, Симоне? Цареви земаљски од кога узимају порез или царину, од својих синова или од туђих? Рече му Петар: Од туђих. Рече му Исус: Значи, синови су ослобођени.

Као Бог, Христос је знао шта су они говорили Петру, иако их није чуо. Зато га је претекао говорећи му: "Ако земаљски цареви не узимају порез од својих синова већ

од туђих, како ће небески Цар примити дидрахму од Мене, Сина Својега?" Овај се порез плаћао, као што је горе речено, свештеницима и прилаган је Храму. "Ако су синови земаљски ослобођени и ништа не плаћају, колико тек онда Ја имам разлога да не платим порез?"

27. Али да их не саблазнимо, иди на море и баци удицу и коју рибу прву ухватиш, узми је; и кад јој отвориш уста наћи ћеш статир; узми га те им подај за мене и за себе.

"Плати им порез", говори Исус, "како се не би саблазнили помисливши да се гордимо и презиремо Закон, иако им не дајем као дужник, већ снисходећи њиховој слабости." Научимо се на овоме примеру да никога не саблажњавамо због онога што нам не наноси штету. Али тамо, где имамо (духовне) штете од некога делања, не треба да се бринемо због оних који се без разлога саблажњавају. Да би показао, дакле, да је Он Бог и да има власт над морем, послао је Петра да узме статир из рибе. Истовремено, можемо да се научимо и скривеном значењу овог догађаја, јер је наша природа као риба која је погружена у дубини неверја. Њу је уловила апостолска реч и у нашим устима нашао се "статир" - речи Господње и исповедање Христа. Наиме, онај који исповеда Христа у својим устима има статир, који вреди две дидрахме. Како Христос има две природе, будући истовремено Бог и човек, тако је исто "статир" - Христос предан (на смрт) за два рода: јеврејски и незнабожачки; за праведнике и грешнике. Ако видиш неког среброљупца који у својим устима нема ништа осим злата и сребра, знај да је тај човек као риба која плива у мору живота, и ако се може наћи неки учитељ попут Петра, он ће уловити ову "рибу" и узети из њених уста злато и сребро. Неки кажу да је "статир" драгоцен камен који се може наћи у Сирији, а други, да је реч о четвртини златника.

НАПОМЕНА:

1. Лк. 9:28

2. "Зашто Христос није узео и извео на гору својих дванаест ученика, већ само Петра, Јована и Јакова? Зато што Јуда није био достојан да издајничким очима созерцава славу Господњу. Али, неки ће казати: "Када је тако, зашто онда није доле оставио самог Јуду, а једанаесторицу повео са Собом?" Ми, ипак, нисмо разумнији и мудрији од Господа Христа. Да се, наиме, десило да је Јуду самога оставио доле, а остале ученике повео са Собом на гору, неко би можда могао да каже да је због тога Јуда издао Господа и продао Га Јеврејима. Како ми нешто тако не бисмо могли да кажемо, Господ, не желећи да нам даде повод за такав закључак, оставља са осталом осморицом апостола и Јуду, да би, на тај начин, тројица ученика спознавши виђењем била прослављена, а друга деветорица поверовавши чувењем били названи блаженим, јер за њих Господ каже: "Блажени који не видеше, а повероваше." (Јн. 20, 29) Осим тога, са Собом је узео само тројицу: Петра, Јакова и Јована, да би се испунило оно што је било речено: „Да на устима два или три сведока остане свака реч:" (Мт. 18.16) Тројица сведока су: Петар, Јаков и Јован, а двојица: Мојсеј и Илија на којима почива стуб Закона. Ово не противречи..." Ex collatione codd. Venet. S. Marci
3. Мт. 20:22
4. Док неки од старих тумача (Златоуст, Иларије, Зигабен и други) уопште не помињу о којој се гори ради, Ориген и Кирило Јерусалимски (из 5.века) тврде да се раде о гори Тавору, узвишењу које доминира североисточним делом Езралонске долине, десетак километра од Назарета у Галилеји. У 6. и 7. веку већ је постало општеприхваћено да је реч о овој гори.
5. По учењу Св. Григорија Паламе из 14. века, апостоли су видели "нетварну светлост". Пошто човек не може видети божанску суштину, Бог му се саопштава путем нетварних божанских енергија. Учење о нетварним божанским енергијама и нетварној светлости један су од основних темеља православне вере и учења о обожењу човека. Победивши рационалистичко умовање јеретика Варлаама, Православна Црква је на чувеним "паламитским саборима" у 14. веку потврдила и догматски објаснила вековно уверење да је Бог непосредно доступан човеку и да се Бог може "видети Онакав какав Он јесте." (1 Јов. 3, 2)
6. Пророк Илија није умро природном смрћу, већ је узнесен на небо у ватреним колима. (уп. 4. Цар. 2:11)
7. Види фусноту за Мт. 26:1
8. 3.Цар. 17:17-24
9. Лк. 9:32
10. Сирах 27:1
11. Морско чудовиште које је представљено као сурови непријатељ кога је победио Бог (Јов 3, 8). Неки тумачи виде Левијатана као символ сурових непријатеља Божјег народа: нпр. Египат (Пс. 74, 13-14) и асирско-вавилонско Царство (Ис. 27,1). Левијатан је и символ ђавола који се крије у води и кога је Господ савладао крштењем у Јордану осветивши суштаство вода.
"Тада ће Господ покарати Левијатана... кривуљасту змију и убиће змаја који је у мору", (Ис. 27,1).

12. Свети Јероним Иларије, Златоуст и други старији Православни тумачи заједно са Блаженим Теофилактом сматрају да су Христове речи прекора упућене оцу болесног детета, док новији тумачи на Западу мисле да се оне односе на Апостоле који нису били у стању да исцеле дете.
13. Господ је ипак запретио демону што се јасно види из паралелних места у друга два Еванђеља (уп. Мк. 9:25; Лк. 9:42).
14. Нема молитве без поста, ни правога поста без молитве. Свети Оци нас уче да су ове две врлине узајамно неодвојиве. Као што на земљи која претходно није оплевљена и узорана подвигом делатне врлине не може изнићи посејано семе молитве, тако је и "обрађено тло", делатна врлина одлична подлога за сваку врсту корова гордости, ако се на време не засеје духовним семеном молитве.
15. 1.Кор. 1:21
16. 4.Мојс. 3:43-50
17. Као што се види из 2.Дн. 24:6; 4.цар. 12:12; Неем. 10:33, било је установљено да сви јеврејски мушкарци који су напунили двадесет година старости плаћају сваке године две атичке драхме за потребе Храма и богослужења. Овај порез су плаћали чак и Јевреји у дијаспори.

*Највећи у Царству Небеском, о саблазни, прича о изгубљеној овци,
црквени начин исправљања ближњег, моћ апостолске власти,
о заједничкој молитви и праштању, прича о немилосрдном слуги*

1. У онај час приступише ученици Исусу говорећи: Ко је, дакле, највећи у Царству небескоме?

Када су апостоли видели да је Христос указао част Петру (тима што му је заповедио да пода статир за Њега и за себе), подлегли су људској слабости, те подстакнути завишћу, притворно прилазе Господу и питају ко је највећи (у Царству небеском).

2-4. И дозвоа Исус дијете, и постави га међу њих, и рече: Заиста вам кажем, ако се не обратите и не будете као дјеца, нећете ући у Царство небеско. Који се, дакле, понизи као дијете ово, онај је највећи у Царству небеском.

Видећи Своје ученике савладане страшћу славољубља, Господ их умирује, указујући им на пут смиреноумља преко једног безазленог детета.^[1] Морамо да будемо као деца по смирењу духа, а не детињаста умом;^[2] дакле, незлобиви, а не неразумни. Каже им: "Ако се не обратите", да би им показао да су с пута смиреноумља отишли у славољубље. "Зато је потребно да се опет вратите смиреноумљу од кога сте се удаљили."

5-6. И који прими једно такво дијете у име моје, мене прима. А који саблазни једнога од ових малих који вјерују у мене, боље би му било да се објеси камен воденички о врат његов, и да потоне у дубину морску.

"Не треба", каже, "само ви да будете смирени, већ ако Мене ради будете поштовали оне који су смирени, примићете своју плату, јер Мене примате када примате 'децу', то јест оне који су смирени."^[3] Насупрот томе, каже: „А који саблазни једнога од ових малих", дакле увреди оне који се чине малим и смиравају се иако су велики, "боље би му било да се обеси камен воденички о врат његов". Ову телесну казну помиње како би показао да људе који вређају и саблажњавају смирене Христа ради, очекује велика казна. И ти, добро знај, да ће бити кажњен не само човек који саблазни онога ко је заиста "мали", дакле слаб, већ и онај који не учини све како би понео терет његове слабости, јер се "велики" не саблажњава тако лако као "мали".

7. Тешко свијету од саблазни; јер потребно је да дођу саблазни, али тешко човјеку оном кроз кога долази саблазан.

Господ, као човекољубив, оплакује свет, јер ће га задесити нскушења и саблазни. Али, ако неко каже: "Зашто плакати када је потребно помоћи и пружити руку", ми одговарамо да и плачем^[4] можемо помоћи другима. Често је, наиме, добро да плачем помогнемо онима којима не можемо помоћи утехом и саветом, не би ли се некако привели разуму и осветили. Али, ако је "потребно да дођу саблазни", како их можемо избећи? Оне морају да дођу, али ми нисмо дужни да пострадамо од њих, јер им се можемо супротставити.^[5] Под "саблазнима" разуми људе који нас спречавају у чињењу добра, а под "светом" оне који су приземни, који се вуку по земљи, и које на путу добра лако зауставља свака препрека.

8-9. Ако ли те рука твоја или нога саблажњава, одсијечи је и баци од себе; боље ти је ући у живот хрому или кљаству него ли да имаш двије руке или двије ноге, а да те баце у огањ вјечни. И ако те око твоје саблажњава, извади га и баци од себе; боље ти је с једним оком у живот ући него да имаш два ока, а да те баце у пакао огњени.

Под "руком", "ногом" и "оком" разуми пријатеље који су као удови нашег тела. Дакле, ако се ови наши блиски пријатељи покажу као штетни за нашу душу, потребно је да их презремо као сатрулеле удове и одсечемо од себе, како не би штетили другима. Из овога је јасно да ако већ треба да дођу саблазни, дакле они од којих трпимо штету, не морамо и да пострадамо од њих. Али, ако учинимо оно што је Господ рекао и одсечемо од себе оне који нам причињавају штету, макар они били и наши пријатељи, нећемо ништа изгубити.

10-11. Гледајте да не презрете једнога од малих ових; јер вам кажем да анђели њихови на небесима стално гледају лице Оца мога небескога. Јер Син Човјечији дође да спасе изгубљено.

Заповеда им да не презру оне који себе сматрају "малим", дакле смирене духом, јер су они велики пред Богом. Њих Бог, каже, толико воли да им је дао анђеле чуваре који не допуштају демонима да их повреде. Сваки верник и, штавише, сваки (крштени) човек има свога анђела чувара. Међутим, анђели "малих" и смиренних у Христу толико су блиски Богу да увек стоје пред Њим и гледају Његово лице. Из овога се види да иако сви имамо анђеле, анђели грешника као да се стиде због њиховог малOVERја и немају смелости да гледају лице Божје и да се моле за њих, док анђели смиренних са смелошћу гледају лице Божје. "Али, шта ја то говорим да такви имају анђеле", каже Господ, "када сам Ја дошао да бих спасао оно што је изгубљено и да оне које људи сматрају ништавним учиним својим најближим."

12-14. Шта вам се чини? Кад има један човјек сто оваца па залута једна од њих, не остави ли деведесет и девет у планини, и иде те тражи ону залуталу? И ако се догоди да је нађе, заиста вам кажем да се њој радује више него оним деведесет и девет што нису залутале. Тако није воља Оца нашега небескога да пропадне један од ових малих.

Ко је тај човек који је имао стотину оваца? Христос, јер је читава словесна творевина, анђели и људи, стадо од стотину оваца чији је пастир Христос. Он није ни овца ни створење, већ Син Божји. Он је, дакле, оставио деведесет девет (оваца) на небу (то јест, анђеле) и, узевши обличије слуге, дошао да потражи једну овцу - (палу) људску природу, и (када је нађе) радује јој се више него ли постојаности анђела. Све у свему, ово показује колико се Бог труди око обраћења грешника и више се радује њиховом обраћењу, него ли онима који су чврсти и постојани у врлини.

15-17. Ако ли ти згријеш брат твој, иди и покарај га међу собом и њим самим; ако те послуша, добио си брата својега. Ако ли те не послуша, узми са собом још једнога или двојицу да *т* устима два или три свједока остане свака ријеч. Ако ли њих не послуша, кажи Цркви; а ако ли не послуша ни Цркву, нека хи буде као незнабожац и цариник.

Оштро укоривши оне који саблажњавају своју браћу, сада исправља и оне који су саблажњени. Како ти, будући саблажњен, не би потпуно пао у заблуду мислећи да се речи "Тешко онима..." односе само на оне од којих долази саблазан, Господ говори: "Желим да ти који си саблажњен, то јест повређен, покараш оне који ти чине неправду и наносе штету, ако су они хришћани".[6] Пази шта каже (на другом месту): "Ако ли ти згреши брат твој...", то јест хришћанин. Међутим, ако ти сагреши неверник, онда му дај чак и оно што је твоје. Али, ако ти је брат, покарај га. Није рекао "понижи га", већ "покарај га".[7] "Ако те послуша" значи ако дође к себи и призна своју погрешку. Господ жели да грешника прво насамо покарамо, како не би постао још бестиднији (у греху) ако то учинимо пред другима. Али, ако се он не застиди ни када га покарамо и пред два или више сведока, тада изнеси његов грех пред црквене старешине. Пошто није послушао двојицу или тројицу, јер Закон каже да иза сваке речи стоје два или три сведока,[8] нека га уразуми Црква. "Ако ли не послуша ни Цркву", нека буде искључен из Цркве како не би преносио своје зло на друге. Такву браћу Господ упоређује с цариницима, јер су цариници сматрани нечистим људима. За онога коме је учињена неправда довољна је утеха да се његов увредилац назове "цариником" или "незнабошцем", то јест грешником и не-верником. Да ли је то једина казна за оне који другима наносе неправду? Није, зато послушај шта даље каже:

18. Заиста вам кажем: Што год свежете на земљи биће свезано на небу, и што год раздријешите на земљи биће раздријешено на небу. "Ако ти", каже, "коме је учињена неправда, сматраш онога који ти наноси зло за цариника и незнабошца, он ће такав бити и на небу. Ако га 'разрешеш', то јест, ако му опростиш, биће му опроштено и на небу." Дакле, није само разрешено оно што свештеници разрешују, већ ће и све оно што ми, којима је нанесена неправда, свежемо или разрешимо (на земљи) бити свезано или разрешено (на небу).

19-20. Опет вам заиста кажем: Ако се два од вас сложе на земљи у било којој ствари за коју се узмоле, даће им Отац мој који је на небесима. Јер гдје су два или три сабрана у име моје, ондје сам и ја међу њима.

Овим речима нас Господ заједно сабира у љубави. Пошто нам је (претходно) забранио да саблажњавамо једни друге и заповедио да не вређамо ближње, али и да не примамо увреде к срцу, сада говори о међусобној слози. Сложним се називају не они који се сложе у злу, већ у добру. Погледај шта каже: "Ако се два од вас сложе...", дакле, вас који сте верни и врлински људи, јер су се сложили Ана и Кајафа, али у ономе што је достојно осуде. Ето зашто се често молимо, а не добијамо - јер нисмо међусобно сложни. Господ не каже: „Ја ћу бити међу њима“, јер Он неће бити тамо у неко будуће време или тобоже касни, већ каже: "Онде сам

и Ја међу вама", што значи да је тамо у исти час присутан. Разуми такође да када се сложе тело и дух, и тело не жели оно што је противно духу, тада је Господ међу њима. Ово се исто тако односи и на три душевне силе: умну, страсну и вољну. И Стари и Нови Завет се слажу и међу њима се налази Христос, будући да га оба сложено проповедају.

21-22. Тада му приступи Петар и рече: Господе, колико пута ако ми згријеши брат мој да му опростим? До седам ли пута? Рече му Исус: Не велим ти до седам пута, него до седам-десет пута седам.

Петар, дакле, пита: "Колико пута да опростим брату своме ако ми згреши, а потом се покаје, те дође и затражи ми опроштај".^[9] Још каже: "Ако ми згреши", јер ако сагреши Богу, ја као обичан човек не могу му опростити, већ једино свештеник који има ту власт дату му од Бога. Али, ако сагреши мени, онда ћу му ја и опростити и биће му опроштено иако нисам свештеник, већ обичан човек. Господ каже: "До седамдесет пута седам",^[10] не желећи да ограничи број опроштаја, јер би било бесмислено да човек седи и броји случајеве док их не буде четири стотине деведесет (колико износи седамдесет пута седам). Дакле, овде жели да каже "безброј пута", као да говори: "Колико год пута да ти згреши брат и покаје се, опрости му." Такође нас учи кроз следећу причу како треба да будемо милостиви.

23. Зато је Царство небеско слично човјеку цару, који захтје да се прорачуна са слугама својим.

Циљ ове приче јесте да нас научи да опраштамо својој браћи с којима заједно служимо (Богу) и која су сагрешила према нама, посебно ако они дођу и падну пред нама тражећи опроштај. Да би се, међутим, ова прича детаљно протумачила, потребно је имати ум Христов. Ипак, покушаћемо. "Царство" је Логос Божји, али то није нечије мало земаљско царство, већ небеско. Логос је сличан "човеку цару" јер се оваплотио нас ради, појавивши се у обличју човека, па се прорачунава са својим слугама као добри судија. Он не кажњава без суда, јер би то било сурово.

24-25. И кад се поче рачунати, доведоше му једнога дужника од десет хиљада таланата. И будући да он немаше чиме вратити, заповиједи господар његов да продаду њега и жену његову и дјецу и све што имаше, и да се наплати.

Ми смо они који су дужни десет хиљада таланата,^[11] јер сваки дан примамо добротинства Божја, а ничим добрим Му не узвраћамо. Онај који је дужан десет хиљада таланата јесте такође и човек коме је Бог поверио власт над народом и многим људима (од којих је сваки човек један таланат, по речи: "Велико је дело човек"), а који дату му власт потом не користи паметно. Продаја дужника заједно са његовом женом и децом означава отуђење од Бога, јер онај који је продат постаје слуга другог господара. Зар "жена" није и тело које је удружено с душом, а "деца" зла дела која су починила душа и тело? Господар заповеда да се тело преда Сатани на мучење, то јест, да се преда болести или демонском мучењу, док се "деца", то јест, учињена зла дела, предају на истјазане, слично као што Господ осуши руку која је украла или је учини непокретном деловањем демона. Видиш ли како су "жена", дакле тело, и "деца" која су зла дела, предани мучењу како би се дух спасао, тако да такав човек више не може да краде.

26-27. Но слуга тај паде и клањаше му се говорећи: Господару, причекај ме, и све ћу ти вратити. А господар се сажали на онога слугу, и пусти га и дуг му опрости. Видиш ли силу пока-јања и Божјег човекољубља. Слуга је, дакле, у покајању пао ничице пред господарем и престао са злоделима, јер онај који је упоран у злу није достојан опроштаја. Бог је у Свом човеко-љубљу слуги потпуно опростио дуг, иако он уопште није тражио потпуни опроштај, већ само продужење рока. Знај, дакле, да нам Бог даје и више него што тражимо, јер је толико Његово човекољубље да чак и оно што нам изгледа сурово, мислим на заповест да се слуга прода, Бог није изговорио у немилосрђу, већ у намери да заплаши слугу и подстакне га да Му се обрати у молитвеном вапају.

28-30. А кад изиђе слуга тај, нађе једнога од својих другара који му бијаше дужан сто динара, и ухвати га, и стаде давити говорећи: Дај ми што си дужан! Паде другар његов пред ноге његове и мољаше га говорећи: Причекај ме и све ћу ти вратити. А он не хтједе, него га одведе и баци у тамницу док не врати дуг.

Онај коме је малопре опростен дуг, излази на слободу и већ дави свога другара. Човек који је тако немилостив и неосетљив не пребива у Богу, већ је одступио од Бога и отуђио се од Њега. Толика је била нечовечност слугина да, иако му је опростен тако велики дуг (од десет хиљада таланата), он није био спреман да своме другару опрости и најмањи дуг (од сто ди-нара), па чак ни да му продужи рок и поред тога што је његов другар говорио оно исто што и он, подсећајући га тако на речи које су и њега самога спасиле: "Причекај ме и све ћу ти вратити."

31. Видјевши пак другари његови тај догађај, ожалостише се веома, и отишавши објаснише господару својему све што се догодило.

"Другари његови" су анђели који се овде јављају као мрзители зла и љубитељи добра. Они ово не говоре Господу зато што то Он није знао, већ како би ти научио да се анђели брину о нама и да негодују због наше нечовечности.

32-34. Тада га позва господар његов, и рече му: Зли слуго, сав дуг онај опростио сам ти, јер си ме молио. Није ли требало да се и ти смилујеш на свога другара, као и ја на те што се смиловах? И разгњеви се господар његов, и предаде га мучитељима док не врати све што му је дуговао.

Господар у своме човекољубљу суди слугу како би показао да опроштај бива повучен не због њега самог већ због округлости и неблагодарности његове. Којим га мучитељима предаје? Вероватно казним силама (таме) на вечно мучење. "Док не врати све што му је дуговао", значи да ће се мучити све до тада док не исплати сав свој дуг. Али, пошто он никада неће моћи да врати оно што је дужан, то јест, дужну и заслужену казну, вечно ће бити мучен (у паклу).

35. Тако ће и Отац мој небески учинити вама, ако не опростите сваки брату својему од срца својих сагрјешења њихова.

Није рекао "Отац ваш", него "Отац мој", јер су такви људи недостојни да имају Бога за Оца. Жели да од срца опростимо ближњима, а не само речима. Помисли само, колико је злопамћење зло кад је оно одвратило и Божји дар. Иако се Бог не каје због својих дарова, они ипак могу бити повучени.

НАПОМЕНА:

1. Од старина се преноси предање да је ово дете био Игњатије Богносац, који је касније као епископ Сирије мученички пострадао у Риму.
2. Уп. 1.Кор. 14:20
3. Угледајући се на Богочовека Христа, по Зигабену, људи еванђелске вере иду путем добровољног врлинског смиреноумља, путем богочовечанске смирености: они подвижништвом стичу оно што деца имају по својој природној безазлености.
4. Овде је реч о посебној врсти аскетског подвига, у коме подвижник свестан своје властите немоћи и човековог пада узноси молитву и вапај Господу.
5. Евтимије Зигабен каже: "Потребно је да долазе саблазни због постојања демона, али људи предани врлинама нису присиљени неопходношћу да праве саблазни, зато што је људима својствена слободна воља. Од нас не зависи да ли ће се саблазни јавити, али у потпуности зависи да ли ћемо их прихватити." (Ibid).
6. Реч "покарај", по речима Златоуста, значи овде: "подсети га на грех и испричај му све што си претрпео од њега. Урадиш ли то како треба, обавио си две ствари: извршио си своју дужност и приволео увредиоца на помирење." (Ibid; Homil. 60, 1; с. 584).
7. "И лекар", каже Св. Златоуст, "видећи да болест не престаје, не оставља болесника и не гневи се на њега, већ још више улаже труда. То исто и Спаситељ заповеда да овде чинимо," (Ibid.Homil. 60,1; с. 585). Свети Оци су сматрали човекомржњом и отпадништвом од божанске љубави када неко из тобожње љубави оставља брата неисправљеног у греху. Међутим, право да изваде "трун из ока брата својега" имају само они који су већ "извадили брвно из свога ока", дакле, они који су победивши своје страсти у стању да с љубављу прекоре ближњег, а да му тим прекором не нанесу још већу штету. Зато се присетимо незаборавних речи Св. Григорија Богослова: "Прво треба себе очистити, па затим очишћавати (друге); себе умудрити, па тако умудривати; сам постати светлост, па просвећивати; приближити се Богу, па (тек онда) друге приводити; осветити себе, па освећивати."
8. 5 Мојс. 17:6; 2 Кор. 13:1
9. Петар Га ово пита зато што су Јевреји имали у свом предању прописе колико се пута могла опростити увреда. Тако у талмуду налазимо следеће правило: "Човеку који сагреша против тебе, први пут опрости, други пут опрости, трећи пут опрости, али четврти пут не опрости." (Vavil. Joma, lib. LXXXVI, 2), уп. Ам. 1:3).
10. Тертулијан и Јероним овај број доводе у везу са речима у 1.Мојс. 4:24 где Ламех говори: "Кад ће се Кајин осветити седам пута, Ламех ће седамдесет и седам пута."
11. Талант је код Јевреја била мера за тежину. Талант сребра је вредео 45 килограма сребра, а талант злата 91 килограм злата. Дакле, реч је о изузетно великој и неисплативој вредности дуга.

*О браку, разводу и безбрачном животу, Исус благосиља децу,
о богатом младићу, о награди Апостолима за преданост Христу*

1-2. И кад сврши Исус ријечи ове, отиде из Галилеје, и дође у крајеве Јудејске преко Јордана.[1] И за њим иђаше народ многи и исцијели их ондје.

Опет иде у Јудеју како неверујући међу житељима Јудеје, не би имали изговора да кажу како код њих није долазио тако често као код Галилејаца. После поучења и беседе, следе чудеса. Тако и ми не треба само да поучавамо, већ и да деламо. Међутим, безумни фарисеји, видевши чуда, уместо да поверују, опет Га кушају. Послушај даље.

3-6. И приступивши му фарисеји да га кушају, и рекоше му: Је ли допуштено човјеку отпустити жену своју за сваку кривицу. А он одговарајући рече им: Нисте ли читали да је њих Творац од почетка створио мушко и женско?[2] И рекао: Због тога ће оставити човјек оца својега и матер, и прилијепиће се жени својој, и биће двоје једно тијело. Тако да нису више двоје, него једно тијело; а што је Бог саставио човјек да не раставља.

Каквог ли безумља! Мислили су да ће збунити Христа својим питањима, јер да је Он рекао да је допуштено отпустити жену из било којег разлога, могли би Му рећи: "Зашто си онда рекао да је не треба отпустити, осим због прељубе." [3] А да је рекао да није законито отпустити жену, оптужили би Га да учи противно ономе што је Мојсеј установио. Мојсеј је, наиме, одредио да човек може отпустити своју жену ако је омрзне, и без оправданог разлога. [4] Шта на то, дакле, одговара Христос? Он показује да је Бог, који нас је створио, од почетка установио једнобрачност, јер, "од почетка је Бог", каже, "саставио једног човека с једном женом, тако да није право да један човек узима више жена, нити да једна жена узима више мужева, већ треба да остану онако како су састављени од почетка и да се не растављају без разлога". Није рекао: "Ја сам их створио мушко и женско", како не би саблазнио фарисеје, већ неодређено говори: "Онај који их је створио." Толико је, дакле, Богу угодно

добро брачне заједнице да је женама допустио да оставе родитеље и да крену за својим мужевима. Али, зашто је у књизи Постања написано да је Адам рекао: "Зато ће оставити човјек оца својега и матер своју",^[5] када овде Христос каже да је то рекао Бог? Зато што је Адам говорио од Бога, и речи Адамове су уједно и речи Божје. Пошто су они тако постали једно тело, међусобно сједињени природном љубављу, није праведно да се муж раставља од жене, као што није праведно одсећи човеку део тела. Господ не каже: "Нека их Мојсеј не раставља", да их не би саблазнио, већ каже: "Нека их човек не раставља", показујући тако разлику између Бога који их је саставио и човека који их раставља.

7-9. Рекоше му: Што онда Мојсеј заповиједи да се даде књига отпусна и да се она отпусти? Рече им: Вама је Мојсеј допустио по окорјелости срца вашег да отпуштате жене своје; а из почетка није било тако. А ја вам кажем: Ко отпусти жену своју осим за прељубу, и ожени се другом, чини прељубу; и ко се ожени отпуштеницом чини прељубу.

Када су фарисеји видели да их је Господ ућуткао, били су принуђени да се позову на Мојсеја који наводно противречи Христу и кажу: "Зашто је Мојсеј заповедио да се жени даде отпусна књига и да се отпу-сти?" Тада Господ окреће оптужбу против њих и брани Мојсеја говорећи: "Мојсеј то није установио желећи да озакони оно што је противно Богу, већ због ваше покварености, како не бисте убијали своје прве жене с намером да у својој похоти узмете друге." Израиљци би у свом гневу и суровости убијали своје жене да су били присиљени да их задрже. Зато је Мојсеј и установио да се даде отпусна књига женама које су њихови мужеви омрзнули. "Али Ја вам кажем", продужује Господ, да као пре-љубницу треба отпустити ону жену која је учинила блуд, али онај који остави жену која није учинила блуд, узима удела у њеној прељуби ако се поново уда." Разуми и ово да "онај ко се сједини с Господом један је дух с Њим",^[6] и душа верника улази у брак са Христом. Сви смо постали са Њим једно тело и представљамо удове тела Христовог. Нико, дакле, не може раскинути такву заједницу, како Павле каже: "Ко ће нас одвојити од љубави Христове?" Оно, дакле, што је Бог сјединио ништа не може раставити, како каже Павле,^[7] ни човек, ни било које друго створење, ни анђели, ни поглаварства, ни силе.

10. Рекоше му ученици његови: Ако је тако човјеку са женом, није добро женити се.

Ученици су били смућени и зато говоре: "Ако су муж и жена сједињени да би били нераздвојни цели живот, и муж не сме отерати жену ако је она рђаве нарави, онда је боље не женити се. Лакше је, дакле, не женити се, и борити се против природних жеља, него ли трпети рђаву жену." Када кажу: "Ако је тако човеку са женом", мисле на нераскидиву супружанску заједницу. Неки то тумаче и на овај начин: "Ако је човеку тако, то јест, ако човек који незаконито отпусти своју жену изазива такав прекор и осуду, онда се није добро женити."

11. А он им рече: Не могу сви примити ту ријеч до они којима је дано.

Пошто су ученици рекли да је боље не ступати у брак, Господ говори да је девичанство велика врлина, коју сви не могу да сачувају, већ само они којима помаже Бог, јер речи: "Они којима је дано" овде се односе на оне којима помаже Бог.[8] Даје се, дакле, онима који то траже, јер Господ говори: "Тражите и даће вам се, јер сваки који тражи добија." [9]

12. Јер има ушкопљеника који су се тако родили из утробе материне; а има ушкопљеника које су људи ушкопили; а има ушкопљеника који су сами себе ушкопили Царства ради небескога. Ко може примити нека прими.

Мало је оних, каже, који постижу врлину девичанства. Неки су ушкопљеници од утробе мајке своје, другим речима, такви су по природи и не привлачи их телесно сједињење са женом, те живе у целомудрију без награде. Има и оних које су људи ушкопили.[10] Али, ушкопљеници који су сами себе ушкопили "Царства ради небеског" нису они који су себе осакатили, јер то заслужује проклетство, већ они који живе у уздржању. Ово разуми и на следећи начин. Ушкопљеник по природи јесте онај који нема природне наклоности према телесној љубави; од људи је ушкопљен онај који по савету људи одсеца пламен телесне пожуде; а сам је себе ушкопио онај који томе није научен од других, већ сам тежи целомудрености. Овај последњи је и нај-бољи, јер га не руководи други, већ сам себе руководи ка Царству небеском. Христос жели да својом слободном вољом живимо врлински, те каже: "Ко може примити нека прими", јер не захтева на силу девичанство, нити забрањује брак, али девичанство више цени.

13-15. Тада му приведоше дјецу да стави руке на њих, и да се помоли; а ученици им брањаху. А Исус рече: Пустите дјецу, и не браните им да долазе к мени, јер је таквих Царство небеско. И положивши на њих руке отиде оданде.

Мајке су доносиле своју децу да би их Христос благословио положивши Своје руке на њих. Али, пошто су стварале гужву, ученици "им брањаху" да приђу. Они су такође мислили да деца умањују Његово учи-тељско достојанство. Како би показао да су Му најмилији сми-рени, Христос им каже: "Пустите децу да долазе к Мени, јер је таквих Царство небеско". Није рекао "ових", већ "таквих", што значи да Царство небеско припада онима који имају простоту, безазленост и незлобивост. Зато, када будеш поучавао и неко ти приђе с простим дечјим питањима, прими и таквог и немој га одбити.

16-17. И гле, неко приступи и рече му: Учитељу благи, које добро да учиним да имам живот вјечни? А он му рече: Што ме зовеш благим? Нико није благ осим једнога Бога.

Младић[11] није дошао да искушава Христа, већ је хтео да нешто научи, будући жедан вечнога живота. Ипак, Христу прилази као простом човеку, па му Господ зато каже: "Што ме зовеш благим? Нико није благ осим једнога Бога." То значи, ако ме зовеш благим мислећи да сам један од учитеља, погрешно си, јер ниједан човек није добар сам по себи, зато што смо променљиви и лако одступамо, али и зато што је у поређењу са Божјом добротом људска доброта равца злоћи.

17-19. А ако желиш ући у живот држи заповијести. Рече му: Које? А Исус рече: Не убиј; не учини прељубу; не укради; не свједочи лажно; поштуј оца и матер; и љуби ближњега својега као себе самога.

Господ упућује младића на заповести Закона, како Јевреји не би могли да кажу да Он презире Закон. Шта се затим догодило?

20. Рече му младић: Све ово сачувах од младости своје; шта ми још недостаје?

Неки кажу да је младић био горд и хвалисав, јер како је могао да задобије љубав према ближњем, ако је био богат, пошто ниједан од оних који воли свога ближњега не може да буде богатији од њега. Други, опет, то разумеју на овај начин: "Претпоставимо", каже он, "да сам све ово сачувао. Шта ми још недостаје?"

21-22. Рече му Исус: Ако хоћеш савршен да будеш, иди и продај све што имаш и подај сиромасима; и имаћеш благо на небу; па хајде за мном. А када чу младић ријеч, отиде жалостан; јер имађаше многа имања.

"Све, дакле, што кажеш да си сачувао, постигао си јудејствујући (испуњавајући само слово Закона). Али, ако желиш да будеш савршен, то јест Мој ученик и хришћанин, иди и продај све што имаш и све раздај, ништа не задржавајући за себе под изговором да би стално могао да дајеш милостињу." Није му рекао "давај милостињу сиромасима", већ "подај" једном за свагда и наготуј. Али пошто има оних који дају милостињу, а притом воде живот пун сваке нечистоте, додаје: "Па хајде за мном", што значи: стеци и све друге врлине. Ипак, младић се ожалостио, јер иако је желео вечни живот и "земља" његовог срца беше дубока и плодна, гушило га је "трње" богатства, јер "имађаше", како каже, "многа имања". Онога човека који мало има, то мало ничим не спутава, док су окупи већег богатства много јачи. Док је разговарао с богатим младићем, Господ му је рекао да ће имати благо на небу јер је овај био среброљубив.

23-24. А Исус рече ученицима својим: Заиста вам кажем да је тешко богатоме ући у Царство небеско. И опет вам кажем: Лакше је камили проћи кроз иглене уши него ли богатоме ући у Царство Божје.

Док је човек богат и живи у изобиљу, а други немају чак ни оно што им је неопходно (за живот), неће ући у Царство небеско. Али, чим разда све своје богатство, тада више није богат и може слободно да уђе. За човека који има много богатства толико је немогуће да уђе у Царство небеско, колико је немогуће и камили да прође кроз иглене уши. Видиш, дакле, како је Христос прво рекао да је богатом тешко ући, док овде каже да му је то потпуно немогуће.[\[12\]](#) Неки говоре да "камила" није животиња, већ дебели конопац којим морнари везују своја сидра.

25-26. А кад то чуше ученици, чуђаху се веома говорећи: Ко се, дакле, може спасти? А Исус погледавши на њих рече им: Људима је ово немогуће, а Богу је све могуће.

Као човекољубиви, ученици ово не питају ради себе, јер су били си-ромашни, већ ради свих људи. Господ их, међутим, учи да не мере спасење људском слабошћу, већ силом Божјом. Ако се човек остави похлепе, све ће више раздавати сувишак, да ће на крају раздати и оно што му је неопходно и тако се спасити уз помоћ Божју.

27. Тада одговори Петар и рече му: Бто ми смо оставили све и за тобом пошли; шта ће, дакле, нама бити?

Иако изгледа да Петар није оставио нешто особито велико, пошто је био сиромаш, ипак треба да знаш да је заиста и он много оставио, јер се дешава да што мање имамо, то смо више за то везани. Петар је презрео свако светско уживање и природну љубав према родитељима, јер се са овим страстима^[13] не боре само богати већ и сиромашни људи. Шта му, дакле, одговара Господ?

28. А Исус им рече: Заиста вам кажем да ћете ви који пођосте за мном, у новом животу, кад сједне Син Човјечији на пријесто славе своје, сјести сами на дванаест пријестола и судити над дванаест племена Израилевих.

Зар ће они тамо заиста седети? Сигурно да неће. Господ жели да помоћу престола укаже на велику част која ће им бити дата. А да ли ће тамо седети и Јуда? Неће, јер Христос каже: "Који пођосте за Мном", што значи: "Који сте Ми остали верни до краја", а Јуда Му није био веран до краја. По другом тумачењу, Бог често обећава награду онима који су достојни. Али, ако се они промене и постану недостојни, као што је случај с Јудом, Он повлачи и награду. Слично је и с претњама. Господ често прети али не остварује претње, ако се покајемо. Под "новим животом"^[14] разуми Васкрсење.

29. И сваки, који је оставио кућу, или браћу, или сестре, или оца, или матер, или жену, или дјецу, или земљу, имена мога ради, примиће сто пута онолико, и наслиједиће живот вјечни.

Како неко не би помислио да се Христове речи односе само на ученике, Господ проширује своје обећање на све који буду тако чинили. Уместо са телесним сродницима, они ће бити у сродству и братству са самим Богом. Уместо њива, наследиће рај; уместо кућа од камена, небески Јерусалим; уместо мајки, часне старице; уместо очева, свештенике; уместо супруге, све побожне жене, али не у браку - не било тога - већ у љубави и духовном сродству. Господ нам не наређује да се само тек тако одвојимо од својих ближњих већ тек онда када нас они спу-тавају у побожности. На исти начин нас учи да презремо свој живот и тело, али не да убијамо себе, већ страсти. Видиш ли, како је Бог добар? Он не само да нам све ово даје већ нам обећава и вечни живот. Потруди се, дакле, и ти да продаш све своје "имање" и раздаш га сиромасима. А имање је: за гневљивца - гнев, за блудника - жеља за блудом, за злопамтљивца - злопамћење. Све то, дакле, продај и подај "сиромасима" - демонима, који оскудевају у сваком добру. Окрени своје страсти против узрочника страсти и тада ћеш стећи благо, то јест, Христа на својим "небесима", дакле, високо у своме срцу, јер у себи има небеса онај који је сам постао налик Богу небеском.

30. Али ће многи први бити посљедњи и посљедњи први.

Христос овде мисли на Јевреје и незнабошце, јер су Јевреји који су били први, постали последњи, док су незнабошци као последњи постављени на право место (јер су поверовали у Христа). Али, да би ти ово боље разумео, Господ казује следећу причу

НАПОМЕНА:

1. Господ је ишао из Галилеје у Јудеју преко Јордана, дакле заоблилазећи Самарију.
2. Евтимије Зигабен пише: "Бог је створио једног мушкарца и једну жену како би један муж имао само једну жену. Да је Он хтео да муж остави своју жену,

- а другу узме себи, то би испочетка створио многе жене, али пошто није створио многе, јасно је да Он хоће да се муж не разводи од своје жене". Ibid
3. Уп. Мт. 5:32
 4. Уп. 5 Мојс. 24:3
 5. 1 Мојс. 2:24
 6. 1.Кор. 6:17
 7. Рим. 8:38-39
 8. Грчки глагол овде дословно значи садејствовати, заједно деловати. Божја благодат и сила, дакле, садејсвују човековој вољи и труду. Господ речима: "... до они којима је дано", по Светом Григорију Богослову, "не искључује никога, јер се то даје свакоме који хоће, који се труди, подвизава". (Слово 2, Р.Г. т. 35, 172). Према томе, сваки хришћанин позван је на бестрашће, тј. Природно и богоздано стање људске природе, јер, како каже преподобни Отац Јустин Ћелијски: "бестрашће, и кроз њега обожење и охристовљење, и јесте циљ свих христочежњивих подвига хришћанинових на земљи". (Ibid, стр. 420).
 9. Мт. 7:7-8
 10. Ово је била честа појава у стара времена. На источњачким дворовима било је много евнуха, који су вршили разне дворске функције. Евнуси су били познати као чувари харема. (4.Цар. 9:32)
 11. Лука спомиње кнеза
 12. Препрека за спасење није у самом богатству, већ у себичном односу богатих људи према Христу и Еванђељу. По учењу Светих Отаца, грех не лежи у материји коју је Бог створио, већ у њеној злоупотреби и неправилном коришћењу. Авраам је био богат сребром и златом (1 Мој. 13, 2), али то богатство га није спречило да задобије Царство Небеско (Лк. 13, 28; Јн. 8, 56 и др.). Човек који поседује велико материјално богатство тешко може да љуби Бога целим срцем и сједини се са Њим, јер лако постаје поклоник свога блага. Безбрижност и љубав према Богу замењује непрестана брига о томе како сачувати и умножити своје богатство.
 13. Природна љубав према родитељима и сродницима постаје страст када је претежнија од љубави према Богу.
 14. Васпостављење првобитног и савршеног поретка који је постојао пре прародитељског пада, које су Јевреји очекивали у вези са доласком Месије, а хришћани очекују као Други долазак Христов и Васкрсење мртвих. Ова је реч у новом Завету употребљена још једино у Тит. 3:5.

Прича о посленицима у винограду, пут у јерусалим и треће предсказање страдања, молба мајке синова Зеведејевих и о првенству,

исцељење два јерихонска слепца

1-7. Јер је Царство небеско слично човјеку домаћину који ујутро рано изиђе да најми посленике у виноград свој. И погодивши се с посленицима по динар на дан, посла их у виноград свој. И изишавши око трећег часа,^[1] видје друге гдје стоје на тргу беспослени. И њима рече: Идите и ви у виноград мој, и што буде право даћу вам. И они отидоше. И опет изишавши око шестога и деветога часа, учини тако. А око једанаестог часа изишавши, нађе друге гдје стоје беспослени и рече им: Што стојите овдје цијели дан беспослени? Рекоше му: Јер нас нико не најми. Рече им: идите и ви у мој виноград, и што буде право примићете.

"Царство небеско" је Христос, који се уподобио човеку примивши на себе наше обличије.^[2] Још се назива "домаћином", јер је Он господар куће, то јест, Цркве. Христос је, дакле, изашао из наручја Очевог да најми посленике у "винуграду", то јест, у проучавању Писма и испуњавању заповести. Он такође унајмљује сваког човека да ради у винограду своје душе.^[3] Једнога унајмљује "ујутро", дакле, у дечјем узрасту, другог у "трећи час" - у младости. Трећег, опет, у "шести" и "девети час", када им је двадесет пет, тридесет година или више, или једноставно у доба зрелости. Последње унајмљује у једанаести час као старце, јер је много оних који су поверовали и у старим годинама. Ову причу можеш разумети и на други начин: „дан“ означава време у коме живимо, јер у њему радимо као у току дана. Господ је, дакле, позвао у "први час" оне који су живели у време Еноха^[4] и Ноја;^[5] у "трећи час" оне из времена Авраама; у "шести час" људе из времена Мојсеја; у "девети час" Пророке, а у "једанаести час", дакле, на крају времена, Господ је позвао незнабошце, који су били лишени сваког доброг дела. Њих нико није био унајмио, јер незнабошцима није био послан ниједан пророк.

8-16. А кад би увече, рече господар винограда приставу својему: Дозови посленике и подај им плату почевши од посљедњиј до првих. И дошавши који су око једанаестог часа најдољени, примише по динар. А кад дођоше први, помислише да ће више примити, и примише и они по динар. И примивши роптаху на домаћина, говорећи: Ево ови посљедњи један час

радише, па их изједначи са нама који поднијесмо тегобу дана и жегу. А он одговарајући рече једноме од њих: Пријатељу, не чиним ти неправду; ниси ли погодио са мном по динар? Узми своје па иди; а ја хоћу и овоме посљедњему да дам као и теби. Или зар ја нисам властан у своје чинити шта хоћу? Зар је око твоје зло што сам ја добар? Тако ће бити посљедњи први и први посљедњи; јер је много званих а мало изабраних.

"Вече" означава крај света. Дакле, на крају свако прима по један динар. "Динар" је благодат Светога Духа која преображава човека по лику Божјем и чини га заједничарем божанске природе. Они који су живели пре Христовог доласка више су се трудили, јер још није била побеђена смрт, нити ђаво савладан, него је још владао грех. Али ми, који смо благодаћу Христовом оправдани Крштењем, добијамо силу да побеђујемо нашег непријатеља ђавола, кога је Христос већ победио и савладао. Према првом тумачењу, они који су поверовали у младости имају пред собом већи труд него они који су поверовали у старости, јер младић, борећи се са страстима, мора да носи бреме гнева и огањ по-жуде, док старац живи у спокоју (јер су се његове страсти примириле). Ипак, сви су удостојени једног истог дара и благодати Светога Духа. Ова прича нас учи да се и у старости могуће покајати и задобити Царство небеско, јер је то "једанаести час". Светитељи не завиде онима који примају исту награду. Не било тога. Овде се, међутим, види да су блага која ће наследити праведници таква, да би чак и светитеље могла да подстакну на завист.

17-21. И полазећи Исус горе у Јерусалим узео насамом на путу Дванаесторицу ученика, и рече им: Ево идемо горе у Јерусалим, и Син Човјечији биће предан првосвештеницима и књижевницима; и осудиће га на смрт; и предаће га незнабошцима да му се ругају и да га шибају и разапну; трећи дан васкрснуће. Тада му приступи мати синова Зеведејевих са синовима својим клањајући му се и молећи га за нешто. А он јој рече: Шта хоћеш? Рече му: Реци да сједну ова моја два сина, један са десне стране теби, а један с лијеве стране теби, у царству твојему .

Синови Зеведејеви (Јаков и Јован), мислили су да ако Господ иде у Јерусалим да ће тамо завладати земаљским и пролазним царством, јер су Га често слушали да говори: "Идемо у Јерусалим". Будући побеђени људском слабошћу, наговорили су своју мајку^[6] да она умоли Христа, јер су се они плашили да Му сами јавно приђу. Зато Му и прилазе кришом, како то каже Марко,^[7] који пише да дођоше пред Њега Јаков и Јован, желећи да каже да су дошли тајно и насамом.

22. А Исус одговарајући рече: Не знате шта иштете. Можете ли пити чашу коју ћу ја пити и крстити се крштењем којим се ја крштавам? Рекоше му: Можемо.

Оставивши мајку, Господ се обраћа синовима, желећи да покаже како Му није непознато да су они наговорили своју мајку. Он им говори: "Не знате шта иштете", то јест, тражите оно што је велико и страшно и анђелским силама. Како би их одвратио од таквих помисли, предочава им опасности које их чекају. Поставља им питање не зато што није знао одговор већ да би они својим одговором спознали да су рањени гордошћу, те се потрудили да испуне своје обећање. Зато им каже: "Пошто нико не може да има удела у Моме Царству, ако не буде имао удела у Моме страдању, кажите ми да ли сте спремни да пострадате на исти начин као и Ја"? "Чашом" назива Своје страдање и смрт, истовремено показујући да је умрети лако као што је лако испити чашу вина. Зато и ми увек треба да будемо спремни на страдање. Овим такође показује да Он добровољно иде у смрт. Као што онога који испије чашу вина лако савлада сан, тако и онога који испије "чашу страдања" обузима смртни сан. Своју смрт назива "крштењем", јер њиме сви бивамо очишћени. Апостоли су, дакле, олако дали обећања, не знајући шта говоре, само да би добили оно што траже.

23. И рече им: Чашу, дакле, моју испићете и крштењем којим се ја крштавам крстићете се; али сјести мени с десне и с лијеве стране, није моје да дам, него којима је припремио Отац мој.

"Да ћете пострадати", то знам. Тако се и десило, јер је Јакова убио Ирод, а Јована је осудио Трајан због сведочења речи истине.^[8] "Али, да седнете (с десне и с леве стране), није Моје да дам, него онима којима је то припремљено", то јест, онима који се нађу да поред мученичког венца имају и све остале врли-не. Такви ће примити дар. Овај дар је припремљен онима који су се трудили, исто као што победничке венце у играма добијају само такмичари. Замислите да се одржава трка коју суди сам цар, те да онај који уопште није трчао приђе и каже судији: "Дај и мени венац, о судијо, иако се нисам такмичио!" Цар ће му свакако одговорити: "Није моје да ти без заслуге дам венац, јер он припада ономе за кога је припремљен", дакле, ономе који је трчао и победио. Зато и овде Христос каже: "Не могу вам дати на дар да седнете с десне стране Мога престола, јер то место припада онима који су се потрудили и за које је то место припремљено." Запитаћеш: "Да ли ће тамо уопште неко седети?" Знај добро да тамо нико неће сести. То место припада само божанској природи, јер коме је од анђела Бог икада рекао: "Седи мени с десне стране"?^[9] Господ је наине ово казао због њихове сумње, јер они су тражили да седну са десне и леве стране Господу не разумевши да је Онај, који им

је рекао да ће сести на дванаест престола, желео да покаже каквом ће славом бити овенчани за своје врлине.

24-28. А чувши то десеторица, расрдише се на та два брата. А Исус дозавши их рече: Знате да кнезови народа господаре њима и великаши владају над њима. Да не буде тако међу вама; него који хоће да буде велики међу вама, нека вам буде служитељ. И који хоће међу вама да буде први, нека вам буде слуга; као што ни Син Човјечији није дошао да му служе, него да служи и даде живот свој у откуп за многе.

Када су десеторица видела како је Христос прекорио двојицу браће, и сами су почели негодовати, показујући да је и њима стало до такве части. Будући још несавршени, Јаков и Јован су желели да се уздигну над осталом десеторицом, док су остали апостоли, опет, завидели двојици браће. Пошто су се десеторица апостола смутила чувши ове речи, Господ их позива и умирује самим Својим позивом пре него што им је ишта рекао. Синови Зеведејеви су, наиме, насамо говорили са Христом, одвојивши се одос талих. Сада км Господ свима заједно говори. Будући да је знао да је властољубље велики тиранин душе, те заслужује оштру казну, Христос их још више смирава упоређујући их са незнабошцима и неверницима који трче за пролазном славом. Он их посрамљује говорећи: "Други људи се хвале тиме што су кнезови и владари, јер је властољубље страст незнабожаца, међутим, моји ученици добијају част по своме смирењу које се огледа у томе да онај који жели да буде већи треба да служи онима који су му потчињени, што је знак крајњег смирења. Ја вам то сам показујем, јер сам Владар и Цар на небесима који се смирио и дошао да послужи вашем спасењу. Служићу вам до те мере да ћу и душу Своју дати за откуп многих", то јест, за све, јер "многи" означавају све људе.

29-34. И кад они излажаху из Јерихона за њим пође народ многи. И гле, два слијена сјеђаху крај пута, и чувши да Исус пролази повикаше говорећи: Помилуј нас Господе, сине Давидов. А народ им пријеђаше да ућуте; а они још већма повикаше говорећи: Помилуј нас Господе, сине Давидов! И ставши Исус дозва их и рече: Шта хоћете да вам учиним? Рекоше му: Господе да се отворе очи наше. И смилова се Исус, и дотаче се очију њихових, и одмах прогледаше очи њихове, и отидоше за њим.

До слепаца су биле дошле гласине о Господу, и зато, када су чули да пролази путем, искористили су прилику, поверовавши да је Исус од семена Давидова по

телу и да их може исцелити. Њихова вера је била толико јака да нису ућутали ни онда када су им претили, већ су још гласније повикали. Зато их Он не пита да ли имају вере, већ одмах шта желе, како нико не би помислио су једно желели, а Он им друго дао. Господ показује да нису викали да би добили сребрењак, већ да буду исцељени. Својим додиром их исцељује како бисмо и ми научили да је сваки уд Његовог светог тела животворни уд Божји. Иако Лука и Марко помињу само једног слепца, они, ипак, не противрече Матеју, јер су поменули оно што су сматрали важнијим. Друго објашњење јесте да Лука говори како је Христос исцелио једног слепца пре него што је ушао у Јерихон, док Марко помиње друго исцелење, када је Господ већ изашао из града. Да би сажео причу, Матеј у једном догађају обухвата оба случаја.

Под "слепцима" разуми незнабошце које је Господ исцелио уз пут, јер Он није био дошао ради незнабожаца, већ ради синова Израилевих. Као што су слепци по чувењу сазнали за Исуса, тако су и незнабошци по чувењу поверовали. Они који су претили слепцима, говорећи им да не помињу име Исусово јесу цареви-прогонитељи (хришћана). Они су покушали да ућуткају Цркву, али је Она још гласније исповедала име Христово. Зато је и исцељена и још јасније гледа светлост истине и иде за Христом подражавајући Му својим животом.

НАПОМЕНА:

1. По јеврејском бројању то је девет часова ујутро; и даље: шесте час је подне, једанаести час је пет сати после подне. Пошто су часови одбројавани од изласка до заласка сунца, један час је, у зависности од доба године, трајао од 59-70 минута.
2. Уп. Рим. 8:3
3. Ориген је сматрао да "виноград" представља Цркву Божју, а оно што је ван винограда јесте оно што је ван Цркве. Златоуст је под виноградом разумевао "наредбе и заповести Божје."
4. 1.Мојс. 5:18-24
5. 1 Мојс. 7:8
6. Неки тумачи сматрају да је мајка синова Зеведејевих била Саломија, сестра Пресвете Богородице. И тога следи да су Јаков и Јован били Исусови рођаци. Саломија је, иначе, била међу женама које су ишле за Христом у Галилеји и служиле Му. (уп. Мт. 27:56; Мк. 15:41).

7. Мк. 10:35
8. Апостола Јакова, који је био први јерусалимски епископ, Јевреји су бацили са врха храма и потом га дотукли моткама. Апостол Јован је протеран у време цара трајана на острво Аптмос, где је написао књигу Откровења.
9. Јев. 1:12; Пс. 110:1

Христов улазак у Јерусалим, изгон трговаца из храма, неплодна смоква,

о власти Христовој, прича о двојици синова и злим виноградарима,

о угаоном камену

1-5. И кад се приближише Јерусалиму и дођоше у Витфагу према Маслинској гори, онда Исус посла два ученика говорећи им: Идите у село што је према вама, и одмах ћете наћи магарицу привезану и магаре с њом; одријешите је и доведите ми. И ако вам ко рече што, кажите да они требају Господу; и одмах ће их послати. А ово је све било да се испуни што је казано преко пророка који говори: Кажите кћери Сионовој: Ево Цар твој иде теби кротак, и јаше на магарици, и магарету, младунчету товарне животиње.

Господ је сео на магарицу не због неке друге потребе, него да би испунио пророштво и показао нам како треба да будемо смирени. Управо зато није сео на оседланог коња већ на неугледну магарицу. Он испуњава пророштво^[1] и у дословном и у пренесеном смислу: у дословном смислу, зато што је сео на магарицу, што су сви могли да виде, а у пренесеном смислу зато што је сео на магарицу која означава натоварене Јевреје, и на магаре, то јест, на дивље и непокорне незнабошце.^[2] Магарица и магаре су били везани уздом својих грехова. Двојица (апостола) су послани да их разреше: Павле незнабошцима и Петар обрезанима, дакле, Јеврејима, као што нас све до данашњег дана од наших грехова разрешују апостолске посланице и Еванђеље. Христос кротко долази, јер у Свом првом доласку није дошао да суди свету, већ да га спасе. Док су други јеврејски цареви били грамзиви и неправедни људи, Христос је био кротки цар.

6-7. А ученици отидоше, и учинише како им заповједи Исус. Доведоше магарицу и магаре, и метнуше на њих хаљине своје, и усједи на њих.

Док Лука и Марко спомињу само магарца, Матеј говори о магарици и њеном младунчету. Ипак, они један другом не противрече, јер када су довели магаре, за њим је дошла и његова мајка. Сео је "на њих", не на обе животиње, него на прострте хаљине. Или, по другом тумачењу, сео је најпре на магарицу, а затим на

магаре, јер је најпре живео у јеврејској заједници, а потом дошао међу незнабожачке народе.

8-9. А народ веома многи простираше хаљине своје по путу, а други резаху грање од дрвећа и простираху по путу. А народ, који иђаше пред њим и за њим, викаше говорећи: Осана Сину Давидову! Благословен који долази у име Господње! Осана на висини.

У дословном значењу, простирање хаљина израз је великог поштовања, као што ношење (палминих) грана показује празнично расположење. Али, у пренесеном смислу ра-зуми да су апостоли најпре положили на магаре своје "хаљине", које су њихове врлине, и тек онда је Господ сео на њих. Душа, дакле, неће моћи понети Господа на себи докле се год претходно не украси апостолским врлинама. "Народ који иђаше пред Њим" су пророци који су живели пре Христовог оваплоћења, док су "они који су ишли за Њим", мученици и учитељи (из каснијих времена). Они простиру своје хаљине по путу, то јест, покорављају тело духу, јер "хаљина" представља тело које је покров душе. Хаљине су, дакле простирали по путу, а "пут" је сам Христос, јер Он каже: Ја сам Пут, Истина и Живот".[3] Дакле, докле год човек не "простре своје хаљине по путу", то јест, докле не смири своје тело и остане на путу који је Христос, уклањајући се од јереси, неће моћи да понесе Господа на себи. За речи "Осана" кажу да означавају "песму" или "псалом". Други опет тачније говоре да то значи "Спаси (нас) сада".[4] "Онај који долази" је сам Господ чији су долазак Јевреји одавно очекивали. Зато Јован Претеча говори: "Ти си Онај који долази" што значи "Онај, чији долазак очекујемо". Осим тога, Господ се назива "Оним који долази", јер се сваки дан може очекивати Његов долазак." Према томе, сваки од нас мора стално да с надом очекује и да се спрема за крај света и долазак Господњи.

10-11. И кад он уђе у Јерусалим, узбуни се сав град говорећи: Ко је то? А народ говораше: Ово је Исус, Пророк из Назарета Галилејскога. Народ, као прост и безазлен, није осећао злобу према Христу, иако тачно није разумевао ко је Он. Зато Га сада и зову "Пророком". Али, пошто је реч "пророк" употребљена са одређеним чланом, може се разумети да народ говори о "дуго очекиваном Пророку" за кога је Мојсеј рекао: "Пророка ће вам Господ подигнути".[5] Они, дакле, нису рекли: "Ово је (неки) пророк већ "Ово је (онај) Пророк, то јест Онај кога су с надом чекали.

12-13 И уђе Исус у храм Божији, изгна све који продаваху и куповаху по храму, и испремета столове оних што мијењаху новце, и клупе оних што

продаваху голубове. И рече им. Написано је:[6] Дом мој дом молитаве нека се зове; а ви начинисте од њега пећину разбојничку.

Као господар куће, то јест Храма, Господ је избацио трговце, показавши да све што припада Оцу Његовом припада и Њему самом. То је учинио у Својој бризи за благољепије Храма, али и зато да би показао да ће жртве бити промењене. Истеравши телад и голубове, предска-зао је на тај начин да више неће бити потребна жртвоприношења закланих животиња, већ молитве, јер је, како каже: "Дом Мој, дом молитве, а ви начинисте од њега пећину разбојничку", пошто у разбојничким пећинама бивају покољи и крвопролића. Храм је такође назвао "пећином разбојничком" због оних који су се бавили преваром, куповином и продајом. Назива га тако и због тога што је похлепа разбојничка страст. Мењачи новца добили су назив по "коливосу", врсти ситног новца, као што ми имамо оволе и сребрењаке.[7] "Продавци голубова" су и они који продају црквене чинове,[8] јер продају благодат Светога Духа (који се јавио у виду голуба).[9] Такви бивају избачени не само из вишњег већ и из земаљског Храма, пошто су недостојни да служе олтару. И ти пази да од "храма Божјег", свога ума, не начиниш "пећину разбојничку", то јест обиталиште демона. Наш ум ће постати "пећина" уколико будемо држали у срцу своје среброљубиве помисли о продаји, куповини и сакупљању новца, па макар то били и најмањи новчићи (коливи). И храм нашега тела ће постати "разбојничка пећина" ако будемо куповали и продавали "голубове", то јест, духовно учење и мисли (ради материјалне добити).

14. И приступише му хроми и слијепи у храму, и исцијели их.

Исцељујући болесне, Христос показује да је Бог и да с правом користи своју власт да истера недостојне из Свога дома. Из овога се јасно види да су Јевреји који су приносили животињске жртве по Закону били истерани, а у Храм су ушли слепи и хроми незнабошци и били исцељени.

15-16. А кад видјеше првосвештеници и књижевници чудеса која учини, и дјецу гдје вичу у храму и говоре: Осана Сину Давидову, расрдише се. И рекоше му: Чујеш ли шта ови говоре? А Исус им рече: Да! Зар нисте никада читали: Из уста дјеце и одојчади начинио си себи хвалу?

Када су фарисеји видели да деца Христу певају Давидову песму, коју је пророк посветио Богу,[10] викали су разгневно на Исуса прекоревајући Га што допушта да Му певају песму која приличи само Богу. Али, Господ, да би заштитио децу каже: "Да! Ја не само да нећу да прекорим оне који Ме тако хвале већ привођим и пророка (Давида) за сведока, како бих показао да сте ви незналице и завидљивци." "Зар нисте", говори им, "прочитали речи: Из уста деце и одојчади начинио Си Себи хвалу?"[11] "Начинити хвалу" значи устројити савршену и достојну песму, иако деца и одојчад изгледају несавршена и незрела у своме узрасту. Заправо, ове речи нису ни говорила деца, већ је кроз њихова уста говорио сам Дух Свети користећи их као Своја оруђа. Зато и каже: "из уста деце", показујући да то нису биле речи из њиховог ума, већ је само њихова уста покретала благодат Божја. Овим је Господ предсказао да ће Га благосиљати незнабошци, који су по уму били "деца и одојчад". Ово је била и утеха за апостоле, јер ће се и њима дати реч Божја иако су били прости и неуди. Ако, дакле, и ти будеш "злбом детињом",[12] будући незлобив, и хранио се духовним млеком божанских речи, бићеш удостојен да певаш хвалу Богу.

17. И оставивши их изиђе напоље из града у Витанију и заноћи ондје.

Христос их напушта као недостојне и одлази у Витанију, која у преводу значи "кућа послушности". Одлази, дакле, од оних који су непослушни онима који су Му послушни и настањује се код њих, јер каже: "Уселићу се у њих и ходићу међу њима".[13]

18-20. А ујутро враћајући се у град огладње; и угледавши смокву једну крај пута дође њој, и не нађе на њој ништа осим лишћа,[14] и рече јој: Да никада не буде од тебе рода до вијека и одмах усахну смоква. И видјевши то ученици дивеше се говорећи: Како одмах усахну смоква.

Господ је често чинио чуда и она су увек била на добро и корист људи, јер ниједно чудо није учинио да би некога казнио. Ипак, како не би помислили да Он није у стању да казни, овде показује и ту способност, али не примењујући је, будући човекољубив, на људима већ на дрвету, као што је то раније учинио са крдом свиња. Учинио је да дрво усахне како би уразумио људе. Ученици су с правом били зачуђени, пошто смоква у себи има доста течности. Зато је и чудо било још веће, јер је она одмах усахнула. "Смоква" означава и јеврејску синагогу која има само "лишће", дакле, видљиво слово Закона, али не и плод Светога Духа. Међутим, и сваки човек који се преда сластима земаљскога живота сличан је овој смокви, јер

такав нема духовног плода да би дао Христу када огладни, већ само лишће које вене и опада као пролазна маштања овога света. На таквог се односи проклетство, јер Христос каже: "Идите од мене проклети у огањ." [15]Такав ће човек усахнути као смоква, пржен у пакленом огњу, и његов језик ће се осушити као језик онога богаташа (у причи о убогом Лазару).[16]

21-22. А Исус одговарајући рече им: Заиста вам кажем: Ако имате вјеру и не посумњате, учинићете не само оно што се зби са смоквом, него и гори овој ако речете: Дигни се и баци се у море, догодиће се. И све што узиштете у молитви вјерујући, добићете.

Велико је обећање које Христос даје својим ученицима. Обећава им да ће премештати горе, само ако не посумњају. Све што будемо тражили, непоколебљиво верујући у силу Божју, примићемо. "Да, али ако затражим нешто што ми није на корист, и неразумно будем веровао да ће ми то Бог дати, да ли ће ми то Господ услишити?" Како ће човекољубиви Бог испунити моју некррисну молбу? Слушај добро, када чујеш о вери, треба да разумеш да то није неразумна вера, већ права вера. Исто тако, под правом моливом сматрај једино молитву којом се тражи оно што нам је на (духовну) корист, јер нам је такву молитву, уосталом, Господ и предао говорећи: "Не уведи нас у искушење и избави нас од злога" и тако даље. Затим, обрати пажњу на речи: "и не посумњате". Како може човек који је нераздвојиво сједињен са Богом и једно је с Њим, тражити нешто што му није на (духовну) корист? Према томе, ако останемо у заједници са Богом и потпуно Му предани, тражићемо само оно што је на корист и то ћемо добити.

23-27. И кад уђе у храм стаде учити, приступише му првосвештеници и старјешине народне говорећи: Каквом влашћу то чиниш? И ко ти даде ту власт? А Исус одговарајући рече им: И ја ћу вас упитати једну ријеч, коју ако ми кажете, и ја ћу вама рећи каквом влашћу ово чиним. Крштење Јованово откуда бијаше? С неба, или од људи? А они размишљаху у себи говорећи: Ако кажемо: с неба, рећи ће нам: Зашто му, дакле, не вјеровасте. Ако ли речемо: од људи, бојимо се народа; јер сви Јована држе за пророка. И одговарајући Исусу рекоше: Не знамо. Рече и он њима: Ни ја вама нећу казати каквом влашћу ово чиним.

Пуни мржње што је истерао трговце из Храма, учитељи Закона пришли су и упитали Га отприлике овим речима: "Ко си ти да истерујеш из Храма оне који тамо раде? Да ниси можда свештеник? Али, ти немаш свештенички чин. Можда си цар?"

Али, ти ниси' ни цар, па чак и да јеси, не би имао власт да тако чиниш, јер ни царевима није дозвољено да у Храму раде такве ствари." Овако су говорили Господу, јер да је Он казао: "Ово радим по Својој власти", они би Га оклеветали као побуњеника зато што говори да Сам има власт. Да је рекао да то чини Божјом влашћу, одагна би од Њега мноштво народа које Га је славило као Бога, говорећи им: "Гледајте, Он није Бог и све ово чини Божјом влашћу, као слуга." Како, дакле, одговара Христос, који је истинска Премудрост Божја? Он хвата јеврејске мудраце у њиховом лукавству, те их исто пита за Јована; јер ако кажу да је проповед Јованова с неба, наћи ће се као богоборци, будући да је нису прихватили. Ако, опет, кажу да је од људи, нашли би се у опасности од народа, јер су сви Јована држали за пророка. Овим примером нам Господ показује да онима који нас питају са злобном намером не треба одговарати, јер ни Он није одговорио Јеврејима који су Га питали са лукавством, иако је то могао учинити. Истовремено, можемо научити да није хришћански хвалити себе пред другима, јер је и Господ могао да каже којом влашћу чини све ово, а ипак није рекао, да не би изгледало да се хвали (пред Јеврејима).

28-32. А шта вам се чини? Човјек неки имаше два сина, и дошавши првome рече: Синко, иди данас ради у винограду моме. А он одговарајући рече: Нећу! И послије се раскаја и отиде. И приступивши другome рече тако исто. А он одговарајући рече: Хоћу, господару! И не отиде. Који је од ове двојице извршио вољу очеву? Рекоше му: Први. Рече им Исус: Заиста вам кажем да ће цариници и блуднице прије вас ући у Царство Божје. Јер вам дође Јован путем праведним, и не вјеровасте му; а цариници и блуднице повјероваше му; а ви видјевши то, не раскајасте се затим да му вјерујете.

Господ нам овде показује две врсте људи. Први од њих су Јевреји који су од почетка обећавали говорећи: "Учинићемо све што нам каже Господ и бићемо му послушни."^[17] Друга врста људи су они који нису одмах послушали, као што су блуднице и цариници, али исто тако и народ незнабожаца, који од почетка нису хтели да послушају вољу Божју, али су се касније покајали и постали послушни. Видиш ли пре мудрости Божје? Није им одмах у почетку рекао: "Цариници и блуднице су бољи од вас", већ их је најпре навео да признају да је од двојице синова оцу био послушнији онај који је испунио његову вољу. А када су се они с тим сложили, наставио је даље рекавши им: "Јован је дошао путем праведним, то јест, живео је врлинским и беспрекорним животом, и ви не можете да кажете да је у његовом животу било ишта порочно, а ипак су га блуднице послушале, а ви нисте. Зато ће "ићи пред вама", то јест, ући ће пре вас у Царство небеско. Потрудите се и ви да поверујете како би за њима ушли у Царство". Ако не поверујете, уопште нећете ни ући (у Царство небеско). И данас многи обећавају Богу, своме Оцу, да ће постати монаси или свештеници и да ће живети врлинским животом, али после занемарују своје обећање. Други, међутим, нису ни обећали да ће водити монашки

или свештенички живот, а ипак живе врлински попут свештеника и монаха. Дакле, послушни синови су они који живе врлинским животом, иако ништа нису обећали.

33. Другу причу чујте: бијаше човјек домаћин који посади виноград, и огради га плотом, и ископа у њему пивницу, и са-гради кулу, и даде га виноградарима, и отиде. [18]

Господ Јеврејима говори и другу причу како би им показао да се нису покајали и постали бољи, иако их је Бог удостојио Своје велике бриге и пажње. "Човек домаћин" је сам Господ, који Себе у Свом човекољубљу назива "човеком". "Виноград" је јеверејски народ који је Господ засадио на обећаној земљи, јер каже: "Одвешћеш их и посадићеш их на гори светој Својој." [19] "Плот" је Закон који им није дозвољавао да се мешају са незнабошцима, или свети анђели који су чували Израиљ. "Пивница" [20] је жртвеник, а "кула" (јерусалимски) Храм. "Виноградари" су учитељи Закона: фарисеји и књижевници. Домаћин Бог је, дакле, отишао и није им више говорио из "стуба од облака". [21] Одлазак Божји је Његово дуготрпење, јер када је Господ дуготрпељив и не жури да узврати онима који чине неправду, изгледа као да спава или је отишао негде далеко.

34-39. А када се приближи вријеме бербе, посла слуге своје виноградарима да приме плодове његове. И виноградари, похватавши слуге његове једнога избише, а једнога убише, а једнога камењем засуше. Опет посла друге слуге, више него прије, и учинише им тако исто. А најзад посла им сина својега говорећи: Постидјеће се сина мојега. А виноградари видјевши сина рекоше међу собом: Ово је насљедник; ходите да га убијемо, и да присвојимо насљедство његово. И ухватише га, па изведоше напоље из винограда, и убише.

Време бербе се приближило у доба Пророка, јер су "слуге" које је Бог послао били пророци. Они су на разне начине пострадали од "виноградара", то јест, тадашњих лажних пророка и учитеља. Једне су избили, као пророка Михеја кога је Седекија ударио у вилицу; [22] друге побили, као Захарију (оца Претечиного), убијеног између Храма и жртвеника; [23] а неке су каменовали, као Захарију, сина првосвештеника Јодаја. [24] Напоследку је послан сам Син Божји, који се јавио у телу. Бог каже: "Постидеће се Сина Мојега", не зато што није знао да ће Га убити већ да би показао како би ваљало да поступи, јер су били дужни да барем испоштују достојанство сина ако су већ побили слуге. Међутим, виноградари су га угледали и рекли: "Ово је наследник; ходите да га убијемо," као што су и Јевреји

(касније) говорили: "Ово је Христос" и распели Сина Божјег. Извели су га ван винограда јер је Господ наш Исус Христос распет ван града.[25] Пошто смо већ рекли да "виноград" означава јеврејски народ, Господа су распели фарисеји, зли виноградари, ван "винограда", то јест, мимо воље простог и безазленог народа.

40-41. Када, дакле, дође господар винограда шта ће учинити виноградарима оним? Рекоше му: Злочинце ће злом смрћу погубити, а виноград ће дати другим виноградарима, који ће му давати плодове у своје вријеме.

На које се овде време мисли? Да ли на време другог доласка Господњег? Изгледа да се и тако може разумети, мада је боље да ове речи схватимо на следећи начин: "господар винограда" је Бог Отац. Он је послао Свога Сина кога су Јевреји убили. Када, дакле, Он дође, то јест, када погледа на безакоње које су Јевреји починили, тада ће "злочинце злом смрћу погубити" пославши на њих римску војску,[26] а Свој "виноград", дакле Свој народ, даће другим "виноградарима" - апостолима и учитељима. Разуми да "виноград" означава и божанска Писма, у којима је "плот" слово, а ископана "пивница" дубина Духа. "Кула" је узвишено богословско учење. Дакле, ова Писма су најпре имали "зли виноградари", фарисеји, а Бог их је предао нама, „добрим виноградарима" који их добро обрађујемо. Они су убили Господа "ван винограда", то јест, и поред онога што је о Христу говорило (старозаветно) Писмо.

42-44. Рече им Исус: Зар нисте никада читали у Писму: Камен који одбацише зидари, он постаде глава од угла; то би од Господа и дивно је у очима нашим. Зато вам кажем да ће се од вас узети Царство Божје, и даће се народу који доноси плодове његове. И ко се спотакне о овај камен, разбиће се; а на кога он падне, сатрће га.

"Камен" означава' самога Христа, док су "зидари" јеврејски учитељи који су Га одбацили као непотребног, говорећи: "Ти си Самарјанин и у теби је демон." [27] Али, када је Он васкрсао из мртвих постављен је као "глава од угла", то јест постао је Глава Цркве која обједињује Јевреје и незнабошце у једној вери. Као што камен постављен у углу грађевине повезује у једну целину један зид са оним који се од њега наставља, тако је и Христос све сјединио и повезао у једној вери. Овај "угаони камен" је чудесан и дело је Господње.[28] Дакле, Црква која нас повезује и сједињује у једној вери јесте дело Господње које је достојно великог дивљења јер је добро саграђена. Она је чудесна и због тога што је осведочена чудесима и чудесно. Од Јевреја је, дакле, узето "Царство Божје", односно заједница коју су они имали с

Богом, и дата је онима који су поверовали. Они који се спотакну о овај "камен"[\[29\]](#) и саблазне се о Христа биће "разбијени" при другом доласку Господњем, иако су још и овде расејани по целој васељени, као што сада видимо да је случај с несрећним Јеврејима. То и значе речи: "сатрће га", то јест расејаће га (по целом свету).

45-46. И чувши првосвештеници и фарисеји приче његове разумјеше да о њима говори. И настојећи да га ухвате, побојаше се народа, јер га држаху за пророка.

Видиш ли још једном како народ, безазлен и незлобив, иде за истином, док учитељи Закона чине зло. Јевреји све до данашњег дана желе да ухвате Исуса, али не успевају да га ухвате нити да га разумеју, јер ће прихватити Антихриста[\[30\]](#) и њему ће се поклонити. А Христа неће примити, то јест, разумети.

НАПОМЕНА:

1. Зах. 9:9; Ис. 62:1
2. Уп. 1. Мојс. 49:10-11
3. Јн. 14:6
4. Реч је о месијанским речима хвале узетим из 118. псалма из тзв. великог Халела (Пс. 113-118). С временом су код Јевреја ове речи изгубиле своје првобитно значење и добиле су значење нашег "ура", "живео" (код Грка и Римљана постојали су одговарајући узвици).
5. 5 Мојс. 18:18
6. Уп. Ис. 56:7; Јер. 7:11
7. Новац из времена Светог Теофилакта.
8. Слично алегоријско тумачење оставио нам је и Иларије, који каже да "голубови" означавају Духа Светога а "клубе" свештеничке столице (катедре). "Према томе", каже он, "Господ је испреметао столице оних који тргују даром Светога Духа". (Ennaratio in Matth. P.L. t.9). Продаја црквених чинова за новац назива се "симонија", по Симону Магу који је тражио од

Апостола Петра да му за новац подари власт да рукоположењем предаје благодат Духа Светога (Д.Ап. 8:18-23).

9. Мт. 3:16
10. Пс. 118:26
11. Пс. 8:3
12. 1 Кор. 14:20
13. 2 Кор. 6:16
14. У пролеће смоква цвета и замеће плодове пре него што се на њој појаве листови. Када је Исус видео лишће на смоквином дрвету са правом је очекивао на њој плод. Очигледно је да је смоковница била неплодна.
15. Мт. 25:41
16. Лк. 16:19-31
17. 2 Мојс. 24:3
18. Уп. Ис. 5:1-7
19. 2 Мојс. 15:17
20. Посуда у којој се гњечи грозђе, преса.
21. 2 Мојс. 13:21
22. 3 Цар. 22:24
23. Види Теофилактово тумачење на Мт. 23:35-36
24. 2 Дн. 24:21
25. Место Христовог распећа, Голгота, у Христово време се налазила изван градских зидина.
26. Од 66. год. после Христа, Јевреји су устали против римске управе у Палестини. Римска војска под командом императора Веспасијана и Тита је убрзо је напала Јевреје и освојила Јерусалим 70. године. Тада је до темеља разрушен и спаљен јерусалимски храм.
27. Јн.8:48
28. Пс. 118:22-23
29. Уп. Ис. 8:14,15 и Дан. 2:44
30. Лажни пророк који ће се појавити у последњим данима пред Други долазак Господњи. Сама реч означава онога који се противи Христу, али и онога који се поставља уместо Христа (анти - значи и против и уместо). (уп. 1.Јн. 2:18-22; 4:3; 2 Јн. 7; 2 Дн. 7:8-7; 7: 11, 13-14; Отк. 13:1-4; 11-12; 16-17; 14:9-11; 19:20; 20:10, итд.)

Прича о свадби царева сина, Богу Божје, цару царево,

о васкрсењу мртвих и највећој заповести, Христос Давидов син и Господ

1-7. И одговарајући Исус опет им рече у причама говорећи: Царство небеско је као човјек цар који начини свадбу сину своме. И посла слуге своје да зову званице на свадбу; и не хтједоше доћи. Опет посла друге слуге говорећи: Кажите званицама: Ево сам објед свој уготовио, јунци моји и храњеници поклани су, и све је готово: дођите на свадбу. А они не маривши отидоше, овај у поље своје, а онај у трговину своју; А остали ухватише слуге његове, изружише их, и побише. И кад то чу цар онај, разгњеви се и пославши војску своју погуби крвнике оне и град њихов запали.

И ова прича као и она о виноградарима говори о непослушности Јевреја. Међутим, док се тамо говори о Христовој смрти, овде је реч о свадбеној радости која представља Васкрсење. Ипак, овде су се Јевреји показали као већи преступници него у претходној причи, јер су виноградарци побили оне који су од њих тражили плодове, док људи у овој причи убијају оне који их позивају на свадбу. Бог се овде упоређује са "човеком царем", јер се Он не показује у Својој божанској природи, већ онако како Му приличи да се покаже пред људима. Када ми као људи умиремо, будући подложни људским манама, Бог нам се јавља као човек, а када живимо "као богови", тада и "Бог стаје у сабору богова".[1] Када живимо као звери и Он за нас постаје оштар као пантер, медвед или лав. Бог, дакле, начини свадбу своме Сину како би Га сјединио са сваком благообразном душом, јер је "женик" Христос, а "невеста" Црква и душа човекова. Слуге које су прве послане јесу Мојсеј и остали са њим које Јевреји нису послушали, већ су гневили Бога четрдесет година у пустињи, не хотећи да прихвате реч Божју и духовну благодат. Затим су послане друге слуге, Пророци, али неке од њих Јевреји су побили, као пророка Исаију,[2] док су друге намучили, као Јеремију, баченог у јаму пуну смрадних глиба.[3] Они који су били умеренији само су одбили позив; један је отишао у "поље своје", што ће рећи, определио се за живот у телесним појудама и сластима, јер "поље своје" означава тело; други је отишао у "трговину своју", то јест путем среброљубивог живота, пошто су трговци најпохлепнији за зарадом. Прича, дакле, показује да они који одбијају да оду на духовну свадбу и одбацују сједињење са Христом и духовно наслађење, то чине најчешће због телесног уживања или због страсти среброљубља. У овој причи каже се да је припремљен "обед", а на другом месту (код Луке) спомиње се "вечера".[4] То није речено без разлога. "Вечером" се назива зато што се свадбена свечаност у последњим временима показала у савршеном

облику, дакле предвече, на крају времена, док Матеј спомиње "обед" желећи да покаже да је ова тајна и у претходним временима откривана, мапа само пелимично. Јунци и храњеници су Стари и Нови Завет. "Јунци", представљају Стари Завет који је налагао приношење животињских жртава, док Нови представљају "храњеници", то јест, пшеницом угојена телад, јер сада приносимо хлебове као истинске "храњенике" на жртвеник, пошто се хлебови праве од пшенице. Бог нас, дакле, позива да једемо храну и Старог и Новог Завета. Када видиш да неко јасно тумачи божанске речи, знај да он храни оне који Га слушају "пшеничним јестивима", то јест, простије душом мудри учитељ храни духовним хлебом. Сигурно се питаш, како им каже да позову "позване", јер ако су позвани, зашто их опет зове? Знај, дакле, да је сваки од нас по природи позван на добро, јер нас позива реч унутрашњег учитеља душе (разума). Али, Бог шаље напоље учитеље да позову и оне који су природно позвани речју Божјом. Цар је напослетку послао римску војску и уништио непослушне Јевреје, те спалио њихов град Јерусалим, како пише истинољубиви Јосиф.[5]

8-10. Тада рече слугама својим: Свадба је готова, а званице не бјеху достојне. Идите, дакле, на раскршћа и кога год нађете позовите на свадбу. И изишавши слуге оне на путеве, сабраше све које нађоше, и зле и добре; и напуни се свадбена дворана гостију.

Пошто их старије слуге, Мојсеј и пророци, нису убедили, Господ шаље друге слуге, апостоле, да позову* незнабошце који нису ишли путем истине, већ су лутали, разједињени и расејани по многим путевима светске мудрости. У ствари, они су се могли наћи по "раскршћима", у великој заблуди и незнању. Живели су у међусобној неслози јер нису ишли путем истине, већ споредним путевима нечастивих учења која су проповедали. Они се чак нису слагали ни у тим учењима, јер су једни учили овако, а други онако. Можда је ипак боље разумети ове речи на следећи начин: "Пут" је живот и начин живота сваког човека, а "раскршћа" су (разна) учења. Незнабожачки Јелини су ишли путевима нечастивих, то јест, водили су живот достојан сваке осуде и у таквом нечастивом начину живота скренули су у безбожна учења, називајући бесрамне богове покровитељима својих страсти. Када су, међутим, апостоли из Јерусалима изишли међу незнабошце, све су их сакупили, и "зле" и "добре", то јест, оне испуњене сваким неваљалством и оне који су били мање покварени од њих, које зато у поређењу с првим Господ назива "добрим".

11-14. А ушавши цар да види госте угледа ондје човјека необучена у свадбено рухо. И рече му: Пријатељу, како си ушао амо без свадбеног руха? А он оћута. Тада рече цар слугама: Свежите му руке и ноге, па га узмите и баците у таму

најкрајњу; ондје ће бити плач и шкргут зуба. Јер су многи звани, али је мало изабраних.

На свадбу долазе сви људи без разлике, јер смо благодаћу сви позвани, и добри и зли. Међутим, живот оних који уђу неће бити непроверен, пошто ће Цар крајње пажљиво испитати све оне који се нађу нечисти после уласка у веру. Задрхтимо, дакле, при помисли да онеме који не живи чистим животом сама вера ништа не користи, јер такав неће бити само истеран са свадбе, већ и бачен у огањ. Ко је онај који није обучен у свадбено рухо? То је онај који се није обукао у ми-лосрђе, доброту и братољубље. Много је оних који себе обма-њују залудним надама да ће наследити Царство небеско, и верују да ће бити прибројани лику изабраних, мислећи о себи да су нешто велико. Будући оправдан у погледу овога недостојног човека, Господ нам показује две ствари: прво да је Он Бог човекољубац, и друго, да и ми никога не смемо да осуђујемо, чак и ако јавно греши, осим ако је већ прекорен за свој грех. Дакле, Господ говори Својим слугама, анђелима које шаље да казне грешнике: "Свежите му руке и ноге", то јест делатне силе његове душе, јер је сада у овоме веку време за практично делање, док ће у будућем све делатне силе душе бити "свезане" и човек неће моћи учинити никакво добро дело да би умилостивио Бога за своје грехове. "Шкргут зуба" је бескорисно раскајање које ће се онда јавити у њиховим душама. "Многи су звани", јер Бог зове "многе", односно све, "али је мало изабраних", то јест оних који се спасавају и који су достојни да их Бог изабере. Према томе, Божје је да нас зове, док од нас зависи да ли ћемо бити изабрани или не. Он показује да је ова прича испричана ради Јевреја, који су били звани, али нису изабрани због свог непослушања.

15-16. Тада отидоше фарисеји и на вијећању се договорише како би га ухватили у ријечи. И послаше к њему ученике своје с Иродовцима. [6]

У питању је било лукавство, зато их Лука и назива "уходама", јер су тајно послани да би Христа ухватили у речи. "Иродовци" су били или Иродови војници, или они који су сматрали да је Ирод Месија. Будући да је Иродовим доласком на власт прекинута владавина Јудиног племена, неки су мислили да је он Месија.[7] Заједно с њима дошли су и фарисеји да би Га ухватили у речи. Послушај, дакле, шта Му говоре:

16-22. Говорећи: Учитељу, знамо да си истинит и путу Божијему заиста учиш и не обазиреш се ни на кога, јер не гледаш ко је ко од људи. Кажи нам, дакле, шта ти мислиш: треба ли дати порез ћесару или не? Разумјевши Исус

лукавство њихово рече: Што ме кушате, лицемјери? Покажите ми новац порезни. А они му донесоше динар. И рече им: Чији је овај лик и натпис? Рекоше му: Ћесарев. Тада им рече: Подајте, дакле, ћесарево ћесару, и Божје Богу. И чувши задивише се, и оставивши га отидоше.

Они су мислили да ће Га ласкањем и похвалама натерати да каже како (Римљанима) не треба плаћати порез и тако Га оптужити као бунтовника и подстрекача побуне против ћесара.[8] Зато су са собом повели и Иродовце, како би они, као цареви људи, могли одмах да Га ухапсе као побуњеника. "Не гледаш ко је ко од људи", кажу, то јест нећеш ништа рећи да би угоднио Пилату или Ироду. "Кажи нам, дакле, да ли треба да се покоравимо људима и плаћамо им порез, као што Богу дајемо дидрахму, или само да плаћамо порез Богу?[9] Не би ли требало да плаћамо порез и ћесару?" Ово су рекли, као што сам већ објаснио, зато да би Га ухватили и убили ако би одговорио да не треба плаћати порез ћесару, као што су учи-нили са следбеницима Тевде и Јуде (Галилејца),[10] који су говорили да се не сме приносити жртва у име ћесарево. Показујући им ћесарев лик на новцу, Исус их убеђује да ћесару треба дати оно што му и припада, дакле, оно што носи његов лик,[11] и да се у телесним и спољашњим стварима треба покоравати цару, док се у унутрашњим и духовним стварима морамо покоравати Богу. Међутим, ово се може разумети и на следећи начин: Сваки од нас мора одбацити од себе и предати демону - "ћесару" подземног света - оно што му припада. На пример, када те нападне гнев, који долази од демона - "ћесара", узврати му истом мером и разгневи се на њега. Тако ћеш моћи и да подаш Богу оно што је Божје. Међутим, пошто се људска природа састоји од душе и тела, своме телу као "ћесару" дугујемо храну и одећу, а ономе што је у нама узвишеније[12] (тј. души) дугујемо оно што јој приличи.

23-28. У тај исти дан приступише му садукееји који говоре да нема васкрсења, и упиташе га говорећи: Учитељу, Мојсеј рече: Ако умре ко без дјете; да узме брат његов жену његову и подигне сјеме брату своме. У нас бјеше седам браће; и први оженивши се умрије, и не имавши порога остави жену своју брату своме. А тако и други и трећи, све до седмога. А последије свију умрије и жена. О васкрсењу, дакле којега ће од седморице бити жена? Јер је за свима била.

Када је Господ ућуткао фарисеје и иродовце, опет су дошли садукееји да Га кушају. Њихова заблуда је била у томе што нису веровали у Васкрсење, у духа, и анђеле, и држали су се ставова супротним учењу фарисеја. Овде наводе један невероватан случај, јер ако и претпоставимо да су оба брата узела жену и потом умрла, зар трећи не би избегао брак с њом поучен искуством својих претходника? Садукееји су измислили овај случај како би збунили Христа и тако доказали да нема Васкрсења.

Они чак угашћу и Мојсеја као бранитеља своје измишљотине.[13] Спомињу седморицу браће како би још више исмејали тајну Васкрсења. Они питају: "Којега ће од седморице бити жена?" Могли бисмо им одговорити: "О, бедни садужеји, ако се узме да и по Васкрсењу постоји брак, она ће бити жена онога који је први оженио, јер су остали лажни, а не законски мужеви."

29-33. А Исус одговарајући рече им: Варате се, не знајући Писма ни силе Божије. Јер о васкрсењу нити се жене нити се удају; него су као анђели Божији на небу. А за васкрсење мртвих нисте ли читали шта вам је рекао Бог говорећи: Ја сам Бог Авраамов, и Бог Исаков, и Бог Јаковљев? Бог није Бог мртвих него живих. И народ чувши дивљаше се науци његовој.

Спаситељ показује да ће бити Васкрсења, али не у оном телесном смислу како су они мислили, већ у узвишенијем и духовнијем смислу.[14] "Зашто се варате", говори им, "не знајући Писма ни силе Божје", јер да познајете Писма знали бисте да Бог није Бог мртвих него живих и разумели бисте да је Богу све могуће, па чак и да учини да људи живе као анђели. Видиш ли премудрости Господње! Позивајући се на Мојсеја они су хтели да одбаце учење о Васкрсењу, али Христос их Мојсејевим речима уверава говорећи: „Ја сам Бог Авраама, Исака и Јакова.“[15] Овим речима Христос жели да каже да Бог није Бог онога што не постоји, већ онога што постоји и што јест. Није им рекао „Ја сам био Бог...“, већ „Ја сам Бог“. Иако су они умрли, и даље живе у нади Васкрсења. Али, ти ме питаш: "Како онда на другом месту каже да ће владати мртвима и живима?"[16] Знај добро да Он тамо "мртвим" назива оне који су умрли, али који ће опет оживети. Устајући против јереси садужеја, који су учили да не постоји бесмртна душа, већ да она после смрти сасвим ишчежава, Господ говори да Он није Бог "мртвих", то јест оних који вам се чине да су потпуно ишчезли, већ Бог "живих", то јест, оних који имају бесмртну душу и који ће васкрснути, иако су сада мртви (телом).

34-40. А фарисеји чувши да ућутка садужеје, сабраше се заједно. И упита један од њих, законик,[17] кушајући га и говорећи: Учитељу, која је заповијест највећа у Закону? А Исус му рече: Љуби Господа Бога својега свим срцем својим, и свом душом својом, и свим умом својим. Ово је прва и највећа заповијест. А друга је као и ова: Љуби ближњега својега као самога себе. О овим двјема заповијестима виси сав Закон и Пророци.

Овај човек долази са великом злобом да куша Исуса. Када су фарисеји видели да су садужеји посрамљени и да је народ Господа похвалио због мудрости, они Му

прилазе кушајући Га, да виде да ли ће Он нешто додати првој заповести, не би ли тако наши повода да Га оптуже како исправља Закон. Али, Господ разоткрива њихову злобу, јер они нису дошли да нешто науче, већ су као људи без љубави радије хтели да Му напакосте у својој зависти. Он им открива љубав која је већа од других заповести и поучава их да Бога не треба љубити половично, већ целог себе предати Богу. Можемо разликовати три основне способности људске душе: вегетативну, анималну и разумну. Када човек расте, храни се и рађа себи слично сличан је биљкама. Када осећа гнев и пожуду сличан је животињама, а када размишља назива се разумним. Погледај сада, како су ове три способности заступљене у овој заповести: "Љуби Бога свога свим срцем својим" - где мисли на анималну способност људске душе; "и свом душом својом" - овде је реч о вегетативној способности, јер су биљке живе и покретне су; "и свим умом својим", што се односи на разумну (словесну) способност душе.[18]

Другим речима, Бога морамо љубити целом својом душом, то јест морамо Му се предати свим деловима и силама душевним. "Ово је прва и највећа заповест", којом се вежбамо у побожности. "А друга је као и ова"[19] и она подстиче људе да према другима буду праведни. Заправо, постоје две ствари које човека одводе у пропаст. То су нечастива учења и порочан живот. Да не бисмо, дакле, пали у безбожна учења (то јест у јереси), треба да љубимо Бога, а да не бисмо живели порочним животом, треба да љубимо ближњега свога, јер онај који љуби свога ближњега испуњава и све друге заповести, а онај који испуњава све заповести, истински љуби Бога.[20] Тако ове две заповести зависе једна од друге и међусобно су повезане пошто у себи садрже све друге заповести. Где сте видели да онај који љуби Бога и ближњега свога, краде, злопамти, чини прељубу, убија или живи у блуду? Овај је законик, дакле, у почетку хтео да искуша Господа, али после Христовог одговора он се покајао и добио похвалу од Господа, као што наводи Марко, који каже да га је Господ с љубављу погледао и рекао му: "Ниси далеко од Царства Божијега."[21]

41-45. А кад се сабраше фарисеји, упита их Исус говорећи: Шта мислите за Христа? Чији је син? Рекоше му: Давидов. Рече им: Како, дакле, Давид њега у Духу назива Господом говорећи: Рече Господ Господу мојему: Сједи мени с десне стране, док положим непријатеље твоје за подножје ногама твојим? Када, дакле, Давид назива њега Господом, како му је син? И нико му не могаше одговорити ни ријечи; нити смјеше ко од тога дана да га запита више.

Пошто су фарисеји мислили да је Он само обичан човек, Исус их разуверава и преко Давидовог пророштва открива им истину да је Он такође Господ и Бог, објављујући тако Своју божанску природу. Када су фарисеји казали да је Христос "Син Давидов", то јест, обичан човек, Он им је одговорио питајући их како Га онда Давид назива Господом, и то не само да Га просто назива Господом него по надахнућу, то јест, онако како му је откривено благодаћу Духа Светога? Овим

речима Господ не пориче да је Син Давидов, већ само показује да није обичан човек који потиче од семена Давидова. Господ им поставља ово питање да би фарисеји сами питали и научили оно што не знају, те да би правилно одговоривши поверовали или пак да би, не знајући шта да кажу, отишли посрамљени и више се никада не усудили да Га питају о томе.

НАПОМЕНА:

1. Пс. 81:1: "Бог стаде на сабору богова, усред богова изрече суд". Упореди фусноту за Мт. 13:43. дакле, онима који су постали "богови по благодати", уп. 81:6, Бог се јавља "као Бог", док онима који нису у стању да Га виде "онаквог какав јесте", Он снисходи и јавља се као човек.
2. Према усменом предању пророк Исаија је жив пререзан тестером.
3. Јер. 38:6-13
4. Лк.14:16
5. Јосиф Флавије, рођен је око 37 после Христа и био је богатог јеврејског порекла. Заробили су га Римљани у току јеврејског устанка између 66. и 70. године. Касније је постао римски грађанин и настанио се у Риму, где је и написао своју познату "Историју јудејског рата".
6. То су били Јевреји од утицаја и положаја који су у новозаветно време били присталице грчких обичаја и римског права. Мада их не треба поистовећивати са садукеејима, они су заједно с њима делили симпатије према Риму, насупрот фарисејима, који су били антиримски расположени. Ипак, иродовци су се придружили фарисејима против Господа Исуса Христа. У Галилеји су иродовци и фарисеји организовали заверу против Исуса (Мк. 3, 6). Господ зато упозорава своје ученике да се чувају од квасца фарисејског и Иродовог (Мк. 8.15).
7. Иродовци су, изгледа, погрешно схватили пророчанство патријарха Јакова његовом сину Јуди, 1 Мој. 49,10: "Палица владалачка неће се одвојити од Јуде, нити од ногу његовијех онај који поставља закон, докле не дође онај коме припада, и њему ће се покоравати народи." (Погледај фусноту за Мт. 1,17).
8. Ћесар (лат. Caesar) царска титула коју је носило неколико римских царева: Август, Тиберије, Клаудије и Нерон.
9. Очигледно желећи да Га наведу да каже како не треба давати порез ћесару, фарисеји и иродовци упоређују плаћање државног пореза с плаћањем

- "дидрахме" Богу, желећи да на тај начин алудирају да онај који плаћа ћесару порез индиректно признаје његово божанство, пошто су Римљани свога ћесара сматрали за бога.
10. Д. ап. 5, 36-37. Тевда је био лажни вођа о коме је Гамалило говорио пред Синедрионом око 32. год. после Христа. Према Гамалиловим речима, Тевди се придружило у побуни око 400 људи, који су после неуспеха заједно са својим вођом били погубљени. Није сачувано много података о Тевди. Лука бележи да је Јуда Галилејац подигао устанак у време пописа. Претпоставља се да је овај Јуда био Јуда Голанац, који је према јеврејском историчару Јосифу, изазвао nerede у време пописа за управе Квирина, око 6. год. после Христа. Тада Јосиф спомиње извесног врача Тевду који је као лажни пророк убедио многе људе да пређу реку Јордан. Римљани су га погубили одсекавши му главу. Међутим, овај Тевда је живео у последњим годинама владавине Ирода Великог.
 11. Код Јевреја на новцу није било никаквих изображења људских ликова, јер је то сматрано идолопоклонством. Тако су Асмонеји свој новац ковали са натписима на јеврејском и грчком језику са изображењима посуде са маном, или жезла Ааронова и сл. Међутим, како се царски порез плаћао римским новцем, разумљиво је како је на њему био лик ћесара. На римском новцу цара Тиберија, дакле из времена Исусовог, стајао је натпис: TI CAESAR DIVI AVG F AVGUSTUS (Тиберије ћесар, божанственог Августа син, Август), на другој страни новчића писало је обично: PONTIF MAXIM (тј. pontifex maximus - врховни првосвештеник).
 12. Бог је створио човека од праха земаљског, удахнувши му „дух живота“, 1 Мој. 2, 7. Тумачећи ове речи Св. Григорије Богослов пише: "Логос Божји, узевши део новостворене земље, својим је бесмртним рукама створио наше тело и подарио му живот, јер дух који је у њега удахнуо представља 'излив' невидљивог Божанства. Тако је човек створен по лику Бесмртнога... Будући (телом) ништа до прах морам да живим овде доле, али пошто такође имам и божански удео у својим грудима чезнем за вечним животом... Душа је дах Божји и мада је небеског порекла ипак допушта себи да се меша са земљом. Она је светлост затворена у пећини, али ипак ништа мање до божанска и неугасива светлост", (Poemata dogmatica, VIII, PG. I. 37).
 13. Мојсеј у Поновљеном закону (5 Мојс. 25:5-10) говори о тзв. закону "левирата" по коме је човек морао да ожени удовицу свога брата уколико је он умро без мушког наследника. Сама реч "левират" значи "мужев брат". Сврха овог закона била је да обезбеди наследника умрлом брату и на тај начин оучва његово име и имање. Поред тога, левиратом су материјално обезбеђиване удовице. Левират се спомиње и у књизи о Рут (Рут. 4:5).
 14. Бл. Теофилакт жели да каже да ће приликом Васкрсења тела бити преображена и продуховљена, те неће бити грубе тварне природе као у овоме животу.
 15. 2 Мој. 3, 6. Постоје и друга места у Светом Писму у којима се наговештава Васкрсење: Јов 19, 25; Ис. 26,19; Ис. 66,14; Језек. 37,1-14; Дан. 12, 12; 2 Мак. 7, 9; 12, 14 и др.
 16. Рим. 14:9

17. Законници су били стручњаци за питања Мојсејевог закона.
18. 5 Мојс. 6:5
19. 3.Мојс. 19:18
20. Свети Оци су увек наглашавали узајамну везу ове две заповести Господње, говорећи да се мера богољубља познаје по мери човекољубља и обратно.
21. Мк. 12:34

Исусова осуда лицемерја књижевника и фарисеја, жалост над Јерусалимом

1-3. Тада Исус рече народу и ученицима својим говорећи: На Мојсејеву столицу сједоше књижевници и фарисеји. Све, дакле, што вам кажу да држите, држите и творите; али по дјелима њиховим не поступајте, јер говоре, а не творе.

Када је Господ ућуткао фарисеје, и показао им да су неизлечиво болесни, почиње да говори о њима, њиховом животу и понашању. Он упозорава Своје слушаоце да не презиру своје учитеље иако живе порочним животом. Истовремено показује да се Он не супротставља Закону, већ, штавише, жели да се Закон поштује, иако су они који га проповедају недостојни. Поручује им да све што говоре учитељи прихвате као да говори Мојсеј или радије сам Бог. "Треба ли онда све чинити што они говоре, чак иако нас уче злу?" Мислим да се прави учитељ никада неће усудити да другога наводи на зло. Али, ако претпоставимо да се деси да неки учитељ подстиче људе на рђав живот, такав, очигледно, није од "столице Мојсејеве" нити говори од Закона. Господ говори о онима који седе на "столици Мојсејевој", то јест, о онима који поучавају народ Закону.^[1] Потребно је зато да слушамо оне који нас поучавају Закону Божјем, чак иако они сами не творе оно што говоре.

4-5. Него везују бремена тешка и незгодна за ношење, и товари на плећа људска, а прстом својим неће да их помакну. А сва дјела своја чине да их виде људи; јер проширују амајлије своје, и праве велике скуте на хаљинама својим.

Фарисеји су везивали тешка бремена људима присиљавајући их да испуњавају ситничаве и тешке за вршење заповести Закона. Штавише, оптерећивали су их све већим бројем заповести, позивајући се на предања која су надилазила границе Мојсејевог Закона, док они сами нису били спремни ни прстом да макну да би испунили те заповести, нити су се усуђивали да узму на себе таква бремена. Када учитељ учи не само речима већ и делима, он тада сам носи бремене својих ученика и труди се заједно с њима. Али, када ми натовари бремене, а сам ништа не чини, тада ме још више оптерећује, показујући својим немаром да је немогуће испунити оно што говори. Зато Господ окривљује фарисеје да сами неће да носе бремене заповести

и да их испуњују. Међутим, они не само што не чине никакво добро већ се лицемерно претварају да то чине. Чак и да су учинили неко добро дело ради тога да би их људи видели, остали би без награде. Зато су они заиста достојни сваке осуде, јер не чинећи ништа добро, хтели су да их људи прослављају као делатнике врлине. А шта они заправо раде? "Проширују своје амајлије и праве велике скуте на хаљинама својим". Ово има следеће значење. У Закону пише: "И вежи их себи на руку за знак и нека ти буду као почеоник међу очима."^[2] Фарисеји би, дакле, исписали на два комада коже десет заповести Закона и један би привезали за чело, док би други окачили за десну руку (то су називали амајлијама).^[3] "Велике скутове" су правили тако што би на рубови ма својих хаљина пришивали ресице љубичасте или црвене боје.^[4] И за то су били нашли речи у Закону, који је прописивао ово правило да они не би заборављали заповести Божје. Али, Бог то није хтео. Када је рекао да на рукама својим носе амајлије, желео је да каже да треба испуњавати заповести (Божје), док су као крв црвене ресице показивале како треба да будемо обележени крвљу Христовом. Фарисеји су, међутим, правили велике амајлије и проширивали скуте како би људи који их виде мислили да ревностно држе Закон.

6-7. И воле зачеља на гозбама и прва мјеста по синагогама, и да им се клања по трговима, и да их људи зову: учитељу!

Авај, шта то Господ говори? Осуђује их само зато што воле зачеља? Када је, дакле, осуђен онај који само воли почасно место, колика тек казна очекује човека који чини и више од тога? "На првим местима по синагогама"; управо тамо где је требало да друге поуче смирењу, сами су показивали своју исквареност, јер су све чинили ради (светске) славе. Они не само што нису због тога осећали срам већ су још више волели да их људи зову: "рави, рави!", што значи "учитељу!".

8-12. А ви се не зовите учитељи; јер је у вас један Учитељ,^[5] Христос, а ви сте сви браћа. И оцем својим не зовите никога на земљи; јер је у вас један Отац, који је на небесима. Нити се зовите наставници; јер је у вас један Наставник, Христос. А највећи између вас да вам буде слуга. Јер који се уздиже понизиће се, а који се понизи узвисиће се.^[6]

Христос нам не забрањује да некога зовемо "учитељем", већ да сами са страху желимо да нас други тако зову и да се на све начине трудимо у томе. Учитељско достојанство у суштини припада само Богу. Када каже "Оцем својим не зовите никога", Он не забрањује поштовање које смо дужни указати својим родитељима,

јер Господ жели да поштујемо своје родитеље и посебно своје духовне очеве, већ нас упућује да познамо истинског Оца, Бога, јер је наш Отац пре свега Бог. Наши телесни родитељи нису виновници нашег рођења, већ Божји служитељи и помоћници.[7] Да би им показао каква је корист од смирења, говори им да онај који је велики међу њима треба да им буде слуга и последњи, јер онај који се уздиже, мислећи да је нешто, биће понижен и Бог ће га оставити.

13. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што затварате Царство небеско пред људима; јер ви не улазите нити пуштате да уђу они који би хтјели.

"Ви", каже, "не само да сте неверници који живите порочним животом већ и друге учите да Ми не верују и кварите их својим животом и примером." Људи су склони да се саображавају својим вођама, посебно ако их виде наклоњене злу. Видиш, дакле, да су речи "тешко вама" претња која следује свакоме учитељу и владару који својим животом онемогућава остале да напредују у добру.[8]

14. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што једете куће удовичке, и лажно се молите дуго; зато ћете већма бити осуђени.

Лицемерима их назива зато што се пред другима показују побожни, иако не чине оно што приличи побожности, већ се притворно дуго моле и једу удовичке новце. Они су заиста били обмањивачи који су исмевали просте људе и поткрадали их. "Зато ћете већма бити осуђени", јер сте појели сва удовичка имања,[9] уместо да сте им помогли у њиховом сиромаштву. Постоји још један разлог због кога ће још већма бити осуђени. Они су се, наиме, молили под изговором да чине добро дело, док су у ствари чинили зло једући имања удовичка. Онај, дакле, који под изговором добра наводи другога на зло, заслужује највећу казну.

15. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што проходите море и копно да бисте добили једнога сљедбеника, и кад га придобијете, чините га сином пакла двоструко већим од себе.

"Ви не само", каже, "кварите Јевреје већ и оне који из идолопоклонства прилазе јеврејској вери, и које зову прозелити.[10] Трудите се да обратите некога јеврејском начину живота и обрезању, а када почне да живи као Јеврејин, тада пропада искварен вашом злоћом." "Син пакла" означава онога који заслужује пакао и који му је душом толико близу да бива опаљиван његовим пламеном.

16-22. Тешко вама вођи слијепи који говорите: Ако се ко куне храмом, то није ништа; а ко се куне златом храмовним, крив је. Безумници и слијепци! Јер шта је веће, злато или храм који злато освећује. И ако се ко куне жртвеником, ништа је то, а који се куне даром на њему, крив је. Безумници и слијепци! Јер шта је веће, дар, или жртвеник који дар освећује? Који се, дакле, куне жртвеником, куне се њим и свим што је на њему, и који се куне храмом, куне се њим и Оним који обитава у њему. А који се куне небом, куне се пријестолом Божијим и Оним који сједи на њему.

Назива их слепцима јер нису хтели да друге уче ономе што је било потребно. Мање важним стварима указивали су поштовање, док су пренебрегавали оно што је заиста вредно поштовања. Храмовно злато, ликове херувима и златни сасуд ценили су више од самога Храма. Зато су и учили народ да ништа није заклету се Храмом, већ да се треба заклинавати храмовним златом, које је управо и било поштовано зато што се налазило у Храму. Говорили су да су дарови положени на жртвенику часнији од самог жртвеника. Чак су учили да онај који се закуне златним сасудом, волом или овцом принесеним на жртву, а потом погази своју заклетву, треба да буде осуђен тако што ће платити цену у вредности дара. Фарисеји су више ценили дар од самога жртвеника због зараде коју су имали од жртвоприношења. Али, ако се неко заклео Храмом, а потом погазио заклетву, бивао би ослобођен од дуга, пошто није могао да сагради ништа слично Храму. Зато су среброљубиви фарисеји заклетву Храмом сматрали мање важном. Христос није допуштао да се дар сматра већим од жртвеника, јер се код нас (у Цркви) жртвеник освећује даровима, пошто се принесе ни хлеб божанском благодаћу претвара у само Тело Господше, те тако освећује жртвеник на коме је положен.

23-24. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што дајете десетак од метвице и од копра и од кима, а остависте што је претежније у Закону: правду и милост и вјеру; а ово је требало чинити и оно не остављати. Вођи слијепи, који оцјеђујете комарца, а камилу прождирете.

Опет их прекорева као неразумне, јер су презирали веће заповести, а тражили строго поштовање мањих, не запостављајући чак ни десетак од кима који су давали. Када би их неко прекорио као ситничаве, одмах би говорили да тако заповеда Закон.[11] Било би много боље и богоугодније да су од народа тражили правду, милост и веру. Шта је правда? Не чинити ништа неправедно и неразумно, већ све радити с расуђивањем и разумом. Одмах после правде следи милост. Онај, наиме, који све чини с расуђивањем добро зна коме треба да удели милостињу. Иза милости долази вера, јер онај који је милостив чврсто верује да ништа неће изгубити и да ће све добити. Или, у другом смислу, треба бити милостив, али такође и веровати Богу истинитоме. Многи су Јелини били милостиви, али пошто нису веровали у живог Бога, нису ни поседовали милост која се рађа из вере. Дакле сваки учитељ мора "узети десетак" од свога народа, то јест, тражити правду, милост и веру од десет чула: пет телесних и пет душевних. Господ каже: "Ово је требало чинити", не да би их пбдстакао да дају десетак од биља већ да не би помислили да се противи Мојсеју. Назива их "слепим вођама", јер су се гордили својим учењем мислећи да све знају, а никоме нису били од користи, већ су, штавише, све кварили и гурали у понор неверја. Каже им да "оцеђују комарца", јер су се чували малих грехова, а да "прождиру камилу", то јест, превиђају велике грехове.

25-26. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што чистите споља чашу и здјелу, а изнутра су пуне грабежа и неправде. Фарисеју слијепи, очисти најприје изнутра чашу и здјелу да буду и споља чисте.

Држећи се отачких предања,[12] они су прали чаше и зделе за јестива, иако су пили вино и јели храну коју су непоштено стицали и тако их још више оскврњивали. Зато им Господ каже: "Не стичите вино неправдом и тада ће унутрашњост чаше бити чиста." По другом тумачењу, Он не говори о чашама и зделама, већ пореди телесно и спољашње стање са унутрашњим и духовним. "Ти се", каже, "трудиш да спољашњост чаше, то јест, твоје спољашње понашање, буде што достојанственије, док си изнутра пун нечистоте, похлепе и неправде. Треба, дакле, прво очистити унутрашњост, дакле, душу, јер се сјај очишћене душе огледа у достојанству спољашњег понашања."

27-28. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што сте као окречени гробови, који споља изгледају лијепи, а унутра су пуни костију мртвачких и сваке нечистоте. Тако и ви, споља се показујете људима праведни, а изнутра сте пуни лицемјерја и безакоња.

И ово поређење има исто значење као претходно. Фарисеји су хтели да се у својој спољашњости покажу достојанствени. Зато их пореди са окреченим гробовима,^[13] споља избељеним кречом, а изнутра пуним сваке нечистоте, мртвих и трулежних дела.

29-31. Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што зидате гробове пророцима и красите споменике праведника. И говорите: Да смо ми били у вријеме отаца својих, не бисмо с њима пристали у крв пророка.^[14] Тиме сами свједочите за себе да сте синови оних који су побили пророке.

Не сажаљева их зато што зидају гробове пророцима, јер је то богоугодно, већ зато што то чине лицемерно, и осуђују своје очеве, иако су гори од њих и далеко их надмашују у злу. Они отворено лажу када говоре: "Да смо били у време својих отаца не бисмо убијали пророке", јер су намеравали да убију самога Владику пророка. Зато им Христос и каже:

32-33. Испуните и ви мјеру отаца ваших. Змије, породи аспидини, како ћете побјећи од осуде за пакао?

Када им каже: "Испуните и ви меру отаца ваших", Он им не наређује нити их принуђава да Га убију, већ намерава да им каже следеће: "Пошто сте ви змије и као пород таквих отаца тврдоглаво се држите њиховог безумља, будући неизлечиви, убрзо ћете и ви пожелети да надмашите своје очеве и да ме убијете. Ви ћете достићи крајњи степен злобе када испуните злочин који су ваши оци пропустили да почине. Како ћете као такви избећи казну?"

34. Зато, ево, Ја ћу вам послати пророке и мудраце и књижевнике; и ви ћете једне побити и распети, а друге бити по синагогама својима и гонити од града до града.

Прекорева их зато што су лажно рекли: "Да смо били у време својих отаца не бисмо убијали пророке." "Јер гле", каже, "Ја вам шаљем пророк и мудраце и књижевнике, али и њих ћете побити." Ово говори за апостоле, јер их је Свети Дух, украсивши учењем, учинио истинским књижевницима, то јест, народним

учитељима, као и пророцима и мужевима испуњеним сваке премудрости. Каже "шаљем" да би показао силу Свога божанства.

35-36. Да дође на вас сва крв праведна што је проливена на земљи од крви Авеља праведнога до крви Захарије сина Варахијина, којег убили између храма и жртвеника. Заиста вам кажем да ће ово све доћи на род овај.

Говори им да ће сва неправедно проливена крв доћи на Јевреје који су тада живели и да ће они бити строжије кажњени од својих отаца зато што се нису уразумели ни после таквих примера. И Ламех је такође био строжије кажњен од Каина, иако није убио свога брата, зато што се није научио на Каиновом примеру.[15] "На вас ће", каже, "доћи сва крв од Авеља до Захарије." С правом спомиње Авеља,[16] јер је он убијен из зависти, исто као и Христос. Али, који се Захарија овде спомиње? Једни кажу да је реч о једноме од дванаесторице пророка, други, опет, да је то отац Претечин. У предању је остало да је у Храму постојало место на коме су стајале девице. Када је, дакле, Захарија (Претечин отац) био првосвештеник, ставио је Богородицу, после рођења Христовог, на место одређено за девице. То је разгневило Јевреје који су га убили зато што је с девицама уврстио жену која је родила. Није никакво чудо да је отац Претечин имао оца по имену Варахија, као што је имао и један од дванаесторице пророка кога су звали син Варахијин. Будући да су делили исто име, сасвим је могуће да су им и очеви били имењаци.

37-39. Јерусалиме, Јерусалиме, који убијаш пророке и засипаш камењем послане теби, колико пута хтједох да саберем чеда твоја, као што кокош скупља пилиће своје под крила, и не хтједосте! Бто ће вам се оставити кућа ваша пуста. Јер вам кажем: Нећете ме одсада видјети док не речете: Благословен који долази у име Господње.

Два пута понавља име Јерусалима из милоште и сажалења према њему. Као што се заљубљени свесрдно труди да себе оправда пред својом драгом која га је изневерила, намеравајући да је казни, тако и Христос оптужује Јерусалим (престоницу Јевреја) за убиство. Много је пута Он желео да јој укаже милост, али она то није хтела, већ је веровала ђаволу који је расипао њену децу и удаљавао их од истине која сједињује с Богом, те није прихватила Господа који је њену децу сакупио. Ништа толико не удаљује од Бога као грех, нити нас тако сједињује с Њим као чиста савест. Да би показао Своју родитељску љубав, он наводи пример кокоши. "Али пошто ви не желите Моју љубав, остављам Храм празан." Из овога учимо да Бог ради нас обитава у храмовима, и када ми напустимо Бога онда и наши

храмови остају пусти. "Нећете Ме одсада видети до другог доласка. Али, тада ћете, хтели не хтели пасти ничице преда Мног и рећи - "Благословен који долази..." Разуми да "одсада" значи "од распећа", а не од времена када је изговорио ове речи, јер су Га они после тога много пута видели, док Га после распећа нису видели, нити ће Га видети до Његовог Другог доласка.[\[17\]](#)

НАПОМЕНА:

1. Блажени Јероним каже: "Под катердром (столицом) разуми учење Закона". (Тумачење Јеванђеља од Матеја, Migne, P.L. t. 26)
2. 5 Мојс. 6:8
3. Филактериј, амајлија, амулет, у Старом завету "totafot", код рабина "tefillin" (2 Мојс. 13:16; 6:8; 11:18). Филактерији су биле мале кожне кутијице у којима су биле четири траке од пергамент са цитатима из Петокњижја. (често само десет заповести). У библијско време, филактерије су носили сви мушкарци Јевреји изнад 13 године живота, али само за време јутарње молитве, осим суботом и празником. Прављени су од коже обредно чистих животиња. Причвршћиване су, како спомиње Свети Теофилакт, кожним врпцама за чело или руку. Фарисеји, који су се трудили да детаљно испуњавају Закон, вероватносу стално носили и чак проширивали филактерије, да би се тако стално сећали Бога и пред људима показивали своју побожност.
4. Уп. 2 Мој. 28, 33-34; 39, 24-26; 4 Мој. 15, 38-40; 5 Мој. 22, 12. Као што је то случај са филактеријама (амајлијама), тако су фарисеји догаивали нове ресице на своје "скутове" да би се тако показали пред људима као побожнији и ревностији за отачка предања.
5. У нашем преводу се не види разлика која постоји на грчком језику. Зато би прецизнији превод гласио: "А ви се не зовите рави, јер је у вас један Учитељ (Христос)." Христос, дакле, не жели да се његови ученици називају равинима, што је био уобичајени почасни назив и титула за учитеље Закона код Јевреја, већ и самог Себе назива простом речју Учитељ. Када би ученик успешно окончао своје студије, учитељ би га проглашавао за учитеља полагањем руку. Тиме је био постављен за учитеља и као такав могао је самостално да одговара на питања и дели правду. Као "мајстор" оловљаван је почасном титулом "рави". Рабини су носили посебну одећу, а, по Св. Епифанију Кипарском (Haeres.15), посебне огртаче и далматике. У синагоги

- је имао почасно место. Народ га је с поштовањем поздрављао. Јеврејски рабини су били често такви познаваоци Светог Писма да су у недостатку књига могли и сами да их по сећању напишу до последњег слова.
6. Уп. Јов. 22:29; Пр. 29:23; Јез. 21:26-27; 1Пет. 5:5
 7. Блажени Јероним пише: Једно је бити отац или учитељ по природи (*natura*), а друго по снисхођењу (*indulgentia*). Ако ми називамо човека оцем, указујемо му част, према његовом узрасту, а не сматрамо га виновником нашег живота", (*Ibid*, P.L. t.26). "То не значи", каже Златоуст, „да никога не треба називати оцем, већ да знамо кога заиста треба називати Оцем," (*Ibid*). У православном монаштву од древних времена постоји обичај да се монаси и свештеници ословљавају речју "оче", из поштовања. Христос, по мишљењу већине тумача, не забрањује почасне титуле, већ гордост и сујету које се јављају уз та звања.
 8. По Оригеновом тумачењу, књижевници и фарисеји сами не улазе у Царство небеско и друге који желе да уђу не пуштају. Та два греха су природно повезана и неодвојива један од другог. "Многи учитељи", каже он, "који не допуштају онима који желе да уђу у Царство небеско, то најчешће чине тако што без расуђивања неке одлучују не зато што они не дозвољавају грехове, већ због зависти и непријатељства, те често забрањују да уђу и оним људима који су бољи од њих самих", (Тумачење Еванђеља од Матеја, P.G. t.13)
 9. Највероватније је реч о томе да су се у намери да тобож помогну удовицама предлагали за њихове заступнике при управљању имањем, при чему су извлачили за себе велику новчану добит. Слична појава се осуђује још и у време пророка Исаије (Ис. 10,1-2)
 10. "Странац који је пришао вери". У Новом Завету се односи на незнабошце који су потпуно примили јудаизам или су на њега гледали са симпатијом. Потпуно обраћени прозелит примао је обрезање и учествовао је у храмовном и синагогалном богослужењу равноправно са свим осталим Јеврејима. Они су такође држали суботу, прописе о чистој и нечистој храни и све друге јеврејске обичаје. Прозелита је било много у јеврејском расејању. Чинили су их људи који су разочарани паганским политеизмом и неморалом тражили веру у једног Бога и живот посвећен светости, правди и милосрђу. Велики број њих прихватио је јеврејски начин живота, али не и све законске одредбе, урачунавајући обрезање. Касније су прозелити масовно прихватили хришћанство које им је пружало могућност високо моралног духовног живота, али без обавезе да се држе старозаветног Закона (уп. Д. ап 2,10; 6, 5; 13,43).
 11. Обичај давања десетка постојао је у јеврејској историји још пре Мојсејевог закона. Праотац Авраам је платио десетак Мелхиседеку (1 Мојс. 14: 17-20). И Јаков се обавезао пред Богом да ће Му давати десетак од свега што стекне (1 Мојс. 28:22). Мојсејев закон детаљно прописује давање десетка (3 Мојс. 27:30-32). Десетак од земље је укључивао и биљно семе и плодове. Поред тога је давана свака десета животиња из стада. Правила о давању десетка се сусрећу и у 4 Мојс. 18:21-32 и 5 Мојс. 26:12-15. У Старом Завету десетак је имао да подмири материјалне потребе свештенства (левита), странаца,

- сирочади и удовица. Био је израз благодарности Богу од Његовог изабраног народа.
12. У Талмуду је прописима очишћења посвећено целих 12 трактата који се баве разрадом прописа из старозаветног Закона. (3 Мојс. 11:15; 4 Мојс. 5:1-4 и посебно глава 19).
 13. У Исусово време гробови имућнијих људи су били у природним пећинама (којих има много у Палестини, с обзиром на то да је то кречњачко подручје) или су дубљени у стенама. Гробови сиромашних налазили су се у близини путева и у пољима и кречени су месец дана пре Пасхе како би пролазници могли да их избегну и сачувају се од оскрнављења додиром (уп. 4 Мој. 19,16).
 14. Јер. 2:30
 15. 1 Мојс. 4:23-24
 16. 1 Мојс. 4:1-15;25; 1 Јн. 3:12
 17. После распећа и смрти на крсту Господ Христос се јављао само Својим ученицима. Они који су Га распели неће Га видети све до Његовог другог доласка.

***О разорењу Јерусалима, поновном Доласку Христа, свршетку вијека
и потреби будности***

1-2. И изашавши Исус иђаше од храма, и приступише му ученици његови да му покажу грађевине храма.^[1] А Исус им рече: Не видите ли све ово? Заиста вам кажем: Неће остати овдје ни камен на камену који се неће разметнути.

Својим изласком из Храма Господ је показао да напушта Јевреје. Као што је већ раније рекао "Оставља се кућа ваша празна", тако је и учинио. Ученицима предсказује уништење Храма, јер су се они, размишљајући на земаљски начин, дивили лепоти грађевине, па су је зато показивали Христу говорећи: "Гле какав пре-красан дом Ти остављаш пуст." Господ их, међутим, ослобађа од привезаности за земаљске ствари и упућује ка небеском Јерусалиму говорећи: "Неће остати овде ни камен на камену." Ово је рекао сликовитим језиком како би указао на потпуно уништење Храма.

3. А када сјеђаше на гори Маслинској, приступише му ученици насамо говорећи: Кажи нам кад ће то бити и какав је знак твога доласка и свршетка вијека?

Прилазе Му насамо с намером да Га запитају о ономе што је за њих било најважније. Питају га, дакле, две ствари: прво, када ће то бити, мислећи на разрушење Храма и пад Јерусалима, и друго, какав ће бити знак Његовог доласка?

4-5. И одговарајући Исус рече им. Чувајте се да вас ко не превари. Јер ће многи доћи у име моје говорећи: Ја сам Христос. И многе ће преварити.

"Многи ће", каже, "доћи и прогласити себе за Христа." Још је Доситеј Самарјанин говорио "Ја сам пророк кога је предсказао Мојсеј",^[2] док је Симон Самарјанин себе називао "великом силом Божјом." ^[3]

6-8. Чућете ратове и гласове о ратовима. Гледајте да се не уплашите; јер треба све то да се збуди. Али још није крај. Јер ће устати народ на народ и царство на царство и биће глади и помора, и земљотреса по свијету.

Говори о ратовима који су водили Римљани око Јерусалима.^[4] Али не каже да ће само бити ратова, већ и глади и помора, показујући да ће се Бог разгневити на Јевреје. Док се може рећи да ратови настају због непријатељства међу људима, глад и помори не долазе ни од ког другога до од Бога. Како апостоли не би помислили да ће крај света доћи пре него што проповеде Еванђеље, Христос им говори: "Не смућујте се, још није крај", пошто уништење Јерусалима и крај света неће бити у исто време. Ипак каже да ће "народ устати на народ и царство на царство" због несрећа које су имале задесити Јевреје и које ће бити почетак страдања. Као што породиља пролази кроз порођајне муке и у њима рађа, тако ће и овај садашњи век уз смутње и ратове породити будући. ^[5]

9-13. Тада ће вас предати на муке и побиће вас, и сви ће народи омрзнати на вас због имена мога. И тада ће се многи саблазнити, и издаће друг друга и омрзнуће један другога. И изићи ће многи лажни пророци и превариће многе. И зато што ће се умножити безакоње, охладњеће љубав многих. Али ко до краја претрпи, тај ће се спасти.

Предсказује будуће невоље, како би тим речима унапред охрабрио своје ученике, пошто страх и пометњу обично изазива оно што је неочекивано. Он унапред умирује њихов страх предсказујући им будуће невоље које ће их задесити: мржњу, непријатељства, саблазни, лажне пророке који су претече Антихриста и који ће обманути многе и суновратити их у сваку врсту безакоња. Када се услед Антихристове обмане умноже безакоња, људи ће подивљати, да чак ни према својим најближим неће имати нимало љубави, већ ће једни друге предавати на смрт. Ко, дакле, све ово претрпи и храбро поднесе до краја не попустивши пред искушењем, спасиће се и показати као проверен борац.

14. И проповиједаће се ово јеванђеље о Царству по свему свијету за свједочанство свима народима. И тада ће доћи крај.

Нико вас неће зауставити на путу проповеди, будите храбри. Еванђеље ће бити проповедано свим народима за сведочанство, то јест, на прекор и осуду оних који нису поверовали, и тада ће доћи крај, не света, већ Јерусалима. Према томе, Еванђеље ће бити проповедано до пада Јерусалима. Зато и апостол Павле говори о Еванђељу "које је проповедано свој твари под небом".^[6] Да говори о крају Јерусалима, јасно је из онога што следи, јер каже:

15. Када дакле, угледате гнусобу опустошења, о којој говори пророк Данило, гдје стоји на мјесту светоме - ко чита да разумије.

"Гнусоба опустошења"^[7] означава споменик освајачу града који је постављен на месту унутрашњег светилишта Храма. Каже се "опустошења" јер је град похаран и опустошен, а "гнусоба" јер су Јевреји, који су мрзели идолопоклонство, статуе и слике људи називали гнусобама.^[8]

16-18. Тада који буду у Јудеји нега бјеже у горе; и који буде на крову да не силази да узме што му је у кући; и који буде у пољу да се не враћа натраг да узме хаљине своје.

Желећи да нагласи да су те невоље неизбежне, Господ говори да треба бежати не окрећући се иза себе и не мислећи о имању, одећи или некој другој кућној ствари. Неки сматрају да је "гнусоба опустошења" Антихрист који ће доћи у време опустошења света и уништења цркава, и сести у Храм. Они такође тумаче ове речи на следећи начин: "онај који је на крову" јесте онај који је достигао врхунац врлина и који не треба да силази са те висине да би узео са собом оно што припада телу. Кућа душе је тело. Али, човек такође мора да напусти "поље", то јест, оно што је земаљско, пошто је "поље" (земаљски) живот, и да не носи са собом "хаљине" - нашу стару злоћу коју смо свукли са себе.

19. А тешко трудницама и дојиљама у те дане.

Труднице неће моћи да беже будући оптерећене бременом своје утробе. А дојиље, због сажалења према својој деци, неће их моћи оставити, али ни понети са собом и заједно се спасти. Оне неће успети да избегну тадашњи гнев. Христос такође мисли и на то да ће мајке јести своју децу. Јосиф, наиме, говори о жени која је због глади услед опсаде Јерусалима скувала своје властито дете и појела га. [9]

20. Него се молите Богу да не буде бјежање ваше у зиму ни у суботу.

Ово је рекао Јеврејима у име апостола, јер ће у то време апостоли већ бити ван Јерусалима. Дакле, Јеврејима говори да се моле да бјежање њихово не буде у зиму, јер због временских потешкоћа неће моћи побећи, али ни у суботу, када ће се по Закону одмарати и неће се усудити да беже.[10] Ове речи можеш разумети и на други начин: треба се, дакле, молити да наш "бег" из овога живота, то јест крај живота, не буде у "суботу", када не чинимо добра дела, нити у "зиму", у време нераћања плодова (врлине), већ у спокоју душе и миру.

21-22. Јер ће тада бити невоља велика каква није била од постанка свијета до сада нити ће бити.[11] И ако се не би скратили они дани, нико не би остао; али изабраних ради скратиће се они дани.

У то време (пада Јерусалима) дошло је до неподношљивог страдања. Римским војницима је наређено да никога не поштеде, али због оних од њих који ће поверовати или оних који су већ поверовали, Бог није дозволио да народ буде потпуно уништен,[12] већ је прекратио патње и рат. Да се рат којим случајем и даље наставио сви би у граду помрли од глади. Неки мисле да се ово односи на дане Антихриста, ипак, овде није реч о Антихристу, већ о паду Јерусалима. О Антихристу се говори после овога. Почуј дакле:

23-25. Тада ако вам ко рече: Бво овдје је Христос или ондје, не вјерујте. Јер ће се појавити лажни христоси и лажни пророци, и показаће знаке велике и чудеса да би преварили, ако буде могуће и изабране. Ето вам казах унапријед. [13]

Ученици су Исусу поставили два питања: о паду Јерусалима и о доласку Господњем. Пошто им је одговорио о паду Јерусалима, одавде почиње да говори о Свом доласку и крају света. Када каже: "Тада ако вам ко рече..." не мисли на време одмах после пада Јерусалима, већ на дане када ће се десити оно што говори. Зато каже да ће се "тада", то јест онда, када буде дошао Антихрист, појавити многи лажни христоси и лажни пророци, који ће демонским привиђењима заваравати очи оних који их буду гледали, како би неке од њих преварили. Ако не буду стражили над собом, чак и праведници ће бити преварени. "Али, ево", каже, "вама сам унапред рекао. Немате изговора и можете се сачувати од преваре."

26-28. Ако вам, дакле, кажу: Ево га у пустињи, не излазите. Ево га у собама, не вјерујте. Јер као што муња излази од истока и сине до запада, тако ће бити и долазак Сина Човјечијега. Јер гдје је труп ондје ће се и орлови окупити.

"Ако", каже, „дођу варалице говорећи: Дошао је Христос, али се крије у пустињи или у некој кући, одајама или пак неким скривеним унутрашњим местима, немојте да вас преваре." Неће бити потребно да неко објави Христов долазак, јер ће Он бити свима видљив, као муња. Као што се муња изненада појави и сви је виде, тако ће и долазак Господњи видети сви људи на свету. Када опет дође, Он неће ићи од места до места, као приликом првог доласка на свет, већ ће се појавити у трен ока. Као што се око мртвог тела одмах окупљају орлови, тако ће се тамо где буде Христос окупити сви свети, који лете у висинама и који ће се узнети међу облаке као орлови. "Труп" овде означава Христа који је легао за нас у гроб и умро, као што Симеон Богопримац каже: "Гле, овај лежи да многе обори и подигне у Израиљу."
[14]

29. И одмах ће се по невољи тих дана сунце помрачити, и мјесец своју свјетлост изгубити, и звијезде с неба пасти, и силе небеске покренути се.

После доласка Антихриста, који ће убрзо бити поражен, јер је Господ управо то хтео да нагласи речју "одмах", "сунце ће се помрачити ", то јест, потамниће. Оно неће нестати, већ ће постати невидљиво, будући засењено светлошћу Христовог доласка. Тако ће бити и са звездама и месецом, јер каква је потреба за вештастvenом светлошћу када ноћи више не буде и појави се "Сунце правде"- (Христос)? И силе небеске "ће се покренути", то јест, биће задивљене и задрхтаће у ужасу гледајући промену твари и све људе од Адама до тадашњег дана како се спремају да дају одговор (за своја дела).

30. И тада ће се показати знак Сина Човјечијега на небу; и тада ће проплакати сва племена на земљи; и угледаће Сина Човјечијега гдје долази на облацима небеским са силом и сла-вом великом.

Тада ће се на небу појавити крст сјајнији од сунца за прекор Јеврејима. Када Господ дође, Он ће показати крст као најјачи доказ против Јевреја, као што ће каменовани по-казати камен којим је каменован. Крст назива "знаком" као неки трофеј или царску инсигнију. Тада ће, дакле, сва племена земље јудејске проплакати због свога неверовања и сви они чији је ум оземљен, макар били и хришћани, проплакаће са њима. "Племенима на земљи" могу се још назвати и они који су везани за земаљске ствари. Иако, дакле, Господ долази с крстом, такође долази "са силом и славом великом".

31. И послаће анђеле своје с великим гласом трубним; и сабраће изабране своје од четири вјетра,[\[15\]](#) од краја до краја небеса.

Послаће анђеле да саберу свете и васкрсле из мртвих како би Га сусрели у облацима. Господ им заиста чини част, јер их зове преко анђела. Иако Павле каже да ће бити узнесени на облацима,[\[16\]](#) он не противречи овим речима, јер ће они бити узнесени на облацима тек када их анђели претходно саберу. Тада ће се зачути "глас трубни" ради већег страха.

32-33. А од смокве научите поуку: Када се већ њене гране подмладе и олистају, знате да је близу лето. Тако и ви кад видите све ово, знајте да је близу пред вратима.

"Када се", каже, "све ово збуде, није још много остало до краја света и Мога доласка." „Дето“ означава будући век и тишину после зимских олуја, али само за праведнике. Грешнике, заузврат, очекује мраз и још већа пометња. Зато, каже: "Када видите гране и листове на смоквином дрвету, очекујте лето. Исто тако, када видите оне знаке о којим сам вам говорио, сунце и месец промењене, очекујте Мој долазак."

34-35. Заиста вам кажем: Овај нараштај неће проћи док се све ово не збуди. Небо и земља ће проћи, али ријечи моје неће проћи.

Овде не говори о "нараштају" који је тада живео, већ о роду свих верника,^[17] као да каже: "Неће нестати верних, док се све ово не збуди." Али, када чујете за глади и поморе немојте мислити да ће род верних услед ових недаћа изумрети, већ знајте да ће он преживети и никакво га зло неће савладати. Неки су разумели да се речи "све ово" односе само на пад Јерусалима а не и на други долазак Господњи, па су их овако протумачили: "Неће проћи овај нараштај, дакле, нараштај вас апостола, док не види пропаст Јерусалима." Потврђујући оно што је речено, Господ каже да ће пре небо и земља, те чврсте и непокретне стихије нестати, него ли се Његове речи показати лажним.

36. А о дану томе и о часу нико не зна, ни анђели небески, до Отац мој сам.

Овде учи ученике да не траже да сазнају оно што надилази људско знање. Када каже "ни анђели", упозорава их да сада не траже познање онога што ни анђели не знају, док их речима: "до Отац Мој сам", одвраћа и од онога што је више од тога. Да је рекао: "Знам, али не желим да вам кажем", били би ожалостњени, као да их је презрео. Али, сада када каже: "Чак ни Син не зна, него само Мој Отац", одвраћа их од даљих питања. Често се дешава да очеви нешто држе у рукама и када им то деца затраже они им не дају говорећи: "Немамо оно што тражите" и тада деца престану да плачу. Тако чини и Господ желећи да успокоји апостоле који су хтели да сазнају о дану и часу Његовог доласка, па им каже: "Чак ни ја не знам, до Отац Мој сам." Да Он сам добро зна за тај дан и час, сасвим је јасно, јер све што има Отац, има и Син.^[18] Пошто Отац зна за тај дан, то сигурно зна и Син. Ово се још јасније види из следећег: Како је могуће да Син не зна за дан Свог другог доласка када Му је познато оно што претходи томе дану (то јест знаци о којим је управо говорио)? Онај који другог уводи у предворије сигурно добро зна где су врата. Али, ова врата (знања) нама Христос није отворио због нашег добра, јер нам није на корист да знамо када ће доћи крај света, како се не бисмо оленили. Неизвесност тога часа чини нас бодријим.

37-39. Јер како је било у дане Ноја, тако ће бити и долазак Сина Човјечијега. Јер као што у дане пред потопом јеђаху и пијаху, жењаху се и удаваху до онога дана кад Ноје уђе у ковчег. И не схватише док не дође потоп и однесе све; тако ће бити и долазак Сина Човјечијега.

Да би потврдио истинитост Својих речи помиње догађаје из времена Ноја.[19] Као што је тада било људи који су се ругали градњи ковчега, све док их није задесило страдање и све их погубило, тако се и сада неки ругају речима о крају света. Али, Христос каже да ће их изненада задесити погибија. Он показује да ће се у време када дође Антихрист, људи предавати уживањима и са охолошћу пировати по свадбама и весељима као што су то чинили дивови[20] у време Ноја.

40-41. Тада ће бити два на њиви; један ће се узети, а други оставити. Двије ће мљети на жрвњевима; једна ће се узети, а друга оставити.

Тада, каже, када сви буду живели безбрижно, бавећи се својим домаћим пословима, "један" дакле праведник, "ће се узети", то јест, биће узнесен у ваздух у сретање Господу, док ће се "други", грешник, оставити доле (на земљи). Чак и од оних који као слуге буду млели у млину, једни, који су достојни ће се узети, док ће се недостојни оставити. Из овога можемо још да научимо да ни слуге ни жене ништа не спречава на путу врлине. [21]

42-44. Стражите, дакле, јер не знате у који ће час доћи Господ ваш. Али ово знајте: Кад би знао домаћин у које ће вријеме доћи лопов, стражио би и не би дао да му провали кућу. Зато и ви будите спремни; јер у који час не мислите доћи ће Син Човјечији.

Господ нам заповеда да стражимо и да будемо спремни, те да имамо врлинска дела унапред спремљена, да бисмо имали шта да дамо Господу када Он дође и затражи оно што буде хтео. Видиш како није рекао: "Не знам у који ће час доћи лопов", већ: "Ви не знате...". "Лоповом" назива крај света и смрт сваког човека. Овде наговештава да ће Његов долазак бити ноћу. "Као што, дакле, лопов долази неприметно, такав ће бити и Мој долазак. Зато не будите немарни, већ стражите." Када бисмо знали када ће доћи наш крај, трудили бисмо се тога дана да што више благоугодимо Богу. Али сада, пошто, (тај час) не знамо, непрестано стражимо у врлинским делима.

45-47. Ко је, дакле, тај вјерни и мудри слуга кога постави господар његов над својим домаћима да им даје храну на вријеме? Благо томе слуги кога господар

његов дошавши нађе да чини тако. Заиста вам кажем: поставиће га над свим имањем својим.

Господ се пита ко је "верни и мудри слуга кога постави господар његов над својим домаћима", желећи да покаже да је такав човек редак и да га је тешко наћи. Две ствари се траже од сваког домоуправитеља: вера и мудрост. Јер, ако је он веран и ништа не краде, али му недостаје мудрости и залудно троши имање, нема од њега никакве вајде. Ако је и мудар, али краде, никакве користи нема ни од таквога. Који се, дакле, тада нађе и веран и мудар обрешће оно што је веће од имања, мислим на Царство небеско. Светитељи ће бити наследници свега што припада Богу. "Веран и мудар слуга" је такође сваки учитељ који у право време даје одговарајућу духовну храну својим ученицима. Такав је био Павле који их је час млеком појио, а час им говорио мудрост (хранећи их тврдом храном). Он је био верни слуга Господњи, иако је пре тога био хулитељ, али је био и мудар, јер му нису биле непознате мисли његових непријатеља. Зато, дакле, свако ко од Бога прими, било новац, моћ или власт, треба да оним што му је поверено верно и мудро управља, пошто ће за то Богу дати одговор.

48-51. Ако ли тај рђави слуга рече у срцу своме: Неће мој господар још задуго доћи; и почне тући другове своје, а јести и пити с пијаницама; доћи ће господар тога слуге у дан кад се не нада, и у час када не мисли, и расјећи ће га напола, и даће му удио са лицемјерима; ондје ће бити плач и шкргут зуба.

Будући да је већ рекао да ће верни слуга бити награђен, сада говори како ће зли слуга бити кажњен. Ако, дакле, онај коме је поверен неки богомдани дар, презре суд који долази и каже: "Мој господар је задоцнио", што значи да Бог не шаље брзу и изненадну казну, Господ ће га "расећи напола". Ако такав човек незлобивост Божју искористи као прилику за своју злобу, и удари на своју браћу, саблажњавајући их и повређујући њихову савест, што се дешава када поданици виде своје претпостављене да злоупотребљавају оно што им је поверено, тада ће га Господ такође "расећи напола", то јест, биће обнажен и лишен свог благодатног дара. Тада ће се јасно показати какав је човек био тај слуга и биће вргнут у таму. Раније је могао да обмањује друге својом спољашношћу, као што то чине многи архијереји које сматрају светим због чина који носе. Али, тада (на суду), од њих ће бити одузета благодат и биће кажњени као лицемери, који су се будући једно претварали да су друго.

НАПОМЕНА:

1. Ирод Велики је почео са изградњом огромног Храма у Јерусалиму 19. год. пре Христа. Главна грађевина је завршена 9. год. пре Христа док су остале грађевине грађене све до 64. год. после Христа. Простор Храма је обухватао плато димензија 446 x 296 м, док је цели комплекс грађевина био је опасан великим каменим зидом. Унутар овога простора налазила су се огромна дворишта окружена високим тремовима, зборницама, свештеничким становима' и другим помоћним објектима. При самом уласку у комплекс Храма налазило се тзв. „двориште незнабожаца" у које су могли улазити и они који нису били Јевреји. Унутрашњи део Храма, доступан само Јеврејима, делио се на три дворишта: "женско двориште" у које су могле улазити жене Јеврејке, „двориште Израела" отворено за приступ само мугакарцима и "свештеничко двориште" које је окруживало саму грађевину Храма. Народ се окупљао по пространим тремовима Храма где су читане молитве, тумачена Писма и вођени разговори о вери. Храм се састојао из "Светиње" и "Светиње над Светињама". Био је тако величанствено урађен да је својом лепотом привлачио људе из целог света. Године 70. римски император Тит је са својом војском потпуно разорио и спалио Иродов Храм. Од њега је остао само један део подзиде који се данас назива "Зид плача" и највеће је светилиште Јевреја.
2. 5 Мојс. 18:18
3. Симон Маг, уп. Д.Ап. 8:9 и даље
4. Неки тумачи мисле да се ове речи односе на ратове који су вођени по целом свету. Године 38. дошло је до велике побуне Јевреја против прокуратора Флака у Александрији, док је отприлике у то време побијено око 50.000 побуњених Јевреја у граду Селевкији.
5. У то време догодило се неколико катастрофа у којим су се испуниле Христове речи: 45. или 47. год. био је велики земљотрес на Криту, 51. год. у Риму, 53. у Апамеји и Фригији, 60. год. у Лаодикији. Историчари наводе да је много људи страдало од глади. Велика глад за времена императора Клаудија (Д. ап. 9, 28) однела је око 30.000 живота у Риму.
6. Кол 1:23
7. Дн 9, 27: "И на храму ће бити гнусоба опустошења. Постоји веровање да се ово Данилово пророштво испунило 165. год. пре Христа када је Антиох IV (Епифан), јелински владар Сирије, оскрнавио јеврејски Храм у Јерусалиму жртвовањем свиње на главном олтару. Ово жртвоприношање за Јевреје нечисте животиње био је најгори могући облик профанације који се могао десити. Неки Сиети Оци сматрају да се ово пророштво из Матејевог и Марковог еванђеља испунило 70. год. пре Христа када је римска војска

- заузела Јерусалим и порушила Храм. Други, опет, мисле да се оно односи на лик "човека безакоња" - Антихриста, који ће бити постављен на место Божје у Храму и коме ће се људи клањати (уп. 2 Сол. 2, 3-4). По том тумачењу ово ће бити знак крајњег богохулства и почетак краја света. Блажени Јероним говори да је Понтије Пилат био поставио у Храму ћесарову статуу, док је цар Адријан на месту некадашње Светиње поставио своју статуу, која је тамо стајала све до Јеронимовог времена. Историчар Јосиф Флавије пише о опустошењу које је предсказао Данило и које се десило када су Римљани опустошили Храм, (уп. Antiquitates X, 11, 7).
8. 5 Мој. 7,25; 27,15; 32,16. Прављење "резаних ликова" и "слика" од онога "што је горе на небу или доле на земљи" било је строго забрањено другом заповешћу Декалога (2 Мој. 20, 4-6). Ипак, Господ убрзо даје заповест Мојсеју да направи два херувима (анђела) од злата над Ковчегом завета у Светињи над Светињама (уп. 2 Мој. 25, 17-22; 1 Дн. 28, 18; Јев 9, 5). Ликови ових анђела били су извезени и на десет завеса шатора (2 Мој. 26, 1; 36, 8) као и на порфирној завеси светилишта (2 Мој. 26, 31; 2Дн 3, 14). У време цара Соломона направљена су и два кипа херувима од маслиновог дрвета обложеног златом. Сваки је био висок око 4, 6 метара са истим распоном крила (3 Цар. 6, 23-28; 8, 6-7; 2 Дн. 3, 10-13; 5, 7-8). Они су такође били смештени у Светињи над Светињама. Поред тога, Храм је изнутра био украшен изрезбареним ликовима херувима, дрвећа и цвећа (1 Цар. 6, 29-35; 7, 29, 36; 2 Дн. 3, 7). Да ли је у питању контрадикција? Очигледно да није, јер је циљ друге заповести био да спречи идолопоклонство у које су Јевреји лако западали, а не да потпуно забрани представљање ликова чији је циљ да подстакну побожност и молитву. Отуда се у Цркви користе иконе, које нису идоли, јер поклоњењем икони Господа или светитеља ми указујемо част и поштовање прволику (архетипу), дакле, ономе кога те иконе представљају, а не самој материји тј. дрвету и боји (Св. Јован Дамаскин, Ibid., гл. 89, стр 167; Св. Василије Велики, О Светом Духу, гл. 18; ЕПЕ, књ. 10, стр. 402.)
 9. Јосиф Флавије, "Јудејски рат", књ. 6, глава 3, 4, Просвета, Београд 1967. година (уп. 5 Мојс. 28:53-57; Плач Јер. 2:20).
 10. Уп. 1 Мак. 2:32-37; 2 Мак. 5:25-26
 11. Уп. Јер. 30:7; 1 Мак. 9:27
 12. По тврдњама тадашњих историчара, више од милион Јевреја је страдало у опсади Јерусалима. У ропство је одведено око 97. 000
 13. Ове речи се, по Блаженом Јерониму, могу тројако протумачити: у вези са опсадом Јерусалима од стране Римљана, у вези са крајем света или у вези са борбом јеретика против Цркве.
 14. Лк.2:34
 15. Мисли се на четири стране света.
 16. 1 Сол. 4:17
 17. Тако мисли и Златоуст. Јероним је мишљења да "овај нараштај" може да се односи на људски род, али и на јеврејски народ.
 18. Јн. 16:15
 19. 1 Мојс. 6:14; 9:29
 20. 1.Мојс. 6:1-7

21. "Они који су на њиви, дакле, људи у овоме свету, јесу земљорадници, прости људи сиромашног порекла, они који су богати имањем, али не и славом. Једни су (од њих) праведни, а други неправедни. Праведни ће се узети, а неправедни ће се оставити у огњу. Оне које мељу (на жрвњевима) означавају жене, али делимично и људске душе које носе јарам ропства и које проводе живот у ослабљености. Има праведних, али и неправедних жена. Неки су људи ослабљени, али праведни, као Јов и Лазар. Други су неправедни, као Каин и Гијезије (4 Цар. 4: 12, 29, 31). Да би показао њихову слабост, каже: "Два ће бити на лежају", и праведници ће се узети док ће се грешници оставити. Како ће се узети праведници, нека каже павле: "Ми живи... бићемо узнесени на облацима у срастање Господу у ваздуху, и тако ћемо свагда с Господом бити", (1 Сол. 4:17). Како ће бити остављени неправедници? "Сабраће (анђели) изабране своје од четири вјетра (Мт. 24, 31), и (непобожне) ће сажећи огњем неугасивим", (Лк. 3,17). Немој мислити да ће у неугасивом огњу паклено мељети дрва и да ће огањ потпаљивати неке слуге, као што то многи мисле, већ погледај на Содом и видећеш огањ без дрва. Сети се како се скаменила Лотова жена (1 Мој. 19, 26) и задрхти пред ужасом огња. Иако су били заједно, Лот, његова жена и две кћери, Лот и његове кћери нису изгорели, већ само жена (његова) није избегла дејство огња. Свакоме је, дакле, дато по његовом уделу, тако да ће се на Суду праведници узети као Лот, док ће се неправедници оставити као жена његова. Стражите..." Ex collatione codd. Venet. S. Marci

Прича о мудрим и лудим девојкама, прича о талантима, о Страшном Суду

1-5. Тада ће бити Царство небеско као десет дјевојака које узеше свјетилке своје и изиђоше у сретање женику. А пет њих бијаху мудре и пет луде. Јер луде узевши свјетилке своје не узеше са собом уља. А мудре узеше уље у посудама са свјетилкама својим. А будући да женик одоцни, задријемаше све, и поспаше.[1]

У причи о девојкама Господ говори о милостињи, да би оне који цене величину девичанства научио да не теже стицању само ове врлине, а при том занемаре остале. Зато разуми да ако не будеш био милостив, бићеш избачен са блудницима (из Царства небеског), иако живиш у девичанству, јер онај који нема саосећања и милосрђа с правом заслужује да буде избачен иако је девствен. Блудника побеђује сурова и природна страст, док немилостивог човека побеђује новац. Пошто се бори с противником слабијим од демона блуда, човек кога савлада страст среброљубља тим мање заслужује опроштај. Такав је човек заиста "луд", јер победивши природну распаљеност тела бива савладан ништавном страшћу за новцем. Реч "задремаше" означава смрт, док "одоцњење женика" показује да Његов други долазак неће брзо доћи.

6-13. А у поноћи стаде вика: Ево женик долази, излазите му у сретање. Тада устадоше све дјевојке оне и украсише свјетилке своје. А луде рекоше мудрима: Дајте нам од уља вашег, јер се наше свјетилке гасе. А мудре одговорише говорећи: Да не би недостајало и нама и вама, боље идите продавцима и купите себи. А кад оне отидоше да купе, дође женик, и спремне уђоше с њим на свадбу, и затворише се врата. А послије дођоше и оне друге дјевојке говорећи: Господару, Господару! Отвори нам. А он одговарајући рече им: Заиста вам кажем, не познајем вас. Стражите, дакле, јер не знате дана ни часа у који ће Син Човјечији доћи.

У причи се каже да се вика зачула "у поноћи", [2] да би се показало да ће Господ доћи изненада, јер у пола ноћи сви спавамо дубоким сном. Он долази уз "вику", јер

ће Његов други долазак огласити труба.[3] "Светиљке" су наше душе, јер је ум свакога човека светило његове душе.[4] Светиљка гори онда када је напуњена "уљем" врлина и милостиње. Заиста су биле луде оне девојке и због тога што су пошле да траже уље онда када за то није било време. Мудре девојке кажу: "Да не би недостајало и нама и вама", што значи да је врлина мога ближњега једва довољна за његов одговор на Страшном суду, а камоли за мене, пошто ће се сваки човек оправдати својим делима, а не делима свога ближњега. Ипак, луде девојке одлазе "продавцима", то јест сиромасима. Шта то треба да значи? Оне су се раскајале зато што (на време) нису давале милостињу и сада први пут схватају да је "уље" требало набавити од сиромаша. На ово се мисли када каже да су отишле "да купе уље од продаваца", то јест, мислено су отишле сиромашима, размишљајући какво је добро дело милостиња. Али, врата су за њих била затворена, зато што после одласка из овога живота нема времена за покајање и делање. Зато им Господ говори: "Не познајем вас", јер човекољубиви и милостиви Бог не познаје немилостиве. Како би и могао да позна оне који Му нису слични и који су Му туђи? Знај добро, да је свака душа добила "светиљку" и просветљење од Бога и да све душе устају у сретање Господу, јер желе да се сретну и сједине с Њим. Међутим, мудре душе од Бога им датом просветљењу и "светиљци" наливају уље својим добрим делима, док луде остављају своје светиљке без уља да се угасе, јер немају добрих дела којима ће у њима запалити светлост. Ако, дакле, не будемо чинили добро угасићемо светлост Божју која је у нама.

14-19. Јер као што човјек полазећи на пут дозвољава слуге своје и предаде им благо своје; и једноме даде пет таланата, а другоме два, а трећему један, свакоме према његовој моћи: и одмах отиде. А онај што прими пет таланата отиде те ради с њима, и доби још пет таланата. Тако и онај што прими два, доби и он још два. А који прими један отиде те га закопа у земљу и сакри сребро господара свога. А послѣ дугог времена дође господар ових слуга, и стаде сводити рачун с њима.

Пошто је горе рекао: "Не знате дана када ће доћи Господ", Го-спод додаје и ову причу како би показао да ће доћи изненада. Он је позвао своје слуге као човек који се спрема на далек пут, и поверио им своју имовину, нешто једном, нешто другом. "Човек који полази на пут" јесте Христос који је нас ради постао човек. Он је "отпутовао" зато што је узишао на небеса, али и због своје дуготрпељивости, јер не тражи одмах плодове наших дела, већ чека на њих. Његове "слуге" су они којима је поверена служба речи Божје: архијереји, свештеници и ђакони, дакле, они који су примили духовне дарове, једни веће, други мање, али сваки према својој сили,[5] то јест, по мери своје вере и чистоте (срца). Бог ће положити Свој дар за мене у онај сасуд који Му ја принесем. Ако, дакле, принесем мали сасуд, мало ћу и примити; ако, опет, принесем велики, добићу од Њега и већи дар. Онај слуга који је примио пет таланата одмах је отишао и умножио их. Погледај његово усрђе, како не

ленчари, већ се одмах даје на делање, удвостручујући оно што је примио. Када је човек обдарен говором, богатством, угледом код цара, или било којом другом способношћу или умећем, он удвостручава оно што му је дато, и не користи само себи већ жели да помогне и другима. Међутим, онај који се брине само о властитој користи, не мислећи на друге, закопава свој таланат, те зато бива и осуђен. Ако видиш човека паметног и способног, који троши своју памет у разним сујетним занимањима, преварама и светским пословима, с правом можеш рећи да је такав човек за-копао свој таланат "у земљу", дакле, у овоземаљске послове. Али, након много времена враћа се Онај који је Својим слугама поверио "сребро", то јест своје божанствене речи, које су "чисте (као) сребро у ватри очишћено",^[6] или просто сваки дар који човека чини чувеним и славним. На крају их све сабира како би чуо шта су учинили с талантима они који су их примили.

20-30. И приступивши онај што је примио пет таланата, донесе још пет таланата говорећи: Господару, предао си ми пет таланата; ево још пет таланата које сам добио с њима. А госпо-дар његов рече му: Добро, слуго добри и вјерни, у маломе си био вјеран, над многим ћу те поставити; уђи у радост господара својега. А приступивши и онај што је примио два таланта рече: Господару, предао си ми два таланта; ево још два таланта која сам добио с њима. А господар његов рече му: Добро, слуго добри и вјерни, у маломе си био вјеран, над многим ћу те поста-вити; уђи у радост господара својега. А приступивши и онај што је примио један талант рече: Господару, знао сам да си ти тврд човјек: жањеш гдје ниси сијао, и скупљаш гдје ниси вијао; па се побојаш и отидох те сакрих талант твој у земљу; и ево ти твоје. А господар његов одговарајући рече му: Зли и лијени слуго, знао си да жањем гдје нисам сијао, и скупљам гдје нисам вијао: Требало је, зато моје сребро да даш мјењачима; и дошавши ја бих узео своје са добитком. Узмите, дакле од њега талант, и подајте ономе што има десет таланата. Јер свакоме који иМа даће се, и претећи ће му; а од онога који нема, и што има узеће се од њега. А неваљалога слугу баците у таму најкрајњу; ондје ће бити плач и шкргут зуба.

Господар једнако похваљује оне слуге који су се трудили и увећали предати им дар, те сваки од њих слуша речи: "Добро, слуго добри и верни." Реч "добар" овде означава "човекољубивог и незлобивог" човека, онога, који своју доброту преноси на ближње. Они који су се показали верни у малом биће постављени над великим. Ако се у овоме животу удостојимо (неких) благодатних дарова, то ипак није ништа у поређењу с будућим добрима. "Радост Господња" је бескрајно весеље Господа који се радује Својим делима, како каже Давид.^[7] Таквом радошћу својим делима радују се и светитељи, као што и грешници тугују због својих (злих) дела и кају се због њих. Светитељи као своје богатство имају Господа и радују се Њему. Видиш како су обојица слуга удостојени истих блага, и онај који је примио пет таланата, и онај који је примио два. Када, дакле, човек прими мало, али правилно користи

добијени дар, без обзира колико мали он био, добиће исту част као онај који је много примио и много постигао. Зато се сваки човек сматра успешним по томе колико је постигао у ономе што му је дато. Такве су захвалне слуге, док зли и лењи слуга оправдава себе на њему својствен начин. Он свога господара назива "тврдим човеком", као што данас тако многи називају своје учитеље. Тешко је тражити послушност од људи, које Бог није начинио послушним, нити у њима засејао семе покорности. Управо је то оно што мисли зли слуга када каже: "Жањеш где ниси сејао"; другим речима, тражиш покорност од онога у коме ниси засејао семе покорности. Називајући господара "тврдим", слуга осуђује самога себе. Он је управо зато био дужан да се још више потруди, пошто је знао да му је господар тврд и строг, јер ако он тражи уздарје од других још више ће тражити и од њега. Зато је требало да умножи примљени талант и начини себи ученике, од којих би Господ могао да затражи оно што су дужни.[8] Христос своје ученике назива "мењачима", јер они строго одговарају за реч која им је поверена. Какав "добитак" (камату) Он очекује од ученика? Да покажу своја дела, јер ученик који прими реч од учитеља, мора не само да је сачува и врати је у целости већ да уз њу преда и "добитак", то јест, добра дела. Тако Господ одузима дар од злог и лењог слуге. Онај ко је примио дар да би њиме користио другима, а то не чини, и сам губи предати му дар. Видиш да онај који се више труди добија и већи дар (од Бога)? Ономе који се потруди даће се већа благодат и то у изобиљу. Али, од човека који се не труди узеће се и онај дар који мисли да има, јер онај који нема ревности и не тргује са оним што му је поверено заправо и нема дар већ само мисли да га има. Он га је изгубио својим немаром и лењошћу.

31-33. А када дође Син Човјечији у слави својој и сви свети анђели с њим, тада ће сјести на пријесто славе своје. И сабраће се пред њим сви народи,[9] и разлучиће једне од других као пастир што разлучује овце од јаради. И поставиће овце с десне стране себи, а јарад с лијеве.

Господ каже: "Када дође у слави Својој", пошто је Његов први долазак прошао уз бешћашће и увреде. Када буде други пут дошао доћи ће у слави, праћен анђелима. Најпре ће раздвојити светитеље од грешника, избављајући их тако од патњи, и поставиће их (Себи с десне стране) и говориће им. Светитеље назива "овцама", због њихове кротости и зато што нам они попут оваца дају своје плодове и служе нам, као овце које нам дају "вуну", то јест, божански и ду-ховни покров, и "млеко" као духовну храну. „Јарад“ су грешници, јер они ходе по урвинама (греха) и неуредни су и бесплодни као јарад.[10]

34-40. Тада ће рећи Цар онима што му стоје с десне стране: Ходите благословени Оца мојега; наследите Царство које вам је припремљено од

постања свијета. Јер огладњех, и дадoste ми да једем; ожедњех, и напојисте ме; странац бијах, и примисте ме; наг бијах, и одјенусте ме; болестан бијах, и посјетисте ме; у тамници бијах, и дођосте ми. Тада ће му одговорити праведници говорећи: Господе, кад те видјесмо гладна, и нахранисмо? Или жедна, и напојисмо? Кад ли те видјесмо странца, и примисмо? Или нага и одјенусмо? Кад ли те видјесмо болесна или у тамници, и дођосмо ти? И одговарајући Цар рећи ће им: Заиста вам кажем: кад учинисте једноме од ове моје најмање браће, мени учинисте.

Док прво не пресуди, Господ никога не награђује нити кажњава. Будући човекољубив, Он и нас учи да не кажњавамо друге док добро не испитамо њихову кривицу. Тако они који буду кажњени, после суда неће имати никаквог изговора. "Благословеним" назива светитеље, јер их је Отац примио (у Царство небеско). Назива их наследницима Царства како би показао да их Бог чини заједничарима Своје славе, као Своје синове. Није им рекао "примите" већ "наследите", као што синови наслеђују имање свога оца. „Дајмањом браћом" зове своје ученике, или просто сиромаше, јер сваки сиромаш је брат Христов пошто је и сам Христос живео у сиромаштву. Видиш ли Божју праведност, како похваљује светитеље, али и њихову благомисленост, јер смирено поричу да су Му служили. Ипак, оно што је учињено сиромасима Господ прима као учињено Себи.

41-46. Тада ће рећи и онима што му стоје с лијеве стране: Идите од мене, проклети, у огањ вјечни који је приправљен ђаволу и анђелима његовим. Јер огладњех, и не дадoste ми да једем; ожедњех, и не напојисте ме; странац бијах, и не примисте ме; наг бијах, и не одјенусте ме; болестан и у тамници бијах, и не посјетисте ме. Тада ће му одговорити они говорећи: Господе, кад те видјесмо гладна или жедна, или странца или нага, или болесна или у тамници, и не послужисмо ти? Тада ће им одговорити говорећи: Заиста вам кажем: кад не учинисте једноме од ових најмањих, ни мени не учинисте. И ови ће отићи у муку вјечну, а праведници у живот вјечни.

Оне који су с леве стране шаље у огањ припремљен за ђавола. Пошто су демони немилосрдни и према нама се понашају сурово и непријатељски, разумљиво је да истом казном буду кажњени и они који су једномислени с њима и који бивају проклети због својих власти-тих дела. Видиш да Бог није припремио огањ за људе, нити је створио пакао за нас, већ за ђавола, али ми сами себе чинимо виновницима пакла. Задрхти, дакле, о човече, и разуми из овога да ови људи нису кажњени због блуда, отимачине или неког другог злог дела, већ зато што нису чинили добро.

Заиста, ако добро размислиш, грабљивац је онај који има много, а не даје милостињу, чак иако јавно никоме не чини неправду. Све што он поседује преко својих потреба отео је од оних који су у оскудици и који ништа од њега нису примили. Да је с њима поделио своје имање, они не би ни оскудевали. Али, пошто је он своје благо закључао и присвојио за себе, они су се нашли у сиромаштву. Зато је немилостив човек лопов и чини неправду свима онима којима је могао помоћи, а није помогао. Стога ће он и њему слични отићи у вечну муку без краја, а праведници у вечни живот. Као што светитељи обитавају у бесконачној радости, тако ће неправедни наследити вечно мучење, иако Ориген[11] празнослови да ће пакленим мукама доћи крај и да грешници неће бити вечно мучени, те да ће доћи време када ће и они ући у обиталишта праведних, очишћени пакленим мукама. Оригеново учење је овде јасно оповргнуто када Господ говори о "вечној муци", која нема краја, и када праведнике упоређује са овцама, а неправедне с јарадима. Као што јаре никада не може постати овца, тако се ни грешник (после Суда) никада не може очистити и постати праведник. "Крајња тама" (која се спомиње у претходној причи о талантима) сасвим је далеко од светлости Божје, што мучење чини још тежим. Постоји и други разлог који би могао да се спомене: грешник је још у овоме животу у тами, пошто је отпао од "Сунца Правде", али како постоји нада за обраћења, то још није "крајња тама". Међутим, када умре и када се испитају зла дела која је починио, тада га обузима "крајња тама".[12]

Тада више нема наде за обраћење и грешник остаје потпуно лишен Божјих блага. Док је још у овоме животу, човек донекле ужива добра Божја, мислим на вештаствено благо, и верује да је на неки начин слуга Божји и да обитава у овом створеном свету као у дому Божјем, храњен и помаган Богом. Али, онда ће потпуно бити одсечен од Бога, и неће имати никаквог удела у Његовим добрима. То је та тама која се назива "крајњом", у поређењу са овдашњом тамом која није "крајња", пошто грешник још није потпуно одсечен од Бога. Зато и ти бежи од немилостиности и чини милостињу, не само телесно већ надасве духовно. Нахрани Христа који је "гладан" нашег спасења. Ако нахраниш и напојиш онога који је гладан и жедан духовног учења, нахранио си и напојио самог Христа, јер у сваком хришћанину живи Христос и његова вера се храни и јача учењем. Ако угледаш некога ко се као странац отуђио од небеске отаџбине, узми га са собом. Док ти будеш узлазио на небеса, поведи и њега са собом да се не би проповедајући другима сам показао неискушан. Ако неко збаци са себе одећу нетрулежности коју је добио на крштењу, и остане наг, одени га, а ослабљеном у вери помози, како каже Павле.[13] Посећуј онога који је затворен у мрачној "тамници" овога тела и саветом твојим обасјај га као светлошћу. Упражњавај, дакле, ових шест врста љубави, телесно и надасве душевно, јер будући да смо састављени од душе и тела, то обоје могу да учествују у овим делима љубави.

НАПОМЕНА:

1. Уп. Пс. 44, Песму над песмама, 1 Мак. 9:37
2. Златоуст каже: "То Спаситељ говори или да би се саобразио причи или да би показао да ће се Васкрсење десити у поноћ", (Ibid). Бл. Јероним иде још даље па тврди да постоји јеврејско предање" по коме ће "Христос доћи у поноћ, као што је био случај у Египту, када се славила Пасха и када је анђеол казнитељ долазио, и Господ пролазио над кућама", (Ibid.) уп. 2 Мој. 12. Постоји древно предање у Православној Цркви да ће Господ доћи у ноћи између суботе и недеље, и зато је од давнина међу хришћанима постојао обичај да верници у суботу вече остају дуже на молитви и бденију у очекивању свог Женика.
3. Уп. 1 Кор. 15:52; 1 Сол. 4:16
4. Уп. Мт. 6:22; Лк. 11:34
5. "Бог предвиђа", пише преподобни Отац Јустин, "како ће који човек употребити слободну вољу своју и све силе своје, па му према томе и поверава количину блага Свога, имовине Своје. Главно је да ни рђавог и лењог слугу Свог не оставља без блага, јер и њему даје један талант. А то је? - Боголика душа са свима боголиким својствима својим: разумом, осећањем, љубављу, истином, правдом, молитвом, слободом". (Ibid, стр. 481).
6. Пс. 12:6
7. Пс. 104:31
8. "Слугама приличи да дају, док је на господару да тражи. Зато (лењи) слуга каже господару: 'Видевши да је твоја заповест тврда јер тражиш послушност од људи, које по природи ниси начинио послушним, уплашио сам се да не останем немаран, па сам сачувао оно што ми је предато не трудећи се око других...' Ex collatione Venet. S. Marci
9. Ово место је задао потешкоћа тумачима, јер није сасвим јасно да ли се речи "сви народи" односи само на хришћане или на све људе, дакле и незнабошце. Ориген пише: "Није сасвим јасно, да ли реч 'сви' значи 'од свих покољења' (ab omnibus generationibus) или од оних који ће остати до дана суда, или пак од оних који су поверовали у Бога кроз Христа", (Тумачење Еванђеља од Матеја, Migne P.G. t.13). Зигабен сматра да је овде реч само о хришћанима, што се јасно може видети из разговора Цара са својим поданицима. Тада се сасвим природно поставља питање да ли ће други народи, осим хришћанских, бити суђени или не? Уколико неће, тада суд неће бити свеопшти. Неки тумачи су мишљења да ће суд заиста бити свеопшти и њему ће бити подвргнути сви људи, само ће хришћани на њему бити суђени на основу Христовог закона, док ће незнабошци бити суђени по природном закону (уп. Рим. 2,12-16). У Јовановом Еванђељу се може видети да се не суди свима, већ само онима који нису поверовали у Јединородног Сина Божјега, док они који верују у Христа и Оца који Га је послао имају

живот вечни и не долазе на суд, већ прелазе из смрти у живот (уп. Јн. 3,18-21; 5,24)

10. Уп. Јез. 34:17

11. Ориген је био велики црквени писац и егзегета 3. века, чија су погрешна учења (међу њима и учење о апокатастази, васпостављењу свега осуђена на Петом Васељенском Сабору, одржаном у Константинопољу 553. год. Ориген је, будући под великим утицајем платонизма и гностицизма, учио да Бог вечно ствара (а не само у времену, као што Црква учи). Сматрао је да сви људи морају да прођу кроз "очишћење" после своје смрти, при чему праведници одмах добијају очишћење од Бога, док грешници пролазе кроз процес својеврсне метемпсихозе и бивају очишћавани кроз циклусе очишћења (њихов број зависи од степена грешности) у другим световима који ће се наступити после овога. На крају ће се сви очистити и бити спашени, па чак и демони. Дакле, према његовом учењу пакао је својеврсно чистилице привременог карактера, иако га прости верници сматрају вечном муком. На крају ће наступити "васпостављење свега" с поновним доласком Христа на свет и духовним васкрсењем тела.

12. Богомудро сагледавајући ову тајну Преп. Авва Јустин каже: "Шаљући га у таму најкрајњу, Бог је поступио као праведни и милосрдни судија, јер га је послао тамо куда је он свим својим бићем хрлио и хитао. Бог би био насилник и тиранин да га је на силу увео и настанио у Свом небеском божанском Царству. Али и овде Он поступа као Бог љубави; не приморава слободно створење, човека, да силом уђе у Његово Царство. То би било и неприродно и нелогично. Јер да би се вечито живело у Царству Божјем, треба волети Бога: свим срцем својим, свом душом својом, свом мишљу својом, свом снагом својом, и свим бићем својим добровољно припадати Богу". (Ibid, стр. 486).

13. 1.Кор. 3:2

Последње предсказивање страдања, завера Јудејаца против Христа, помазање у Витанији, Јудино издајство, Пасхална вечера и Причешће,

молитва у Гетсиманији, Јудин пољубац,

хватање Христа и вођење пред Кајафу и Синедрион,

Петрово одрицање и кајање

1-2. И када сврши Исус све ријечи ове, рече ученицима својима: Знате да ће за два дана бити Пасха^[1] и Син Човјечији биће предан да се разапне.

Пошто је већ споменуо Царство и награду, било је време да каже нешто и о Својем страдању, па Исус као да говори: "Они који ме разапну заслужиће огањ."

3-5. Тада се скупише првосвештеници и књижевници и старјешине народне у двор просвештеника по имену Кајафа; и савјетоваше се како би Исуса на превару ухватили и убили. И говораху: Али не о празнику, да се не би народ побунио.

Иако је Закон предвиђао само једног првосвештеника,^[2] који је доживотно обављао своју службу, Јевреји су их имали много јер су мимо Закона бирали новог првосвештеника сваке године.^[3] Тако су те године они дошли првосвештенику да би се с њим посаветовали о убиству, пошто је дужност првосвештеника била да кажњава убице.^[4] Овде се "првосвештеницима" називају они који су већ били испунили своју једногодишњу службу. Намеравајући да почине безбожно убиство, нису се бојали Бога, већ народа. Плашили су се да убију Исуса на дан празника, јер би у том случају народ могао да устане у Његову одбрану, или да због убиства не учествује у приносу прописаних жртава, због чега би првосвештеници остали без зараде коју су добијали од жртвовања. Вероватно су се такође плашили да Га убију на сам дан празника јер би тада Његова смрт свима постала позната и славна, док су они желели да потпуно избришу свако сећање на Њега. Зато су се пре празника договорили да Га убију одмах по празнику. Међутим, Исус им дозвољава да Га ухвате у време Пасхе, желећи тиме да покаже да иде на страдање не када то они

хоће већ када сам то жели, како би се на дан предобразитељне Пасхе свршила истинска Пасха. Из овога такође можемо да разумемо колико су били крволочни, јер иако нису намеравали да убију Исуса на дан празника, када су нашли издајника, починили су убиство баш на тај дан, заборављајући чак и народ, само да би испунили своју намеру.

6-7. А кад Исус бјеше у Витанији у кући Симона губавога, приступи му жена с алавастровом посудом мириса скупоцјенога, и изли на главу његову када сјеђаше за трпезом.

Неки кажу да четворица еванђелиста спомињу три жене које су помазале Господа. Други, опет, кажу да их је само две: Марија, сестра Лазарова, из Јовановог Еванђеља, и ова коју сада овде спомиње Матеј, која је, опет, она иста о којој говоре Лука и Марко. Неки кажу да је овај Симон губави био Лазарев отац и да га је Христос очистио од губе и потом обедовао код њега. Прича се да је Господ своје ученике послао њему када им је рекао да иду човеку који ће им показати застрту горњу собу. Он је, како кажу, потом и примио Господа који је код њега прославио Пасху. Када је, дакле, жена^[5] видела очишћеног губавца, са смелошћу је поверовала да ће и она примити опроштај грехова и очишћење од душевне губе. Она је исповедила велику веру када је без оклевања излила тако скупоцено миро.^[6] Излила га је на Његову главу, одајући почаст најважнијем делу тела. Зато и ти, човече, ако болујеш од душевне и фарисејске лепре која горди и отуђује од Бога, прими Исуса у "дом" свој и помажи Га "миром" врлина, јер и ти можеш да набавиш миро за Исуса који те исцелио од лепре и да га излијеш на Његову главу. Шта је "глава" Христова ако не Његово божанство коме се приноси миомирис врлина? "Нека се исправи", каже Давид, "молитва моја као кад пред Тобом, Господе."^[7] Принеси, дакле, Христовом божанству миомирис мира, справљеног од многих врлина. Ако учиш да Христос није само прост човек већ и Бог, тада си миром помазао Његову "главу", то јест, прославио си Његово божанство речима богословља.

8-11. А кад ово видјеше ученици његови, негодоваше говорећи: Чему ова штета? Јер се могаше овај мирис продати скупо и дати сиромасима. А разумјевши Исус рече им: Што ометате жену? Она учини добро дјело на мени. Јер сиромаше имате свагда са собом, а мене немате свагда.

Пошто су ученици већ доста чули о милостињи и разумели колико је она важна, прекорили су жену мислећи да је Богу дража милост према другим људима него ли

част која се Њему самом указује. Господ, међутим, замера ученицима што су неправедно прекорили жену. Не треба очекивати узвишене ствари од оних који су се тек обратили Христу, посебно не од једне слабе жене, већ примити од њих онолико вере колико имају. Када неко принесе дар Богу немој га одвраћати и презирати његово усрђе, шаљући га да свој дар пода сиромасима, већ му допусти да испуни оно што је намерио. Ако затражи твој савет, да ли да пода (прилог) сиромасима или да приложи Богу, саветуј га да помогне сиромасима. Међутим, ако је већ принео дар Богу, нема разлога да га одвраћаш, јер част која се указује Богу треба више ценити од свега другог, чак и од саме милостиње. Иако знамо да Христос у своме човекољубљу прима милост указану другима као Њему учињен дар, ипак не треба презрети Бога и чинити само ми-лостињу. Када би тако било, морали бисмо да крадемо драгоцености из храмова и украдено дајемо сиромасима. Али, није тако, и да би могао да разумеш да није исто бити милостив према сиромасима и Указивати част самоме Христу и служити Му, почуј следеће речи: "Сиромасе", каже, "имате свагда са собом, а Мене немате свагда." Видиш ли, дакле, да је једно служити Христу, а друго указивати милост сиромасима, иако Христос у своме човекољубљу оно што је учињено сиромашним прима као Своје.

12-13. А она изливши мирис овај на тијело моје, учини то за мој погреб. Заиста вам кажем: Гдје се год успроповијета ово јеванђеље по свему свијету, казаће се за спомен њен и ово што она учини.

Господ нас учи да је жена ово учинила по неком божанском надахнућу, наговештавајући Његову смрт и погреб Његовог тела. Господ не би дозволио да Га помаже миром да то дело није скривало неку тајну. Он је као Бог предсказао оно што ће се догодити - да ће се о делу ове жене свуда казивати у њену похвалу. Погледај Божје човекољубље, како награђује жену великим даром. Обећава јој да ће се о њој посвуда говорити, док год буде Еванђеља. Како је миро симболизовало Његово погребљење? Код Јевреја је био обичај да тела припремају за погреб тако што су помазивана миром, као што су чинили Египћани. То су радили да би спречили распадање тела и ширење непријатаног задаха. Зато каже: "Изливајући миро, жена показује да ће Моје тело бити погребено." Све ово говори како би посрамио и прекорио Јуду који ће Га издати и предати на смрт. Разуми ово и у пренесеном смислу. "Губавац" означава незнабожачки народ. "Жена грешница" је синагога и Црква од незнабожаца, која је излила "миро", то јест, веру на Христову "Главу", која је Његово божанство. Свако ко верује да је Христос Бог излива миро на главу Његову. Али Јуда, који је прекорио жену, представља, како каже Јован,^[8] Јевреје, који до данашњег дана гунђају против Цркве.

14-16. Тада један од дванаесторице по имену Јуда Искаротски, отиде првосвештеницима, и рече: Шта ћете ми дати и ја ћу вам га издати? А они му положише тридесет сребреника. И од тада тражаше згодно вријеме да га изда.

Када је жена странкиња и блудница указала Исусу такву част, тада Његов ученик одлази да Га изда. Еванђелист не каже случајно: "Тада отиде", већ с намером да покаже Јудину бестидност. Он додаје име "искариотски" како би што јасније показао о коме је реч, јер је постојао и други Јуда, који се још звао Левеј.[9] Издајник је, међутим, био из неког села по имену Искара.[10] "А они му положише[11] тридесет сребреника", то јест, договорили су се и одлучили да му дају толико новца, а не као што многи мисле да су толико новца већ одбројали и платили му. "(И од тада) тражаше згодно време", како би Га издао када буде сам. Будући да су се плашили народа, унајмили су Јуду да их обавести када Исус буде сам.

17-19. А у први дан бесквасних хљебова, приступише ученици Исусу говорећи му: Гдје хоћеш да ти уготовимо да једеш Пасху? А он рече: Идите у град томе и томе, и кажите му: Учитељ каже: Вријеме је моје близу, код тебе ћу да учиним Пасху са ученицима својим. И ученици учинише како им заповједи Исус, и уготовише Пасху.

"Првим даном бесквасних хлебова" еванђелиста назива дан уочи "бесквасних хлебова". Пасху је требало да једу у петак увече, који се зато и називао даном бесквасних хлебова, али, Господ је послао ученике у четвртак, у дан који еванђелиста назива "првим даном бесквасних хлебова",[12] зато што је претходио петку, када су се увече, (по обичају) јели бесквасни хлебови. Тада Му прилазе ученици и питају га: "Где хоћеш да ти уготовимо да једеш Пасху?",[13] пошто ни они ни Он нису имали своју кућу. Исус их шаље непознатом човеку који ни њих није познавао, као што је учинио онда када их је послао да пронађу магарца. Тиме им је показао да је у стању да само Својим речима приволи чак и оне који Га уопште не познају да Га прихвате. Господ је желео да отпразнује Пасху како Јевреји не би мислили да се противи Закону. "Својим временом" назива своје заклање, да бисмо ми разумели да Он није убијен не знајући шта Га чека и противно Својој вољи. Речима: "Код тебе ћу да учиним Пасху", додаје: "...са Својим ученицима", како би све било спремно за већи број гостију који ће доћи.

20-22. А кад би увече, сједи за трпезу са Дванаесторицом ученика и док јеђаху рече им: Заиста вам кажем; један од вас издаће ме. И ожалостивши се веома поче му сваки од њих говорити: Да нисам ја, Господе?

На основу ових речи неки мисле да те године Господ није јео Пасху, јер кажу да се пасхално јагње јело само стојећи. Будући да је Господ седео, није, дакле, ни јео Пасху. Ипак, можемо претпоставити да је прво јео Пасху стојећи, па је онда сео и предао ученицима Своје Тајне.[14] Прво је отпразновао (старозаветну) Пасху као предобразац, а затим је извршио у стварности. Он предсказује оно што ће Јуда учинити да би га исправио и посрамио ако ничим другим, онда заједничком трпезом, али и да би га испунио страхом и ужасом што издаје Бога који познаје срца (људи). Други ученици били су ужаснути, јер иако су имали чисту савест, више су наде полагали у Христа него ли у саме себе, пошто је Он боље од њих познавао њихова срца.

23-25. А он одговарајући рече: Који умочи са мном руку у здјелу онај ће ме издати. Син Човјечији, дакле, иде као што је писано за њега; али тешко ономе човјеку који изда Сина Човјечијег; боље би му било да се није родио тај човјек. А Јуда, издајник његов, одговарајући рече: Да нисам ја, Учитељу? Рече му: Ти каза.

Јавно укорава издајника, пошто се овај није покајао када га је претходно тајно укорео. Зато га сада јавно изобличава говорећи: "Који умочи са Мном руку у здјелу...", како би се барем у том тренутку исправио. Али, будући бестидан, Јуда је умочио руку у Христову здјелу. Господ тада каже: "Син Човечији иде, као што је писано за Њега." Дакле, иако је предодређено[15] да Христос пострада за спасење света, не треба за наше спасење сматрати заслужним и Јуду, већ га радије треба сажалевати.

Оно што је урадио није учинио као сарадник у Божјој намери, већ из своје властите злобе. Ако пак добро размислиш ни Христос раније није желео да буде распет.[16] То показује када се (у Гетсиманији) моли да Га мимоиђе чаша страдања. Али, будући да је (по Својој божанској природи) знао пре свих векова како се људи због злобе непријатеља не могу другачије спасти, оно што претходно није била Његова намера сада то постаје. Говорећи да би боље било да се није родио тај човек који ће Га издати, показује да је боље не постојати него ли живети у греху. Обрати пажњу на речи "Син Човечији иде...", које показују да Његово умирање неће бити смрт већ одлазак на друго место.

26. И кад јеђаху, узе Исус хљеб[17] и благословивши преломи га, и даваше ученицима, и рече: Узмите, једите; ово је тијело моје.

Матеј додаје речи: "и кад јеђаху", како би показао Јудину нечовечност, јер да је Јуда био звер постао би питомији кушајући храну са заједничке трпезе. Али, иако изобличен, он не само да није дошао к себи већ је остао непокајан окусивши и само Тело Христово. Неки тумачи кажу да је Христос дао Тајне другим ученицима, тек пошто је Јуда изишао.[18] Тако би ваљало да и ми чинимо и ускраћујемо Тајне нечастивим људима. Пре него што ће преломити хлеб, Господ је заблагодарио да би и нас научио да Хлеб приносимо са благодарношћу (Богу).[19] Истовремено, овим показује да Он добровољно прихвата ломљење Свога Тела, то јест, Своје умирање,[20] и не показује горчину, као да је реч о нечему противном Његовој вољи, да бисмо и ми, на исти начин добровољно могли да прихватимо мученичко страдање (Њега ради). Говорећи "Ово је Тело Моје", показује да је хлеб који је освећен на жртвенику истинско Тело Господње, а не Његова слика. Он не каже: "Ово је слика (Мога Тела)", већ "Ово је Тело Моје". На неизрецив начин (предложени) хлеб се мења, иако и даље задржава изглед (обичног) хлеба. Пошто смо слаби и не можемо да поднесемо да једемо сирово месо, а понајмање људско, оно и даље изгледа као хлеб, премда је у ствари месо.

27-28. И узе чашу и заблагодаривши даде им говорећи: Пијте из ње сви; јер је ово крв моја Новог завјета која се пролијева за многе ради отпуштења гријехова.

Као што у Старом Завету постоји жртва и крв, тако и у Новом Завету имамо крв и жртву. Каже: "Која се пролива за многе", што значи "за све", јер су "сви" такође и "многи". Зашто горе није рекао: "Узмите, једите сви", већ само овде каже: "Пијте из ње сви?" Неки кажу да је то рекао због Јуде, јер је Јуда узео Хлеб и није га појео, већ га је сакрио, како би Јеврејима показао Хлеб који је Исус назвао Својим Телом. Ипак, Јуда је испио чашу, иако против своје воље, пошто то никако није могао да сакрије. Зато је, дакле, Христос рекао: "Пијте из ње сви." У пренесеном смислу, неки кажу да сви људи не могу да приступе тврдој храни, већ само они који су савршенији, док сви могу да пију. Због тога Он каже: "Пијте из ње сви", јер су сви у стању да риме простија учења.

29. Кажем вам пак да нећу одсада пити овога рода ви-ноградскога до онога дана када ћу пити с вама новог у Царству Оца мојега.

Пошто је испио чашу, Господ се одриче телесног пића, али обећава неки други начин пијења у Царству, то јест, после Васкрсења. Наиме, када је васкрсао, јео је и пио на неки нови начин, не зато што Му је била потребна храна телесног укуса већ да би потврдио истинску природу Свога тела.[21] Он с правом назива Своје Васкрсење "Царством", јер када је победио смрт заиста се показао као Цар. Али ово можеш разумети и на следећи начин: "ново пиће" је откровење тајни Божјих, које ће бити откривене у Царству Божјем, то јест по другом доласку (Господњем). Оне су "нове", то јест, такве су природе да за њих никада нисмо чули. Каже се да ће их Христос "пити" заједно са нама, зато што Он сматра да је Његова храна и пиће нама на корист.

30. И отпојавши хвалу, изиђоше на гору Маслинску.[22]

Када су вечерали, отпевали су хвалу, како бисмо и ми научили да тако чинимо. Исус је отишао на Маслинску гору, а не на неко друго место, да не би изгледало да бежи. Он не одлази на неко непознато место, већ на место које је било (добро) знано Јеврејима.[23] Истовремено, одлази из крвожедног града, остављајући га и препуштајући страдањима, како би касније могао прекорити Јевреје што су Га гонили и онда када је отишао од њих.

31-32. Тада им рече Исус: Сви ћете се ви саблазнити о мене ову ноћ; јер у Писму стоји: Ударићу пастира, и овце стада разбећи ће се. А по васкрсењу своје отићи ћу пред вама у Галилеју.

Он као Бог предсказује шта ће се догодити, а да се ученици не би саблазнили помисливши да их оптужује, говори им да је писано: "Ударићу пастира и овце стада разбећи ће се." Овим жели да каже: „Ја сам вас све заједно сабрао, а после Мога одласка ви ћете се разбећи." За Оца се каже да ће "ударити" Сина, јер су Јевреји по Његовој замисли, боље речено, Његовом допуштењу, распели Господа. Иако је био у могућности да их спречи у томе, Он то није учинио, па се зато и каже да је Отац "ударио" (пастира) по допуштењу.[24] Потом их теши благовестећи им да ће ва-скрснути и отићи пред њима у Галилеју. Овим показује да ће оставити Јерусалим и отићи незнабошцима, будући да су незнабошци живели у Галилеји.

33-34. А Петар одговоривши рече му: Ако се и сви саблазне о тебе, ја се нећу никад саблазнити. Рече му Исус: Заиста ти кажем: Ноћас, прије него пијетао запјева, три пута ћеш ме се одрећи.

С великом самоувереношћу Петар обећава да се неће саблазнити. Зато је Христос и дозволио да падне како би га научио да се не узда у себе, већ у Бога, али и да би више веровао Христовим речима него ли својој савести. Петрове речи: "Ако се и сви саблазне..." показују његову хвалисавост и непознавање властите немоћи. Господ му тада предсказује час који ће доћи те ноћи пре него што петао запева, као и број одречења, јер ће Га се три пута одрећи.

35-36. Рече му Петар: Нећу те се одрећи макар морао и умријети с тобом! Тако рекоше и сви ученици. Тада Исус дође с њима у мјесто које се зове Гетсиманија,[\[25\]](#) и рече ученицима: Сједите ту док ја одем тамо да се помолим Богу.

Желећи да покаже своју истинску преданост Спаситељу, Петар Му противречи. Ослободивши се страха да би он могао да буде издајник, Петар сада с великом љубављу, али и честољубљем, почиње да устаје против других и чак да се противи Христу. Потом су и остали ученици, и пре него што ће их снаћи искушења, у незнању обећали оно што неће моћи испунити. Исус се удаљује да би се помолио у осами, јер молитва тражи мир и самоћу.

37-39. И узевши Петра и оба сина Зеведејева поче се жалостити и туговати. Тада им рече Исус: Жалосна је душа моја до смрти; останите овдје и бдите са мном. И отишавши мало паде на лице своје молећи се и говорећи: Оче мој, ако је могуће, нека ме мимоиђе чаша ова; али опет не како ја хоћу, него како ти!

Са Собом не узима све ученике, већ само ону тројицу којима је показао Своју славу на Тавору, како се остали не би саблазнили видећи Га да се моли с болом у срцу. Али, Он чак и њих оставља и одлази да се моли на још усамљеније место. Тугује и пати по Божјем промислу како би показао да је ис-тински човек, јер је људској природи својствено да се плаши смрти, пошто је смрт дошла противприродно, те зато наша природа бежи од ње. Истовремено, то чини желећи да превари ђавола, да би Га овај напао као обичног човека и усмртио, али на тај начин и сам био побеђен. Да је Господ, којим случајем, сам отишао у смрт, дао би Јеврејима повода да

помисле како нису учинили грех убијајући онога који је сам толико желео да пострада. Из овога можемо да научимо како не треба да трчимо у невоље и искушења, већ да се молимо како бисмо се избавили од њих. Управо зато Он није отишао толико далеко од апостола, већ је остао близу тројици ученика да би Га они могли чути и сетити се Његових речи када сами западну у искушења и буду се тако молили. "Чашом" назива Своје страдање, због сна који после чаше долази, али и зато што је она постала виновник наше радости и спасења. Жели да Га мимоиђе чаша да би показао да, као човек подложен природним законима жели да избегне смрт, као што је горе речено, али можда и зато што није желео да Јевреји почине тако страشان грех због којег ће Храм бити разорен и народ погубљен. Ипак, Он жели да буде воља Очева, како би онда, када нас природа одвуче од послушности, и ми научили да се морамо покоравати Богу и испуњавати Његову вољу.

40-41. И дошавши ученицима нађе их гдје спавају, и рече Петру: Зар не могосте један час пробдјети са мном? Бдите и молите се да не паднете у напаст; јер је дух срчан, али је тијело слабо.

Пошто су Петар и други ученици били пуни самопруждања и неопрезних обећања, Господ их прекорева због њихове слабости, посебно се обраћајући Петру. "Када ниједан час не могосте пробдети са Мном, како ћете онда положити живот за Мене?" Али, одмах пошто их је повредио Својим прекором, теши их говорећи да је дух срчан, али му се противи слабост тела. Другим речима, Он каже: "Сматрам вас достојним опро-штаја зато што сте заспали, не због презира према Мени већ због слабости тела. Али, пошто сте тако слаби, не уздајте се у себе, већ се молите да не паднете у искушење." Други мисле да речи: "Да не паднете у искушење" значе: „Да вас не победи искушење". Господ нам, дакле, кажу они, не заповеда да будемо без искушења, јер кроз искушења задобијамо венце, него да нас она не савладају, те да се не нађемо прогутани као у утроби неке дивље звери. Ето, зато заповеда да се молимо, јер онај кога је искушење савладало потпуно пада у његову власт.

42-44. Опет и други пут отиде и помоли се говорећи: Оче мој, ако не може да ме мимоиђе ова чаша да је не пијем, нека буде воља твоја. И дошавши нађе их опет гдје спавају; јер им бијаху очи отежале. И оставивши их отиде опет те се трећи пут помоли говорећи оне исте ријечи.

Када чујеш да се Господ више пута молио, научи и ти, човече, да се често молиш у искушењима. Када је нашао ученике где спавају, није их преко-рио да их не би ожалостио, већ их оставља (на миру). Отишао је од њих и молио се трећи пут да би

нас уверио у Своју људску природу, пошто је број три, број истине и веродостојности.

45-46. Тада дође ученицима својим и рече им: Још спавајте и почивајте! Ево се приближи час, и Син Човјечији предаје се у руке грјешника. Устаните, хајдемо! Ево, приближио се издајник мој.

Желећи да покаже како Му није потребна њихова помоћ, чак ни у тренутку издаје, Господ им говори: Још спавајте." Можда ово говори у иронији, намеравајући да каже: "Ево, приближио се издајник, а ви, ако желите и време вам дозволи, још спавајте." Тада их позива да оду с места где се молио и одлази у сусрет онима који ће Га ухватити, прилазећи им као да Му доносе неку радост. Тако видимо да се Он молио (као човек) да би потврдио божански Промисао. Његова молитва такође показује и то да је желео да избегне страдање како би поштедео Јевреје пропасти која ће их задесити због њиховог греха према Њему.

47-50. И док он још тако говораше, гле, Јуда, један од Дванаесторице, дође, и са њим људи многи с ножевима и с кољем од првосвештеника и старјешина народних. А издајник његов даде им знак говорећи: Кога ја цјеливам, онај је; држите њега. И одмах приступивши Исусу рече: Здраво, Учитељу! И цјелива га. А Исус му рече: Пријатељу, на то ли си дошао? Тада приступивши ставише руке на Исуса и ухватише га.

Видиш ли чиме се служе првосвештеници? Кољем[26] и ножевима! А тако су били мирни и пуни духа кротости! Еванђелиста каже: "један од Дванаесторице", чудећи се Јуди који је предао себе ђаволу, иако је био изабран и постављен за једнога од првих апостола. Зато се и ти побој, човече, макар био међу најближим Господу, да се не олењиш и не отпаднеш од Бога. Јуда им је дао знак зато што је била ноћ и у мраку се није јасно видело. Наиме, они који су дошли да Га ухвате нису били људи из народа, већ слуге првосвештеникове, које нису одмах могле да препознају Исуса. Али, ученик им целивом показује учитеља. Знајући да је Господ човекољубив, Јуда се дрзнуо и целивао Га. Господ је био трпељив према њему све до последњег часа, надајући се да ће га придобити Својим дуготрпљењем. Ипак, Јуда се није уразумио, чак ни када је Господ оборио слуге првосвештеникове на земљу, како каже Јован,[27] да би у томе познали Његову силу. Видећи да они не одустају од своје дрскости, Господ им се предаје. Јуду назива "пријатељем" да би га посрамио и исмејао због његовог тобожњег пријатељског пољупца. Каже му: "На то ли си дошао", што значи, "Због чега си дошао овамо ? Као пријатељ? Онда није

требало да дођеш с ножевима. Можда као непријатељ? Али, зашто ме онда целиваш?" На овај начин га изобличава као лукавог преваранта.

51-54. И гле, један од оних што бијаху са Исусом машивши се руком извади нож свој те удари слугу првосвештеникова, и одреза му ухо. Тада му рече Исус: Врати нож свој на мјесто његово; јер сви који се маше за нож, од ножа ће погинути. Или мислиш да не могу умолити сад Оца свога да ми пошаље више од дванаест легиона анђела? Како би се, дакле, испунила Писма да овако треба да буде?

Ученик који је извадио нож био је Петар, како каже Јован,[\[28\]](#) јер је он имао нож, пошто је недавно жртвовао јагње које су јели (за Пасху). Али немојмо окривљивати Петра, јер он ово није учинио ради себе, већ ревнујући за свога Учитеља. Обраћајући Петра еванђелском животу, Господ га учи да не користи оружје, чак иако њиме жели да освети Бога. Одсецајући ухо првосвештениковом слуги, Петар симво-лички показује да су Јевреји боловали од непослушности. Тада Христос наводи речи Закона по којем ће сваки који убије, сам бити убијен. Закон каже да "сви који се маше за нож, од ножа ће погинути".[\[29\]](#) Овим речима Господ још жели да каже да ће Јевреји који су се ножем дигли на Њега, сами бити погубљени ножем Римљана. Господ не каже "Ја могу довести дванаест легиона анђела", већ "могу умолити Оца Свога...", говорећи по Божјем промислу као ч човек, снисходећи њиховој слабости. Он је Своју људску природу показао кроз зној, страх и на многе друге начине, па Његове речи не би биле уверљиве да је рекао: „Ја сам могу довести анђеле.“ Уместо дванаест ученика, каже, "дванаест одреда анђела доћи ће ако то пожелим". Легион је највећа војна јединица која се састоји од шест хиљада коњаника.[\[30\]](#) Све ово, дакле, мора да се деси како би се испунила Писма која су ове догађаје прорекла. Јевреји нису били зли зато што су Писма предсказала да ће бити такви, већ су ови догађаји претходно описани у Писму по надахнућу Светога Духа, јер су Јевреји имали намеру да ово учине по својој злој вољи.

55-56. У тај час рече Исус људима: Као на разбојника изишли сте с ножевима и кољем да ме ухватите, а сваки дан сам код вас сједио учећи у храму, и не ухватисте ме. А ово је све било да се збуду Писма пророчка.

Господ показује колико је безуман њихов подухват, као и то да Га они нису ухватили својом силом. "Док сам био у Храму", каже, "хтели сте да Ме ухватите, али нисте могли зато што вам то нисам дозволио. Али сада добровољно предајем Себе вама, јер знам да не лажу Писма која су предсказала вашу злобу."

56-58. Тада га сви ученици оставише и побјегоше. А они што ухватише Исуса одведоше га првосвештенику Кајафи,[\[31\]](#) гдје се књижевници и старјешине сабраше. А Петар иђаше за њим издалека до дворишта првосвештеникова и ушавши унутра сједе са слугама да види свршетак.

Други ученици су побегли; само је Петар, који је најискреније био одан своме учитељу, ишао за њима издалека. Ако је за њима пошао и Јован, то није учинио као ученик, већ као познаник првосвештеника. [\[32\]](#)

59-60. А првосвештеници и старјешине и сав Синедрион тражаху лажна свједочанства против Исуса да би га убили, и не нађоше; и премда многи лажни свједоци долазише, не нађоше.

Исуса одводе Кајафи који је те године био првосвештеник. Тамо су остале старешине с њим проводиле ноћ и чекали да убију Господа, не једући тада Пасху и тако преступајући Закон. Док је Господ јео Пасху у Законом утврђено време, они су презрели Закон само да би убили Господа.

60-64. Најпослије дођоше два лажна свједока и рекоше: Он је казао: Ја могу развалити храм Божји и за три дана саградити га. И уставши првосвештеник рече му: Зар ништа не одговараш што ови против тебе свједоче? А Исус ћутао. И првосвештеник одговарајући рече му: Заклињем те живим Богом да нам кажеш јеси ли ти Христос, Син Божји! Рече му Исус: Ти каза.

Они су заиста били лажни сведоци. Христос није рекао: "Ја га могу развалити", већ "Развалите". Није казао "Храм Божји", него "овај храм", то јест "Тело Моје", нити је рекао "Саградићу га", већ "подићу га" (дакле, васкрснућу га).[\[33\]](#) Тако су они заиста били лажни сведоци, пошто је Христос говорио једно, а они сведочили да је говорио друго. Зато је Исус ћутао знајући да је њихов суд незакон, јер како их је могао уверити речима опра-вдања када нису веровали ни у знаке које је чинио? Првосвештеник Му поставља питање с намером да Га наведе на богохулство, јер да је Исус одговорио: „Ја сам Син Божји“, осудили би Га као богохулника. Да је, међутим, порекао, сведочио би против самога Себе. Ипак, Господ је ухватио ове

"мудраце" у њиховом лукавству, па зато одговара првосвештенику: "Ти каза", што значи: "Твоја уста су исповедила да сам Ја Син Божји".

64. Али ја вам кажем: одсада ћете видјети Сина Човјечијега гдје сједи с десне стране Силе и долази на облацима небесним.

Говори ,им речима из Даниловог пророштва, које каже: "Видех као Сина Божјега како долази на облацима."[\[34\]](#) Пошто су Јевреји мислили да је Он у заблуди, видећи Га у смиреном облицију, Он им одговара: "Од сада ћете Ме видети како долазим у сили и седим заједно са Оцем." Под "силом" подразумева Силу Очеву, али и то да Син Човечји неће доћи од земље, већ с неба.

65-66. Тада првосвештеник раздрије хаљине своје говорећи: Хули на Бога! Шта нам више требају свјedoци? Ево сад чусте хулу његову. Шта мислите? А они одговарајући рекоше: Заслужио је смрт.

Код Јевреја је постојао обичај да раздери хаљине кад год би их снашло нешто неподношљиво. Тако је учинио и Кајафа, обмањујући народ да је реч о отвореном богохулству. Он је желео да покаже како је Христос изрекао тешку хулу, те тако наведе народ да каже да је заслужио смрт. Ипак, разуми да тренутак када је Кајафа раздерао своје хаљине представља и символ који означава да је "раздерано", то јест, окончано првосвештенство Старог Завета.

67-68. Тада му поплуваше у лице и удараху га, а други га бијаху по образима говорећи: Прореци нам Христe, ко те удари?

Када су Га осудили, почели су да Га срамоте и ругају Му се, покривајући Његово лице хаљином, како каже други еванђелиста.[\[35\]](#) На овај начин су Га исмевали зато што Га је народ сматрао за пророка. Ударали су Га стиснутим песницама и шамарали.

69-75. А Петар сјеђаше напољу у дворишту и приступи му једна слушкиња говорећи: И ти си био са Исусом Галилејцем. А он се одрече пред свима говорећи: Не знам шта говориш. И кад изиђе к вратима угледа га друга, и рече онима што бијаху ондје: И овај бјеше са Исусом Назарећанином. И опет се одрече са заклетвом: Не знам тога човјека. И мало потом приступише они што стајаху и рекоше Петру: Ваистину и ти си од њих; јер те и говор твој издаје. Тада се поче преклињати и клети да не зна тога човјека. И одмах запјева пијетао. И опомену се Петар ријечи Исусове што му је рекао: Док пијетао не запјева, три пута ћеш ме се одрећи. И изишавши напоље плакаше горко.

Будући обузет великим страхом, Петар је заборавио своја обећања и поклекнуо је у људској слабости, као да га је страх потпуно умртвио, па није знао шта говори. Разуми ово и у пренесеном смислу. Петра је (најпре) оптужила једна "слушкиња", то јест, људска слабост која је приземна и коју треба држати у покорности, док се напослетку није огласио певац и привео га разуму. "Певац" представља глас савести која нам не дозвољава да ленчаримо и спавамо, већ нам стално говори: "Пробуди се и устани, спавалице." Петра је, дакле, пробудио глас савести као неки певац. Излазећи из дворишта "куће првосвештеникове", то јест, из стања ослепљеног ума и ослободивши се неосетљивости срца, Петар почиње горко да рида. Док је био у "дворишту" ослепљеног ума није могао да плаче, јер је био без осећаја, али, чим је изишао, дошао је к себи.

НАПОМЕНА:

1. "Пасха" је грчка транслитерација јеврејске речи (Pesach), што значи "пролаз". Овом речју се не назива само пролаз деце Израилеве преко Црвеног мора и празник који прославља овај догађај већ исто тако и заклано јагње као и цели обед који је Бог заповедио да се једе на овај празник.
2. Првосвештеник, архијереј. Првосвештеници су од најстаријих времена били постављани да "приносе дарове и жртве" (Јев. 8, 3). Још су иазивани и "народним старешинама" (Д.ап. 23, 5). У новозаветном времену првосвештеник је председавао Синедрионом, врховним управним телом код Јевреја. У почетку је ова служба била наследна, да би у новозаветно време постала предметом политичких манипулација Рима. Верски утицај

- првосвештеника био је увелико ослабљен све већим утицајем фарисеја и књижевника, а познато је да су првосвештеници у то време били познати по грамзивости и властољубљу.
3. Види Евсевије кесаријски, књига 1, 10. док Матеј и Марко помињу само првосвештеника Кајафу, дотле Лука (3,2) и Јован (18:13,24) спомињу и Ану који се био повукао са првосвештеничке дужности, али је и даље задржао титулу којом га еванђелисти ословљавају. Њега је заменио његов зет Кајафа (25-26 година после Христа) коме је лично име било Јосиф (Ibid).
 4. Уп. 5 Мојс. 17:8-13
 5. "Постоје различита мишљења о томе ко је могла бити ова жена. Зигабен, на пример, тврди: "Три су жене помазале Господа миром. Једна о којој говори Лука, бивша грешница... друга о којој говори Јован, по имену Марија.... а трећа, она о којој једнако приповедају Матеј и Марко и која је дошла (Христу) два дана пре Пасхе, у дом Симона губавог".
 6. Миро, миришљаво маслиново уље помешано с разним ароматским материјама. Мојсеј је од Господа добио заповест да справи "уље за свето помазање". Оно се састојало од смирне, мирисног цимета, иђирота, касије и маслиновог уља (уп. 2 Мој. 30, 22-25). Многи од ових састојака су били веома скупочени. Миро је најчешће набављано из Финикије у малим алавастарним кутијама ради очувања ароме. Коришћено је у ритуалне и верске сврхе, као козметичко средство и мирис, за лечење неких рана, као и за помазивање мртвога тела пре сахране.
 7. Пс. 141:2
 8. Јн. 12:4-6
 9. Уп. Мт. 10:3; Лк. 6:16
 10. Кариот (или Кириот) био је јудејски град у Негеву близу Едома (Ис. Нав. 15:25). Назив "Искарот" значи "човек из Кариота".
 11. Иначе цена од 30 сребреника била је уобичајена цена роба у то време.
 12. О Пасхи и празнику бесквасних хлебова може се прочитати у 2 Мој. 12, 1-13,16; 23,15; 34,18-20,25; 3 Мој. 23,4-14; 4 Мој. 28,16-25; 5 Мој. 16,1-8; Ис. Нав. 4,19-23; 5,10-12; 2 Дн. 30, 2.3.13.15. Пасха је био први од три велика јеврејска празника. Она је подсећала Јевреје на жртвовање јагњета у Египту, у време када су Јевреји били робови. Крвљу закланог јагњета обележавали су врата на својим домовима како би Господ знао да "прође" (јев. расач) њихове куће када буде убијао све првенце у Египту и тако убедио фараона да пусти његов народ. Пасха (пролаз) славила се 14. дана месеца Авива. Славље је почињало вечерњом службом, јер су увече тога дана Јевреји напустили Египат. Пошто су Јевреји у журби напустили своје домове и нису имали времена да ставе квасац у хлеб, на пасхалну трпезу се поред жртвеног јагњета износе и бесквасни (пресни) хлебови. У новозаветно време Пасха је била ходочаснички празник. Велике масе људи окупљале су се у Јерусалиму да би заједно прославили овај Празник. Пасхално јагње је праслика јагњета Христа који је добровољно дао Себе на заклање да би Својом крвљу искупио људски род од греха, смрти и ђавола. Зато је и пострадао о празнику Пасхе. Пасха је иначе свршавана по закону у ноћи између 14. и 15.

- нисана, да би 15. наступио сам празник који је слављен све до 21. нисана. Све време празновања јео се пресан хлеб.
13. Да би се припремила пасхална вечера, ученици су морали однети јагње на обредно клање и жртвовање у Храм, да би се оно могло испећи и послужити на вечери уз бесквасне хлебова и горке траве.
14. Како сам Бл. Теофилакт каже, други православни оци и писци нису се слагали са њим када је, или боље речено, да ли је уопште те године Господ јео стару Пасху, то јест старозаветну пасхалну вечеру. Према Теофилактовом тумачењу, Господ је стару Пасху јео дан уочи законом предвиђенрг времена за пасхалну вечеру, јер "у први дан бесквасних хлебова" заправо значи "у дан уочи празника бесквасних хлебова". Ово становиште потврђује и Јованово Еванђеље које каже да је вечера Исусова са апостолима била пре празника Пасхе Јн. 13,1. Пасхално јагње с првим бесквасним хлебовима јело се, дакле, у петак увече. Ово се такође може разумети имајући у виду да су Јевреји 14. нисан (петак) још од Вавилонског ропства прибравали пасхалној недељи јер се у петак вече јела пасха. Пошто је, по јеврејском начину рачунања времена дан почињао претходне вечери, јасно је да је 13. нисан увече (четвртак вече када је Господ јео пасху са ученицима) такође припадао пасхалној недељи, па се зато код синоптика назива "првим даном бесквасних хлебова".
15. Златоуст ово место тумачи на следећи начин: "Неко може да каже: ако је написано да ће Христос тако пострадали, зашто се осуђује Јуда? Он је само испунио оно што је написано. Ипак је он ово учинио не са том намером (да испуни пророштво) већ по својој злоби. Ако не будеш обраћао пажњу иа намеру, онда ћеш и ђавола ослободити од кривице. Али и он (Јуда), и други (ђаво) достојни су безмерних мучења, иако се преко њих спасла васељена. Нама није Јудина издаја донела спасење, већ премудрост Христова која на чудесан начин обраћа злодејства других на нашу корист", (Ibid, Homil. 81,1; с. 731). Евтимије Зигабен каже: "Неки говоре да је Јуда невин, јер се извршило оно што је предодређено. Таквима одговарамо да је Јуда издао (Господа) не зато што је то било предодређено, већ зато што је он издао, то је било предодређено, пошто Бог унапред види све шта ће се догодити", (Ibid, ad Ioc.). Божје предодређење увек, дакле, стоји у зависности од Његовог предзнања. Другим речима, Бог је предвечно предодредио да у телу пострада за спасење света, зато што је унапред знао да ће Адам пасти у грех, и да је једини начин да човекова природа победи власт греха, смрти и ђавола и сједини се с Богом тај, да Он сам, као нови Адам у телу дође на свет и пострада за нас, како би Својом смрћу и Васкрсењем победио смрт (уп. фусноту за Мт. 2,17).
16. Као савршен Бог и савршен човек, Господ Христос поседује две воље, божанску и људску, при чему је људска воља слободно потчињена божанској. Да би показао да Његово страдање није било против Његове људске воље и наметнуто као нужност, Његова божанска воља слободно допушта да се манифестује природни страх пред смрћу Његове људске природе која својом слободном вољом, покоровиши се вољи Очевој, прихвата да пострада за спасење света. Свети Јован Дамаскин нас учи: "Када

- је Његова људска воља одбила да прихвати смрт, Његова божанска воља је омогућила да се манифестује Његова људска природа и Господ је по Својој људској природи проживљавао страх и бојазан и молио се да Га поштеди смрт. Но пошто је Његова божанска воља желела да Његова људска воља прихвати смрт, Христова људска природа добровољно је прихватила страдање" (Ibid., III, 18, 1073 BC).
17. На римокатоличком и протестантском Западу у Средњем веку се појавило мишљење да је Господ на последњој вечери користио бесквасан хлеб, па се зато у западним литургијама још од 9. века користи бесквасан хлеб. Ипак грчка реч која је овде употребљена, као и јединствена пракса ране Цркве да за Евхаристију користи квасни хлеб, јасно показују да су те нове теорије неосноване и да су хришћани од најранијих времена добро знали да је последња вечера одржана дан уочи празника бесквасних хлебова (види горе). Ово питање било је једно од оних која су изазвала велике полемике између православног Истока и римокатоличког Запада.
 18. Блажени Јероним пише: "После свршетка предобразитељне Пасхе, и када је (Јуда) јео месо јагњета са апостолима, примио је хлеб". (Ibid). С друге стране, Иларије тврди да Јуда није примио Тело Христово.
 19. Зато се и приношење дарова на Светој Литургији назива Евхаристијом. (благодарењем).
 20. Иако је Господ истински умро на крсту Својом људском природом, смрт није овладала Њиме већ је Његовим божанством била поражена. Свети Григорије Ниски упоређује победу над смрћу с риболовом. Удица је Христова божанска природа, а мамац Његова људска природа. Ђаво се баца на мамац, али га удица пробада - није могао да прогута божанство и зато је сам био побеђен. Другим речима, смрт је дошла у додир са божанством и потпуно изгубила своју силу. Зато у васкршњем тропару певамо: "Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрт уништи..."
 21. То јест, да би показао како Његово тело није привид.
 22. Узвишење источно од Јерусалима са кога се пружао видик на велики Храм и цели град. Некада је цела маслинска гора била прекривена бујном вегетацијом. Још и данас се на њој могу наћи старе маслине по којима је и добила име.
 23. Зах. 13:7; Ис. 53:10
 24. Бог делује у пуном поштовању човекове слободе. Често се, међутим, у Светом Писму налазе места где изгледа да Бог тобоже врши насиље над људском вољом или чини зло. У 2 Мој. 11,10 видимо да је по Божјем допуштењу фараоново срце остало тврдокорно како би Господ умножио своја чуда у земљи мисирској, иако се каже да "Господ учини да отврдну срце Фараону". Тако је и овде. Када каже "Ударићу пастира..." Господ у ствари говори: "Допустићу Јеврејима да ударе на Мога Сина, зато што то они желе, али ћу њихово злодело окренути на добро и на спасење целог света."
 25. Гетсимански врт налазио се у подножју Маслинске горе, источно од Јерусалима, преко потока Кедрона, насупрот Храму. Сама реч "Гетсиманија" значи Лреса за маслине". Ни данас се тачно не зна где се заиста налазио

- Гетсимански врт. По традицији се сматра да је то место на коме је царица Јелена подигла велику базилику 325. године
26. Под кољем се подразумевају штапови, батине.
 27. Јн. 18:5-6
 28. Јн. 18:10
 29. Уп. 1 Мојс. 9:6; Јер. 15:2
 30. Римске легије из Христовог времена чинило је 3 000 до 6 000 пешака и 100 до 200 коњаника. Свети Теофилакт овде вероватно мисли на легије из каснијих византијских времена.
 31. Јован наводи да је Исус најпре одведен првосвештенику Ани (Јн. 18:13-14), док Лука спомиње само "дом првосвештеника". Вероватно су оба првосвештеника живела у истом двору.
 32. Јн. 18:15
 33. Јн. 2:19: "Развалите овај храм и за три дана ћу га подићи."
 34. Дн. 7:13
 35. Лк. 22:64; Мк. 14:65

1-2. А кад би јутро, учинише вијеће сви првосвештеници и старјешине народне против Исуса да га погубе. И свезавши га одведоше, и предаше га Понтију Пилату, намјеснику.

Гледај, како је њима овладао ђаво и тера их да почине убиство у те празничне дане када је ваљало да приносе многе жртве за грехове других, у дане непорочности и чистоте. Уместо тога, они СУ везали Исуса и повели Га намеснику Пилату,^[1] пореклом са Понта, који је, као поданик Рима, послан за намесника Јудеје. Предали су, дакле, Господа Пилату под оптужбом да је бунтовник и да спрема заверу против цара. ^[2]

3-5. Тада видјевши Јуда, издајник његов, да га осудише, раскаја се, и поврати тридесет сребрника првосвештеницима и старјешинама говорећи: Сагријеших што издадох крв невину. А они рекоше: Шта ми маримо за то? Ти ћеш видјети. И бацивши сребрнике у храму, изиђе, и отиде те се објеси.

Размисливши о ономе шта је учинио, Јуда се раскајао,^[3] али не на прави начин. Добро је себе осуђивати, али је ђаволско дело обесити се. Не могући да поднесе срамоту која га је чекала, Јуда је сам себе лишио живота, уместо да је заридео и измолио опроштај од Онога кога је издао. Неки кажу да је Јуда, будући среброљубив, мислио да ће му поћи за руком да добије сребрнике издајом Христа, и да Христос неће бити убијен, већ ће успети да побегне од Јевреја, као што је то чинио у многим приликама. Али, када је Јуда видео да је Исус оптужен и већ осуђен на смрт, раскајао се, јер је све испало онако како није очекивао. Зато се (по мишљењу тих тумача) Јуда обесио како би стигао у ад пре Исус-са и тамо Га умолио за своје спасење. Ипак знај, да када је ставио омчу око свога врата и обесио се, дрво се савило, те је остао у животу. Бог је желео да га остави у животу ради покајања или да би га јавно изобличио и посрамио. Кажу да се Јуда касније тако надуо од водене болести да није могао да прође онуда куда су и кола лако пролазила.^[4] Потом је, стрмоглавивши се, "пукао по среди", као што каже Лука у Делима Апостолским. ^[5]

6-10. А првосвештеници, узевши сребрнике рекоше: Не ваља их метнути у храмовну ризницу, јер су цијена за крв. Него се договорише, те купише за њих лончареву њиву за гробље странцима. Зато се и прозва та њива Крвна њива до данас. Тада се испуни што је казано преко пророка Јеремије који говори:^[6] И узеше тридесет сребрника, цијену цијењенога, кога су цијенили синови Израилјеви; и дадоше их за њиву лончареву, као што ми каза Господ.

"Корваном" се називала храмовна ризница, у коју су стављали дарове принесене Богу. Погледај како их Бог изобличава, јавно показујући њихову крвожедност. До дана данашњег, каже, та њива се зове "Крвна њива", како би људе стално подсећала на то да су убили Господа. Такође научи и то да су се Јевреји толико трудили у гостољубљу да су и странцима купили неку њиву на којој би се могли сахрањивати. Посрамимо се, дакле, ми који мислимо да живимо савршенијим животом, а превиђамо странце. Спомомиће "Цену цењенога", што значи цену Христа. Јевреји су проценили Њега који се не може проценити, то јест синови Израилјеви утврдили су цену Његову сложивши се да Јуди дају тридесет сребрника.

11-14. А Исус стаде пред намјесником, и запита га намјесник говорећи: Јеси ли ти цар јудејски? А Исус му рече: Ти кажеш. И кад га тужаху првосвештеници и старјешине ништа не одговори. Тада му рече Пилат: Зар не чујеш колико против тебе свједоче. И не одговори му ни на једну ријеч, тако да се намјесник дивљаше веома.

Оптуживши Исуса за злочин против државе, доводе Га Пилату који Га због тога и пита да ли је намеравао да подигне устанак и покушао да се зацари над Јеврејима. Али, Исус му говори: "Ти кажеш", дајући му тако најмудрији одговор. Није, дакле, рекао ни да јесте ни да није цар јудејски, већ нешто између - "Ти кажеш." Ове се речи могу протумачити и на следећи начин: "Ја сам оно што ти кажеш", или: "То не кажем Ја, већ ти." Ништа му друго, међутим, није рекао, знајући да је његов суд неправедан. Пилат се дивео Господу јер је Он презирао смрт, али истовремено и зато што ништа није одговарао нити се обазирао на Своје тужитеље, иако је као речит могао много тога да каже у Своју одбрану. Научимо се, дакле, и ми из овога да ништа не говоримо када се нађемо пред нечастивим судом, како не бисмо створили већу пометњу и тако подстакли на још јароснији гнев оне који неће да слушају нашу одбрану.

15-18. А о Празнику бијаше обичај у намјесника да народу пусти по једнога сужња кога они хоће. А тада имаху познатога сужња по имену Вараву. И кад се

сабраше, рече им Пилат: Кога хоћете да вам пустим? Вараву или Исуса названог Христа? Јер знађаше да су га из зависти предали.

Пилат је гледао да ослободи Христа, иако се у томе није трудио онолико колико је био дужан као човек који треба да заступа истину. Прво је упитао Господа: "Зар не чујеш колико против Тебе сведоче?" То Га пита како би се Христос оправдао и тако му дао повода да Га пусти. Али, пошто Господ ништа није рекао у Своју одбрану, јер је добро знао да Га не би ослободили ни да се бранио, Пилат иде другим путем и прибегава обичају празника, говорећи: "Чак ако и не ослободите Исуса као невиног, барем Му као осуђенику за празник подарите слободу." Откуда је Пилат могао претпоставити да ће Јевреји затражити да разапну Исуса који је био невин, а на слободу пустити кривог разбојника? Пилат је добро знао да Исус није био крив, већ да је предат из зависти, па је зато питао народ да изабере којег затвореника желе да ослободе. Овде се јасно види какав је он слабић био, јер је требало да себе изложи опасности ради доброг циља. Зато и заслужује осуду због прикривања истине. "Варава"[7] значи "син очев", пошто је "вар" син, а "ава" отац. Јевреји су, дакле, затражили сина свог духовног оца - ђавола, а Исуса су разапели. Све до дана данашњег има њима сличних људи, који су пришли Антихристу, сину оца њиховог, а Христа се одрекли.

19-26. А када сјеђаше у суду, поручи му жена његова говорећи: Не мијешај се ти ништа у суд тога праведника, јер данас у сну много пострадах због њега. А првосвештеници и старјешине наговорише народ да иште Вараву, а Исуса да погубе. А намјесник одговарајући рече им: Кога хоћете од ове двојице да вам пустим? А они рекоше: Вараву. Рече им Пилат: А шта ћу чинити са Исусом названим Христом? Рекоше му сви: Да се разапне! Намјесник пак рече: А какво је зло учинио? А они из гласа повикаше говорећи: Да се разапне! А кад видје Пилат да ништа не помаже, него још већа буна бива, узе воду те уми руке пред народом говорећи: Ја сам невин у крви овога праведника; ви ћете видјети. И одговарајући сав народ рече: Крв његова на нас и на дјецу нашу! Тада им пусти Вараву, а Исуса шибавши, предаде да се разапне.

О, каквог ли чуда! Онај Кога је Пилат судио, у сну је заплашио његову жену. Виђење у сну није имао Пилат, већ његова жена,[8] вероватно зато што он сам није био достојан виђења, или зато што му Јевреји не би поверовали, већ би помислили да брани Исуса. Или би можда он прећутао да је имао виђење у сну, пошто је био судија. Овај сан је био дело Божјег Промисла, и он се није јавио да би Христос био ослобођен, већ да би се жена спасла. Зашто га, онда, Пилат није пустио на слободу? Зато што је то било опасно, пошто је Исус био оптужен за злочин против владара. Ипак, Пилат је требало да затражи доказе о томе да ли је Исус унајмио војнике или

је ковао оружје. Уместо тога, Он је допустио да га заведу као мутавца и слабића. Зато он није без кривице, јер када су затражили да пусти на слободу човека који је био озлоглашен, предао им је Вараву, а за Христа пита: "А шта ћу учинити са Исусом?", дајући им тако власт да Му они пресуде. Пошто је био управитељ, могао Га је избавити, као што је капетан избавио Павла.[9] Али, они су повикали: "Да се разапне", не желећи само да Га убију већ да Га тако оптуже као злочинца, пошто је крст био казна за злочинце.[10] Пилат пере руке,[11] како би показао да је чист од сваке мржње, иако су његове мисли биле рђаве. Он с правом Исуса назива праведником, али Га ипак предаје убицама. Народ на себе узима казну за Његово убиство и ова их је казна заиста сустигла када су Римљани уништили њих и децу њихову. Али и све до данашњег дана, Јевреји, као потомци оних који су убили Господа, носе Његову крв на себи.[12] Због њиховог неверја сви их прогоне и пред својим гонитељима они немају оправдања због речи које су рекли, пред Пилатом. Пилат је ишибао Исуса да би угодио народу, или, можда, да би показао како је он тај који је осудио Христа, и да неће распети невиног него осуђеног човека. Тако се испунило и Исаијино пророштво које каже: "Леђа своја подметах онима који ме бијаху."

27-30. Тада војници намјесникови узеше Исуса у судницу и скупише на њега сву чету војника. И свукавши га обукоше му пурпурни огртач. И оплетавши вијенац од трња метнуше му на главу, и дадоше му трску у десницу; и клекнувши на кољена пред њим ругаху му се говорећи: Здраво, царе јудејски! И пљунувши на њега узеше трску и бише га по глави.

Овде се испунила реч Давидова: "Дао си ме безумноме на подсмех." [13] Пошто су били безумни, војници су чинили оно што им је као таквим приличило. Обукли су Му огртач уместо царске порфире, дали Му трску уместо скиптра и на главу ставили трнов венац уместо круне. Клањали су Му се, ругајући се, јер то значе речи "клекнувши на колена." Видиш, како су Му нанели сваку врсту срамоте: лице су поругали пљувањем; главу трновим венцем; руку трском; тело огртачем, а уши Његове, хулним речима. Иако су они ово чинили да би се наругали Христу, ипак, ово можеш разумети и на један тајновитији начин, као слику понижења које је претрпео Господ Својим оваплоћењем.

"Пурпурни огртач" означава нашу природу, склону крви и убиству, коју је Он узео, и обукавши је осветио. "Венац од трња" јесу грехови који долазе од наших житејских брига. Њих је Христос уништио Својим божанством, јер глава означава Његово божанство. "Трска" је символ нашег слабог и немоћног тела, које је Господ узео, како и Давид каже: "Десница Господња, узвиси ме." [14] Слушајући Својим ушима хуле, избавио нас је од змијиног нашаптавања које смо примили Евиним ушима.[15]

31-32. И кад му се наругаше, свукоше с њега огртач, и обукоше га у хаљине његове и поведоше да га разапну. И излазећи нађоше човјека из Кирина по имену Симона и натјераше га да му понесе крст.

Три еванђелиста кажу да је Симон носио Исусов крст, док Јован тврди да га је носио сам Господ. Вероватно је тачно и једно и друго. Најпре је Господ сам носио крст, јер нико други није хтео да га носи, али успут су нашли Симона и крст положили на његова леђа. Такође научи да Симон значи "послушање". Према томе, Христов крст носи онај који живи у послушању (Богу). Кирина је била један од пет градова Пентаполиса,[\[16\]](#) и (символички) означава пет наших чула која морају да понесу крст.

33-37. И дошавши на мјесто које се зове Голгота, то јест: Мјесто лобање, дадоше му да пије оцат помијешан са жучи, и окусивши не хтједе да пије. А кад га разапеше раздијелише хаљине његове бацивши коцку. И сјеђаху ондје те га чуваху. И ставише му изнад главе кривицу његову написану: Ово је Исус цар јудејски.

Оно се звало "Место лобање", због тога што је тамо, по отачком предању, био сахрањен Адам. Као што сви умиремо у Адаму, било је потребно да тако сви оживимо у Христу.[\[17\]](#) Немој се смућивати када чујеш Матеја да каже да је Господу дат оцат са жучи, а потом Марка који каже да је то било вино са смирном.[\[18\]](#) Јован, опет, говори о оцу помешаном са жучи и исопом.[\[19\]](#) Много тога су учинили разни људи, пошто је на том месту била ускомешана маса народа, те су једни чинили једно, а други друго. Могуће је да је један Господу дао вино, а други оцат помешан са жучи[\[20\]](#). Постојале су разне врсте смртне казне, али Христос је ипак пострадао на крсту да би осветио дрво преко кога нам је дошло проклетство и крсном смрћу све благословио: небеса, која означава горњи крак крста; подземље, као његово подножје,[\[21\]](#) и крајеве земље, исток и запад, које представљају попречни краци крста. Такође је тако пострадао како би, раширивши руке на крсту, призвао и сабрао сву расејану децу Божју. Војници су разделили његове хаљине, пошто је био сиромашан и ништа друго није имао. Оно што други еванђелист зове "натписом",[\[22\]](#) Матеј назива "кривицом". Било је, дакле, написано зашто је разапет, пошто је био оптужен као цар јеврејски и бунтовник. Назвали су Га царем како би Га лажно представили (као побуњеника против римске власти). Ипак, њихово сведочанство било је верно, иако је долазило од непријатеља, јер Господ је заиста Цар који је управо ради тога дошао да спасе Јевреје. Међутим, пошто Јевреји по телу нису желели да Он влада њима, Христос је постао Цар

Јевреја" по духу, то јест, оних који Га исповедају, јер Јеврејин значи "онај који исповеда". [23]

38-44. Тада распеше с њим два разбојника, једнога с десне и једнога с лијеве стране. А који пролажаху хуљаху на њега машући главама својима и говорећи: Ти који храм разваљујеш и за три дана саграђујеш, спаси сам себе; ако си Син Божји, сиђи с крста. А тако и првосвештеници с књижевницима, старјешинама и фарисејима, подсмјевајући се говораху: Друге спасе а себе не може да спасе. Ако је цар Израилев, нека сиђе сад с крста, па ћемо у њега вјеровати. Уздао се у Бога, нека га избави сад, ако му је по вољи; јер говораше: Ја сам Син Божји. Тако исто и разбојници распети с њим ругаху му се.

Желећи да оклеветају Христа, распели су заједно с Њим и два разбојника,[24] како би људи и Њега сматрали за безаконика као и њих. Ова двојица разбојника представљају два народа: јеврејски и незнабожачки, јер су оба преступила Закон и наругала се Христу. Али, касније је један од разбојника познао Христа и исповедио Га као Цара, рекавши: "Помени ме Господе, у Царству Твоме." [25] Тако је и незнабожачки народ исповедио Христа, док је "други разбојник", то јест, јеврејски народ, похулио на Њега. Ђаво их је подстицао да говоре: "Ако си Ти Син Божји, сиђи с крста", како би Га изазвао да сиђе и тако упропасти дело спасења свих које се имало извршити на крсту. Ипак, Христос, који је и Син Божји, није послушао непријатеља, како би и ти научио да не смемо попуштати пред ђавољим лукавствима, већ чинити добро, без обзира колико ће други лоше мислити о нама.

45-49. А од шестога часа би тама по свој земљи до часа деветога. А око деветога часа, повика Исус из свега гласа говорећи: Или, Или, лима савахтани? То јест: Боже мој, Боже мој, зашто си ме оставио? А неки од оних што стајашу ондје чувши то говораху: Овај зове Илију. И одмах отрча један оддох те узе сунђер, и напуни оцта, па натаче на трску, те га војаше. А остали говораху: Остави да видимо хоће ли доћи Илија да Га избави.

Тама која је наступила није била при-родна појава која настаје услед помрачења сунца, јер никада не долази до помрачења сунца четрнаестог дана месечевог циклуса, већ се такве појаве дешавају у време младог месеца. Распеће је без сумње било четрнаестог дана месечевог циклуса, дакле у дан када Јевреји прослављају Пасху.[26] Зато је овај догађај био натприродан.[27] Тама је обузела цели свет и није била делимична као некада у Египту,[28] како би се на тај начин показало да

читава твар плаче због страдања свога Творца, и да је од Јевреја одузета светлост (истине). Нека сада Јевреји, који су тражили знак с неба, погледају помрачено сунце. Пошто је човек створен шестог дана, и у шести час је окусио од забрањеног дрвета, јер је то било време јела,[29] Господ је прикован на дрво шестог дана недеље у шести час, како би пресаздао човека и исцелио га од прародитељског греха. Исус говори пророчке речи (псалма) на јеврејском језику с намером да покаже како се не противи Старом Завету. Он каже: "Зашто си ме оставио?"[30] потврђујући да је заиста, а не привидно био човек, јер човек има природну жељу за животом и воли га. Пошто се Христос борио и мучио пред крстом, показујући страх који је својствен нашој природи, зато и сада говори: "Зашто си ме оставио?", откривајући нашу природну љубав према животу. Он је заиста био човек и по свему сличан нама, осим по греху.[31] Неки су ово разумели у том смислу да је Спаситељ у име Јевреја рекао: "Зашто си оставио јеврејски народ, о Оче, да почини такав грех и буде предан на уништење?" Пошто је сам Христос био од Јевреја, Он говори: "Зашто си ме оставио?" желећи да каже: "Зашто си оставио Моје сроднике, Мој народ, да учини себи такво зло?" Не разумевајући Његов вапај, људи из народа, који су били прости и неуки у пророчким књигама, мислили су да зове Илију. Сви Јевреји, дакле, нису познавали пророчанства, као што сада можда ни сви хришћани не познају Еванђеље. Напојили су Га оцтом да би брже умро, пре него што дође Илија и помогне му. Зато други кажу: "Остави, да видимо хоће ли доћи Илија да Га избави." Другим речима: "Не дајте Му да умре, да бисмо видели хоће ли Му помоћи Илија."

50-53. А Исус опет повика из свега гласа, испусти дух. И гле, завјеса храма раздрије се на двоје, од горњег краја до доњег; и земља се потресе, и камење се распаде; и гробови се отворише, и устадоше многа тијала светих који су помрли; и изишавши из гробова по васкрсењу његову уђоше у свети град и показаше се многима.

Исус је повикао из свега гласа да бисмо знали да је говорио истину када је казао: "Власт имам положити живот Свој",[32] јер Он Својом влашћу предаје душу. Али зашто је повикао: "Оче, у руке Твоје предајем дух Свој".[33] Зато што Свој дух није испустио по принуди, већ добровољно. Отуда користи реч "предајем". Тиме показује да ће га опет узети, јер залог се увек може узети натраг. Хвала Богу, што је умирући дредао Свој дух у руке Очеве, јер се од тада душе светих такође предају у Очеве руке, а не као раније у адске тамнице. Тако је Христова смрт постала наше освећење. Зато Он громким гласом позива смрт, јер се она није усуђивала да Му приступи док је сам није позвао. Храмовна завеса састојала се од платна које је било повешено у средини Храма и одвајала је унутрашњи део од спољашњег као нека врста преградног зида.[34] Завеса се поцепала и тиме је Бог показао да је (до тада) неприступни и невидљиви Храм, чији је унутрашњи део (Светиња над

Светињама) био закриљен завесом, толико понижен и оскрнављен, да је постао свима приступачан и видљив. Неки дају додатна објашњења.

Поцепана завеса је означила да је слово Закона укинуто како би се открила пуноћа Закона, која је до тада била прикривена словом као неком завесом, и све оно што је раније у Закону било нејасно и тајновито, сада је откривено будући испуњено у Христу.[35] Може се рећи и то да је код Јевреја постојао обичај да раздере своје хаљине када чују хуле на Бога. Тако је сада божански Храм, озлојеђен смрћу Божјом, раздерао своје "хаљине", то јест храмовну завесу. О овоме се још може говорити, али ово је довољно. Природне стихије су се покренуле показујући истовремено да је Онај који страда сам Творац, и да ће наступити промена ствари, јер се земљотрес у Светом Писму спомиње да би означио промену у току збивања.[36] И заиста је дошло до промене Божје наклоности, која је прешла с Јевреја на незнабожачке народе. Чак се и "камење", то јест, ка-мена срца незнабожаца, распало да би примило семе Истине, док су они који су помрли у гресима устали и ушли у "свети град", вишњи Јерусалим и јавили се многима који ходи широким путем. Јавивши се њима, они су се показали као образац доброг живота и обраћења, јер онај који види човека који је раније умро у страстима где обраћен узлази у свети небески град, и сам га у свему подражава и обраћа се Богу. Ови догађаји су објашњени прилично детаљно, али ти разуми да је васкрсење мртвих које се десило у време Господњег распећа, такође показало и ослобођење душа из ада. Оне који су у то време васкрсли, многи су видели, како се овај догађај не би сматрао привиђењем. Они су васкрсли ради знамења и очигледно је да су после опет помрли. Неки кажу да су они васкрсли после Васкрсења Христовог и да још нису умрли, мада не знам да ли се ово може прихватити.

54-56. А капетан и који с њим чуваху Исуса, видјевши да се земља тресе и шта би, уплашише се врло говорећи: Заиста овај бијаше Син Божији. И ондје бијаху и гледаху из далека многе жене које су ишле за Исусом из Галилеје и служиле му, међу којима бијаше Марија Магдалина и Марија, мати Јаковљева и Јосијина, и мати синова Зеведејевих.

Незнабожачки капетан и они који су били с њим поверовали су због ових великих знакова, док су Јевреји који су слушали Закон и пророке остали у неверју. Толика је била њихова злоба. Тај капетан је касније мученички пострадао за Христа.[37] Жене које су посматрале ове догађаје и које су заиста највише састрадавале Христу, иако су биле од осуђеног рода (због Евиног греха), прве су удостојене радосног виђења.[38] Ученици су се разбежали док су жене остале храбре и устрајне. "Марија, мајка Јакова и Јосије" је Богородица Дјева, Мајка Божја, јер су Јаков и Јосија били Јосифови синови од његове прве жене. Пошто се Богородица звала "женом" Јосифовом, с правом се назива "мајком" његове деце, то јест

маћехом. Мајка синова Зеведе-јевих звала се Саломија. Каже се да је она такође била и Јосифова кћерка.

57-61. А кад би увече[39] дође човјек богат из Ариматеје[40] по имену Јосиф, који је такође био ученик Исусов. Овај приступивши Пилату замоли за тијело Исусово. Тада Пилат заповиједи да му даду тијело. И узевши Јосиф тијело зави га у платно чисто. И стави га у свој нови гроб што је био исјекао у камену;[41] и наваливши велики камен на врата од гроба отиде. А ондје бјеше Марија Магдалина и друга Марија, које сјеђаху према гробу.

Јосиф се раније скривао, али сада се одважује на велико дело, положивши своју душу за тело Учитељево и примајући на себе гнев свих Јевреја. Пилат му даје Тело као велики дар. Пошто је Христос погубљен као бунтовник, било је вероватно да су намеравали да Његово тело оставе несахрањено. Могуће је да је Јосиф, као богат човек, дао Пилату и злата. Потом је узео Тело и одао Му част положивши Га у нов гроб у коме нико раније није био погребен. Био је то Божји промисао, како нико после Христовог Васкрсења не би могао да каже да је васкрсли био неки други мртац који је тамо раније био сахрањен. Зато је, дакле, положен у нови гроб. Марија Магдалина и "друга Марија", то јест Богородица, која је горе названа "мајком Јакова и Јосије", седеле су наспрам гроба и чекале да утихне бес Јевреја, како би отишле, омотале тело погребним повојима и помазале миром. Исаија је рекао за ове жене: "Ви жене које долазите од призора овога, идите одавде, јер ово је народ без разума." [42] Очигледно је да говори да разума нема јеврејски народ који је разапео Господа. [43] Он дакле, позива жене да оставе безумни народ и оду апостолима и однесу им благе вести о Васкрсењу.

62-66. Сутрадан пак по петку сабраше се првосвештеници и фарисеји код Пилата говорећи: Господару, сјетисмо се да онај варалица каза још за живота: Послије три дана устаћу. Зато заповједи да се утврди гроб до трећег дана да не дођу како ученици његови ноћу, да га не украду и не кажу народу: Уста из мртвих; и биће посљедња превара гора од прве. Рече им Пилат: Имате стражу (кустодију), идите те утврдите како знате. А они отишавши утврдише гроб са стражом и запечатише камен.

Еванђелист суботу не назива "Суботом" због тога што судећи по злоби Јевреја то и није била субота. Иако је Закон забрањивао да се суботом иде из места у место, законопреступни Јевреји су се сабрали код иноплеменика Пилата, уместо да буду на Законом одређеном збору. Подстакнути својом злобом, они одлазе Пилату и

обезбеђују гроб. Ипак, то је био Божји Промисао, како би Васкрсење било потврђено сведочанством непријатеља, који су запечатали гроб и пред њим поставили стражу. Занимљиво је откуда су Јевреји знали да ће Исус трећи дан васкрснути, пошто Господ то нигде није рекао јасно и отворено. Може се претпоставити да су то сазнали из примера пророка Јоне, будући да је раније Христос рекао: "Као што је Јона био три дана у утроби кита, тако ћу и Ја бити у утроби земље."^[44] Могуће је да су то закључили и онда када је казао: "Развалите овај храм и за три дана ћу га подићи."

Пре нису разумевали ове речи, већ су мислили да говори о јеврејском Храму. На основу тих речи су га и осудили. Али сада када су разумели да је под "храмом" подразумевао Своје властито Тело, они су се уплашили и назвали Га обмањивачем, не престајући са својом злобом ни после Његове смрти. "Кустодија" је римски назив за стражу, и зато еванђелиста кустодијом назива војнике који су били одређени да чувају гроб.

НАПОМЕНА:

1. Понтије Пилат (Pontius Pilatus) био је пети римски прокуратор (управитељ) Јудеје. Владао је од 26. до 36. год. после Христа. Јеврејски историчар Јосиф нам доноси неке податке о Пилатовом животу. Он претпоставља да је Пилат био Римљанин пореклом из Италије, који је пре преузимања управе над Јудејом вршио извесне војне функције. (Бл. Теофилакт напротив заступа мишљење да је он био са Понта, из Мале Азије.) Био је ожењен Клаудијом Прокулом, с којом је живео у Кесарији Палестинској, где је било оредиште провинције. Пилат је био потчињен Римском гувернеру у Сирији (Лк. 2, 2). Јевреји га нису волели, јер није показивао разумевања према њиховим верским и националним осећањима. Посебно их је разгневио када је на силу узео новац из храмовне благајне да би саградио аквадукт за јерусалимски водовод. Тада је избила побуна која је угушена у крви (уп. Лк. 13, 1-2). Због покоља Самарјана на брду Герезиму, Пилат је смењен и изведен пред ћесаров суд. Сматра се да је своје последње године провео у прогонству у јужној Галији (Француској). Јевреји су Христа довели пред Пилата зато што сами нису могли по Закону да погубе човека без дозволе римских власти. Пилат је остао упамћен као пример човека који је, иако знајући за Исусову

- невиност, ипак допустио Јеврејима да Га погубе како би очувао свој углед и каријеру.
2. Старешине су одвеле Исуса на римски суд, зато што је од Јевреја римска управа одузела *jus gladii* (право мача) и *jus vitae necisque* (право живота и смрти).
 3. Јуда је осећао тугу и очајање због учињеног злодела, али не и истинско покајање. Да се Јуда заиста покајао као Петар добио би опроштај. Истинско покајање се, дакле, састоји не само од признања учињеног греха већ и од признања своје немоћи и исповедања Божје свемоћи. Отуда је покајању страна очајање и његов најстрашнији плод - самоубиство.
 4. "Не само да му се глава надула од тумора, већ су му и очи толико отеале, да уопште није могао да види светлост. Чак ни лекари нису могли да му својим лекаријама отворе очи, које су толико биле упале у дупље. Његови стидни делови тела били су срамно изобличени и из свих делова његовог тела цурила је сукрвица и гамизали су црви. Потом се након страшних мука распукао по средини, како каже Лука у Делима апостолским. Од смрада који се од њега ширио све до данашњег дана остало је пусто и ненасељено село у коме је извргао своју скверну дунту, и чак ни данас нико не може проћи оним местом а да не зачепи рукама нос. Такву је казну примило његово тело још овде на земљи." *Ex collatione codd. Venet. S. Marci*
 5. Д.Ап 1:18. Највећи број тумача сматра да је Јуда извршио самоубиство вешањем и да је потом пао и пукао по среди. Тумачење Блаженог Теофилакта може се разумети као његово лично мишљење, које је очигледно у зависности од писаних извора и усмених предања које је користио.
 6. Ове речи не налазимо код пророка Јеремије, већ код Захарије 11, 12.13. Није сасвим јасно зашто еванђелист спомиње Јеремију а не Захарију. Вероватно је у питању превид, или је, како мисли Ориген, текст узет из неког непознатог Јеремијиног списка. Бл. Јероним је дословно ове речи нашао у једном апокрифу пророка Јеремије, који је добио од припадника назаренске секте. Зигабен се такође слаже да је реч о тексту и апокрифне књиге.
 7. Варава се назива "познатим разбојником". "Еванђелист", каже Златоуст, "није просто рекао: "Имали су разбојника", већ: "Познатог разбојника", чувеног по својим злоделима, који је починио многа убиства.", *Ibid.*
 8. Пилатова жена, Клаудија Прокула је прибројана лику Светих под 27. октобром.
 9. Д.ап. 21:31-33
 10. Распеће на крст су као казну примењивали многи древни народи: Асирци, Миђани, Персијанци. Александар Велики је након освајања Тира разапео 2.000 становника. Јевреји га никада сами нису примењивали, већ су своје осуђенике погубљивали каменовањем (уп. 3 Мој. 20, 2; 5 Мој. 22, 24). Касније су овај обичај преузели Римљани. То је био најсуровији начин погубљења који је примењиван само над робовима и разбојницима. Римски грађани нису разапинали на крст, већ су кажњавани одсецањем главе мачем. Жртва је на крст разапинана потпуно нага и полако је умирала у

- несносним боловима, пошто крв није могла нормално да циркулише у том пблoжају. Такав положај тела изазивао је пад крвног притиска и постепено гушење Жртве. Да би се муке продужиле, испод стопала често је постављана летвица (супеданеј) на коју се осуђеник могао ослањати и на тај начин себи олакшати болове. Пошто је распеће Христа и двојице разбојника било уочи самог празника, мучитељи су разбојницима пребили голени да би убрзали њихову смрт. Римљани су, иначе, имали обичај да тела умрлих остављају да труну на крстовима или да их једу лешинари. Јевреји, међутим, нису дозвољавали да тела погубљених висе на дрвету (5 Мој. 21, 22-23).
11. Овај обичај је постојао код Јевреја што се види у 5 Мојс. 21:6; Пс. 26:6; 73:13
 12. Јован Златоусти поводом ових речи каже следеће: "Иако су Јевреји поступили са толико безумља према себи самима и својој деци, Господ, Човекољубац, не само да ове речи сам није упутио њиховој деци већ ни њима самима, пошто је и од њих и од њихове деце примао оне који су се кајали и сматрао их достојним безбројних блага. Зар није и Павле био један од њих, а такође и хиљаде људи у Јерусалиму који су поверовали, јер се каже: 'Видиш ли брате, колико је хиљада Јудејаца који повероваше (Д.ап. 21-20)?' Али, ако су и неки остали упорни у своме греху, нека им саме њихове речи пресуде", (Ibid, Номил.86)
 13. Пс. 38:9
 14. Пс. 118:16
 15. "Данас на дрвету виси Онај, који је на водама земљу утврдио. Венцем од трња се крунише Цар Анђела. Лажном порфиром огрће се, Онај, који небо огрће облацима. Ударце прима, Онај, који је у Јордану (крштењем) ослободио Адама. Клинцима би прикован, Женик Цркве, копљем прободен Син Дјеве..." (Стихира са деветог часа на Велики Петак, Посни Триод).
 16. Област Пентаполиса названа је по пет градова који су били грчка колонија на северноафричкој обали, између Картагине и Александрије, на подручју данашње Либије.
 17. 1 Кор. 15:22
 18. Уп. Мк. 15:23. Смирна је уљана смола биљног порекла која је коришћена за справљање мира или мириса. Поседује и својства анестетика. Добија се од дрвета *Commiphora myrrha*, које расте у Етиопији, Арабији и Сомалији.
 19. Јн. 19:29 (у ствари, Јован уопште не спомиње жуч).
 20. Ове материје су даване страдалницима као анестетици, да би ублажили њихове болове и патње.
 21. Уп. Пс. 99:5; Пс. 132:7
 22. Јн. 19:19
 23. "Након што су се изругали над Њим", каже Златоуст, "повели су Га на распеће и обнажили Га, узели себи Његову одећу и седнувши гледали када ће испустити дух. Његову одећу су разделили како је то било уобичајено са осуђеницима ниског порекла, са одбаченим, незаштићеним и беспомоћним. Разделили су оне ризе које су учиниле толико чудеса и које тада нису показивале никакво дејство, као што је и сам Христос уздржавао своју неизрециву силу", Ibid.

24. Код Матеја и Марка се види да су Господа вређала оба разбојника. Међутим, код Луке (23, 39 и даље) говори се само о једном разбојнику који је хулио. Тумачи су одавно обратили пажњу на ову несагласност. Ориген, Златоуст, Зигабен и, како видимо, Теофилакт, као и неки други тумачи, говорили су да су у почетку Христа вређала оба разбојника, а потом се један од њих покајао, видећи Христово дуготрпљење, и почео да прекорева другог разбојника. (Лк. 23:42).
25. Уп. Лк. 23:42
26. То јест, у дан када једу Пасху, 14. на 15. дана месеца нисана.
27. Пророштво о овом догађају налазимо код пророка Амоса (Ам. 8, 9.10). Ориген је сматрао да тама није обузела сву земљу пошто не постоје историјска сведочанства о овом догађају у другим крајевима света. По његовом мишљењу, реч је о густим и тамним облацима који су се надвили над Јерусалимом и Јудејом. У сваком случају био је то велики знак Божји, јер док су небо и земља будући неосетљиве стихије "проживљавали" распеће Сина Божјега, окамењена и неосетљива људска срца хулила су на распетог Христа.
28. 2 Мојс. 10:22
29. Шести час је 12 сати, тј. подне.
30. Пс. 21:1
31. Христос је добровољно подвргао Своју људску природу последицама греха и стању пале човекове природе, узевши на Себе грехе света - обукавши Се у "обличије тела греха" (Рим. 8, 3). Он није узео само људску природу коју је Адам имао пре пада, већ и оно што је противприродно - последице греха, да би у свему био сличан нама, осим по греху. Узевши на Себе последице греха учинио је Своју бесмртну и нетрулежну људску природу способном да пострада и прими смрт (уп. Св. Максим Исповедник: *Quaestiones ad Thalassium* (21), PG, t.90, 312-13).
32. Уп. Јн. 10:17-18
33. Лк. 23:46
34. Овде се мисли на завесу од порфире, скерлета и црвца, на којој су били извезени херувими. Ова завеса одвајала је Светињу од Светиње над Светињама, у коју нико није могао улазити осим првосвештеника (уп. 2 Мој. 26, 31-33). О чудесним знацима у то време говори се у апокрифима, Талмуду и код историчара Јосифа Флавија.
35. 2 Кор. 3:14-16
36. Уп. Мт. 24:7; 28:2; Јл. 2:10; Ам. 1:1; 3 Цар. 19:11; Ис. 29:6; Јер. 23:19 и др.
37. Реч је о Светом Мученику Лонгину капетану, кога Црква прославља 16. октобра.
38. И поред њима својствене женске слабости, ове жене су до краја остале уз Христа, док су се апостоли који су сматрани јачим, разбежали у страху од Јудеја. Управо зато су због своје храбрости прве удостојене виђења Васкрслог Господа.
39. Јевреји су разликовали тзв. "прво и друго вече". Пошто је био петак увече, дакле почетак суботе, нерадног дана, требало је што брже сахранити тело. "Прво вече" је почињало већ око 9. часа поподне тј. наших 3 сата поподне.

- По Закону је било дозвољено да се до „друге вечери“ тј. до 12 сати (наших 6 сати поподне) могу обавити само најнужнији послови. Због недостатка времена нису се могли обавити сви погребни обичаји, набавити миро и помазати тело. Зато ће мироносице одмах по свршетку суботе да крену на гроб и помажу тело Исусово.
40. Ариматеја је био град у Јудејском горју, северозападно од Јерусалима. У њему је живео Јосиф, који је био члан Синедриона, и тајни ученик Исусов, као и Никодим (Јн. 3:1-11).
41. Због вруће климе у Палестини, тела умрлих су сахрањивана убрзо после смрти, најкасније након 24 сата. Лице је било увезивано убрсом са повезаним вилицама (Јн. 11, 44), а пошто је било опрано, (Д. ап. 9, 37) тело је помазивано мирисима и умотавано повојима од ланеног платна (Јн. 19, 40). Тело је затим полагањо, зависно од богатства умрлог, у плитки гроб покривен камењем, у природну пећину или у гробницу усечену у стени. Сматрало се великом срамотом да тело остане несахрањено. За разлику од Грка и Римљана који су кремирали умрле, Јевреји никада нису примењивали овај начин сахране осим у изузетним случајевима (1 Цар. 31:13). Тела такође нису балсамована нити полагањана у саркофаге, као што су чинили неки околни народи.
42. Ис. 27:11
43. Уп. Лк. 23:34
44. Уп. Мт. 12:38-39

Васкрсење Христово, јављање мироносицама и ученицима,

Синедрион поткупљује стражу,

Васкрсли Господ шаље Апостоле да проповедају и крштавају по свету

1-8. А пошто мину субота, на освитку првог дана недеље, дођоше Марија Магдалина и друга Марија да осмотре гроб. И гле, земља се затресе веома; јер анђео Господњи сиђе с неба и приступивши одвали камен од врата гробних и сјеђаше на њему. А лице његово бијаше као муња, и одијело његово бије-ло као снијег. А у страху од њега уздрхташе стражари, и постадоше као мртви. И анђео одговарајући рече женама: Не бојте се ви; јер знам да Исуса распетога тражите. Није овдје; јер устаде као што је казао. Ходите да видите мјесто гдје је лежао Господ. И идите брзо и реците ученицима његовим да устаде из мртвих; и гле, он ће пред вама отићи у Галилеју; тамо ћете га видјети. Бто казах вам. И изишавши брзо из гроба са страхом и радошћу великом похиташе да јаве ученицима његовим.

"А пошто мину субота" значи исто што и код Луке: "рано ујутро", или код Марка: "врло рано, око изласка сунца".^[1] Под сунцем овде треба разумети "јутарње сунчеве зраке", јер у осми час ноћи почиње нови дан и то се већ сматра јутром. Ово се, дакле, десило "пошто мину субота" и почињаше недеља, коју еванђелист назива "првим даном суботе". Пошто су "суботом" називали целу седмицу дана, тако је недеља "први дан суботе", то јест први дан недеље (како ми данас кажемо). За првим даном следе други, трећи, четврти и пети дан. Када је Господ васкрсао, камен је још лежао на гробу. После Васкрсења Господњег долази анђео како би одвалио^[2] гробни камен и пустио жене да уђу у гроб. Земља се затресла да би се пробудили стражари и разумели шта се догодило. Господ је васкрсао трећег дана. Како се рачунају ова три дана? Шестог часа, у петак, био је распет. Од тада до деветог часа наступила је тама, што схва-там као "ноћ".^[3] Онда је опет после деветог часа наступила светлост, што значи "дан". Ето, дакле, једнога дана и ноћи. Затим, ноћ уочи суботе заједно са суботњим даном, чине други дан и ноћ. И коначно, имамо суботњу ноћ и јутро недеље, за које Матеј каже: "На освитку првог дана недеље", пошто се од јутра рачуна цели дан. Ето, три дана и ноћи. Међутим, ово можемо израчунати и на други начин. У петак је Господ предао Свој дух; то је први дан. У суботу је био у гробу; то је други дан. У ноћи уочи недеље је васкрсао;

недеља се ипак сматра трећим даном, иако је тек почела. Ето, видиш, три дана. Тако је и са упокојенима, јер ако неко умре у десети час дана (око 4 сата поподне), а други првог часа истог дана (у 7 сати ујутро) кажемо да су обојица умрли истог дана. Рећи ћу ти и друго објашњење како се рачунају три дана и три ноћи. Послушај, дакле. У четвртак вече Господ је вечерао и рекао својим ученицима: "Узмите, једите Тело Моје". Будући да је Он имао власт да положи своју душу, јасно је да је од тога тренутка дао Себе на заклање, пошто је поделио Своје Тело ученицима. Нико, дакле, не може да једе месо ако оно претходно није заклано. Зато, рачунај три дана: у четвртак вече дао им је Своје Тело. Та ноћ и дан петка до шестог часа, чине први дан и ноћ. Затим, од шестог часа до деветог часа била је тама, а од деветог часа била је светлост све до вечери; ето и другог дана и ноћи. И напослетку, имамо ноћ после петка и суботњи дан, дакле, трећи дан и ноћ. Након што је прошла субота, Господ је васкрсао. То су цела три дана и ноћи. Матеј каже да је анђеоло седео на камену, док Марко говори да је анђеоло седео у гробу, с десне стране, пошто је претходно одвалио камен. Да ли они противрече један другом? Ни најмање. Изгледа да се анђеоло најпре јавио седећи на камену, а када су жене ушле у гроб, он је ишао пред њима и опет се јавио унутра у гробу седећи с десне стране. Женама је рекао: "Не бојте се", то јест: "Стражари имају разлога да се боје, а ви, жене, ученице Господње, не бојте се." Пошто их је охрабрио, благовестио им је Васкрсење. Било је, дакле, потребно прво одагнати страх, а тек потом донети благе вести. Он се не стиђи да Господа назива "Распетим", јер се крстом хва-ли као победним трофејем од кога су нам дошла сва добра.

9-10. А кад иђаху да јаве ученицима његовим, и гле, сретe их Исус говорећи: Радујте се! А оне приступивши ухватише се за ноге његове и поклониле му се. Тада им рече Исус: Не бојте се; идите и јавите браћи мојој нека иду у Галилеју, и тамо ће ме видјети.

Исус каже женама "Радујте се!" Будући да је женски род био осуђен на тугу, Господ је Својим Васкрсењем женском роду донео радост и благословио га. Зато су се оне с крајњим поштовањем и страхом ухватиле за Његове ноге, не усуђујући се у своје благочешћу додирнути другог дела Његовог тела осим Његових удова. Неки кажу да су се оне намерно ухватиле за Његове ноге, како би сазнале да ли је заиста васкрснуо и да није привиђење или дух, јер су посумњале да је то дух. Ове две Марије су се, дакле, ухватиле за Његове ноге, док је, по Јовану, Марија Магдалина покушала да Га додирне у жељи да заувек остане с Њим као и пре, али јој то није било допуштено.^[4] Можда јој није било дозвољено да додирне Исуса, како каже Јован, зато што је била сувише знатижељна. Будући да је већ додирнула Његове ноге, како каже Матеј, каква је била потреба да Га опет додирује? Зато је због своје сувишне знатижеље и задржана на одстојању.

11-15. А док оне иђаху, гле, неки од стражара дођоше у град и јавише првосвештеницима све што се догодило. А они саставши се са старјешинама учинише вијеће, и дадоше војницима довољно новаца, говорећи: Кажите: ученици његови дођоше ноћу и украдоше га кад смо ми спавали. И ако то чује намјесник, ми ћемо га увјерити и вас ослободити бриге. А они узевши новце учинише као што бише научени. И разгласи се ова ријеч међу Јудејцима до данас.

Стража је о свему известила (првосвештенике): да се десио земљотрес, да се камен изненада одвалио и да су они престрашени обамрли. Међутим, Јевреје нису посрамила ни чуда при Страдању Господњем, а камоли чудесни догађаји на гробу о којим су им посведочили војници. Уместо тога, заразили су војнике својом властитом страшћу среброљубља, наговарајући их да кажу оно што је крајње нечастиво и безумно - да је Господ украден. Како су, о безумници, могли да Га украду ученици који су се у страху били затворили, и уопште се нису усуђивали да изађу напоље? Како би, да су Га украли, касније пострадали за Њега, проповедајући да је васкрсао и због лажи били исечени на комаде.

16-20. А Једанаест ученика отидоше у Галилеју, на гору куда им је заповједио Исус. И кад га видјеше, поклонише му се; а неки посумњаше. И приступивши Исус, рече им говорећи: Даде ми се свака власт на небу и на земљи. Идите, дакле, и научите све нараоде крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да све држе што сам вам заповједио; и ево, Ја сам с вама у све дане до свршетка вијека. Амин!

Према Јовану, Исуса су прво видели Његови ученици истога дана Васкрсења, када су врата била затворена, а потом осам дана касније када је и Тома поверовао. Међутим, када је требало да се с њима нађе у Галилеји, они се још сви нису били сакупили, па се показао само оној седморици рибара на Тиверијадском мору. Тако су се догађаји које је описао Матеј десили касније, док су им претходила збивања из Јовановог Еванђеља. У току четрдесет дана Исус се много пута јављао ученицима, долазећи и одлазећи, али није боравио стално с њима. Господу се поклонило једанаест врхо-вних ученика, заједно са свим осталим који су ишли за Њим "али неки посумњаше". Ово се може разумети можда на следећи начин: једанаест ученика су отишли у Галилеју и једанаест Му се поклонило. "Али неки" од седамдесеторице, вероватно су посу-мњали у Њега. Касније су се, међутим, и они уверили.

Неки опет ово разумеју на други начин: Матеј је пропустио да каже ко су били ти који су посумњали, али Јован је споменуо оно што је Матеј изоставио, и казао да је

то био Тома.[5] Можда су и сви посумњали, као што каже Лука.[6] Зато ово мораш разумети тако да су Му се поклонили тек онда када су дошли у Галилеју. Али, они ученици који су Му се поклонили у Галилеји претходно су посумњали у Јерусалиму, како каже Лука. Исус им је рекао: "Даде Ми се свака власт на небу и на земљи." То значи: "Као Бог и Творац увек сам имао власт над свим", јер "Све Теби служи", како каже Давид Богу.[7] "Али још нисам имао добровољног потчињења. Сада ћу и то имати. Све ће Ми се потчинити, јер сам крстом победио онога који има власт смрти." Потчињење је двојако: једно је невољно, када сви служимо Богу по невољи, као демони. Друго је вољно, као што се види код Павла који је добровољно постао слуга Божји. Раније је изгледало да је Спаситељ имао власт над свим само половично, то јест, имао је само невољно потчињење свих.

Али, после крста, када је богопознање постало свима доступно и када су се сви добровољно потчинили, Христос је могао да каже: "Сада сам примио сваку власт. Раније је моја власт била делимична, док су ми служили невољно, пошто сам Творац. А сада, када ми људи служе са познањем, дата Ми је свака и потпуна власт." Од кога Му је дата? Од Њега Самог и Његовог смирења. Да се Он није смирио и крстом победио непријатеља, не би нас спасао. Зато речи: "Даде Ми се власт", разуми на следећи начин: "Својим властитим подвизима и трудовима спасао Сам људе и они су постали Мој удео, изабрани народ." Господ на земљи има власт зато што Га је сва земља познала, а на небу зато што се награда оних који верују у Њега и њихово обиталиште налази на небесима. С друге стране, раније осуђена људска природа сада је ипостасно сједињена са Богом Логосом, и седи на небу примајући поклоњење анђела. Зато Он с правом каже: „Даде Ми се свака власт на небу.“

Дакле, људска природа која је раније била у ропском служењу сада у Христу влада свима. Укратко речено, Христове речи: "Даде ми се свака власт", можеш разумети на два начина: прво да сам Бог Логос говори: „Дата Ми је свака власт, јер они који су Ми раније служили невољном потчињењем, сада Ме добровољно признају за Бога“; и друго, да Он говори у име Своје људске природе: "Ја, природа, која сам раније била осуђена, сада сам постала бог по несливеном сједињењу са Сином Божјим,[8] и зато сам примила власт над свим, да ми се клањају анђели на небесима и прослављају ме по свим крајевима земље."

Због тога Господ више не шаље ученике само Јеврејима, већ будући да је примио власт над свима, и осветио у Себи сву људску природу, с правом их шаље свим народима, заповедајући ученицима да их крсте у име Оца, и Сина и Светога Духа. Нека се посраме Арије и Савелије;[9] Арије зато што Христос није рекао крштавајте "у имена", већ "у име", јер је име Тројице једно, Божанство, и Тројица су један Бог, а Савелије, зато што Господ говори о Три Лица, а не, као што тај човек празнослови, о једном лицу које има три имена и понекад се зове Отац, понекад Син, а понекад Свети Дух. Три Лица, дакле, имају једно Име, а то је Бог. Пошто није довољно бити само крштен, него се морамо трудити у добру и после крштења, Господ каже: "Учећи их да држе све што Сам вам заповедио; не само две или три већ све Моје заповести." Задрхтимо браћо, видећи да ако нам и једна ствар

недостаје нисмо савршене слуге Христове, јер се од нас тражи да држимо све заповести.

Погледај како Господње речи обухватају два основна начела хришћанства: богословље и делатну врлину. Када је рекао да је потребно да крштавамо у име Тројице, предао нам је богословље. Рекавши, опет, да је такође потребно да учимо људе да држе заповести, показао нам је пут делатне врлине.

Упућујући их међу незнабошце где ће се суочити са смрћу и опасношћу, Он их храбри говорећи: "Не бојте се јер Ја ћу бити с вама до свршетка века." Видиш, како им спомиње свршетак века да би у њима побудио презрење према опасностима. "Не будите малодушни", говори им, "свему ће доћи крај, и бригада и радостима овога света. Немојте да посустајете пред невољама, јер ће оне проћи, али не дајте да вас заведу ни добра овога света, јер ће и она проћи." Он није само апостолима обећао да ће бити с њима, већ свим својим ученицима. Свакако да апостоли неће живети до краја света. Он обећава чак и нама, као и онима после нас, не да ће бити с нама само до краја и да ће после краја одступити од нас - не било тога! Управо од тада ће Он бити с нама на један јаснији и очевиднији начин, јер реч "до", где год се јавља у Светом Писму, не искључује оно што ће се после десити.

Благодарећи, дакле, Господу који је овде с нама и даје нам свако добро и који ће на савршенији начин са нама пребивати по свршетку века, приведимо крају наше Тумачење, јер Њему приличи свако благодарење, слава и част у векове векова.

Амин!

НАПОМЕНА:

1. Лк. 24:1; Мк. 16:2
2. Употребљена је баш ова реч јер су гробови у Палестини обично били у удубљењу и на њихов отвор докотрљаван је низ камени жлеб тежак камен како би се гроб затворио и запечатио. На тај начин су тела чувана од звери и грабљивица. Археолошка испитивања су показала да је за један просечан гроб било потребно неколико јачих људи да одвале камен с гроба. У еванђелском тексту се каже да је камен био велики. То значи да би жене

- једино уз помоћ неколицине римских војника успеле да одгурну камен од гроба.
3. Господ је дакле, разапет "у шести час" - тј. у 12 сати у подне, а тама је трајала све до "деветог часа" тј. 3 сата поподне.
 4. Јн. 20:17
 5. Јн. 20:24-25
 6. Лк.24:41
 7. Пс. 119:91
 8. То јест, у несливеном сједињењу са божанском природом Бога Логоса.
 9. Јеретик Арије је погрешно учио да Исус Христос није једносуштан Оцу и Духу Светоме и његово учење је осуђено као јерес на Првом Васељенском сабору у Nikeји, 325. године. Јеретичко учење Савелијево је осуђено на црквеним саборима у Александрији 261. и у Риму 262. године.